ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Δ. ΜΕΞΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗ

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

(1844-1935)

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
—
1935

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Δ. ΜΕΞΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗ ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

(1844-1933)

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
—
1933

ISIS MANOGLIO

ΠΑΣΙ

ΤΟΙΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΟΜΟΓΑΛΑΚΤΟΙΣ

ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑι

Τύποις «Φαζιλέτ»

SISMANOGLIO

« Τελευταῖον γοῦν ἐφ' ἅπασι τούτοις, ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωμδ', τρίτῳ δὲ τῆς πρώτης ἡμῶν Πατριαρχείας, κοινῇ Συνοδικῇ διασκέψει καὶ ἀποφάσει, συνδρομῇ δὲ ἁπάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἱερᾶς ἀδελφότητος, καὶ προαιρετικῇ συνεισφορᾷ πολλῶν φιλοθέων καὶ εὐλαβῶν Χριστιανῶν, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς περίβλεπτον ἤδη καὶ περίπυστον Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν ἐν τῇ Χαλκίτιδι νήσῳ (ἡ Ἐκκλησία) καθιδρυσαμένη, οἷον χρυσῆν τινα κορωνίδα ταῖς πνευματικαῖς αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ πιστῶν μελεδῶσιν ἐπιθέσθαι σεμνύνεται ».

Ὁ ἀοίδιμος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ΄ ἐν Σιγιλιώδει Γράμματι ἀπὸ Ἰουνίου 1853, ρυθμίζοντι ἐπὶ τὰ βελτίω τὰ τῆς ἀρτιπαγοῦς ἔτι Χαλκίτιδος Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐξαίρων τὴν καθόλου μορφωτικὴν τῆς Ἐκκλησίας δρᾶσιν, χαρακτηρίζει τὴν ἵδρυσιν τῆς Σχολῆς ὡς **χρυσῆν κορωνίδα** *τῆς στοργικῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἁπανταχοῦ πιστῶν. Πόσον δὲ εὔστοχος ὑπῆρξεν ὁ τοιοῦτος χαρακτηρισμὸς τοῦ μεγάλου ἐκείνου Πατριάρχου, τοῦ ὁποίου ἡ φιλογένεια, ἡ φιλομουσία καὶ ἡ ἀνένδοτος δραστηριότης ἀπετέλεσαν τὸν πρώτιστον παράγοντα τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς, ἀποδεικνύει αὐτὸ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς.*

Ἱδρυθεῖσα ἐν ἐποχῇ ἀνασυγκροτήσεως τῶν πνευματικῶν τοῦ Γένους δυνάμεων, ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν εἶχε καταστῇ εἴπερ ποτε αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ εἰδικοῦ ἐπι-

στημονικοῦ καταρτισμοῦ καὶ τῆς ἱεροπρεποῦς μορφώσεως τῶν εἰς τὸν ἱερὸν κλῆρον καταλεγομένων, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων συνεχίζουσα μέχρι σήμερον τὸ ἅγιον αὐτῆς ἔργον, παρὰ τὴν δυσμένειαν τῶν καιρῶν καὶ τὰς ἀναποφεύκτως παρομαρτούσας ἀτελείας, ἐδικαίωσε τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς Ἐκκλησίας, δι' ὅσων δὲ ἀπέδωκε καρπῶν ἀπετέλεσε πράγματι τὸ στεφάνωμα τῶν φιλογενῶν Αὐτῆς μελημάτων.

Κατὰ τὴν ἐνενηκονταετῆ σταδιοδρομίαν αὐτῆς παρέσχεν — ὑπὸ τὸν ἀρχαιοπρεπῆ καὶ μετριόφρονα τίτλον τοῦ «Διδασκάλου τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας» — εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν δοκίμους λειτουργούς, πολλοὶ τῶν ὁποίων διεκρίθησαν καὶ ἐν τῇ καλλιεργείᾳ τῶν Θεολογικῶν Γραμμάτων, εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν πεφωτισμένους ἱερεῖς, εἰς τὸν ἱερὸν ἄμβωνα σεμνοὺς τοῦ λόγου ὑπηρέτας, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἱεράρχας ἀφωσιωμένους εἰς τὰ αἰώνια Αὐτῆς ἰδεώδη καὶ ἀρτίως μεμορφωμένους, τινὲς τῶν ὁποίων καὶ πατριαρχικοὺς θρόνους ἐκόσμησαν.

Ἡ ἐκκλησιαστικῶς καὶ κοινωνικῶς ἐπωφελὴς δρᾶσις τῶν ἑξακοσίων που ἀποφοίτων, ἐπεκτεινομένη καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ κλίματος, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχῆθεν διορθόδοξον χαρακτῆρα τῆς Σχολῆς, κατέστησε τὰς ὑπηρεσίας αὐτῆς γνωστὰς τοῖς πᾶσι καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς περίσεμνον τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακράν.

Ὑπάρχουσιν ἀναμφιβόλως καὶ ἄλλαι τοῦ Θεολογικαὶ Σχολαί, τοῦ αὐτοῦ στοχαζόμεναι ἱεροῦ σκοποῦ. Πλὴν ὅ,τι παρ' αὐταῖς ἐλλείπει, ὅ,τι προσιδιάζει εἰς τὴν ἡμετέραν Σχολὴν καὶ ἀναδεικνύει αὐτὴν ἵδρυμα μοναδικόν, εἶναι αἱ πρόσφοροι πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν συνθῆκαι, ὑφ' ἃς λει-

τουργεῖ αὕτη. Ἡ στοργικὴ ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας παρακολούθησις τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς, συνδεδυασμένη μετὰ τῆς ὑπευθύνου μερίμνης τῆς Διευθύνσεως, ἡ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν γυμνασιακῶν ἑδωλίων ὁμοιόμορφος ἐκπαίδευσις τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς, προσλαμβανομένων ἐν ἡλικίᾳ εὐθέτῳ εἰς διαπαιδαγώγησιν, ὁ λελογισμένος συνδυασμὸς θεωρίας καὶ πράξεως, ἡ ἁρμονικὴ συνύπαρξις ἐπιστημονικῆς μορφώσεως καὶ βίου ἱεροπρεποῦς ἐν πολιτεύματι κοινοβιακῷ, ἡ ἐξασφάλισις τῶν μέσων τῆς ἀδαπάνου καὶ ἀνέτου σπουδῆς ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ὡραιότητα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, πάντα ταῦτα εἶναι ὡς τόσα μέσα δι' ὧν ἀσφαλέστερον κατορθοῦται ὁ προορισμὸς τῆς Σχολῆς, τοὐτέστιν ἡ μόρφωσις λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Δικαίως λοιπὸν ἡ Ἱεραρχία λογίζεται ὡς ἱερὰν ὑποχρέωσιν καὶ ἀνάγκην ἐκκλησιαστικὴν τὴν διατήρησιν τῆς Σχολῆς, ἐν τῇ οἱᾳ ἡ Ἐκκλησία ἀπεθησαύρισεν ὅ,τι ἔχει τιμαλφές, τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος αὐτῆς. Ἡ ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴ τῆς κοινῆς ἡμῶν τροφοῦ, ἄνευ οὐσιώδους ἀλλοιώσεως τοῦ ἰδιάζοντος αὐτῆς τύπου, καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ διορθοδόξου αὐτῆς χαρακτῆρος, πρὸς δημιουργίαν στενωτέρων δεσμῶν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως μίαν τῶν προσφιλεστέρων καὶ σοβαροτέρων σκέψεων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ ταύτης ἐπίκαιρος καὶ ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἀνασκόπησις καὶ ἔρευνα τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τῆς περιβλέπτου ἤδη καὶ περιπύστου Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία «οἷον χρυσῆν τινα κορωνίδα ταῖς πνευματικαῖς αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ πιστῶν μελεδῶσιν ἐπιθέσθαι σεμνύνεται», κατὰ τὴν

ὡραίαν φρασεολογίαν καὶ τὸ εὐγενὲς ἰδεῶδες τοῦ ἀοιδίμου Ἱδρυτοῦ. Τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψει καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν θεραπείαν ἀνάγκης αἰσθητῆς ὁσημέραι καθισταμένης, εὐγνώμων μαθητής, ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς καὶ ἀπὸ διετίας καθηγητής, ἐλλογιμώτατος κ. Ἀπόστολος Μέξης, μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν φιλοπονίας καὶ ἐμβριθείας ἐξεπόνησε τὴν Ἱστορίαν τῆς κοινῆς ἡμῶν Πνευματικῆς Τροφοῦ, κατὰ τὰς τρεῖς αὐτῆς περιόδους, ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως μέχρι σήμερον, ἣν καὶ παραδίδει ἤδη εἰς τὴν δημοσιότητα, ὑπὸ τὸν μετριόφρονα τίτλον «Ἱστορικὰ σημειώματα». Ἐν τῷ πονήματι τούτῳ ἀναμφιβόλως θὰ εὕρωσιν οἱ μὲν φιλόμουσοι καὶ οἱ συμπαθῶς παρακολουθοῦντες τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς ἐνδιαφέρουσαν ἱστορίαν, οἱ δὲ ἀπανταχοῦ ἀπόφοιτοι, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἀφιεροῦται, προσφιλὲς μελέτημα περὶ τῆς κοινῆς Τροφοῦ, καὶ οἱ ἐπαΐοντες ἰσχυρὰν παρόρμησιν εἰς τὰς εὐγενεῖς αὐτῶν προσπαθείας πρὸς συντήρησιν καὶ προαγωγὴν τῆς Γεραρᾶς Σχολῆς.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ,
μηνὶ Μαΐῳ, 1933.

Ο ΣΧΟΛΑΡΧΗΣ
† Ο ΜΙΛΗΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Τεσσαράκοντα πρὸς τοῖς πεντήκοντα διέρρευσαν ἐνιαυτοὶ Κυρίου καὶ ἐνενηκονταετία ὁλόκληρος συνεπληρώθη, ἀφότου ὁ μακαριστὸς ἐν Πατριάρχαις Γερμανὸς ὁ Δ΄, ἔπηξεν ἐπὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος τὴν πρώτην ἑστίαν τοῦ θείου πυρὸς ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ κλίματι, τὴν Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολήν, ἥτις ἄριστα ἀνταποκριθεῖσα πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῆς παρέσχε τῇ Ἐκκλησίᾳ Διδασκάλους ἀφωσιωμένους τῇ ἱερᾷ αὐτῶν ἀποστολῇ, κληρικοὺς ἀξίους τῆς κλήσεως αὐτῶν, ποιμένας καλοὺς τὴν ψυχὴν αὐτῶν τιθεμένους ὑπὲρ τῶν προβάτων, οἰακοστρόφους δεξιούς, διαφυλάττοντας ἀσινῆ τὴν Ὀρθόδοξον Ὁλκάδα καὶ κατευθύνοντας τὸ πλήρωμα εἰς λιμένας σωτηρίας.

Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα τῶν ἐννέα δεκαετηρίδων, ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ παρέστη ἁπλοῦς θεατὴς ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων παταγωδῶς ἀγομένων ἐπὶ εἰκοσιπενταετηρίσι καὶ πεντηκονταετηρίσιν εὐαγῶν καθιδρυμάτων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐφημερίδες καὶ περιοδικά— καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἐκκλησιαστικά — βρίθουσι πραγματειῶν καὶ διατριβῶν ἐν αἷς ἐξονυχίζεται ὁ βίος τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ Συλλόγου ἢ Σωματείου, ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς Σχολῆς ἢ Ἀκαδημείας· ἐλάχιστος ὅμως λόγος ἐγένετο περὶ τῆς πρεσβυγενοῦς καὶ ἀθορύβως ἐργαζομένης Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἥτις τοὐναντίον πλειστάκις ἀπέβη ὁ στόχος τῶν κατ' ἀρχὴν ἀπαισιοδόξων καὶ τῶν ἐρευνησάντων μόνον τὰ τρωτὰ τῆς Σχολῆς σημεῖα ἵνα παραστήσωσιν

αὐτὰ ἀκολούθως πρὸ τοῦ κοινοῦ διὰ φακοῦ πρώτου μεγέθους.

Ποία λοιπὸν ἡ τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς ἱστορία; Ὑπὸ ποίας συνθήκας διήνυσε τὸ *ἱερὸν τοῦτο Κατάστημα* τὸν μικρὸν δόλιχον τῶν ἐννέα δεκαετηρίδων καὶ ποῖοι οἱ ἐξ αὐτῆς ἀποφοιτήσαντες εὔορκοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, οἱ ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἐκθρέψασαν Σχολὴν τιμήσαντες, οἵ τε κοιμηθέντες ἐν Κυρίῳ καὶ οἱ τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενοι;

Τοῦ ἀπολογισμοῦ τούτου τὴν κατάστρωσιν ἀνέλαβεν ὁ ὑποφαινόμενος, ὡς ἐλάχιστον φόρον εὐγνωμοσύνης τῇ τροφῷ Σχολῇ, ἀφορμὴν λαβὼν ἐξ ὅσων ἀνέγνω ἐν περιγραφῇ τῶν ἐγκαινίων τοῦ νέου κτιρίου τῆς Σχολῆς, ὁπότε ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων τότε Ἀγχιάλου καὶ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀοίδιμος Βασίλειος ὁ Γ′, ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης κατέλιγε διὰ τῶν ἑξῆς:

«.... ἀπόκειται δὲ νῦν εἰς εὐγνώμονα καὶ ἀμερόληπτον αὐτῆς μαθητὴν ἐπιμελῶς πᾶσαν τὴν πεντηκονταετῆ τῆς Σχολῆς ἱστορίαν καὶ τὴν σχετικὴν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ζωὴν μελετήσαντα, νὰ ἐκθέσῃ ἐν ἐπιμελεῖ καὶ ἀδεκάστῳ γραφῇ πάντα τὰ γενόμενα, οἱανδήποτε καὶ ἂν φέρωσιν ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους ὄψιν, καὶ οὕτω νὰ καταδείξῃ τοῖς πᾶσι τὰ πραγματικὰ καὶ ἀναμφήριστα ἀγαθὰ τὰ ἀπὸ τῆς Σχολῆς ταύτης τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει προσγενόμενα...». Πλὴν ἀλλὰ δὲν ἤρκει μόνος ὁ ζῆλος τοῦ εὐγνώμονος μαθητοῦ ἵνα γραφῇ ἡ ἀληθὴς τῆς Σχολῆς ἱστορία. Ἀρχεῖα τακτικὰ δὲν ὑπῆρχον· τὰ πρὸς τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ βίου τῆς Σχολῆς σχετιζόμενα ἔγγραφα εἶχε παραλάβει μεθ' ἑαυτοῦ ἀποχωρῶν ὁ πρῶτος Σχολάρχης, πᾶσαι δὲ αἱ ἀπόπειραι πρὸς παραλαβὴν τῶν πολυτίμων τούτων ἐγγράφων κατέληξαν εἰς ἀποτυχίαν.

Νικηφόρος ὁ Γλυκᾶς τῷ 1865 ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῶν ἐγγράφων ἅτινα παρέ-

λαβε κατὰ τὴν ἐσπευσμένην αὐτοῦ ἀναχώρησιν Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος καὶ συνέστησεν ἵνα γραφῇ τῷ Ἁγίῳ Σταυρουπόλεως προτρεπτικὴ ὅπως ἀποστείλῃ τὰ ἔγγραφα τῆς Σχολῆς καθ' ἣν ἔδωκε πρὸς τοῦτο προφορικὴν ἀπάντησιν.

Ὁ Ἀγχιάλου (καὶ εἶτα Σμύρνης) Βασίλειος ἐπανειλημμένως (1874 καὶ 1875) ἐζήτησε νὰ ληφθῇ φροντὶς «διὰ τὰ ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ Τυπάλδου καθυστερούμενα ἀρχεῖα τῆς Σχολῆς». Ἐφεξῆς πολλάκις ἐγένετο λόγος ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ περὶ ἀποδόσεως τῶν ἐν λόγῳ ἐγγράφων, ἀλλ' οὐδὲν θετικὸν ἀποτέλεσμα ἐπετεύχθη καὶ οὕτω ὀλίγον κατ' ὀλίγον πέπλος λήθης ἐκάλυψε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

Εἶναι εὐνόητον ὁπόσον ἐργώδης ἦτο ἡ ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἐξιστόρησις τοῦ βίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς· στερούμενος ἀμέσων πηγῶν ὁ γράφων καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ εὑρισκόμενος ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ἀνατρέχῃ εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀφ' ἑνὸς καὶ εἰς τὴν παράδοσιν ἀφ' ἑτέρου, ἵνα σταχυολογήσῃ τὰς σχετικὰς πρὸς τὸν βίον τῆς Σχολῆς εἰδήσεις.

Ἡ εὐπρόσωπος ἔκδοσις τῶν Ἱστορικῶν σημειωμάτων θὰ ἦτο προβληματικὴ ἐὰν εἰς τὴν ἀμήχανον ταύτην κατάστασιν δὲν ἤρχετο ἐπίκουρος ἡ πολυϊδμοσύνη τοῦ τότε μὲν Μητροπολίτου Δέρκων, νῦν δὲ τὸν ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον κοσμοῦντος, ὅστις δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν Ἰακωβάτων ἐν Κεφαλληνίᾳ σωζομένων σχετικῶν πρὸς τὴν Σχολὴν ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς εὐκλεοῦς αὐτοῦ Πατριαρχείας ἐπεδίωξε τὴν ἀπόδοσιν τῇ Σχολῇ τῶν ἀνηκόντων αὐτῇ ἐγγράφων,

Πρωτοβουλίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Φωτίου τοῦ Β′, τοῦ ἐν παντὶ καλῷ λόγῳ καὶ ἔργοις πρωτοστατοῦντος, καὶ ἐνεργείαις τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀποκρισαρίου τῆς Μ. Ἐκκλησίας

Σεβασμ. Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος κ. Χρυσάνθου, ἡ εὐγενεστάτη Κυρία Κ. Τούλ, γόνος τοῦ μεγάλου οἴκου τῶν Τυπάλδων, προθύμως ἀνέλαβε τὴν ἀποστολὴν τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Σχολὴν σχετιζομένων ἐγγράφων τοῦ ἀοιδίμου Διδασκάλου καὶ οὕτω τὰ σχετικὰ πρὸς τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ βίου τῆς Σχολῆς σημεῖα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διελευκάνθησαν καὶ κατέστη δυνατὸν ἵνα ἔλθωσιν εἰς φῶς τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ πολυκυμάντου βίου τῆς Τροφοῦ Σχολῆς, τὰ ὁποῖα ὁ γράφων προσφέρει πᾶσι τοῖς τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα φαγοῦσιν ἀδελφοῖς, δεόμενος μετ' αὐτῶν τοῦ Ὑψίστου, ἵνα σκέπῃ καὶ φρουρῇ καὶ διατηρῇ παμφαῆ καὶ ἀκλόνητον τὸν πνευματικὸν τοῦτον φάρον, τὴν πολυφίλητον ἐκθρέψασαν Σχολήν.

Α. ΜΕΞΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ

(1844-1919)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Θεολογικαὶ σχολαὶ ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι τῆς ἁλώσεως. — Πατριαρχικὴ Σχολὴ ἡ Ἀκαδήμεια. — Πνευματικὴ κίνησις κατὰ τὸν ΙΖ', ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνα. — Θεολογικαὶ σχολαὶ ἐν Ἑλλάδι. — Ἡ σχολὴ Θεοφίλου Καΐρη καὶ ὁ *Θεοσοφισμὸς* αὐτοῦ. — Ἀπόπειρα συστάσεως Θεολογικῆς Σχολῆς ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' τὸ α'. — Πρώην Μεσημβρίας Σαμουὴλ ὁ Κυπραῖος καὶ ἡ ἐν Ξηροκρήνῃ Σχολή.

Στοιχοῦντες τῷ παραδείγματι τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἁγίων ἀνδρῶν οἵτινες *οὐ μόνον ἐδίδασκον τὰς τῆς πίστεως ἀληθείας ἀλλὰ καὶ σχολεῖα συνίστων κατηχητικὰ καὶ θεολογικὰ καὶ ἄνδρας ἐν αὐτοῖς ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διαπρέποντας ἐγκαθίστων*, οἷον τὸ ἐν Ἐφέσῳ *ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ συσταθὲν καὶ τὸ ἐν Σμύρνῃ* ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου καὶ ἐξαιρέτως *τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ* [1]) οἱ Ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνων, πρὸς προφύλαξιν τῶν πιστῶν ἀπὸ τῶν ἀναφαινομένων αἱρέσεων ἵδρυσαν εἴδός τι σχολῶν — Διατριβῶν, Διαλέξεων [2]) — ἐν αἷς ἐδιδάσκετο ἀλώβητος ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία.

1. Ἐκ τοῦ Σιγιλίου Μελετίου τοῦ Γ'.

2. Αἱ θεολογικαὶ καὶ ἱερατικαὶ σχολαὶ τῶν πρώτων αἰώνων ἀρχ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐν τῇ Ἑβδομηκονταπενταετηρίδι τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, 1920 σ. 55.

Ἀξία λόγου καὶ ἀρχαιοτάτη Θεολογικὴ Σχολὴ ὑπῆρξε κατὰ τὸν Β' αἰῶνα ἡ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἧς κύριον ἔργον ἦν ἡ τῶν κατηχουμένων διδασκαλία, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς *Κατηχητικὴ* καὶ ἥτις διέθετε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδιαιτέρους διδασκάλους *Κατηχητὰς* λεγομένους, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἐποίκιλεν ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν [1]). Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ, ἥτις διετηρήθη μέχρι τέλους τοῦ Δ' αἰῶνος, ἐδίδαξαν ὁ Πάνταινος καὶ ὁ Κλήμης καὶ τελευταῖον ὁ τυφλὸς ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ καὶ εὐσεβείᾳ βίου διακρινόμενος Δίδυμος.

Γέννημα τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ὠριγένους ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἱδρυθεῖσα σχολὴ ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπῆρχεν ἀξιόλογος βιβλιοθήκη καὶ ἥτις ἤκμασε κυρίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος ἐπὶ τοῦ Πρεσβυτέρου Παμφίλου καὶ τοῦ Καισαρείας Εὐσεβίου [2]).

Περισσότερον προσεγγίζουσα πρὸς τὸν τύπον τῶν θεολογικῶν σχολῶν φαίνεται οὖσα ἡ σχολὴ τῆς Ἀντιοχείας ἡ τὸν Γ' αἰῶνα (περὶ τὸ 290) θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου *Δωροθέου* [3]) καὶ τοῦ μάρτυρος *Λουκιανοῦ* [4]).

---

1. Ὁ δ' (Ὠριγένης) ὡς ἑαυτὸν ἑώρα μὴ ἐπαρκοῦντα τῇ τῶν προσιόντων κατηχήσει... διανείμας τὰ πλήθη, τὸν Ἡρακλᾶν τῶν γνωρίμων προκρίνας, ἔν τε τοῖς θείοις σπουδαῖον καὶ ἄλλως ὄντα λογιώτατον ἄνδρα καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄμοιρον, κοινωνὸν καθίστη τῆς κατηχήσεως· τῷ μὲν τῶν πρώτων τῶν ἄρτι στοιχειουμένων εἰσαγωγὴν ἐπιτρέψας, αὐτῷ δὲ τὴν τῶν ἐν ἕξει φυλάξας ἀκρόασιν ». Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. ΣΤ'—ιε'.

2. Ἐκκλ. Ἱστ. Κ. Κοντογόνου σ. 653, τ. Α'.

3. « Φιλόκαλος δ' οὗτος (Δωρόθεος) περὶ τὰ θεῖα γεγονὼς καὶ τῆς τῶν Ἑβραίων ἐπεμελήθη γλώττης, ὡς καὶ αὐταῖς ταῖς ἑβραϊκαῖς Γραφαῖς ἐπιστημόνως ἐντυγχάνειν· ἦν δ' οὗτος τῶν μάλιστα ἐλευθερίων, προπαιδείας τῆς καθ' Ἕλληνας οὐκ ἄμοιρος ». Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστ. Ζ', λβ'.

4. Vir divertissimus (Lucianus)... tantum in Scripturarum studio elaboravit, ut usque nuno quaedam exemplaria Scripturarum Lucianea (Λουκιάνεια) nuncupentur Hieronym. de scriptorib. eccles. c. 77.

αὕτη διεκρίθη διὰ τὴν ὀρθήν, τὴν γραμματικὴν καὶ ἱστορικὴν τῶν Θείων Γραφῶν ἑρμηνείαν [1]) ἤκμασε δὲ κυρίως ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ.

Ἐκ τῆς Ἀντιοχικῆς σχολῆς προῆλθον ὁ Διόδωρος ὁ μετέπειτα ἐπίσκοπος Ταρσοῦ (378) καὶ οἱ τρεῖς μεγάλοι *Ἀντιοχεῖς* Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ Θεοδώρητος ὁ Κύρου.

Περὶ τὰ μέσα τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος (350) ὁ διάκονος Ἐφραὶμ ὁ Σύρος ἵδρυσεν ἐν Ἐδέσσῃ σχολὴν πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἐκ Περσίας κληρικῶν [2])· τὴν σχολὴν ταύτην τῷ 489 διέλυσεν ὁ βασιλεὺς Ζήνων ὡς Νεστοριανίζουσαν. Μαθηταὶ τῆς ἐν Ἐδέσσῃ σχολῆς συνέστησαν περὶ τὸ τέλος τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος ἐν Νισίβει τῆς Μεσοποταμίας σχολὴν *ἔνθα ὁ θεῖος νόμος* ὑπὸ δημοσίων διδασκάλων ἐδιδάσκετο [3]).

Κατὰ τὸν Δ' ἐπίσης αἰῶνα ὑφίσταται ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰδικὴ σχολὴ ἧς οἱ φοιτηταὶ ἐκαλοῦντο *σπουδασταὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς*· ἡ σχολὴ αὕτη περιελήφθη ἀκολούθως ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου ἱδρυθέντι *Πανδιδακτηρίῳ* τῷ 425 [4]) ὅπερ καταργηθὲν κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα τοῦ Ζ' αἰῶνος ἐπανιδρύθη ὡς *Σχολὴ* κατὰ τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος (641) τῇ μερίμνῃ

---

1. Ἑρμηνεία καὶ Ἑρμηνευτικὴ ἐν τῇ Ἀντιοχικῇ Σχολῇ. Ἐγχειρίδιον Ἰ. Ἑρμηνευτικῆς Β. Ἀντωνιάδου § 12. σ. 22, 23.

2. Edessam petiit Ephraemus, ibique mansit omnibus diebus vitae suae, scholamque erexit, quae post cum duravit Assem. biblioth. Orient. T. III—2 pag. 924.

3. « Ex edessenae Persarum scholae ruinis Nisibena consurrexit », Assem. αὐτόθι. « Respondit vidisse me quendam Paulum nomine, Persam genere, qui in Syrorum schola in Nisibi urbe est doctus, *ubi divina lex per magistros publicos*, sicut apud nos in mundanis studiis grammatica et rhetorica ordine ac regulariter traditur » Junilius (550) de partibus divinae legis.

4. Ἀρχ. Χρυσοστ. Παπαδοπούλου ἔνθ' ἀνωτέρω, σ. 63.

τοῦ Πατριάρχου Σεργίου [1]) διὰ νὰ διαλυθῇ ἀκολούθως ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (717-741) [2]).

Ἐφεξῆς καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν συναντῶμεν τὸ σύστημα τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνυπάρξεως κλασικῆς παιδεύσεως καὶ θεολογικῆς ἐν διδακτηρίοις ὧν κυριώτερα ἦσαν ἐν ταῖς λίαν ἀκμαζούσαις τότε πόλεσι ἤτοι ἐν Καισαρείᾳ, Ἀνδρονικείῳ, Νεαπόλει, Τραπεζοῦντι, Σινώπῃ, Προύσῃ, Νικομηδείᾳ, Κίῳ, Μουδανίοις, Σμύρνῃ, Ἐφέσῳ, Βρυούλλοις, Κυδωνίαις, Περγάμῳ, Φιλαδελφείᾳ, Σάμῳ, Χίῳ, Μυτιλήνῃ, Νάξῳ, Σωζουπόλει, Μεσημβρίᾳ, Αἴνῳ, Ἁγίῳ Ὄρει, Σέρραις, Θεσσαλονίκῃ, Βερροίᾳ, Σιατίστῃ, Ἰωαννίνοις, Ἀργυροκάστρῳ κ. ἀ. Καὶ ἐνῷ ἐν τῇ Δύσει σὺν τοῖς ἀνωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις καὶ τοῖς Πανεπιστημίοις ἁπαντῶσι καὶ ἰδιαίτεραι ἱερατικαὶ καὶ θεολογικαὶ σχολαί, εἰδικῶς διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡ θρησκευτικὴ ἐκπαίδευσις ἐσημείωσε τὴν αὐτὴν ἐξέλιξιν ἣν καὶ ἡ θύραθεν παιδεία καὶ πάντοτε μέν, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ὁπότε διασκορπισθέντων τῇ δε κἀκεῖσε τῶν Διδασκάλων τοῦ Γένους ἐμαράνθη πᾶσα πνευματικὴ κίνησις, ἐδέησε δὲ νὰ παρέλθῃ ἱκανὸς χρόνος ἵνα τὸ Ὀρθόδοξον Ρωμαϊκὸν Γένος, καθορισθείσης τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἀποκρυσταλλωθείσῃ πολιτικῇ καταστάσει τῆς Ἀνατολῆς, ἄρξηται λαμβάνον τὰ προσήκοντα μέτρα πρὸς ἀναζωογόνησιν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ζωῆς.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς σχετικῆς κινήσεως τίθεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὸς Κλῆρος, ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος ἵνα λάβῃ πρόνοιαν περὶ τῶν πολλαπλῶν ἀναγκῶν τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἀναγνωρισθείσης αὐτῷ ἐπισήμου πρὸς τοῦτο ἰδιότητος ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ. Οὕτω

1. Θεοφυλάκτου διάλογος ed. Bonn. σ. 24, 5.

2. Θεοφάνους Χρονογραφία ed. Bonn. 623 καὶ Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημείας Μ. Γεδεών, σ. 28.

αἱ πρῶται μετὰ τὴν ἅλωσιν σχολαὶ ἱδρυθεῖσαι ὑπὸ μοναχῶν καὶ ἱερέων εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ ἐν τῷ νάρθηκι τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ δὲ παίδευσις τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐγίγνετο διὰ βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν (ὀκτωήχου, ψαλτῆρος, Εὐαγγελίων κλπ.). Μετὰ τὰ στοιχειώδη ταῦτα σχολεῖα παρουσιάζονται τὰ *ἀλληλοδιδακτικὰ* καὶ ταῦτα διαδέχονται τὰ *φροντιστήρια*, τὰ *διδασκαλεῖα*, τὰ *Γυμνάσια*.

Καὶ ἐνόσῳ μὲν δὲν παρουσιάζοντο κίνδυνοι ἐσωτερικοὶ καὶ ἐξωτερικοί, οἱ μὲν ἐκ κακοδοξίας σκανδαλίζοντες τὰς συνειδήσεις τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ δὲ προσπαθοῦντες νὰ διασαλεύσωσι τὰς ὀρθοδόξους αὐτῶν πεποιθήσεις, δὲν παρίστατο ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως ἰδιαιτέρων Θεολογικῶν Σχολῶν· ἀλλ' ἐν τοῖς *Γυμνασίοις* τὰ ὁποῖα ἀργότερον ἐξελίχθησαν εἰς *Σχολὰς* ἢ *Ἀκαδημίας*, σὺν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ φιλολογίᾳ ἐδιδάσκοντο καὶ θεολογικὰ μαθήματα, ἀπανθίσματα λόγων τῶν Πατέρων καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν καὶ Ἁγίαν Γραφήν [1]).

Κυριωτέρα τῶν Ἀκαδημιῶν τούτων ἦτο ἡ κατὰ τὸν ΙΖ′ αἰῶνα ἀκμάσασα ἐν Κωνσταντινουπόλει *Πατριαρχικὴ Σχολὴ* ἢ *Ἀκαδημία* [2]) ἧς πρῶτος καθηγητὴς ἦν Ματθαῖος ὁ Καμαριώτης, ἀκολούθως δὲ Κύριλλος ὁ Λούκαρις καὶ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις.

Προϊόντος τοῦ χρόνου ἐγένετο αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως ἰδιαιτέρων σχολῶν προωρισμένων ἵνα μορφώσωσι συστηματικώτερον τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς καὶ τὸν μέλλοντα νὰ ἐκπηγάσῃ ἐξ αὐτῶν Κλῆρον. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον μὴ ὑπαρχόντων πόρων πρὸς ἵδρυσιν ἰδιαιτέρων κτιρίων, ἐχρησιμοποιήθησαν αἱ μοναὶ αἱ ὁποῖαι ἀπὸ κέντρων ψυχοσωτηρίων ἤρξαντο μετατρεπόμεναι εἰς

1. Status praesens Ecclesiae graecae Allorfi 1744 σ. 54—8.

2. Μ. Γεδεών Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἐν Κωνσταντινουπόλει 1883.

φάρους ὁπόθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐξεπέμπετο τὸ τηλαυγὲς φῶς τῆς θύραθεν καὶ τῆς κατὰ Θεὸν παιδείας· τινὲς τῶν σχολῶν τούτων μετατραπεῖσαι ἀκολούθως εἰς Ἱερατικὰς ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν καὶ διεύθυνσιν σοφῶν διδασκάλων προσήνεγκον τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας· κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος (1712-13) ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Μακαρίου ἡ *Πάτμιος Ἀκαδημία*. Περὶ τὰ μέσα τῆς αὐτῆς ἑκατονταετηρίδος (1750) Νεόφυτος ὁ ἡγούμενος Βατοπεδίου ἵδρυσε τὴν ἐν Ἄθῳ Ἀκαδημίαν ἐν ᾗ ἐδίδαξεν Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἐν Καισαρείᾳ (1775) ἐλειτούργει ἀνάλογος Σχολὴ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου [1]).

Μέχρι τοῦ ΙΘ΄ αἰῶνος δὲν παρουσιάζονται ἄξιαι μνείας Ἐκκλησιαστικαὶ Σχολαὶ καθόσον εἰς τὰ ἀνὰ τὰς διαφόρους πόλεις ὑπάρχοντα ἐκπαιδευτήρια μετὰ τῶν κλασικῶν μαθημάτων συνεδιδάσκοντο καὶ θρησκευτικά.

Ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ ὑπῆρχεν Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον ὅπου ἐδιδάσκοντο θεολογικὰ μαθήματα· μεταξὺ τῶν διδαξάντων ἀναφέρονται καὶ Κωνσταντῖνος ὁ

1. Ἀνάλογον μέριμναν διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἐπέδειξεν Ἱερεμίας ὁ Γ΄ (1716) καὶ Σεραφεὶμ ὁ Β′ (1760) ὅστις ἐφρόντισε διὰ τὴν σύστασιν ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινοῦ φροντιστηρίου εἰς παράδοσιν τῶν θύραθεν ἐπιστημῶν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς θεολογίας, ἀλλὰ τὸ φροντιστήριον τοῦτο μόνον ἐπὶ 17 μῆνας διετηρήθη. *Ὑψηλάντου* Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 385/7, *Μ. Γεδεὼν* Πατριαρχικοὶ Πίνακες σ. 650. Ἐπίσης ἀπέτυχε καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ Ἀδριανουπόλεως Δωροθέου τοῦ Πρωΐου (1815) ὅστις ἐπεχείρησε νὰ συστήσῃ ἱερατικὴν σχολὴν χρησιμοποιήσας τὴν μονὴν τῶν Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων τὴν ἐπιλεγομένην Λαμπούς... «ὅπως γένηται οὐ μόνον κατοίκημα σεμνῶν ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν οὐ μόνον σχολεῖον τῆς μοναχικῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ παιδευτήριον καὶ γυμνάσιον τῶν νεανίσκων ὅλων τῶν χωρίων». *Μ. Γεδεὼν* Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1888 ἀρ. 9 σ. 72 καὶ τοῦ αὐτοῦ Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας 1892 σ. 181.

Τυπάλδος, Νεόφυτος ὁ Βάμβας, Κωνσταντῖνος ὁ Ἀσώπιος καὶ ἄλλοι. Τῇ ἐνεργείᾳ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων Ἰωάννης ὁ Καποδίστριας τῷ 1830 κατὰ Φεβρουάριον ἵδρυσεν ἐν τῇ ἐν Πόρῳ μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἱερατικὴν Σχολήν, ἧς ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν (ἡλικίας 12-18 ἐτῶν) ὡρίσθη εἰς 15, τῶν ὑπεραρίθμων καταβαλλόντων 70 γρόσια κατὰ μῆνα. Τὰ ἐν τῇ ἱερατικῇ ταύτῃ Σχολῇ διδασκόμενα μαθήματα ἦσαν ἱερὰ Κατήχησις, ἱερὰ Ἱστορία καὶ Ἑλληνικά· ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἐδίδαξε Προκόπιος ἀρχιμανδρίτης ὁ Δενδρινὸς ἐξ Ἀδριανουπόλεως καὶ Βενέδικτος Ἁγιορείτης. Τὸ 1831 εἰσήχθη ἡ διδασκαλία τῆς ἐξηγήσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἡ Δογματικὴ Θεολογία, Λογική, Ρητορικὴ καὶ μεθοδικὴ διδασκαλία τῶν Ἱερῶν Κανόνων.

Τῆς ἱερατικῆς ταύτης Σχολῆς ὁ βίος ὑπῆρξε βραχύς. Ἀρχομένου τοῦ ΙΘ΄ αἰῶνος ὁπότε ἡ μετὰ τῆς Δύσεως συγκοινωνία κατέστη πυκνοτέρα, ὁ κύκλος τῆς δράσεως τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου ἤρχισε νὰ εὐρύνηται καὶ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἐπολλαπλασιάσθησαν. Διάφοροι δοξασίαι καὶ καιναὶ δαιμόνια ἤρχισαν νὰ εἰσάγωνται καὶ διαδίδωνται ὁτὲ μὲν ὑπούλως ὑπὸ τῶν προσηλυτιστικῶν ἑταιριῶν, ὁτὲ δὲ καὶ ἀναφανδὸν ὑπὸ τύπον διδασκαλιῶν, δι' ὧν μετελαμπαδεύοντο εἰς τὴν παχυλὴν καὶ αἱρετικὴν Ἀνατολὴν τὰ φῶτα τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς θρησκείας. ***πρὸς μείζονα τοῦ Κυρίου δόξαν!***

Πρὸ τοιαύτης καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἔδει νὰ ληφθῶσιν ἀνάλογα μέτρα καὶ πρωτίστως ἔδει νὰ παρασχεθῶσι τῷ κλήρῳ ἀνάλογα ἐφόδια ἵνα κατορθώσῃ οὗτος ὅπως ἀντεπεξέλθῃ κατὰ ἑλλοχευόντων καὶ ἐπιτιθεμένων ἐχθρῶν. Πρὸς τοῦτο ἄλλοι μὲν προέτεινον τὴν ἵδρυσιν ἐκπαιδευτικῶν φυτωρίων ἐν οἷς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα θὰ κατεῖχον τὴν πρωτεύουσαν θέσιν (Κούμας) [1]), ἄλλοι

1. Μ. Γεδεὼν ἡ πνευματικὴ κίνησις τοῦ Γένους ἡμῶν κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ιθ' αἰῶνος ἔτη, Ἐκκλ. Ἀλήθ. 1889, σ. 372, 3.

δέ, ἐν οἷς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, συνίστων τὴν ἵδρυσιν ἰδιαιτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν, Ἐκκλησιαστικὰς Ἀκαδημίας περιλαμβανούσας πρὸς τῷ θεολογικῷ καὶ κλασσικὸν τμῆμα [1]).

Κατόπιν πολλῶν συζητήσεων ἱδρύθη ἐν Ἀθήναις (1837) ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἰδιαιτέρα Θεολογικὴ Σχολὴ [2]) εἰς τὴν ὁποίαν ἐστάλησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἵνα φοιτήσωσιν ὑπότροφοι τῶν Ἀρχιερέων ἱεροδιάκονοι καὶ ἱερομόναχοι· τὸ δὲ 1843 διὰ Β. Διατάγματος ἱδρύθη ἐν Ἀθήναις ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή.

Ἀπόφασις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ὅπως ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μετατραπῇ εἰς Σχολὴν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, ἔμεινεν ἀνεκτέλεστος [3]).

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναφαίνεται ἐν Ἄνδρῳ ὁ Θεόφιλος Καΐρης ὅστις ἤρξατο διδάσκων τὸν Θεοσοφισμὸν αὐτοῦ κατορθώσας νὰ παραπλανήσῃ ἱκανοὺς ἁπλοϊκοὺς καὶ δὴ καὶ ἱερωμένους [4]).

1. Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τὰ σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, Ἀθῆναι 1862, τ. Α', σ. 134.

2. Ἡ Θ. Σχολὴ τοῦ Ἑλλ. Πανεπιστημίου ἱδρύθη κατὰ τὸ σύστημα τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων. Πρῶτος αὐτῆς Σχολάρχης (Κοσμήτωρ) ὑπῆρξεν ὁ Μισαὴλ Ἀποστολίδης, καθηγηταὶ δὲ οἱ Κ. Κοντογόνης, Δαμιανὸς Λιβερόπουλος, Διονύσιος Κλεόπας καὶ ἄλλοι.

3. Χ. Λ. Παπαδοπούλου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ Θ. Σχολή, 1905.

4. Ὁ Καΐρης Θεόφιλος συλλαβὼν τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως ἐν Ἄνδρῳ ἱδρύματος ἐκπαιδευτικοῦ καὶ ἠθοπλαστικοῦ ἐν εἴδει Ὀρφανοτροφείου ἐπελήφθη τῆς οἰκοδομῆς τῷ 1835. Τὸ 1836 ὁ ἴδιος βοηθούμενος ὑπὸ παλαιῶν μαθητῶν του, ἤρξατο τῆς διδασκαλίας ἥτις περιελάμβανε φιλολογίαν, μαθηματικά, μεταφυσικήν, ἀστρονομίαν, ρητορικήν, ποιητικήν, φιλοσοφίαν, ἠθικήν. Μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ μυῇ τοὺς μαθητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων νέον εἶδος θρησκείας τὴν ὁποίαν ὠνόμασε θεοσέβειαν, καθ' ἣν ἐδέχετο ὡς μόνα δόγματα τὰς ἁπλᾶς ἀληθείας τὰς εἰς πάντα λογικὸν ἄνθρω-

Παραλλήλως πρὸς τὸν ἐκ ψευδαδέλφου κίνδυνον ὁ Προτεσταντισμὸς εἰσχωρήσας δειλῶς κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ (Μικρᾷ Ἀσίᾳ) ἤρχιζε νὰ ὑψῇ τὴν κεφαλὴν καὶ σκανδαλίζῃ ἱκανὰς συνειδήσεις.

Καὶ ἔλαβε μὲν ἡ Ἐκκλησία τὰ κατάλληλα τῇ περιστάσει μέτρα ἐκσφενδονίσασα τὸ ἀνάθεμα κατὰ τοῦ νέου αἱρεσιάρχου καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπιστρατεύσασα τοὺς διασημοτέρους τῶν ἱεροκηρύκων τοὺς ὁποίους ἐξαπέστειλε ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας ἔνθα ἡ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου εἶχε διαδοθῇ, ἀλλὰ τὰ μέτρα ταῦτα δὲν ἦσαν ἱκανὰ ἵνα ἐκριζώσωσι τὸ κακόν. Ἡ Ἐκκλησία ἀπεξεδύετο εἰς ἄνισον ἀγῶνα· εἶχεν ἀνάγκην στρατιωτῶν ἐφωδιασμένων δι' ὅπλων ἀναλόγων πρὸς τὰ χρησιμοποιούμενα ὑπὸ ἀντιπάλων καταλλήλως μεμορφωμένων. Ἡ ἀνάγκη ἱδρύσεως Σχολῆς ἐν ᾗ δεόντως θὰ προπαρεσκευάζοντο κληρικοὶ ἦτο πλέον ἢ ἄλλοτε ἐπιτακτική.

Πρὸς τοῦτο ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ ΣΤ' ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ Πατριαρχείας προσεκάλεσε τὸ 1839 τὸν ἐξ Ἴμβρου Βαρθολομαῖον Κουτλουμουσιανὸν ἵνα διδάξῃ ἐν τῇ κατάντικρυ τῶν Πατριαρχείων κειμένῃ οἰκίᾳ τοῦ Ραφάνους τὰ θεολογικὰ μαθήματα τούς τε ἀπὸ Καΐρου λωβηθέντας καὶ τοὺς τῶν ἐνδημούντων ἀρχιερέων διακόνους· μετὰ τοῦ Βαρθολομαίου φέρεται διδάξας ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ Λεόντιος ἱεροκήρυξ ὁ Καισαρεὺς ὁ κατόπιν θανὼν ἐν τῇ κατὰ Ἄθω μονῇ τοῦ Ξενοφῶντος [1]). Εἰς τὰς ἐνερ-

πον προσιτάς, περὶ τοῦ Θεοῦ, τῆς ψυχῆς ὡς ἀθανάτου, δὲν παρεδέχετο τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος οὐδὲ τὴν θεότητα τοῦ Ἰ. Χριστοῦ ὃν ἐθεώρει διδάσκαλον ἠθικῆς παρ' Ἑβραίοις καὶ ἠρνεῖτο πᾶσαν ὑπερφυσικὴν ἀποκάλυψιν. Θεμελιώδη δόγματα τῆς θεοσεβείας (= τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείας) ἦσαν ἡ ὕπαρξις ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ δημιουργοῦ τοῦ κόσμου καὶ προνοητοῦ καὶ ἡ ἀθανασία τοῦ ἀνθρώπου. (Ἑλλ. Ἐγκυκλοπ. τ. ΙΒ', Λεξ. Ἐλευθερουδάκη τ. 7).

1. Βιογραφία Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ ὑπὸ Ι. Χ' Ἀποστόλ. Ἰμβρίου, Γυμνάσματα μαθητῶν Θ. Σχολῆς, 1870/71, τ.17.

γείας αὐτοῦ Γρηγόριος ὁ ΣΤ' εἶχε συναθλητὴν τὸν Καισαρείας Παΐσιον ὅστις συνοδικὸς ὢν συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς σχολῆς ταύτης [1]).

Ἡ μονόεδρος καὶ στοιχειώδης αὕτη Θεολογικὴ Σχολὴ δὲν διετηρήθη πέραν τοῦ ἑνὸς ἔτους. Κατ' Ἰούνιον τῷ 1840 ὁ Βαρθολομαῖος ἐκλήθη, ἵνα διευθύνῃ τὸ ἐν Χάλκῃ Ἑλληνικὸν Φροντιστήριον, ἡ δὲ Ἐκκλησία εἴτε διότι οἱ Καῖρισταὶ ἐσπάνιζον ἤδη, εἴτε διότι δὲν διέθετον ἐπαρκεῖς πόρους, ἠναγκάσθη νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἱερῶν μαθημάτων [2]) ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ πρώην Μεσημβρίας Σαμουὴλ τοῦ Κυπραίου, διευθυνομένῃ ἐν Ξηροκρήνῃ Σχολῇ, ἔνθα πρὸς τῇ Ἑλληνικῇ παιδείᾳ, ἐδιδάσκετο Ἱ. Κατήχησις, Ἱερὰ Ἱστορία, Παλαιὰ καὶ Καινή, καὶ Στοιχειώδης Δογματικὴ Θεολογία [3]).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Γερμανὸς ὁ Δ' ὁ ἀπὸ Δέρκων, ἀνακαινιστὴς τῆς Μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν ᾗ ἵδρυσε τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης. — Ἀπομνημονεύματα Γερμανοῦ τοῦ Δ'.—Σιγιλλιῶδες γράμμα Γερμανοῦ τοῦ Δ'.—Ἐγκαίνια τῆς Μονῆς καὶ ἔναρξις τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς.—Περιγραφὴ τῆς ἀνακαινισθείσης Μονῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς.

Τὸ ἀτελὲς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον εἴδομεν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ καὶ ἀνεγνω-

1. Σύγχρονος ἱεραρχία Γ. Παπαδοπούλου τ. Α' σ. 426.

2. «Σκοπὸς καὶ πόθος προσκτήσεως αὐτῆς (Θ. Σχολῆς) πρὸ πολλοῦ ἐκκαίων τὰς καρδίας τῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀνεζωσμένων, ἐπὶ μὲν τοῦ Παναγιωτάτου πρώην Κων/πόλεως κ. Γρηγορίου ἐπεβάλλετο Θεολογικοῦ Σχολείου συστάσεως, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀκατάλληλον τοῦ μέρους καὶ τῶν πόρων τὸ ἀφαυρὸν μικρὸν ἀκμάσασα κατεπαύσατο». (Σιγιλλιῶδες Γράμμα Πατριάρχου Μελετίου 1845).

3. Γερμανὸς ὁ Δ' γράφων πρὸς τὸν Ἡγεμόνα τῆς Μολδοβλαχίας Στούρζαν (12/7 καὶ 17/9/1842) παρακαλεῖ αὐτὸν ἵνα «ἐπιτάξῃ

ρίζετο μὲν ὑπὸ πάντων ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως ἰδιαιτέρας Θεολογικῆς Σχολῆς πλὴν δὲν ὑπῆρχεν ὁ διοργανωτικὸς νοῦς, ὁ ἀποφασιστικὸς ἄνθρωπος, ὅστις ἀψηφῶν μόχθους, μὴ δειλιῶν πρὸ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἀπαιτουμένου χρήματος καὶ περιφρονῶν τὴν ἀντίδρασιν εὐαρίθμων φωτοσβεστῶν θὰ ἐχώρει πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ θὰ ἀνελάμβανε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου, καθόσον ἡ ἰδέα εἶχεν ἤδη ὡριμάσει.

Τὸν ἀθλητὴν τοῦτον ἀνέδειξεν ἡ Θεία Πρόνοια ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κατ' Ἰούνιον τοῦ 1842 ἀνελθόντος τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Γερμανοῦ τοῦ Δ' τοῦ ἀπὸ Δέρκων, ἱεράρχου φιλομούσου καὶ δραστηρίου, ὅστις ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τὰς ὁποίας ἐποίμανε, κύριον αὐτοῦ μέλημα ἔθετο τὴν ἀνέγερσιν Σχολῶν καὶ ἐκπαιδευτηρίων.

Ἀναλαβὼν τοὺς οἴακας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ὁλκάδος Γερμανὸς ὁ Δ', δὲν ἀνέκοψε τὴν ἐκπαιδευτικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν, ἀλλὰ στοιχῶν τῷ παραδείγματι τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ', μεθ' οὗ συνεδέετο, ἀπεφάσισεν ἵνα συμπληρώσῃ τὸ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου τούτου ἀρξάμενον ἔργον καὶ ἱδρύσῃ εἰδικὴν Θεολογικὴν Σχολήν, πρὸς τοῦτο ὅμως ἔδει νὰ ὑπερπηδήσῃ ἀνυπέρβλητα μέχρι τοῦδε θεωρούμενα προσκόμματα· τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἀναγκαιοῦντος χρήματος καὶ τὴν ὕπουλον καὶ ἐχθρικὴν στάσιν πλείστων ζηλοφθόνων κληρικῶν, καθόσον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, παρὰ τὰς ἐνδελεχεῖς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατέβαλε περὶ τῆς διαδόσεως τῆς παιδείας, πρὸς τοῖς φιλοπροόδοις καὶ ρηξικελεύθοις κληρικοῖς, οἱ ὁποῖοι ἐμόχθουν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος τῶν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐμπιστευθέντων αὐτοῖς τέκνων καὶ οἱ ὁποῖοι ἐνεθουσίων διὰ τὴν λῆψιν παντὸς μέτρου ἐπιβαλλομένου διὰ τὴν ἀνάδειξιν καὶ παρασκευὴν κλήρου εὐ-

τῷ ἡγουμένῳ Κυρίλλῳ ἀποστῆναι τῆς δίκης πρὸς ἀπόσπασιν τεμαχίου γῆς τμήματος Μονῆς Ἀαρὼν Βόδα, ἧς αἱ πρόσοδοι συντηροῦσι τὴν τοῦ Γένους Ἑλληνικὴν καὶ **Θεολογικὴν** Σχολὴν τοῦ Κουρούτσεσμε». Πατριαρχικοὶ Κώδηκες 1830—46.

παιδεύτου κατέχοντος ἐφόδια ἀνάλογα πρὸς τὴν προϊοῦσαν θύραθεν ἀνάπτυξιν τοῦ λογικοῦ αὐτῶν ποιμνίου, ὑπῆρχον καὶ καλόγηροι μικρολόγοι καὶ μικρόνοες οἵτινες περιβεβλημένοι ποικιλοχρώμους ἐσθῆτας καὶ μηλωτὰς πλὴν γυμνοὶ χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ ἀτομικῆς ἀξίας καὶ ἐν σκοτίᾳ καθεύδοντες περιδεῶς ἐνητένιζον πρὸς τὸ ἐπερχόμενον φῶς καὶ τὰ πάντα ἐμηχανεύοντο ἵνα ματαιώσωσι γενναίας προσπαθείας σκοπούσας τὴν ἀνύψωσιν τοῦ κλήρου ὑστεροῦντος πολλαχῶς καὶ δεχομένου πάντοθεν βέλη ἀπηνῆ ποικιλωνύμων ἀντιπάλων· σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ λαοῦ ὁ κλῆρος παρέλαβε ὄχι μόνον τὰς ἀρετάς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ λαοῦ ἐξ οὗ προῆλθε.

Γερμανὸς ὁ Δ′, ἦτο ἐκ τῶν ἐπιβλητικῶν ἐκείνων φυσιογνωμιῶν, τὰς ὁποίας ἡ ἀντίδρασις ἐνθαρρύνει μᾶλλον ἀντὶ νὰ ἀποθαρρύνῃ καὶ παριδὼν τοὺς ἐκ ψευδαδέλφων κινδύνους, κατώρθωσε νὰ παραπλεύσῃ τὸν οἰκονομικὸν σκόπελον χρησιμοποιήσας τὸ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ «ἐκ παλαιοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ ἐντεῦθεν ἐκεῖ καταπλέοντος λόφου ἱδρυμένον ἱερὸν μοναστήριον, τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ζωαρχικῆς Τριάδος» [1]).

Ὁποίους ἀγῶνας κατέβαλεν ὁ χαλκέντερος Πατριάρχης πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὑψηλοῦ ἰδεώδους του, περιγράφει ὁ ἴδιος εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα εὐλαβὴς χεὶρ περισυλλέξασα διετήρησε καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα [2]).

1. Τὰ ἀπομνημονεύματα ταῦτα μετὰ σχετικοῦ προλόγου ἐδημοσίευσεν ὁ ἀείμνηστος Σταῦρος Βουτυρᾶς ἐν τῷ «Χρόνῳ» τοῦ 1869 σελ. 71—83.

2. Τὸν ἔνθεον ζῆλον τοῦ Γερμανοῦ τοῦ Δ′ μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἑξῆς σιγιλλιῶδες Γράμμα:

Γερμανὸς ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τοῖς τὰ κοινὰ πράττουσι καὶ πολιτευομένοις καὶ μάλιστα τοῖς ἀνεζωσμένοις τὴν ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ὀφειλὴ καθέστηκεν

«Τοῦ προκατόχου ἡμῶν κυροῦ Ἀνθίμου ἐκδημήσαντος » πρὸς Κύριον τῇ 12ῳ Ἰουνίου τοῦ 1842 σωτηρίου ἔτους, » συνελθόντες ἐν τοῖς Πατριαρχείοις οἱ εὐγενεῖς προὔχον- » τες τοῦ γένους ἡμῶν, οἱ τίμιοι ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ... » ἀπέβλεψαν πρὸς ἡμᾶς ἀρχιερατεύοντας τῆς ἐπαρχίας Δέρ- » κων..... Ἔκτοτε σκοπὸν ἐθέμεθα καὶ πόθον ἐν τῇ

ἀπαραίτητος ἡ διηνεκὴς μέριμνα ἐπὶ τοῖς καλῶς ἀρξαμένοις, ὅπως τε αὐτοῖς τὸ ἀνάλογον τέλος θηράσιμον γένηται καὶ κατὰ σκοπὸν προὐχωρήσῃ τοὐγχείρημα καὶ πάσης περιπετείας ἀμιγὲς καὶ ἀνώτερον. Πολλὰ γὰρ τῶν πραττομένων καθορᾶται ἄλλως μὲν ἀρξάμενα, καταντήσαντα δὲ ἑτέρως, ἀπούσης τῆς ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας αὐτῶν ἀναγκαιοτάτης Προνοίας καὶ τῆς τοῦ μέλλοντος εὐστόχου οἰκονομίας καὶ προκαταλήψεως. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀνάγκη τοῖς ἐντελῶς καὶ λυσιτελῶς ἀποδοῦναι χρωμένοις τὸ ἐπιχείρημα σκοπεῖν, ὅπως τοῖς ἀρκτικαῖς ἐγχειρήσεσιν ἔκβασιν ἀγαθὴν ἐπιθῶσι, διακωλύοντες ἐκ προμηθείας τὰς ἐνδεχομένας καταχρήσεις καὶ παρεκτροπάς, καὶ ἐγγράφως καταχωροῦντες τὰ ὑπὲρ αὐτῶν δόξαντα· ἵνα ὡς ἐπὶ βάσεως ἀσφαλοῦς ἐρερισμένα ἀνώτερα κακώσεως οἱασοῦν καὶ παρεκτροπῆς διαμένῃ, μηδόλως ταῖς σκολιαβουλίαις τῶν ἐποφθαλμιώντων αὐτοῖς ταῖς παραβόλοις προθέσεσι συμπαρασυρόμενα, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἤδη ποιούμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος. Καὶ γὰρ τὸ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ ἐκ παλαιοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ ἐντεῦθεν ἐκεῖ καταπλέοντος λόφου ἱδρυμένον ἱερὸν Μοναστήριον, τὸ τιμώμενον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς Ζωαρχικῆς Τριάδος, διαφόροις περιπεσὸν περιπετείαις καὶ ὑπὸ διαφόρων περιελθὸν προσώπων διοίκησιν, καὶ διαφόρους ὑποστὰν ζημίας καὶ ἀτυχίας, τῶν τε κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων, ἀφ' ὧν οὐσιώδης τις πρόσοδος ἐγένετο αὐτῷ, στερηθὲν καὶ ἐσχάτως κατὰ μέρος μὲν πυρίκαυστον γενόμενον, κατὰ μέρος δὲ κατασαθρωθὲν καὶ κατακρημνισθέν, τέλος κατέστη ἐρείπιον, διαρραγείσης ἐκ τοῦ σεισμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἱ. Ἐκκλησίας.

Ἡ Μετριότης οὖν ἡμῶν, ἡ ἐλέῳ Θεοῦ ἀναλαβοῦσα τοὺς πνευματικοὺς οἴακας τοῦ παγκοίνου σκάφους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μέριμναν τῶν ἁπανταχοῦ Ἱερῶν Ἐκκλησιῶν καὶ θείων σκηνωμάτων, ἅτε δὴ καὶ πρότερον γινώσκουσα καλῶς καὶ ἤδη ἀπελθοῦσα ἐπίτηδες ἐκεῖ μετά τινων τῶν περιποθήτων αὐτῆς συναδέλφων, καὶ

» καρδίᾳ ἡμῶν συνελάβομεν, ὅπως οἰκοδομήσωμεν τὸ κατὰ
» τὴν νῆσον Χάλκην ἱερὸν μοναστήριον τῆς Παναγίας
» Τριάδος .....
» Κατὰ δὲ τὸ 1821 ἔτος περίκαυστον ἐγένετο διασωθέντος
» ἐλαχίστου μέρους καὶ αὐτοῦ σεσαθρωμένου καὶ ἡ ἐν αὐτῷ
» ἱερὰ ἐκκλησία ἐβλάβη ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ καὶ ἑτοίμη ἦν

ἰδίοις ὀφθαλμοῖς ἰδοῦσα τὴν τοιαύτην ἐλεεινὴν τούτου κατάστασιν, καὶ περιαλγήσασα, ὡς εἰκός, κατ' ὀφειλετικὴν αὐτῆς πρόνοιαν καὶ φροντίδα, ἔγνω ἀναλαβεῖν τὴν ἀνοικοδομὴν τούτου ἐπὶ θεοφιλεῖ σκοπῷ τοῦ ἀναδειχθῆναι σχολεῖον θεολογικὸν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ, ὅτε δηλονότι ἡ θεία εὐσπλαγχνία καὶ φιλανθρωπία ἐπιχορηγήσῃ τοὺς ἀναλόγους καὶ ἀναγκαίους πόρους, ὡς πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ τοιούτου θεοφιλοῦς σκοποῦ. Καὶ δὴ οἰκοθέν τε καταβαλοῦσα εἴκοσι πέντε χιλιάδας γροσίων καὶ τὸν Παναγιώτατον καὶ Σεβασμιώτατον Προκάτοχον ἡμῶν Κύριον Κύριον Κωνστάντιον τὸν Α΄, τὸν Μακαριώτατον καὶ Ἁγιώτατον Πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Πάσης Παλαιστίνης Κύριον Κύριον Ἀθανάσιον, καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τοὺς ἐν Χριστῷ λίαν περιποθήτους αὐτῆς συναδέλφους συμπαραλαβοῦσα προθύμους συνδρομητὰς καθὰ καὶ τὰ ἀπανταχοῦ κείμενα σταυροπηγιακὰ καὶ ἐνοριακὰ Μοναστήρια, ἐπραγματοποίησατο τὰ τῆς ἀνοικοδομῆς καὶ ἀνεγέρσεως τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ καὶ τῶν πέριξ αὐτοῦ οἰκημάτων, καὶ ἀνεκαλέσατο τὸ ἱερὸν σκήνωμα εἰς τὴν ἀρχαίαν Μοναστηριακὴν μορφήν. Ἀλλ' ἵνα διαμένῃ τοῦ λοιποῦ τοῦτο ἀνώτερον οἱασοῦν καταχρήσεως καὶ ἰδιοτελοῦς γνώμης, καὶ ἵνα ἐν τῷ εὐθέτῳ, ὡς εἴρηται, καιρῷ ἀναδειχθῇ σχολεῖον θεολογικὸν ἀναγκαιοτάτην ἠγήσατο τὴν ἀνανέωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ σταυροπηγιακῆς ἀξίας καὶ χάριτος, κατὰ τὰς ἐξῆς διαταξεις διὰ τοῦδε τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ σιγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος, δι' οὗ καὶ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἐπικυροῦμεν καὶ κρατύνομεν τὰ τῆς ἀρχαίας Σταυροπηγιακῆς ἀξίας καὶ χάριτος τοῦ διαληφθέντος ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς ἁγ. Τριάδος, ὅπως ὑπάρχῃ καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται Ἡμέτερον, Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακόν, ἐλεύθερον, ἀδούλωτον, ἀκατα-

» πεσεῖν· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιθυμίας μας ταύτης καὶ ἄλλος ἐξαρ-
» τᾶται σκοπός, ὁ κυριώτατος μᾶλλον εἰπεῖν καὶ γνησιώ-
» τατος· πρὸ πολλοῦ ἡμεῖς, καὶ ἐξ ὅτου εὑρισκόμεθα ἀκόμη
» εἰς ὑπουργήματα ἐκκλησιαστικά, ἐθεωροῦμεν μὲ ἐνδόμυ-
» χον λύπην μας τὴν ἀπαιδευσίαν τοῦ κλήρου καὶ τὴν γύ-
» μνωσιν τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ πεπαιδευμένους καὶ ἐναρέ-

πάτητον καὶ ἀκαταζήτητον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑποκείμενον εἰμὴ τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ καὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνον διοικούμενον καὶ διεξαγόμενον, μνημονευομένου ἐν αὐτῷ ἀεννάως καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος καὶ ὡς ἀνοικοδομηθὲν ἐπὶ θεοφιλεῖ σκοπῷ σχολείου θεολογικοῦ οἰκῆται παρὰ διδασκάλων θεολόγων καὶ μαθητῶν ἱερωμένων καὶ μελλόντων ἱερωθῆναι καὶ οὐχὶ παρ' οἰκογενειῶν μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων.

Ἀλλ' ἕως οὗ ἡ Θεία Πρόνοια εὐδοκήσῃ, ὡς εἴπομεν, τὴν εὐκολίαν τῶν ἀναγκαίων πόρων ὡς πρὸς τὴν ὑποκατάστασιν ἐν αὐτῷ διδασκάλου θεολόγου καὶ ὑποτρόφων μαθητῶν ἱερωμένων τε καὶ ἱερωθησομένων, ὁριζόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα, ὅπως μένον ἐλεύθερον οἰκητόρων ἐχόντων οἰκογενείας, μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων, οἰκῆται παρ' ἱερωμένων καὶ παρὰ τῶν θελόντων Ἀρχιερέων καὶ Πατριαρχῶν ὡς καὶ ἡμεῖς αὐτοί, ἀπομακρυνθέντες τῆς Πατριαρχικῆς περιωπῆς μέλλομεν οἰκῆσαι ἐν αὐτῷ μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀνθρώπων, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ἐπιδοθέντος Ἡμῖν Ἀποδεικτικοῦ γράμματος τῆς περὶ Ἡμᾶς Ἱερᾶς ἀδελφότητος καὶ ἁγίας Συνόδου, τῆς λίαν ἡμῖν περισπουδάστου, ἐπὶ τῷ ὑπάρχειν οὕτω σύμφωνα τῇ μορφῇ καὶ τῇ κλήσει καὶ τὰ πράγματα καὶ ἐκτελεῖσθαι ἐν αὐτῷ διὰ παντὸς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας κατὰ τοὺς μοναστηριακοὺς τύπους καὶ τὰς τάξεις.

Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται Συνοδικῶς. Ὅς δ' ἂν καὶ ποῖος τῶν ἁπάντων γνώμης σκαιότητι καὶ ἰδιορυθμίᾳ ἐκνικηθεὶς ἢ φιλοπροσωπίᾳ καὶ χάριτι ἄλοις ἢ χρηματικῷ κέρδει συναρπαγείς, τολμήσει ἀνατρέψαι τὰ ἐν τῷ παρόντι Συνοδικῶς ἐκπεφασμένα καὶ ἄλλως ἢ κατὰ τὰ διατεταγμένα βουλεύσασθαι καὶ ἐνεργῆσαι καὶ τὰ ἐπ' ἀγαθῷ σκοπῷ ἐξεργασθέντα διασεῖσαι, καὶ ἀμέσως τε ἢ ἐμμέσως οἰκογένειαν γυναικῶν καὶ παίδων εἰσαγωγεῖν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον καὶ ἐνοικῆσαι, καὶ οὕτως ἐμποδὼν γενέσθαι τοῦ σκοπουμένου Θεολογικοῦ Σχολείου, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν ᾖ τάξεως καὶ

» τους ἱερωμένους, τῆς ὁποίας ὡς ἀποτελέσματα ἐβλέπο-
» μεν καὶ τὴν ὁσημέραι αὐξάνουσαν πρὸς τὸ ἱερατεῖον
» ψυχρότητα καὶ ἀνευλάβειαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν τόλμην
» πολλῶν κατὰ τῆς θρησκείας ἡμῶν πολεμίων· ἡ συναί-
» σθησις τῆς δεινῆς καὶ μεγάλης ταύτης ἐλλείψεως καὶ πρὶν
» πατριαρχεύσωμεν, μᾶς προέτρεπε νὰ ἐπαρκῶμεν εἰς πολ-
» λοὺς ἐνδεεῖς μαθητεύοντας δι' ἐξόδων μας, εἰς τὰ σχολεῖα».

« Προαχθέντες δὲ εἰς τῆς πατριαρχείας τὴν περιωπὴν
» μέγα ἁμάρτημα ἐστοχαζόμεθα τὸ νὰ μὴ συντελέσωμεν,
» ὅσον ἠδυνάμεθα, ὑπὲρ τῆς βασίμου ἐκπαιδεύσεως τοῦ
» ἱεροῦ κλήρου. Ἐνὶ λόγῳ ἐθέμεθα κατὰ νοῦν νὰ ἀνοικο-
» δομήσωμεν τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον τῆς Παναγίας
» Τριάδος καὶ ἀναδείξωμεν τὸ Μοναστήριον τοῦτο ***Θεο-***
» ***λογικὴν Σχολήν.*** Πλήρεις τοιούτων σκοπῶν μελετωμέ-
» νων ἐν τῇ ψυχῇ μας ἀπήλθομεν μετὰ τοῦ Γέρ. Νικομη-
» δείας κὺρ Διονυσίου καὶ τοῦ ἐπ' ἀνεψιᾷ ἡμῶν γαμβροῦ
» κ. Ἰω. Παναγιωτίδη εἰς Χάλκην κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ
» 1842, ἡ αὐτοψεὶ θέα τῆς ἀθλίας καταστάσεως τοῦ μονα-

βαθμοῦ ἀφωρισμένος ὑπάρχῃ καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ πάσαις ταῖς Πατριαρχικαῖς καὶ Συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος.

Ἐπὶ τούτοις γοῦν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, κἂν τῷ ἱερῷ κώδηκι καταστρωθὲν ἔχει μένειν παρὰ τῷ διαληφθέντι ἱερῷ ἡμετέρῳ Σταυροπηγίῳ τῆς ἁγίας Τριάδος εἰς ἔνδειξιν διηνεκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωμγ΄ κατὰ μῆνα Ἰούλιον Ἐπινεμήσεως α΄.

Γερμανὸς Ἐλέῳ Θεοῦ...

Καισαρείας Παΐσιος	***Κεστεντηλίου Ἀρσένιος***
Κυζίκου Μελέτιος	***Ἡρακλείας Διονύσιος***
Χαλκηδόνος Ἱερόθεος	***Νικομηδείας Διονύσιος***
Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος	***Δέρκων Νεόφυτος***
Σερρῶν Ἀθανάσιος	***Ἰωαννίνων Ἰωακεὶμ***
Μαρωνείας Ἄνθιμος	***Μυτιλήνης Μελέτιος***

» στηρίου διήγειρεν ἐν ἡμῖν αἴσθημα βαθείας λύπης καὶ
» ἐπεκαλέσθημεν ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ μετὰ δακρύων τὴν
» Π. Τριάδα, ἵνα εὐοδώσῃ τὴν πρόθεσίν μας καὶ βοη-
» θήσῃ ἡμᾶς, ἵνα ἀνακαινίσωμεν αὐτὸ καὶ ἀποκαταστή-
» σωμεν Θεολογικὴν Σχολήν.

« Τὴν γνώμην μας ταύτην μυστικῶς εἴπομεν τῷ γέ-
» ροντι Νικομηδείας. Ἀπεκδυσάμενοι λοιπὸν εἰς τὸν ἱερὸν
» τοῦτον ἀγῶνα, ἅμα καταβάντες ἐκ τῆς νήσου ἀπήλθο-
» μεν πρὸς τὸν ἐνδοξότατον ρεῒς ἐφ. Σαρήμπεην, παρακα-
» λοῦντες τὴν συγκατάθεσίν του εἰς τὸ νὰ μᾶς δοθῇ ὑψηλὴ
» ἄδεια νὰ ἀνακαινίσωμεν τὸ μοναστήριον· ἀνεφέρθημεν
» ἀκολούθως καὶ διὰ τακριρίου μας εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύ-
» λην, καὶ ἐξεδόθη Μπουγιουρουλτή, διατάττον τὸν μουχα-
» φίζην τοῦ Σκουτάρεως, τὸν ναΐπην καὶ ἄνθρωπον τοῦ
» Χαρτζιὲ καὶ τοῦ μεϊμάρη, οἵτινες ἀπελθόντες εἰς τὸ μο-
» ναστήριον ἔκαμαν τὸ λεγόμενον κέσφι παραλαβόντες ἐκ
» Χαρταλιμῆς καὶ 8 τῶν Ὀθωμανῶν μαρτυρησάντων κατὰ
» τὴν συνήθειαν καὶ οὕτως ἐγένετο τὸ ἱλάμι. Ἐκδοθέντος
» δὲ μετὰ παρέλευσιν καιροῦ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ φιρμανίου
» ἀπεστείλαμεν πρὸς τὸν Μουχαφίσην Καρὰ Ἰζὲτ ἀγᾶν,
» ἄνθρωπον τοῦ περιφήμου Ριζᾶ πασᾶ καὶ ἠρξάμεθα τῆς
» οἰκοδομῆς. Εἰς αὐτὴν διωρίσθησαν ἔφοροι οἱ γέροντες
» Ἡρακλείας Διονύσιος, Νικομηδείας Διονύσιος καὶ ὁ
» Σερρῶν Ἀθανάσιος καὶ γραμματεὺς ὁ Ι. Παναγιωτίδης,
» ἀναλαβόντες ὅλην τὴν ληψοδοσίαν αὐτῆς· ἀρχιτέκτων δὲ
» ὁ Στεφανῆς Γαϊτανάκης. Ἀλλὰ καθὼς εἰς πᾶν καλὸν καὶ
» κοινωφελὲς ἔργον, οὕτω καὶ κατὰ τούτου ἔμελλε νὰ ἀνα-
» φανῶσι μυρίοι πειρασμοί, ἐπὶ θλίψει καὶ ἀμηχανίᾳ ἡμῶν·
» μόλις ὑψώθη τὸ ἥμισυ τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἡ προδοσία
» καλοῦ τινος χριστιανοῦ μετά τινων τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ
» ἐπέφερε παῦσιν πεντήκοντα περίπου ἡμέρας [1])».

---

1. Τὴν ἡμέραν τοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ 20 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Καρὰ Ἰζέτης, μουαβίνης Σκουτάρεως, μετέβη εἰς Χάλκην καὶ

« Ἐκτὸς δὲ τῆς προξενηθείσης μεγάλης ζημίας, ἡ συμ-
» φορὰ τοῦ δυστυχοῦς οἰκοδομήματος ἔφθασε καὶ μέχρις
» ἀπειλῆς κρημνισμοῦ καὶ ἡμεῖς τρέχοντες πανταχοῦ καὶ
» ἔλεος ἐπικαλούμενοι, καὶ παντοίως προσπαθοῦντες καὶ
» πολλὰ προσφέροντες, τοσαύτας ἀπαντήσαμεν ὀδυνηρὰς
» περιπετείας, ὥστε καὶ ἠκούσαμεν ὅτι πρόκειται νὰ προ-
» τιμήσωμεν μεταξὺ τῆς παραιτήσεώς μας καὶ τοῦ τακρι-
» ρίου μας, πρὸς κρημνισμὸν τῆς οἰκοδομῆς ὅτι, ἄλλως
» οὐκ ἦν σωτηρία, καὶ ὅτι παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης νὰ
» μὴ περιμείνῃς καμμίαν βοήθειαν· εἴπομεν· ἂν ἔσφαλον
» εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἂς ἀποδειχθῇ, ἢ εἰς τὸ ἔθνος μου
» ἢ εἰς τὴν θρησκείαν μου καὶ νὰ παιδευθῶ· μόνος τὸ
» χέρι μου δὲν τὸ κόπτω » [1]).

« Εἰς τὸ ἔπακρον τῆς ἀμηχανίας ταύτης ἡ μόνη κατα-
» φυγὴ ἡμῶν ἦσαν αἱ θερμαὶ παρακλήσεις μας πρὸς τὴν
» Παναγίαν Τριάδα, ὅπως νεύσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν αὐ-
» θεντῶν μας εἰς τὸ νὰ μὴν ἐμποδισθῇ τοῦτο τὸ ἔργον,

μετὰ δέκα χωροφυλάκων καὶ δύο Χαλκηνῶν ἀνέβη εἰς τὸν λοφίσκον τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἤρχισε νὰ μετρᾷ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ ζητῇ, ὅπως εὕρῃ παχέα τείχη ἐπειδὴ εἶχε λεχθῇ, ὅτι ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς συμφωνήσας μετὰ τῆς Ρωσιας κτίζει φρούριον, ἔνθα πρόκειται νὰ ἐξασκῶνται στρατιῶται, ὑπὸ τὸ σχῆμα καλογήρων. Ἀλλ' ὁ ρηθεὶς μουαβίνης οὐδὲν τοιοῦτον φρούριον εὗρε καὶ περιῆλθεν εἰς ἀμηχανίαν, διότι, εἶχε ρητὴν διαταγὴν νὰ κρημνίσῃ τὸ οἰκοδόμημα. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν ἐπιστάτην τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἀντωνάκην, διέταξε νὰ μὴ ἐξακολουθήσουν τὴν ἐργασίαν, προσθέσας: «περίεργον· μᾶς εἶπον ὅτι ὁ Πατριάρχης κάμνει χονδρὰ ντουβάρια».

1. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς διακοπῆς ἐνεργήθη ὥστε ὁ τότε πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας κ. Κάνιγκ καὶ ὁ τῆς Ρωσίας κ. Τιτὼφ ἐπισκεφθῶσι κατ' ἰδίαν ἕκαστος τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἁγίας Τριάδος. Ὁ πρῶτος ἠρώτησε τὸν ἡγούμενον διατὶ δὲν ἐργάζονται οἱ κτίσται. Τούτου δ' ἀπαντήσαντος ὅτι κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν διεκόπησαν αἱ ἐργασίαι, ὁ πρεσβευτὴς λέγεται εἰπὼν «ρωμαίηκαις δουλειαῖς, ρωμαίηκα κεφάλια». Ἡμερ. «Χρόνος» τοῦ 1869.

» ἥτις μᾶς ἐνεθάρρυνεν, ὥστε οὐ μόνον νὰ μὴ ἀπαυδήσω-
» σωμεν δειλιάσαντες, ἀλλὰ καὶ ἀνεφέρθημεν δι' ἀρζίου
» μας εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ζητοῦντες ἄδειαν, ἵνα τε-
» λειώσωμεν, ὅπερ ἠρχίσαμεν μόνον, τὸ δὲ ἐπίλοιπον μετὰ
» τῆς Ἐκκλησίας νὰ μένῃ εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν· καὶ χάρις
» τῷ Ὑψίστῳ, εἰσακουσθείσης τῆς παρακλήσεώς μας, ἐξῆλ-
» θεν ἄδεια, ἵνα τελειωθῇ ὅπου ἠρχίσαμεν. Ἀλλ' ἡμεῖς
» φλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ ζήλου, θάρρει τε καὶ διακαοῦς εὐλα-
» βείας μας καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Ἁγίας
» Τριάδος, διετάξαμεν τῷ ἀρχιτέκτονι τὴν ἔναρξιν καὶ τοῦ
» ἐπιλοίπου μέρους· ἅμα δὲ ἠρξάμεθα τοῦτο, μᾶς ἠμπόδι-
» σαν πάλιν, ἀλλὰ διὰ παρακλήσεων καὶ δόσεων μεγάλων
» ἐξ ἰδίων χρημάτων μας ἐλάβομεν καὶ αὖθις τὴν ἄδειαν.

« Τῶν ἐξωτερικῶν τούτων προσβολῶν πικροτέρα ἀνε-
» φάνη μετὰ ταῦτα ἡ ἐναντιότης μερικῶν δυναμένων ὁμο-
» γενῶν μας· καταφερόμενοι ἀπὸ φθόνον καὶ πλαγίως ἐμ-
» ποδίζοντες τὴν οἰκοδομήν, ὕστερον καὶ φανερῶς λέγον-
» τες· διατὶ νὰ γίνωνται εἰς ἓν βουνὸν τόσα ἔξοδα, ἐνῷ
» αὐτοὶ καὶ ἄλλοι οὔτε ὀβολὸν ἐπρόσφερον εἰς τὴν οἰκο-
» δομὴν αὐτοῦ τοῦ θεαρέστου οἰκοδομήματος, κατήντησαν
» ὥστε καὶ συνοδικῶς νὰ ἐκσφενδονίσωσι καθ' ἡμῶν λόγους
» ψυχρούς, ἑνωθέντες καὶ μετὰ μερικῶν ἀρχιερέων καὶ
» τούτων δὲ ἤθελε φανῇ ἄπορος ἡ ἀναφυεῖσα μετὰ ταῦτα
» ἐναντιότης καὶ ὁ γογγυσμός· οἱ πρότερον συνοδικῶς συναι-
» νέσαντες καὶ ὑπογράψαντες τὰς ἐγκυκλίους ἐπιστολὰς διὰ
» τὴν ἀποφανθεῖσαν κοινῇ γνώμῃ συνδρομήν, ἀπὸ 12 καὶ
» 20 γρόσια παρ' ἑκάστου τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς βασι-
» λευούσης ἱερωμένων, ὕστερον ἀνθιστάμενοι ἐμπόδιζον
» αὐτὴν ἐκ συνθήκης μετὰ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ, συνα-
» πελθόντες ἐπὶ τούτῳ καὶ πρὸς τὸν ὑψηλότατον Ριφὰτ
» πασᾶν, χαρτζιγὲ ὄντα, ὅτε καὶ μετακαλεσθέντες παρ' αὐτοῦ
» καὶ ἀκούσαντες πολλὰ τὰ περὶ τῆς οἰκοδομῆς, ὅτι ἡμεῖς
» ἕρμαιον μεταχειριζόμεθα αὐτὴν διὰ νὰ κερδίσωμεν, τῷ
» ἀπεκρίθημεν νὰ μᾶς κρίνῃ μὲ τοὺς ἐναντίους· ὅσα συνά-

» ζονται εἰσὶ γνωστά, ὅσα πάλιν δίδονται, τὰ λαμβάνει ἐπὶ
» παρουσίᾳ τῶν ἐφόρων ὁ Χατζῆ Στεφανῆς ἐπειδὴ κατ'
» ἀποκοπὴν ἔχει ὁ ἴδιος τὴν οἰκοδομὴν καὶ ἅτινα ἀπερ-
» νῶνται εἰς τὸ κοντρᾶτον· ἀπηγορεύθη δὲ παρὰ τῆς ὑψη-
» λότητός του ἡ σύναψις τῆς βοηθείας ἱερατικῆς τε καὶ
» παρ' ἐσναφίων, λέγοντος νὰ μὴ βοηθήσωσιν εἰς τὴν οἰκο-
» δομὴν καὶ ὅσα βοηθήματα ἐδόθησαν εἶναι προλογὴ τοῦ
» Δεβλετίου νὰ ληφθῶσιν ὀπίσω· αὐτοὺς τοὺς λόγους εὐσυ-
» νείδητοι ἄνθρωποι εἶπον εἰς ἡμᾶς, παρόντος καὶ τοῦ γέ-
» ροντος Καισαρείας κυρίου Παϊσίου, ὥστε, ἐκ τούτων
» πάντων, ἐψυχράνθησαν καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνθρωποι,
» καὶ ἡμεῖς ἐδοκιμάσαμεν μεγάλην στενοχωρίαν εἰς τὰς
» πληρωμάς » [1]).

« Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐγένετο συνεισφορὰ ὑπὲρ τῆς οἰκο-
» δομῆς πιρά τε τῶν ἀρχιερέων, παρὰ τῶν σταυροπηγια-
» κῶν καὶ ἐνοριακῶν μοναστηρίων, παρ' ἡμῶν τε καὶ λοι-
» πῶν, ἥτις καὶ εἰς τὸ τέλος ὁρᾶται ὀνομαστί.

« Μετὰ τὴν τελείωσιν τῆς οἰκοδομῆς ἐγένετο ἡ ἔναρξις
» τοῦ φούρνου, τῶν μαγειρείων, τῆς στέρνας καὶ λοιπῶν,
» ἀλλὰ καὶ ταῦτα δὲν διέφυγον τὴν παῦσιν καὶ τὸ ἐμπό-
» διον τῆς ἐξουσίας, ἕως οὗ, διὰ μεσιτείας καὶ διὰ δώρων
» καὶ προσφορῶν, ἐλάβομεν καὶ περὶ τῆς ἐπισκευῆς αὐτῶν
» τὴν ἄδειαν ».

1. Ὁ Μεζαρτζίμπασης Πογὸς πεῖς ἐσέβετο πολὺ τὸν ἀείμνηστον Γερμανόν. Οὗτος ἐρχόμενος ἀπὸ Νικομηδείας μετέβη παρὰ τῷ Ριζᾶ πασᾷ, ὅστις ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν διῆλθε διὰ τῆς Χάλκης· ἐκεῖνος δ' ἀπεκρίνετο ὅτι διῆλθεν ἐκ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ δὲν ἐξῆλθεν· «εἶδες τὸ κάστρον ὅπου κάμνει ὁ Πατριάρχης τῶν Ρωμαίων» ἠρώτησεν ὁ Ριζᾶ πασᾶς· «τὶ μουνασιμπέτι (τίνα λόγον) ἔχει ἐφέντημ, ὁ Πατριάρχης νὰ κάμνῃ κάστρα, ἀπήντησεν ὁ Ἀρμένιος, γινώσκων τὴν ὑπόθεσιν· ὁ Πατριάρχης τῶν Ρωμαίων καθὼς καὶ ὁ ἰδικός μας φιλοτιμοῦνται νὰ κάμωσι καλὸν εἰς τὸ ἔθνος των. Μὴν ἀκούετε φλυαρίας καὶ συκοφαντίας κακῶν ἀνθρώπων»· ἀλλ' οὕτω μὲ ἐπληροφόρησαν οἱ ἰδικοί του ἀρχιερεῖς καὶ προϋχοντες τοῦ ἔθνους αὐτοῦ»· ἀπήντησεν ἡ Α. Ἐξοχότης. Ἡμερ. «Χρόνος» 1869·

« Ἐμενεν ἤδη ἡ Ἱερὰ Ἐκκλησία καὶ διὰ νὰ μὴν ἀπαν-
» τήσωμεν καὶ εἰς αὐτὴν προσκόμματα, διεδώκαμεν, ὅτι θέ-
» λομεν τὴν ἀνακαίνισιν δι' ἰδίων ἐξόδων· καὶ ἀναφερ-
» θέντες αὖθις διὰ τακριρίου μας εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην,
» ἐλάβομεν διὰ πολλῶν μεσιτειῶν τὴν ἄδειαν, ἵνα ἀνακαι-
» νίσωμεν αὐτήν, ὡς ἦτο ἡ παλαιά· ἡμεῖς ὅμως ἐλπίσαντες
» εἰς τὴν βοήθειαν τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀπεφασίσαμεν νὰ
» κτισθῇ καὶ περισσότερον τῶν μέτρων καὶ ἔγινεν εἰς ἣν
» καλλονὴν εὑρίσκεται.

« Ἐφθασε τέλος πάντων καὶ ὁ καιρὸς νὰ προτείνωμεν
» τὸν κατ' αὐτὸ σκοπόν μας· οὐχὶ πλέον μυστικῶς καὶ προ-
» χωρούσης τῆς οἰκοδομῆς, ἐξεθέμεθα τοὺς λόγους, δι' οὓς
» θέλομεν συστήσει Θεολογικὴν Σχολὴν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ
» πρὸς διδασκαλίαν μόνον ἱερωμένων καὶ ἱερωθησομένων·
» εὑρόντες δὲ συνάδουσαν τὴν γνώμην τῶν ἁγίων ἀρχιε-
» ρέων, κατεστρώσαμεν κατάλογον ἐτησίας συνεισφορᾶς εἰς
» συντήρησιν αὐτῆς ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐπαρχίας ἐχόντων ἀρ-
» χιερέων, γενομένου προσδιορισμοῦ ἀπαθῶς καὶ μετὰ κοι-
» νῆς σκέψεως. Ὁ ἀγὼν ἡμῶν καὶ περὶ τούτου δὲν ὑπῆρξε μι-
» κρὸς καὶ πρῶτοι ἡμεῖς διεδώκαμεν τὸ παράδειγμα καθὼς
» ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος φαίνεται τὸ ποσὸν τῆς ἐτησίας
» συνεισφορᾶς ἑκάστου, γενομένης κατὰ Ἰούλιον, ἥτις καὶ
» ἄρχεται τῇ α' Σεπτ. 1844. Τελειωθέντων τούτων ἁπάν-
» των προσεκλήθη συνοδικῶς ὁ πανοσιολογιώτατος καὶ ἄρι-
» στος ἐν θεολόγοις διδάσκαλος κύριος Κωνσταντῖνος ὁ
» Τυπάλδος, ὅστις καὶ μετὰ πολλὰς παρακινήσεις καὶ πα-
» ρακλήσεις ἡμῶν τε καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐδέχθη τὴν
» Σχολαρχίαν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς
» ἱερᾶς θεολογίας τῆς νεοσυστάτου Ἐκκλησιαστικῆς Θεο-
» λογικῆς Σχολῆς [1]) τὴν δὲ διδασκαλίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσ-

1. « Ὁ Κ. Τυπάλδος ἐμισεῖτο ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν εἰς Εὐρώπην καὶ ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἦτο φίλος τοῦ Κάνιγγος, ἄγγλου Πρεσβευτοῦ, ἐζήτησε παρὰ

» σης ὁ ἐλλογιμώτατος κύριος Τάξης. Ὅθεν ***ἀποπερατω-***
» ***θείσης τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας*** καὶ τῆς λοιπῆς οἰκοδο-
» μῆς, ἀπήλθομεν μετὰ τῶν ἐφεξῆς ἀρχιερέων, ἤτοι Κυ-
» ζίκου, Νικομηδείας, Δέρκων, Ἰωαννίνων, Νεοκαισα-
» ρείας, Λέρνης καὶ Μυρέων τοὺς ὁποίους ἔχοντες συλλει-
» τουργοὺς ἐγκαινιάσαμεν τὴν Ἱερὰν ταύτην ἐκκλησίαν κατὰ
» τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1844 τετάρτην, ἐγκαινιάσαντες συγ-
» χρόνως καὶ τὰ παρεκκλήσια τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῆς
» Ἐλεούσης ἀριστερόθεν, τοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ δεξιόθεν,
» τὸ δὲ νέον παρεκκλήσιον τοῦ νάρθηκος, κατὰ τὴν κοινὴν
» γνώμην τῶν ἀρχιερέων ἐγκαινιάσαμεν εἰς μνήμην τοῦ
» ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ, Πατριάρχου Κων-
» σταντινουπόλεως [1]) καὶ ἀκολούθως ἐπεδόθημεν εἰς τὴν
» λοιπὴν ἐνασχόλησιν τῆς θεολογικῆς Σχολῆς, μηδαμῶς ἀνα-
» βάλλοντες τὸν καιρόν, ἀλλ' ἤρξαντο εἰσέρχεσθαι ὅ τε Σχο-
» λάρχης καὶ διευθυντής, κύριος Κ. Τυπάλδος, οἱ λοιποὶ
» διδάσκαλοι καὶ οἱ μαθηταί· φοβούμενοι δὲ τὴν βάσκανον
» διαβολήν, συνεσκέφθημεν συγκαλέσαντες σύνοδον γενικήν,

τοῦ τελευταίου τὴν ἄδειαν νὰ τὸν κρατήσῃ ὡς Διευθυντὴν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ· ὁ Πρεσβευτὴς ἐζήτησε νὰ γνωρίσῃ προσωπικῶς τὸν Τυπάλδον καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν τίς ἐδαπάνησεν εἰς ἀνέγερσιν τῆς Σχολῆς καὶ πῶς αὕτη θέλει διατηρεῖσθαι ἐν τῷ μέλλοντι· τοῦ Τυπάλδου ἀπαντήσαντος ὅτι ἡ οἰκοδομὴ ἐγένετο διὰ κοινῆς συνεισφορᾶς κλήρου καὶ λαοῦ καὶ ὅτι θέλει συντηρεῖσθαι δι' ἐτησίας ἐπιχορηγήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κάνιγκ ἠπόρησε καὶ εἶπε: «Μ' ἐπληροφόρησαν ὅτι ἡ Ρωσία ἀνεδέξατο τήν τε δαπάνην τῆς ἀνεγέρσεως καὶ τὴν συντήρησιν τῆς θεολογικῆς Σχολῆς». Μετὰ τὰς ἀναγκαίας ἐξηγήσεις ὁ Πρεσβευτὴς ἐπαινέσας τὸν ζῆλον τοῦ Πατριάρχου ἐπέτρεψε τῷ Τυπάλδῳ νὰ ἀναδεχθῇ τὴν Σχολαρχίαν καὶ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Α. Παναγιότητος» Σ. Σ. Β.

1. Ὁ Π/χης Γερμανὸς ἐξῆλθε τῆς Ἱ. Ἐκκλησίας φορῶν τὴν πατριαρχικὴν στολὴν καὶ ἀνέβη εἰς τὸ Συνοδικὸν τῆς Σχολῆς, ἐκεῖ δὲ ἐκδυόμενος αὐτὴν καὶ εἰπὼν τὸ «δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων», προσέθηκε: «Δόξα σοι ὁ Θεός! ἐτελείωσε τὸ ἔργον τοῦτο τὸ θεάρεστον, δὲν ἔγινα Πατριάρχης διὰ δόξαν ἢ διὰ κέρδος ἄλλο, τώρα ἂς πάρουν τὴν πατριαρχείαν νὰ ἡσυχάσουν». Σ. Σ. Β.

» ἐὰν πρέπῃ νὰ ζητήσωμεν καὶ περὶ τούτου ἄδειαν παρὰ
» τῆς ἐξουσίας καὶ οἱ μὲν ἀπεδοκίμαζον τοῦτο ὡς πε-
» ριττόν, καὶ ὅτι ὡς μοναστήριον ἀπαιτεῖ ἕνα ἡγούμε-
» νον, ὅστις θέλει εἶναι ὁ πρῶτος διδάσκαλος, καὶ καλο-
» γήρους οἱ ὁποῖοι θέλουσιν εἶσθαι οἱ ἱερωμένοι μαθηταί·
» εἰς ἄλλους δὲ ἐφαίνετο ἀναγκαία ἡ ζήτησις τῆς ἀδείας,
» ἄλλοι δὲ ἐσιώπων, οἵτινες ἐμελέτων κακὰ ὡς ὁ Ἰούδας.
» Ἡμεῖς ὅμως ἀπελθόντες εἰς τοὺς πολυχρονίους αὐθέντας
» μας ὡμιλήσαμεν τὰ δέοντα καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ δυσυ-
» χοῦς ἔθνους μας διὰ τοιαύτην Θεολογικὴν Σχολήν, καὶ
» οὕτως ἐλάβομεν τὴν ὑψηλὴν ἄδειαν. Ὅτε δὲ ἠθελήσαμεν
» νὰ συστήσωμεν καὶ ἐπιτροπήν, ἐπειδὴ εἴδομεν καὶ ἐδῶ
» ὅτι θέλει εἰσχωρήσει ὁ πειρασμὸς καὶ διήγειρε δυσαρε-
» σκείας, τοῦ μὲν θέλοντος τοῦ δὲ προτιμῶντος ἑαυτὸν παρὰ
» τὸν θέλοντα, ἵνα μὴ τοῦτο κατασταθῇ αἰτία ψυχρότη-
» τος, ἐπαύσαμεν, εἰπόντες ὅτι οἱ ἐπίτροποι καὶ ναζίριδες
» νὰ εἶναι ὁ κατὰ καιρὸν Πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος· διω-
» ρίσθη δὲ ταμίας ὁ ἅγιος πρώην Σμύρνης. Περισσοτέρας
» δυσκολίας ἀπηντήσαμεν καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν
» διδασκάλων, μαθητῶν καὶ ὑπουργῶν· ἀλλὰ χάριτι καὶ
» βοηθείᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ αὗται διελύθησαν καὶ
» τὰ πάντα ἐτελέσθησαν κατ' εὐχήν· καὶ κατὰ τὴν 1ην
» Ὀκτωβρίου ἀπεστείλαμεν ἐκ μέρους μας τὸν Γέροντα
» ἅγιον Καισαρείας, ἵνα λειτουργήσῃ ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ καὶ
» εὐλογήσῃ καὶ ἁγιάσῃ καὶ φωτίσῃ καὶ διδασκάλους καὶ
» διδαχθησομένους καὶ μὲ τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἱερῶν τελετῶν
» καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Παναγίου Πνεύματος νὰ γίνῃ
» ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων, ἥτις καὶ ἔλαβε χώραν τὴν
» 8ην Ὀκτωβρίου 1844.

« Περαίνοντες ἐνταῦθα τὴν ἔκθεσιν τῆς ἀνακαινίσεως
» τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀποκατασταθείσης Θεολ.
» Σχολῆς, ὁμολογοῦμεν τὴν ἀνέκφραστον ἡμῶν χαρὰν καὶ
» ἀγαλλίασιν, ὅτι εἴδομεν πεπληρωμένον τὸν διακαῆ πό-
» θον ἡμῶν εὐδοκίᾳ καὶ ἀγαθότητι τῆς τελεταρχικῆς Πα-

» ναγίας Τριάδος· ταύτην δοξάζομεν, εὐχαριστοῦντες ἐκ
» βάθους ψυχῆς ὅτι ἠξίωσεν ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς νὰ ἀνα-
» δείξῃ αἰτίους τοιούτου λαμπροῦ κατορθώματος εἰς δόξαν
» αὐτῆς καὶ κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος
» διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἥτις καὶ μόνη
» ὑπῆρξε τῶν ἀκαμάτων ἀγώνων μας ὁ ὅρος· διὰ ταῦτα
» δεόμεθα παρακαλοῦντες τὴν Παναγίαν Τριάδα, ἵνα δια-
» τηρήσῃ ἀνωτέραν πάσης ἐπηρείας καὶ παντὸς ὁρατοῦ
» καὶ ἀοράτου ἐχθροῦ τὴν Θ. Σχολὴν καὶ ἀναδείξῃ τελει-
» ουμένην καὶ προοδεύουσαν καὶ φέρουσαν καρποὺς ἀξίους
» τῆς θείας εὐαρεστήσεως καὶ ἐπωφελῶς τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ
» καὶ παντὶ τῷ εὐσεβεῖ ἡμῶν γένει, ἀξιοῦντες θερμῶς καὶ
» τοὺς μεθ' ἡμᾶς διαδόχους τοῦ Πατριαρχικοῦ τούτου θρό-
» νου καὶ πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἵνα ἀγωνι-
» σθῶσι καὶ αὐτοὶ καὶ συμπράξωσι καὶ προάξωσιν εἰς τὸ
» τελειότερον τὸ θεοφιλὲς τοῦτο ἔργον, ἀφορῶντες τὴν ἀπὸ
» τούτου ἀληθῆ εὔκλειαν αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπισχνουμένην
» ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν· ἄλλως δὲ ἡ κατὰ τῆς
» Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς ἀμέλεια αὐτῶν καὶ παράβλε-
» ψις καὶ ἐξόντωσις, ὃ μὴ γένοιτο, ὡς μητροκτονία προφα-
» νὴς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας θέλει καταστήσει αὐτοὺς ἀναπο-
» λογήτους ἐν τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔχοιεν ἀντίδικον
» τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. . . »

Τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν τῇ Μονῇ Ἱ. Ἐκκλησίας ἐτέλεσε Γερμανὸς ὁ Δ΄ τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1844 μετὰ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων Κυζίκου Μελετίου, Νικομηδείας Διονυσίου, Δέρκων Νεοφύτου, Ἰωαννίνων Ἰωακείμ, Νεοκαισαρείας Κυρίλλου, Λέρνης Διονυσίου καὶ Μυρέων Κυρίλλου· τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης ἐνεκαινίασε τὰ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ναοῦ παρεκκλήσια τῆς Θεοτόκου τῆς Ἐλεούσης, καὶ τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ καθὼς καὶ τὸ ἐν τῷ νάρθηκι πρὸς τὰ δεξιὰ νέον παρεκκλήσιον, τὸ ὁποῖον καθιέρωσεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ τοῦ Α΄ Πατριάρχου Κων/πόλεως.

Περιγραφὰς τῆς ὑπὸ τοῦ θερμουργοῦ Πατριάρχου ἀνακαινισθείσης Μονῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἱδρυθείσης Θεολογικῆς Σχολῆς εὑρίσκομεν δύο ἐν τοῖς κώδιξι τῶν Γυμνασμάτων τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς· ἐκ τῆς πρώτης [1]) μεταφέρομεν τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα.

«Καὶ ἐν πρώτοις ἄρχομαι ἐκ τῆς ἔξωθεν τῆς Μονῆς πλατείας, ἥτις κατέχει τὸ Β.Δ. μέρος, πέριξ τῆς Μονῆς κατάφυτος καὶ εὐφρόσυνος ἀείποτε οὖσα διὰ τὸ ζωογόνον καὶ καθαρὸν τοῦ ἀέρος. . . . . .

Ἐντὸς τῆς προρηθείσης πλατείας εἰς ἀπόστασιν 15 βημάτων ἀπὸ Δ. Πύλης ὑπάρχει μεγίστη δεξαμενή, ὑποδεχομένη διὰ σωλήνων τὸ ἐκ τῆς στέγης τῆς Μονῆς διαρρέον βρόχινον ὕδωρ, γλυκύτατον ὂν καὶ πρὸς πέψιν λίαν ἐπιτήδειον, ὅθεν καὶ ἀπὸ τούτου ἀρύονται ἅπαντες οἱ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ οἰκοῦντες. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς δεξαμενῆς λαξευτὸς λίθος ἔστι μαρμάρινος καὶ στρογγύλος, ἐπὶ τούτου στηρίζονται ὀρθῶς τρεῖς σιδηραῖ ράβδοι, ὑφ' ὧν περιστρέφεται στροφεῖον, δι' οὗ ραδίως ἐκ τῆς δεξαμενῆς τὸ ὕδωρ ἀντλοῦσι. Πέριξ τοῦ λίθου τούτου, καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν ὑπάρχουσι γράμματα μεγάλα, λαξευτά, καὶ σταυρὸς πρὸς τὸ ἀνώτατον μέρος, ἔχουσι δὲ οὕτως:

«Ὕδωρ ἀρύσασθε γλυκὺ πίετε δροσισθῆτε,
Τὸν Σαμουὴλ ἡγούμενον ἅπαντες εὐχηθῆτε,
Καὶ τοὺς φιλελεήμονας κτήτορας συγχωρεῖτε,
Ὧν ἔργον τὸ ψυχωφελές, δέομαι μιμηθῆτε».

ἐξ ὧν πᾶς τις εὐκόλως ἐννοεῖ ὅτι ἐνταῦθα ἐτέθη, ὅτε ἐπὶ

1. Ἡ περιγραφὴ αὕτη ἀπόσπασμα γενικωτέρας περιγραφῆς τῆς Νήσου Χάλκης, ἐγράφη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ Γρηγορίου Ἰωάννου Σκυριανοῦ τοῦ μετονομασθέντος Ζυγαβηνοῦ, περιέχεται δὲ ἐκ τῷ ὑπ' ἀριθ. 9. Κώδικι τῶν Σχολαστικῶν Γυμνασμάτων τοῦ ιβ', ιγ', ιδ', σχολικοῦ ἔτους· ὁ κῶδιξ οὗτος ἐγένετο τὸ 1858 ἐπὶ Πατριάρχου Κυρίλλου Βυζαντίου σχολαρχοῦντος τοῦ Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Κων/τίνου Τυπάλδου.

Σαμουήλ 1), ἡ Μονὴ ἀνεκαινίσθη· ἀπὸ τῆς δεξαμενῆς δὲ μέχρι τῆς πύλης ἅπαν τὸ μέρος εἶνε λιθόστρωτον, ὁ δὲ βουλόμενος ἐν τῇ Μονῇ εἰσελθεῖν, ἅμα πλησιάσας τῇ θύρᾳ, θεωρεῖ ἐν πρώτοις 4 λευκοὺς κίονας ξυλίνους, ἐφ' ὧν στηρίζεται μέρος θαλάμου, ἐξέχοντος τῶν ἄλλων τῆς Μονῆς πλευρῶν· ἑκατέρωθεν δὲ τῆς πύλης ὑπάρχει μικρὰ ἀχηβὰς ἀναπληροῦσα θέσιν καθίσματος. Καὶ ἄνωθεν τῆς θύρας ἔστιν ἐναποτεθειμένον λευκότατον μάρμαρον, διακατέχον ἅπαν τὸ τῆς θύρας πλάτος, ἐφ' ᾧ ὁ σοφώτατος ἐν διδασκάλοις Κωνσταντῖνος ὁ Οἰκονόμος ἔχει ἀναγεγραμμένον θαυμαστὸν ὄντως ἐπίγραμμα ὡς καὶ ἕτερον ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς. Τὸ δὲ ἐπὶ τῆς πύλης εἰς δύο στήλας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μαρμάρου ὂν γεγραμμένον, παρέστησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐζωγραφισμένον καὶ ἐντὸς τριγώνου εἰκονίζοντος πάντως τὴν Ἁγίαν Τριάδα, τὸν Παντεπόπτην ὀφθαλμὸν τῆς Τρισηλίου Θεότητος, ἐντὸς δὲ τούτου τὸ πάντιμον καὶ θαυμαστὸν ὄνομα «ὁ ὢν» διὰ τῶν συνήθων γραμμάτων πρασίνως κεχρωματισμένων καὶ κατέχον ἕκαστον γράμμα μίαν τοῦ Τριγώνου γωνίαν ἐν ᾧ πέριξ ἐκ τοῦ νοητοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἡλίου τοῦ παντεπόπτου ὀφθαλμοῦ, μεταδίδωσι τὰς καταυγαζούσας ἀκτῖνας· ἰδοὺ δὲ τὰ δύο ταῦτα ἐπιγράμματα τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου.

Τὸ ἐπὶ τῆς μεγάλης πύλης:

« Χαῖρε μοι ἀνθεμόεσσα Προποντίδος ἄφθιτε κούρη,
» Χαλκῖτις νῆσος, πᾶσιν ἀειδομένη
» Ἣ καλὴν στεφάνην περὶ κρήδεμν' ἐστεφάνωσαι
» Τήνδε μονὴν Ἱερὰν τῆς Ἁγίας Τριάδος
» Φώτιος ἦν πρῶτος Πατριάρχης κεῖνος ὁ θεῖος
» Δείματο καὶ ἑ Νέην ἐξωνόμηνε Σιών.
» Ὡς δ' ἐμόγησε χρόνῳ, Πατριάρχης καίνισεν ἄλλος

1. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα. Αἱ ἱστορικαὶ Μοναὶ τῆς νήσου Χάλκης, Μέρ. ε'. σ. 93. Μ/του Κυζίκου Καλλινίκου, περὶ τῆς Ἱ. Μονῆς ἁγίας Τριάδος Χάλκης καὶ τῆς ἐν αὐτῇ Θεολογικῆς Σχολῆς 1925 σ. 22/23. Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανοῦ: Ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς Δ', σ. 59.

» Καί μιν Ἔσοπτρον εἰς κλήϊσε Μητροφάνης
» Νῦν δ' αὐτὴν τὸ τρίτον Πατριάρχης κύδιμος αὖ τις
» Τῆς Τριάδος λάτρις Γερμανὸς ἱδρύσατο
» Ἀμφὶ δὲ δώματ' ἔτευξεν ἀνάκτορα ἔμμεναι ἐσθλὰ
» Τῆς θείης σοφίης πᾶσι διδασκομένης.
» Ἄμβαιν' ἠϋθέων σεμνὸς χορός, ἡρέμῳ ταρσῷ
» Τόν δ' ἀκμῆτι βιβὰς ἱμερόεντα λόφον
» Κ' ἢν δὲ μέτωπον ἰδίῃ γέρας ἔξεις, οἶσθα γὰρ ὅτι
» Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶ πρόσθεν ἔθηκε Θεός».

Τὸ ἐπὶ τῆς Βορείου Πλευρᾶς:

« Ἴωμεν ἐς Χάλκης νήσου Βυζαντίδος ἄκρην
» Κεῖνον ὑπερτέλλοντ' οἶκον ἐποψόμενοι·
» Μέσος ὅδε Τριάδος θεῖος νεὼς· ἀμφὶ δὲ πολλὰ
» Δώματα, τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας θάλαμοι.
» Οἵην ἀγλαΐην στίλβει δόμος! ὥς δὲ οἱ ὕψος
» Ἴεται ἑπταπόρων ἐγγύθι πληϊάδων.
» Πάντῃ μὲν θυρίδεσσι κεκαυμένος ἐκπεπέτασται
» Ζειδώροις αὔραις εὐαέων ἀνέμων
» Πάντῃ δὲ ποτιδέρκεται Ἥλιος· οὐδ' ὑπὸ γαῖαν
» Γηθόσυνος τρέπεται, θαῦμα τοιόνδε λιπὼν
» Τουτὶ Πηγασίδος κασιγνήτη καλλιρέεθρος
» Ἀμβλύζει κρήνη νάματα νεκτάρεα.
» Κεῖθι τέθηλε νάπη, ψαίρει πίτυς ἀμφ' ἐλάτῃσι
» Γαία δ' ἕ παντοίοις ἄνθεσιν ἀμφιγελᾷ·
» Τῆλε δ' ἀποθρώσκει κώμης καπνὸς ἡ δ' ἐπίκειται
» ἄλλη δῖα Μονὴ τῆς σοφίης τέμενος
» Ἄλλη δ' ἄλλος ἀνήρ· ποιμὴν ὅδε· τοὺς δ' ἐν ἀρούραις
» Ἀθροῖς· ὅς δὲ λίνοις Πόντον ἐπ' ἰχθυάᾳ
» Αὐγάζου τὸν Ὄλυμπον ἴδ' ἀγλαὰ ἔργα Βιθυνῶν
» Καὶ Θρῄκης ἑτέρωσ' οὔρεα καὶ πεδία,
» Δένδρα, δόμους, νήσους, ἅλα, ναῦς, Πόλιν εὐρυάνασσαν,
» Δέρκεο Εὐρώπην, δέρκεο τὴν Ἀσίην».

Μ' ὅλας αὐτὰς τὰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις εἰσέρχεταί τις διὰ μεγάλης σιδηρᾶς Πύλης ἀναπεπταμένης ἀείποτε καὶ μηδενὶ κωλυούσης τὴν εἴσοδον· ἀπαγορεύεται δὲ γενικῶς ἥτε ἔξοδος καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Μονὴν ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐκτὸς τινῶν ὡρισμένων ὡρῶν· ἅμα δὲ εἰσελθὼν θεωρεῖ τις ἀμφοτέρωθεν θυρίδας καὶ παρὰ τοὺς τοίχους ὑπεράνω τοῦ

ἐδάφους καθίσματα, ἄνωθεν δὲ τοῦ ἀριστεροῦ καθίσματος κρέμαται μεγάλη εἰκών, γεγραμμένη ἐπὶ χονδροῦ πανίου καὶ ἐξιστοροῦσα τὴν δευτέραν καὶ φρικτὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, καίτοι δὲ παλαιά, ζωηρότατα ὅμως πᾶσι τοῖς εἰσελευσομένοις τε καὶ ἐξελευσομένοις διαδηλοῖ, ὅτι οἱ μὲν δίκαιοι κληρονομήσουσι ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ κόλασιν ἀτελεύτητον. Πρὸς δὲ τὸ δεξιὸν μέρος συνημμένως τῇ πύλῃ ἐξήρτηται ἑτέρα εἰκών, παριστῶσα μορφὴν γέροντος σεμνοπρεπῆ καὶ χαρίεσσαν, ἔχοντος τὸν μὲν πώγωνα λευκότατον, τὴν δὲ ὄψιν γλυκεῖαν καὶ ζωηροτάτην. Εἶνε δὲ οὗτος ὁ δεύτερος τῆς Ἱερᾶς μονῆς ἀνακαινιστὴς Σαμουὴλ καλούμενος, γεννηθεὶς καὶ ἀσκήσας ἐνταῦθα καθάπερ ἀνωτέρω διελάβομεν· ὀλίγους δὲ πόδας προβαίνων, ἀπαντᾷ ξυλίνας κιγκλίδας, δι' ὧν περὶ τὸ μέσον καὶ θύρα μεγάλη ἐσχημάτισται· ἐγκαταλείπουσι δὲ καὶ αὗται ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον· πρὶν ὅμως φθάσῃ ἐν μέσῳ τεσσάρων διαλεύκων στηλῶν ἀμφοτέρωθεν αὐτοῦ θεωρεῖ θύραν δι' ἧς εἰσελθὼν ἀναβαίνει ἐλευθέρως εἰς μεγάλην αἴθουσαν ἐκτεταμένην καθ' ὅλην τὴν περίμετρον τῆς μονῆς. Διευθυνόμενος δέ που ἔνθεν μὲν θεωρεῖ πλεῖστα δώματα ἀρετῆς καὶ σοφίας, ἔνθεν δὲ πλευρὰν ἀποτελουμένην δι' ἀπειραρίθμων θυρίδων, δι' ὧν αἱ ζωογόνοι αὖραι εἰσπνέουσαι καὶ αἱ φεγγοβόλοι ἀκτῖνες ἀνανακλῶσαι καθιστῶσι τὴν αἴθουσαν ταύτην τῳόντι νέον Παράδεισον· ἀριθμοῦνται δὲ ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰ 35 δωμάτια ἐκτὸς ἄλλων τινῶν κάτωθεν τούτων· ἐν ἐκείνοις λοιπὸν τοῖς δωματίοις διατελοῦντες οἰκοῦσι ἅπαντες οἱ Σεβαστοὶ τῆς Σχολῆς Καθηγηταί, καὶ ἐπέκεινα τῶν πεντήκοντα φοιτητῶν ἐκπαιδευομένων καὶ μυουμένων τὴν οὐράνιον τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίαν.

Ἅμα λοιπὸν τὰς ἀνωτέρω ρηθείσας στήλας παρέλθῃ τις, τὰς ὑποστηριζούσας μέρος αἰθούσης, ἀφ' ἧς κρέμαται καὶ μικρὸς κώδων σημαίνων τακτικῶς τὰς ὥρας τῶν παραδόσεων, παρίσταται ὁ Πάνσεπτος ναὸς τῆς Ὑπερουσίου Τριάδος, οὗτινος ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἐφελκύει τὴν προσοχὴν τοῦ εἰσελευσομένου».

Εἰδικῶς περὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς γίνεται λόγος ἐν τῇ ἑξῆς περιγραφῇ: [1]) «Ἅμα εἰσελθὼν εὑρέθην πρὸ σειρᾶς κιγκλίδων ξυλίνων, αἵτινες μὲ ἐκώλυον τὴν πρὸς τὰ ἐνδότερα εἴσοδον· ἐν ἀμηχανίᾳ ὅθεν εὑρεθείς, ἐπειδὴ δὲν ἠδυνάμην νὰ εἰσέλθω, ἐκάθησα ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ σκίμποδος μέχρις οὗ ἴδω τινά, τὸν ὁποῖον νὰ παρακαλέσω νὰ μοὶ ἀνοίξῃ τὴν εἴσοδον· ἀλλ' ἐνῷ περιέστρεφον περιέργως τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδον σχοινίον τι, μετὰ μικροῦ σιδηροῦ κρίκου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν κιγκλίδων κρεμάμενον καὶ πρὸς μικρὸν κωδωνίσκον δεδεμένον· ἐν τῇ ἀπορίᾳ μου λοιπὸν ἔσυρα τὸ σχοινίον καὶ ὁ κωδωνίσκος ἔκρουσε· καὶ εὐθέως γέρων τις, ὁ τῆς Σχολῆς θυρωρός, μοὶ ἤνοιξε τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν καὶ εἰσῆλθον. Ἐντεῦθεν, ὡς ἀπὸ ρίζης, οὕτως εἰπεῖν, διακλαδίζεται ἡ ὅλη Σχολὴ εἰς δύο πτέρυγας, εἰς βορείαν καὶ νοτίαν ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς τετραγώνου αὐλῆς, ἐν ᾗ κυπάρισσοι, δάφναι καὶ μερσίναι εἶναι πεφυτευμέναι, ὑψοῦται ναὸς μικρὸς ..... Ἐξῆλθον κατευθυνθεὶς εἰς τὴν βορείαν πτέρυγα· ταύτης διωρόφου οὔσης, ἡ μὲν κάτω εἰς παραδόσεις, νοσοκομεῖον, καί τινα οἰκήματα τῶν μαθητῶν εἶναι διῃρημένη, ἡ δὲ ἄνω μόνον εἰς οἰκήματα καθηγητῶν καὶ μαθητῶν χρησιμεύει, οὖσα διῃρημένη εἰς δέκα καὶ ἓξ δωμάτια διαφόρου μεγέθους· εἰς τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἄκραν αὐτῆς εἶναι ἡ μικρὰ μέν, ἀλλὰ κομψὴ καὶ φιλοκάλως κεκοσμημένη αἴθουσα τοῦ λεγομένου πατριαρχείου, τὴν ὁποίαν καθιστᾷ ἔτι ὡραιοτέραν ὁ ἐκτεταμένος καὶ ἐλεύθερος ὁρίζων· διότι ἀπὸ αὐτῆς ἥ τε Πρίγκηπος πᾶσα καὶ αἱ ἄντικρυ κῶμαι μετά τινων ὀρέων τῆς

1. Πλοῦς ἀπὸ Γεφύρας εἰς Χάλκην καὶ μικρὰ περιγραφὴ τῆς ἐκεῖ Θεολογικῆς Σχολῆς ὑπὸ Τίτου Διακόνου Ζωγραφίδου (Κρήτης Τίτου), κατὰ Μάϊον τοῦ 1880. Γυμνάσματα τοῦ Β' ἔτους (τάξεως) ἐν τῇ Θ. Σχολῇ Χάλκης.

Ἀσίας φαίνονται, παρ' αὐτῇ δὲ ὑπάρχουσι δύο μικρότερα δωμάτια τοῦ ὕπνου. Διὰ τῆς παρὰ τῇ θύρᾳ κλίμακος κατελθών, εὑρέθην εἰς τὴν κάτω ὀροφήν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐξελθὼν καὶ πρὸς τὴν ἑτέραν πτέρυγα κατευθυνόμενος, συνήντησα τὸ κωδωνοστάσιον τὸ ἐκ τεσσάρων μεγάλων ξύλων καὶ τεσσάρων κωδώνων ἀποτελούμενον, τὴν βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς λαμπρὰν λιθίνην οἰκοδομήν, πολλὰ καὶ ἄξια λόγου βιβλία ἔχουσαν, καὶ ἄντικρυ αὐτῆς, ὄπισθεν τοῦ βήματος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τέσσαρας τάφους, τὸν μὲν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κων/πόλεως Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Βυζαντίου, τὸν δὲ ***Νικοδήμου τινος*** οἰκονόμου χρηματίσαντος τῆς Σχολῆς, τὸν ἕτερον τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάξαντος ἐν τῇ Σχολῇ ἡδυεποῦς Ἡ. Τανταλίδου, καὶ τὸν ἕτερον Ἰωάννου ***τινὸς*** Τάξη, τὸ ἡλιοστάσιον πρὸς τὸν νότιον τοῦτον τοῦ ναοῦ κείμενον καὶ διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων περιεχόμενον. Καὶ ἡ νοτία πτέρυξ τῆς Σχολῆς εἶναι ἐπίσης διώροφος· καὶ ἡ μὲν ἄνω εἰς ἴσα δωμάτια πρὸς τὴν βορείαν πτέρυγα διῃρημένη πρὸς κατοικίαν τῶν μαθητῶν χρησιμεύει, καὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἄκρας αὐτῆς εὕρηται τὸ Διευθυντήριον, συνιστάμενον ἐκ μιᾶς αἰθούσης φιλοκάλως εὐτρεπισμένης καὶ ἐκ δύο παρακειμένων μικροτέρων δωματίων· τῆς δὲ κάτω, τὸ μὲν ἥμισυ εἰς παραδόσεις καὶ εἴς τινα δωμάτια τῶν ὑπηρετῶν χρησιμεύει, τὸ δὲ ἕτερον εἰς ἑστιατόριον, δωμάτιον περὶ τοὺς πεντήκοντα πόδας τὸ μῆκος καὶ δέκα τὸ πλάτος· εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ δωματίου τούτου εἶναι ἑστημένος μικρὸς ἄμβων ἐκ ξύλου, ἐφ' οὗ καθ' ἑκάστην διαρκοῦντος τοῦ γεύματος ἀναγινώσκονται αἱ διδασκαλίαι, ἑρμηνεῖαι καὶ λοιπαὶ συγγραφαὶ τῶν Μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων. Ἐντεῦθεν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος προχωρήσας, συνήντησα τὸ δωμάτιον τοῦ κατὰ καιρὸν οἰκονόμου τῆς Σχολῆς, καὶ παρὰ τούτῳ κλίμακα δι' ἧς κατελθὼν εὑρέθην εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὅπερ διὰ μικρᾶς θύρας πρὸς τὸ ἀρτοποιεῖον συνέχεται· παρὰ τούτῳ δὲ τὸ πλυντήριον καὶ ἀντικρὺ τούτου πάλιν λιθόκτιστον

οἰκοδομήν, ἥτις ἡ κάτω ὀροφὴ τῆς βιβλιοθήκης εἶναι καὶ χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη ξύλων καὶ ἀνθράκων. Ἐντεῦθεν δὲ παρατηρήσας θύραν τινά, ἥτις πρὸς τὰ ἐκτὸς ὡδήγει, ἐξῆλθον τῆς Σχολῆς κατάπλεως ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἡδονῆς ψυχικῆς».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος, πρῶτος Σχολάρχης τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς. — Ἔναρξις τῶν μαθημάτων καὶ Ἐναρκτήριος Λόγος τοῦ Σχολάρχου. — Καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταί. — Προϋπολογισμὸς τῆς Σχολῆς. — Ὀργανικὸς Κανονισμός. — Σιγίλλιον Μελετίου τοῦ Γ'. — Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος πρὸς τὰ λοιπὰ Πατριαρχεῖα καὶ τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας περὶ ἀποστολῆς μαθητῶν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν. — Λόγοι ὑπαγορεύσαντες τὴν διδασκαλίαν τῆς Σλαυωνικῆς γλώσσης.

Τὴν οὕτω χάρις εἰς τὰς ἀκαταβλήτους προσπαθείας καὶ μετὰ δεινὰς δοκιμασίας Γερμανοῦ τοῦ Δ' ἀφ' ἑνὸς καὶ τῇ συνδρομῇ ἁπάσης τῆς Ἱεραρχίας ἀφ' ἑτέρου, ἱδρυθεῖσαν πρώτην ἑστίαν τοῦ Θείου Πυρός, ἐν τῷ οἰκουμενικῷ κλίματι, τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἐκλήθη ἵνα διευθύνῃ ὁ ἐκ τῶν διασήμων θεολόγων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀρχιμανδρίτης Κων/τῖνος ὁ Τυπάλδος, ὅστις συνήνου πάντα τὰ διὰ τὴν θέσιν ταύτην ἀπαιτούμενα προσόντα· ἡ ἀληθῶς σπανία ἀξία του δὲν συνίστατο εἰς τὰς πολλαπλᾶς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, οὔτε εἰς τὰ μεγάλα συγγράμματα, ἀλλ' εἰς τὸ ἐν αὐτῷ ἐνοικοῦν ἀληθὲς χριστιανικὸν πνεῦμα, προϊὸν ἀγωγῆς καὶ διδασκαλίας χριστιανικῆς καὶ τὸ ὁποῖον ἐγίνωσκεν ἄριστα νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς φύσεως ἀγαθῆς καὶ χριστιανικῆς ἀγωγῆς τυχόντας· ὅ,τι δὲ καθίστα αὐτὸν ἐνδεδειγμένον Σχολάρχην, ἐκτὸς τῆς ἀκραδάντου πίστεως, τῆς ἀνυποκρίτου εὐσεβείας καὶ ἐναρέτου αὐτοῦ πολιτείας ἦτο καὶ ἡ σχετικὴ πεῖρα τὴν ὁποίαν ἐκέκτητο, καθόσον εἶχε χρηματίσῃ ἤδη ἐπιστάτης καὶ Σχολάρχης τῆς ἐν τῇ ἐν Κερκύρᾳ

Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ Θεολογικῆς σχολῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ ἐδίδαξε. Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος, ἐγεννήθη τῷ 17/2/1795 ἐν Ληξουρίῳ τῆς Κεφαλληνίας, ὅπου ἐδιδάχθη τὴν ἐγκύκλιον Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα, ἐν ἡλικίᾳ 23 ἐτῶν χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, διωρίσθη διάκονος τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ὅπου συγχρόνως ἐσπούδασεν ἐκμαθὼν τὴν Ἑβραϊκήν, Λατινικήν, Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικήν. Ἐν Βενετίᾳ ὢν, προσεκλήθη εἰς Κέρκυραν ὑπὸ τοῦ Λόρδου Γίλφορδ, ἵνα διδάξῃ τὴν θεολογίαν ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρέμεινεν ἐπὶ δέκα ὁλόκληρα ἔτη, μεθ' ὃ παραιτηθεὶς διωρίσθη ἐφημέριος τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, μέχρι τοῦ 1842, ὁπότε ἀποθανόντος τοῦ Κεφαλληνίας, Κων/τῖνος ὁ Τυπάλδος ἐξελέγη ἀντικαταστάτης αὐτοῦ, τῇ ὁμοφώνῳ ψήφῳ κλήρου καὶ λαοῦ. Ἡ Ἰόνιος ὅμως Γερουσία ἠκύρωσε τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐξώρισε τὸν ἐκλεγέντα εἰς παρακειμένην ἔρημον νῆσον. Ἐκεῖθεν μετὰ δεκαοκτάμηνον ἐξορίαν μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἰδιώτευεν ἐπὶ δύο ἔτη ἐν τελείᾳ ἀπομονώσει καὶ ἡσυχίᾳ ἀσκητικῇ [1]).

Κληθεὶς ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἵνα διευθύνῃ τὴν Θ. Σχολήν, ἐχειροτονήθη ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ὑπὸ Γερμανοῦ τοῦ Δ΄ καὶ παρουσιασθεὶς πρὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπέδειξε τὰ ἐν χειρογράφοις ἔργα αὐτοῦ: Δογματικὴν Θεολογίαν, Χριστιανικὴν Ἠθικήν, Ἱ. Ἑρμηνευτικὴν καὶ Ἱστορίαν τῆς Θεολογίας, διαβεβαιώσας τὴν Ἐκκλησίαν περὶ τῶν ὀρθοδόξων αὐτοῦ φρονημάτων καὶ ἀνασκευάσας τὰς κατ' αὐτοῦ ἐκτοξευθείσας συκοφαντίας.

1. Μ/του Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου, Ἐκκλ. Ἱστορίας Γ΄, β΄, σ. 415—16.—Β. Καλλίφρονος Ἐκκλ/κοῦ Δελτίου τόμος Β΄, σ. 67. —Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδεία τόμ. ΙΒ΄, σ. 772.—Γρηγ. Γώγου, ὁ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κων/τῖνος ὁ Τυπάλδος, Ἀθῆναι 1868 — Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανοῦ· Γερμανὸς Δ΄, σ. 31, σημ. 118.— Γερμανοῦ Γρηγορᾶ, ἡ ἐν Χάλκῃ Θ. Σχολὴ 1907.

Ἡ τελετὴ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ἐγένετο τῇ 8ῃ Ὀκτωβρίου 1844· κατ' αὐτὴν προέστη ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὁ Μητροπολίτης Καισαρείας Παΐσιος, ὁ δὲ Σχολάρχης ἀνέγνω τὸν ἐξῆς ἐναρκτήριον λόγον:

Ἀνέτειλε τέλος πάντων φαιδρὰ καὶ παμφαὴς ἡ πολυπόθητος αὕτη ἡμέρα ἣν πρὸ πολλοῦ ὤδινεν ἡ Ἐκκλησία, καὶ περιπαθῶς προσεδόκα ὅ τε ἱερὸς Κλῆρος καὶ ἅπαν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῶν Ὀρθοδόξων. Λαμπρὸς καὶ ἀνέφελος ἐπιφαίνει σήμερον ὁ μέγας φωστὴρ ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὁρίζοντος, καὶ μὲ τὰς χρυσοειδεῖς ἀκτῖνάς του περιαυγάζει τὴν ἐπάνω ὄρους κειμένην αἰώνιον καὶ ἁγίαν Πόλιν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, περὶ ἧς δεδοξασμένα ἐλαλήθη παντα-χοῦ, καὶ ἔνδοξα ἀείποτε λαληθήσεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου; ἢ τίς ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; Οὕτω καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ὑψηλὸς ἀναφαίνεται ὁ ἰσχυρὸς τοῦ Παντοδυνάμου βραχίων, καὶ ἄγρυπνος καὶ ἀκοίμητος ἡ περὶ τὴν ἀληθινὴν Ἐκκλησίαν του Πρόνοια. Ἀπέκειτο λοιπὸν καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν φιλόστοργον τῶν Χριστιανῶν Μητέρα, τὴν ὁδηγὸν καὶ Διδάσκαλον Πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, νὰ δώσῃ ἐν αὐτῷ τῷ τῆς Ὀρθοδόξου ἑνότητος κέντρῳ τὸ λαμπρὸν τοῦτο παράδειγμα τοῦ πνευματικοῦ φωτισμοῦ, συνιστῶσα καὶ ἐγκαθιδρύουσα εἰδικὴν Σχολὴν τῆς Ἱερᾶς Θεολογίας πρὸς τὸν μείζονα καταρτισμὸν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἑαυτῆς πιστῶν τέκνων. Ἐντεῦθεν τῷ ὄντι ὡς ἀπὸ τοῦ ὑπερώου τῆς Σιὼν ἔπρεπε καὶ νῦν καθ' ἡμᾶς νὰ ἀναλάμψῃ ὁ οὐράνιος πυρσὸς τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐκ γὰρ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἰερουσαλήμ. Συνέστησαν ἤδη καὶ ἄλλαι ἀλλαχοῦ τοιαῦται εἰδικαὶ Ἐκκλησιαστικαὶ Σχολαί, πρὸ πολλοῦ μὲν καὶ πολλαὶ καὶ λαμπραὶ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν ἄξιαι τῆς φιλοχρίστου Αὐτοκρατορίας, κατὰ δὲ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετηρίδα μία καὶ ἐπίσημος ἐν τῷ Θεοστηρίκτῳ Ἰονίῳ Κράτει, ἡ καὶ πρώτη ἡ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἐδάφει ἀνεγερθεῖσα, ὡς καὶ ἡ ἐκεῖσε Ἀκαδημία, καὶ ἑτέρα κατὰ τὴν θεοφρούρητον Ἡγεμονίαν τῆς Μολδαβίας, ἐσχάτως δὲ καὶ ἡ ἐν ταῖς κλειναῖς Ἀθήναις ἡ τῶν Ριζαρηδων ἐπονομαζομένη διὰ τοὺς ταύτης εὐσεβεῖς καὶ ἀοι-

δίμους ἐγκαθιδρυτάς, ἀλλ' ἡ καθ' ἡμᾶς αὕτη ἀρτισύστατος Θεολογικὴ Σχολή, καίτοι τῶν εἰρημένων μεταγενεστέρα, δικαίως φέρει τὰ πρωτεῖα, τῶν μὲν διὰ τὴν ἐκ ταύτης ἐλπιζομένην μείζονα καὶ γενικωτέραν ὠφέλειαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τῶν δέ, διά τε τὸν λόγον τοῦτον καὶ προσέτι διὰ τὴν ἐπὶ τὸ ἐκκλησιαστικώτερον αὐτῆς παρ' ἐκείνας μόρφωσιν. Καὶ τοιαύτην ὄντως ἐπόθει πρὸ πολλοῦ τὴν Σχολὴν ὁ ἱερὸς καὶ φιλομαθὴς καὶ τῶν καλῶν ζηλωτὴς Ὀρθόδοξος Κλῆρος, τοιαύτην ἠύχοντο νὰ τὴν ἴδωσιν οἱ κατὰ καιροὺς Πανα-γιώτατοι ἡμῶν Πατριάρχαι, οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοὶ Ἱεράρχαι, ὁ χορὸς ἅπας τῶν Πανιερωτάτων καὶ Θεοφιλεστάτων Ἀρχιερέων, αὐταὶ αἱ καθ' ἡμᾶς μεγάλαι τῆς Ἐκκλησίας Σάλπιγγες, οἱ Εὐγένιοι λέγω καὶ Μηνιάται καὶ Θεοτόκαι καὶ Νικόδημοι καὶ ὅσοι ἔτι ἐν τοῖς ζῶσι διατελοῦσι Σοφοὶ καὶ Ἑλλόγιμοι Διδάσκαλοι οἱ κατ' ἴχνος τῶν μακαρίων τούτων ἀνδρῶν βαίνοντες, τοιαύτην ἐν ἑνὶ λόγῳ ἀείποτε καὶ ἐπόθει καὶ ἐζήτει πᾶσα ἡ Χριστώνυμος κοινότης· καὶ ἰδοὺ σὺν Θεῷ γενναίως ἐξεπλήρωσεν ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ταύταις ἡμέραις τὸν κοινὸν τοῦτον πόθον ἡ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη καὶ Κορυφαία Ἐκκλησία. Τί ἀνταποδώσαμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν! Ὄχι ἀπροσφυῶς, νομίζω, ἠδύνατό τις νὰ ἐκφωνήσῃ πρὸς ἡμᾶς περὶ τούτου, σωζομένης πάντοτε τῆς τῶν πραγμάτων ἀναλογίας, ὅτι πολλοί, πολλοὶ πρὸ ἡμῶν ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ἐντεῦθεν, καὶ ἂς μοὶ συγχωρηθῇ παρακαλῶ ἡ φράσις, ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐν ἐμοὶ Μαντικὴ προφοιβάζει ἐπ' ἀγαθῷ περὶ τῆς ἡμετέρας ταύτης Σχολῆς, ὡς αἴσιον οἰωνὸν ἀποδεχομένη τῆς τε Μονῆς τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ τὸ τοῦ πρώτου θεσπεσίου Κτήτορος λαμπρὸν καὶ ὅλως φωτεινὸν ὄνομα, καὶ οἷον ἐχέγγυον τοῦ μέλλοντος τὴν ταύτην φερωνυμίαν ἀσπαζομένη. Τοιοῦτος ὁ ἐμὸς οὗτος ὄρνις! ἢ μᾶλλον, ἀφίνων τὰ κατὰ ταῦτα παιδικά, ἐξ αὐτῶν ἤδη τῶν ὑπ' ὄψιν πραγμάτων ἐγὼ τεκμαίρομαι ὅτι ἡ ἱερὰ αὕτη Σχολὴ εἶνε φυτεία, ἣν ἐφύτευσεν ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ Οὐράνιος.

Παναγιώτατε Δέσποτα!—πρὸς σὲ γὰρ καίτοι ἀπόντα, ἐν πνεύματι δὲ οὐδέποτε ἡμῶν ἀφιστάμενον, ὀφείλω νὰ διευθύνω πρὸς τὸ παρὸν τοὺς οἱουσδήποτε τούτους λόγους μου.—Ἡ Ὑμετέρα Πατριαρχικὴ ἀκρότης ἐκ τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, τὸν ὁποῖον κατακοσμεῖ εὐκλεῶς πρὸς στηριγμὸν καὶ κραταίωσιν τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς, καὶ

Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὀρθοδόξων, ἐπιβλέπουσα φιλοστόργως ἅμα καὶ πατρικῶς ἐπὶ τῶν ταύτης ἀναγκῶν καὶ ποικίλων καὶ πολυειδῶν περιστάσεων, ἠὐδόκησε μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱεραγίας Συνόδου, τῇ Φιλοθέῳ συνδρομῇ καὶ τῶν Πανιερωτάτων καὶ Θεοφιλεστάτων Ἀρχιερέων, νὰ ἀνεγείρῃ καὶ συστήσῃ τὴν Θεόσωστον ταύτην Σχολὴν τῆς Μεγαλωνύμου Θεολογίας, οἵαν τινα ἱερὰν τῆς Θεοσοφίας ἑστίαν πρὸς πλουτισμὸν καὶ διάδοσιν τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀληθείας.

Καὶ ἡ μὲν Ἐκκλησία τῶν πρωτοτόκων διὰ τοῦτο ἔξαρχον αὐτῆς παραλαμβάνουσα σήμερον τὸν ἱερώτατον ἐκεῖνον καὶ ἁγιώτατον Φώτιον, τὸν μέγαν ὄντως καὶ Θεοστεφῆ πρόμαχον τῆς πατροπαραδότου ἡμῶν Ὀρθοδοξίας, τὸν καὶ κατὰ πρῶτον ἀνεγείραντα τὴν εὐαγῆ ταύτην τοῦ Ἐσόπτρου καλουμένην Μονήν, εὐλογεῖ ἀράτως μετὰ τῶν Γρηγορίων καὶ Χρυσοστόμων, τῶν Νικηφόρων καὶ Κωνσταντίνων, τῶν ὁμωνύμων Γερμανῶν καὶ Ταρασίων, καὶ Μεθοδίων καὶ Ἰγνατίων καὶ Γενναδίων, τοὺς φιλοθέους αὐτῆς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως. Ἡ δὲ ἐπὶ γῆς τῶν πιστῶν Ἐκκλησία, εὐγνωμονοῦσα διὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ταύτην ἀποστολικὴν μέριμναν, θέλει παραπέμψει ἀνάγραπτον τὸ σεβαστὸν αὐτῆς ὄνομα εἰς τὴν ἔνδοξον καὶ λαμπρὰν στήλην τῆς ἀθανασίας.

Πανιερώτατε καὶ Σεβασμιώτατε Δέσποτα, ὅστις ἀξιοπρεπῶς ἀντιπροσωπεύεις ἐν ἡμῖν τὴν αὐτοῦ Παναγιότητα καὶ τὴν ἁγιωτάτην Σύνοδον, οὐκ ἐπιλήσεται ποτὲ ἡ Ἐκκλησία τοῦ τε σοῦ σεβασμίου ὀνόματος καὶ τῶν λοιπῶν Σεβασμιωτάτων ἁγίων Συνοδικῶν Γερόντων τε καὶ Ἀρχιερέων, ἀλλὰ μνημονεύουσα πάντοτε τούτων μετ' εὐφημίας διά τε τὰ ἄλλα καὶ διὰ τοὺς θεοφιλεῖς κόπους, τοὺς ὁποίους ὑπὲρ τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς ταύτης ἀνελάβετε, θέλει ἀναγράψει ἀοιδίμα ταῦτα εἰς τὰ χρονικά της καθὸ σεμνῶν καὶ ἱεροπρεπῶν διαδόχων τῶν Λεοντίων καὶ Βασιλείων, τῶν Αἱμιλιανῶν καὶ Ἀνθίμων, τῶν Μάρκων καὶ Παρθενίων καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων ἡμῶν τῶν ἐν σοφίᾳ καὶ ἁγιότητι διαλαμψάντων.

Εὐχῆς ἔργον δὲ ἦτο τώρα, καὶ τί καλόν, ἤ τί τερπνὸν ἤθελ' εἶσθαι τῷ ὄντι τὸ θέαμα καὶ τὸ ἄκουσμα τοῦτο! ἂν ἄλλος τις παρ' ἐμέ, ὦ ἄνδρες ἀδελφοί, ἐπαρουσίαζεν ὡς ῥήτωρ τὴν ὥραν ταύτην, ὃς καὶ τὸ λέγειν δεινός, καὶ τὴν ἑρμηνείαν εὐφραδής, ἠδύνατο ἐξ ἅπαντος νὰ ἀπαντήσῃ στωμύλως καὶ κατ' ἀξίαν ἐπί τε τὴν λαμπρότητα

τῆς περιστάσεως καὶ εἰς τὴν προσοχὴν τῆς ἱερᾶς ταύτης καὶ σεβασμίας ὁμηγύρεως περικοσμουμένης ἐκ τοιούτων μάλιστα περιφανῶν καὶ περικλεῶν ἀνδρῶν, ὧν ὁ ἔπαινος ἐν πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ τοιοῦτος τότε καὶ τὴν σύστασιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς ὡς ἀγαθὸν τῷ ὄντι καὶ μέγιστον κατόρθωμα ἤθελεν ἐξυμνήσει καὶ τοὺς ταύτης θεμελιωτὰς καὶ συνδρομητὰς ἀνταξίων τῆς δόξης τὸν στέφανον ἤθελε πλέξει, καὶ ὑπόθεσιν λόγου ἤθελε τυχὸν πραγματευθῇ ἢ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς καὶ παρ' ἡμῖν κατ' ἐπιστήμην Θεολογικῆς μαθήσεως, ἢ τὴν ἐκ τῆς θεοδμήτου ταύτης πνευματικῆς ἑστίας προσδοκωμένην γενικὴν ὠφέλειαν εἰς ἅπασαν τῶν Ὀρθοδόξων τὴν Χριστεπώνυμον κοινότητα, καθὸ ἐξ αὐτῆς ὡς ἀπὸ κέντρου θέλουσι προκύψει προεκτεινόμεναι ἐπίσης εἰς ὅλην τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κύκλου τὴν περιφέρειαν αἱ ἀκτῖνες τῆς θεηγόρου διδασκαλίας καὶ ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀενάου πολυχεύμονος θέλουσιν ἀναβλύζει καὶ προχεῖσθαι ἄφθονα καὶ ἀείζωα τὰ ῥεῖθρα καὶ νάματα τῆς εὐαγγελικῆς γνώσεως, ἀρδεύοντα ἀδιαλείπτως ἅπαν τὸ πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἐδῶ πάντως ἤθελεν ἐπικαλλύνει τὸν λόγον νῦν μὲν ἐξιστορῶν ὅτι οὔτε νέον, οὔτε ξένον ἢ ἀλλότριον τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει τὸ εἶδος τοῦτο τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν, ἀλλὰ καὶ ἀρχαῖον καὶ ὅλως οἰκεῖον, πλουτούσης μάλιστά ποτε καὶ κατὰ τοῦτο μόνης τῆς φερωνύμου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, νῦν δὲ διαλευκαίνων τὰ ἱστορούμενα ἔκ τε τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, καὶ ἐκ τῆς ἱερᾶς φιλολογίας, ὅπου θέλων ἠδύνατο τότε νὰ ἐκθέσῃ διὰ βραχέων τὰ περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῶν ἱερατικῶν Σχολῶν, ὀφείλων ὅμως πάντοτε νὰ διακρίνῃ ταύτας ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐπίσης ἀρχαίων καὶ κοινῶν, ἐν αἷς, ὡς ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν καὶ σήμερον εἰσέτι διατηρουμένοις κοινωφελεστάτοις Γυμνασίοις, ἐσπούδαζον οἱ τῶν χριστιανῶν παῖδες παρὰ τὴν ἐγκύκλιον μάθησιν καὶ τὴν εὐαγγελικὴν εὐσέβειαν, μόνον εἰς ἐκείνας φοιτώντων τῶν μελλόντων ἱερατεῦσαι, ὅπου πρὸς τὴν προσήκουσαν θύραθεν διδασκαλίαν ἐδιδάσκοντο κατὰ πρόσθεσιν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ ἀνωτάτην σοφίαν, λαμβάνοντες σὺν τούτοις καὶ τὴν εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης ὑψηλὸν χαρακτῆρα πρέπουσαν ἀγωγὴν καὶ εἰδικὴν ἐκείνην ἱερατικὴν μόρφωσιν.

Καὶ τοιαῦται τῷ ὄντι ὑπῆρξαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐξ αὐτῶν ἔτι τῶν Ἀποστολικῶν καιρῶν αἱ κατὰ τόπον Ἐπισκοπαί, εἴτε αἱ τῶν Ἐπισκόπων οἰκίαι, κατόπιν δὲ παρὰ τὰ ἱερὰ Μοναστήρια, ἦσαν ἐπὶ τοῦ Μεγάλου καὶ Ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου

αἱ παρὰ ταῖς ἐν ἑκάστῃ πόλει Ἐκκλησίαις ἀνεγερθεῖσαι ἱερατικαὶ Σχολαί, ἃς καὶ Σχολαστήρια καλεῖ ὁ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Πατήρ, ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος, ὡς ἐν τούτοις οὐμόνον συνδιδασκομένων, ἀλλὰ καὶ ὁμοδιαίτων ὄντων τῶν μαθητευομένων Κληρικῶν, οἷα τὰ ἀνωτέρω μνησθέντα, καὶ τὸ ἡμέτερον τοῦτο, καὶ οἷα ἐσχάτως καὶ τὰ παρὰ τοῖς Δυτικοῖς πολλὰ καὶ ποικίλα ἀνεγερθέντα, ἄτινα καὶ Σεμινάρια οὗτοι καλεῖν εἰώθασιν, οἷά τινα καθ' ἡμᾶς εἰπεῖν Σπορεῖα, καὶ Φυτώρια, ἐξ ὧν ὡς ἀπὸ Φυταλιῶν ἢ Φυτειῶν μεταφυτεύεται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μάθησις, καὶ σὺν αὐτῇ ἡ Χριστιανικὴ Θεογνωσία.

Οὕτως, ὡς ἐν παραδείγματι, παραλείποντες τὰ γενικώτερα καὶ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ Θεοπνεύστοις Δέλτοις ὑπογραφόμενα, βλέπομεν ὅτι ἐμορφώθησαν εἰς ἄνδρας Ἱερεῖς καὶ οἱ Εἰρηναῖοι, παρὰ τῷ Θεσπεσίῳ Πολυκάρπῳ καὶ οἱ Τριφύλλιοι παρὰ τῷ μεγάλῳ Θαυματουργῷ Σπυρίδωνι, καὶ οἱ Ἱερώνυμοι παρὰ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ, καὶ οἱ Πρόκλοι παρὰ τῷ ὄντως Χρυσορρήμονι Διδασκάλῳ, καὶ οὗτος πάλιν παρὰ τοῖς Φλαβιανοῖς καὶ Μελετίοις καὶ ἄλλοι ἀλλαχοῦ, οἱ πάντες ἄνδρες μακάριοι καὶ λαμπροὶ καὶ περιώνυμοι καὶ περίδοξοι.

Ταῦτα πάντως καὶ τὰ τοιαῦτα ἤθελεν ἐκθέσει ὁ τῆς εὐχῆς ἐκεῖνος ῥήτωρ, ὅστις ἴσως πρὸς πλείονα τῶν ἀκροατῶν ψυχαγωγίαν ἠδύνατο προσέτι νὰ μνημονεύσῃ καὶ τῶν κοινῶν εἴτε μικτῶν ἀρχαίων Χριστιανικῶν Σχολῶν τῆς τε περιφημωτέρας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τῆς ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ τῆς ἐν Ἐδέσσῃ καὶ τῆς ἐν Νισίβῃ τῆς Μεσοποταμίας καὶ τέλος τῆς ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει λαμπροτέρας τῶν ἄλλων, τῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου φιλοχρίστως ἀνεγερθείσης, ὑπὸ δὲ τοῦ θηριώδους Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου τοῦ εἰκονομάχου καὶ ἁγιομάχου ἀπανθρώπως πυρποληθείσης μετὰ τῆς λαμπρᾶς βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ δώδεκα Διδασκάλων, ὧν ὁ πρῶτος καὶ Οἰκουμενικὸς Διδάσκαλος ἐπωνομάζετο· καθὼς προσέτι προχωρῶν ἠδύνατο νὰ προσεπικαλλύνῃ τὸν τοιοῦτον λόγον του, οὐ μόνον διὰ τῶν λαμπρῶν ὀνομάτων τῶν ἐν ταύταις κατὰ καιροὺς ἀκμασάντων περιωνύμων σχολαρχῶν καὶ Διδασκάλων, Ἀθηναγόρα δηλονότι καὶ Πανταίνου καὶ Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως καὶ Ὠριγένους καὶ Ἡρακλέους καὶ Διονυσίου Ἀλεξανδρείας καὶ Πιερίου, καὶ Θεογνώστου καὶ Σεραπίωνος, καὶ Πέτρου

τοῦ Ἱερομάρτυρος, καὶ Μακαρίου τοῦ Πολιτικοῦ ἢ καὶ Ἀλεξανδρέως καλουμένου, πρὸς διαφορὰν τοῦ ἄλλου Μακαρίου τοῦ ἐπίσης σοφοῦ, ἀσκητικοῦ δὲ καὶ Αἰγυπτίου ἐπονομαζομένου, καὶ Διδύμου καὶ Ρώστωνος καὶ τοῦ ἀπὸ Θεοδώρου μετονομασθέντος Γρηγορίου τοῦ Νεοκαισαρείας, οὗ τὰ θαύματα καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκληρώσαντο, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀθηναγόρου, καὶ Δωροθέου, καὶ Λουκιανοῦ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ μάρτυρος καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ καὶ Ἴβα Ἐδέσσης, καὶ Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀσκητικωτάτου καὶ Ναρσῆ, καὶ οὕτινος ἄλλου ἐν αὐταῖς διαπρέψαντος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν μαρτυριῶν εἰσέτι τῶν Εὐσεβίων καὶ Ἱερωνύμων, καὶ Ρουφίνων, καὶ Συνεσίων.

Ἀλλ' ἴδετε διαφοράν, ὡς εἰπεῖν, φαντασίας· ἀντὶ μιᾶς τοσούτων λαμπρῶν, ὑποθέσεων τὴν ὁποίαν ἐλευθέρως ἠδυνάμην νὰ ἐκλέξω, προτιμῶ ἄλλην τινὰ ὁδὸν νὰ βαδίσω, ἀνάγων τὸν λόγον ἀπὸ πάντων τούτων τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα λεγομένων εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα. Καὶ ἔστω λοιπὸν ἡ ὅλη τῆς οἱασδήποτε ταύτης ταπεινῆς προσλαλιᾶς μου περιοχὴ ἡ διὰ βραχέων ἀπόδειξις τῆς ἀξίας καὶ ὑπεροχῆς τῆς Θεολογικῆς παιδείας, τὴν ἀλήθειαν ταύτην δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τις εἰ μὴ μόνον ἐξεστηκὼς τὰς φρένας καὶ διὰ τοῦτο περιττὸν νομίζω νὰ ἐπιμείνω εἰς τὴν ταύτης ἀνάπτυξιν αἰδούμενος καὶ τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ καὶ τὴν τῶν ἄλλων πρὸς ἐμὲ εὔνοιαν.

Ἡ Θεολογικὴ παιδεία εἶναι βέβαια τὸ πρῶτον τῶν Χριστιανῶν μάθημα· μάθημα τοῦ ὁποίου βάσις εἶναι ἡ ἀλήθεια, σκοπὸς ἡ ἀρετή, καὶ στέφανος ἡ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ μακαριότης· ὅτι δὲ εἶναι καὶ τὸ ἐξοχώτερον παντὸς ἄλλου, τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων. Τὸ ὕψος τοῦ περὶ οὗ πραγματεύεται ἀντικειμένου, τὸ μεγαλεῖον τῶν ἐκ τούτου συνεπιφερομένων σαφέστατα τοῦτο διατρανοῦσι.

Ἔχουσι, καὶ τίς δύναται νὰ τὸ ἀρνηθῇ; ἔχουσιν αἱ ἐπιστῆμαι πᾶσαι, καὶ αἱ καλαὶ αὐταὶ τέχναι τὰ ἴδια αὐτῶν πλεονεκτήματα. Πολλῷ μάλιστα ἄξιοι καὶ λίαν εὐεργετικοὶ πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον θέλουσιν ἀείποτε λογίζεσθαι οἱ μεγαλεπήβολοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἱ μετὰ πολυχρονίου σπουδῆς καὶ πόνου καταβάλλοντες τὰ δυνατὰ των πρὸς τὴν τούτων πρόοδον καὶ τελειοποίησιν. Πλὴν ἀλλά, καθὼς ἡ ἐκ τούτων ὠφέλεια ἀδύνατον ἵνα παραβληθῇ πρὸς τὴν ἐκ τῆς θρησκείας, οὕτως ὁ πρὸς ταύτην πόθος καὶ ἡ ταύτης σπουδὴ καὶ μελέτη, ὑπερτερεῖ ἀναμφιβόλως πάντα τὰ λοιπὰ τῶν μαθήσεων εἴδη· διὸ καὶ νόες ὑψηλοὶ καὶ μεγαλοφυεῖς πάσης ἡλικίας καὶ καταστάσεως, ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ταύτης βαθεῖαν γνῶσιν, οὐχ' ἵνα λάβωσι μόνον τὴν ἐπιπόλαιον ἐκείνην μάθησιν τὴν εἰς ἕκαστον ἀναγκαίαν, ἀλλ' ἵνα γνωρίσωσι κατὰ βάθος τὰς βάσεις, νὰ ἴδωσι λεπτομερῶς τὰς ἀναλογίας, καὶ ἵν' οὕτως εἴπω, νὰ γίνουν ἐγκρατεῖς τοῦ συστήματος. Τόσῳ δὲ μᾶλλον τοιαῦτα μεγαλοφυῆ πνεύματα εἰς τὴν σπουδὴν ταύτην ἀφιερώθησαν ὅσῳ εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν ἀποβάλλει τὴν συγκοινωνίαν καί συμμέθεξιν οὐ μόνον τῶν αὐστηρῶν, ὡς λέγομεν, καὶ ἐμβριθῶν μαθήσεων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν τερπνοτέρων. Ἡ Φιλοσοφία, ἡ Ἱστορία, ἡ Κριτικὴ καὶ πᾶν εἶδος καλῆς μαθήσεως συντρέχουσιν ὥστε διὰ τῶν φώτων καὶ τῶν ἰδίων των ἀνακαλύψεων νὰ λαμπρύνωσι καὶ προσεπιβεβαιώσωσι τὰ θεωρήματα καὶ ἀξιώματα τῆς ἱερᾶς θρησκείας· καθὼς ἀνάπαλιν αὗται δύνανται νὰ ἐξαγάγωσι παρὰ ταύτης τὰ συντείνοντα πρὸς ἴδιον ὕψος καὶ μεγαλεῖον. Καὶ τοιοῦτο λοιπὸν εἶναι τὸ ἔξοχον τοῦ μαθήματος τῆς ἱερᾶς θεολογίας, ὅπερ διά τε τὸ τοῦ ἀντικειμένου ὕψος, καὶ διὰ τὸ τῶν συνεπειῶν του μεγαλεῖον, τοσοῦτο ὑπερέχει τῶν ἐν ἡμῖν γνώσεων ὅσον τοῦ σώματος διαφέρει ἡ ψυχή. Καὶ τίς ἀρά γε ἦτο ὁ τόσον θρασὺς καὶ ἀσυλλόγιστος ὥστε νὰ μὴν ὁμολογήσῃ τοιαύτην ἀναντίρρητον ἀλήθειαν;

Δι' αὐτοῦ διδάσκεται ὁ Χριστιανὸς τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, δι' αὐτοῦ μυεῖται τὰ ἀπόρρητα καὶ οὐράνια δόγματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, δι' αὐτοῦ μανθάνει τὰ ἴδια καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον, δι' αὐτοῦ ἐκδιδάσκεται τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἀποφυγὴν τῆς κακίας, δι' αὐτοῦ . . . . . ἀλλὰ τί λαλῶ περὶ ἀληθείας πασιδήλου καὶ ἵν' οὕτως εἴπω ψηλαφητῆς; Ναί! μόνη ἡ θρησκεία δίδει τὸ κῦρος εἰς τοὺς νόμους, διευθύνει ὀρθῶς τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ φέρει τούτους εἰς τὸ σκοπούμενον, τοὐτέστιν εἰς τὸ ἄκρον αὐτῶν ἀγαθόν. Πάντα δὲ ταῦτα ὡς ἀπὸ πηγῆς πολυχεύμονος ἀρύονται ἀπὸ τοῦ μαθήματος τῆς ἱερᾶς θεολογίας. Καὶ ἂν διὰ ταῦτα ἡ μάθησις αὕτη καθίσταται χρησίμη καὶ ἀναγκαία εἰς ἕκαστον χριστιανόν, πόσῳ μᾶλλον θεωρεῖται ἄφευκτος εἰς τὸν ἱερὸν ποιμένα, τὸν θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν διδάσκαλον τοῦ χριστιανοῦ; Καὶ ἐγὼ μὲν δὲν διστάζω νὰ ὁμολογήσω ὅτι καὶ τώρα καὶ πάντοτε, ἄλλο τι δὲν ἠθέλησα

νὰ ἀποδείξω περὶ ἐμαυτοῦ, εἰ μὴ ὅτι ἀλιέων εἰμὶ μαθητής· τοῦτο δὲ καὶ φρονῶ καὶ λέγω. Σὺ δὲ σεβασμιωτάτη μῆτέρ μου Ἐκκλησία καὶ νῦν ὀρθοδόξων ἁπάντων σωστικὴ Κιβωτέ, δέξαι καὶ νῦν εἰς ἀγκάλην ἁγίαν τοὺς κατὰ δύναμιν τούτους κόπους καὶ ἱδρῶτάς μου, εἰδυῖα ὅτι ποτὲ τὴν ἄλυσίν σου οὐκ ἐπῃσχύνθην.

Ἱκανὰ λοιπὸν φαίνονταί μοι τὰ εἰρημένα πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τῆς προτάσεώς μου. Ἔρχομαι δὲ τώρα πρὸς ὑμᾶς ἰδίως τοὺς φίλους Μαθητὰς νὰ ἀποτείνω τὸν λόγον ὡς ἐκ τοῦ ἐμοῦ καθήκοντος.

Πολλά, ἀγαπητοί, καὶ ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ ὑμέτερα καθήκοντα, ἅτινα μέν τοι, εἰς ταῦτα τὰ δύο συγκεφαλαιούμενα, δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὴν εὐπείθειαν, καὶ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν· τὰ καθήκοντα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἡ ἱερὰ καὶ ἀμώμητος ἡμῶν θρησκεία, ἡ ἠθικὴ καὶ αὐτὸ τὸ συμφέρον σας, ὅλα συμφώνως σᾶς τὰ παραγγέλλουσιν· εὐπείθειαν εἰς τοὺς ἀνωτέρους σας, εὐπείθειαν εἰς τοὺς εὐεργέτας σας, εὐπείθειαν ὄχι δουλικὴν καὶ χαμερπῆ ἀλλ' εὐπείθειαν ἥμερον, πρόθυμον καὶ ἑκούσιον. Ἡ ἡλικία σας, ἀγαπητοί, πιστεύσατέ το ἔχει ἀνάγκην ὁδηγίας. Καὶ τί λέγω; Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱασδήποτε καταστάσεως καὶ ἂν ἦναι ὅλοι ὑπόκεινται εἴς τι εἶδος ἐξουσίας καὶ αὐτὴ ἡ πολιτικὴ συγκοινωνία δὲν εἶναι βέβαια, ἂν τις καλῶς τὸ στοχασθῇ εἰ μὴ παντοτεινὴ ἀμοιβὴ ἀλληλοδιαδόχου ὑποτελείας. Καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ὑπόκεινται εἰς τὰ χρέη τῆς βασιλικῆς Μεγαλειότητος, ναί, καὶ αὐτοὶ ὑποκείμενοι εἰς τοὺς νόμους ὀφείλουσι νὰ μὴ ἀποβλέπουν εἰς ἄλλο εἰ μὴ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἰδίων λαῶν. Οὐαὶ εἰς ὑμᾶς ἐὰν ἀπειθεῖς παραδίδεσθε εἰς τὰς ἰδίας ὀρέξεις! ὦ πόσον τάχιστα ἠθέλατε τὸ μετανοήσει! θέλετε περὶ τούτου παραδείγματα; Παρατηρήσατε τὸν ἀγέρωχον καὶ θυμοειδῆ ἵππον, πόσον ἀμβλὺς καὶ κακόπους ἀποβαίνει, ἐὰν ἐν καιρῷ μείνῃ ἀπαίδευτος καὶ ἀδάμαστος. Ἡ εὐπείθεια πάντως εἶναι ἡ διατηροῦσα τὴν ἁρμονίαν τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας. Χωρὶς νόμων, ὅ ἐστὶ χωρὶς εὐπειθείας τὸ πᾶν ἀποβαίνει ἀταξία, σύγχυσις, διαστροφή, συμφορά, χάος.

Ἡ ἐπιμέλεια εἶναι τὸ ἕτερον ὑμῶν καθῆκον καὶ χρέος. Ἡ ἀνεκτίμητος αὕτη ἀρετὴ καὶ ἡ εἰς πάσας τοῦ βίου τὰς πράξεις ἀναγκαιοτάτη καταγινομένη ἤδη εἰς τὴν ἐπωφελῆ χρῆσιν τοῦ χρόνου προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ὠφελῆται καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα τῶν πραγμάτων. Αὐτὴ διπλασιάζει τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, συγκεντρώνει τὴν προσοχὴν καὶ προτρύνει τὸν πόθον. Ποσάκις ἡ δραστήριος καὶ ἐνεργὸς ἐπιμέλεια, ποσάκις καὶ πολλάκις τὸ εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ποσάκις ἡ ἐπιμέλεια ἀπέδωκε περισσότερον παρὰ τὰ ἐξαίσια, πλὴν ἀμελῆ πνεύματα! Ὁ ἀμελὴς ἄνθρωπος ὁμοιάζει πίθον τετρυμένον, ἐξ οὗ γίνεται ἔξω ὁ παρ' ἄλλου ἐγχεόμενος ἀνθοσμίας. Λαλεῖς πρὸς αὐτὸν καὶ δὲν σὲ ἀκούει, τὸν ὁμιλεῖς καὶ δὲν καταλαμβάνει οὐδέν. Τὰ ἀντικείμενα διαβαίνουσιν ἀπ' ἔμπροσθέν του ὡς τόσαι σκιαὶ χωρὶς νὰ διακρίνῃ τι, καὶ ἐντεῦθεν ὁ ἄθλιος προβαίνει εἰς τὴν ἄγνοιαν τῶν πραγμάτων καὶ τὸ χείριστον εἰς τὴν πλάνην. Ἤθελέ τις τὸν παρομοιάσῃ μὲ τὰ σκιώδη σώματα τὰ ὁποῖα ἀντὶ νὰ δέχωνται εἰς ἑαυτὰ τὰς λαμπρὰς τοῦ φωτὸς ἀκτῖνας ἀποκρούουσιν ἐξ ἐναντίας αὐτάς, μένοντα σκοτεινά, ὡς καὶ πρότερον ἦσαν. Θέλετε, ἀγαπητοί, καὶ κατὰ τοῦτο παράδειγμα; Δός μοι ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πρώην ἄκαρπον καὶ κατάξηρον ἐκεῖνο πεδίον, ἰδοὺ το κατάφυτον ἀπὸ ἄνθη καὶ ἀπὸ καρπῶν πλῆθος. Παρακολουθεῖ ἡ ἐπιμέλεια; καὶ ἰδοὺ οὔτε καρποί, οὔτε ἄνθη. Τὸ δὲ πρώην εὐάρεστον καὶ τερπνὸν χωρίον μένει πλῆρες ἀκανθῶν καὶ τριβόλων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν φίλοι ὁμιληταί, παραινῶ πρὸς ὑμᾶς τὴν εὐπείθειαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν· πρὸς ὑμᾶς τοὺς δυναμένους συνάξαι καρπὸν πολὺν εἰς τὰς πνευματικὰς ὑμῶν ἀποθήκας. Ἔστε λοιπὸν εὐπειθεῖς ἔστε ἐπιμελεῖς. Τιμήσατε ἑαυτούς· ἐμβλέψατε εἰς ὃν διευθύνεσθε σκοπὸν μὴ καταχρώμενοι ποτὲ τῶν μέσων τὰ ὁποῖα εὐεργετικὴ πρόνοια σᾶς προβάλλει. Συλλογίσθητε ὅτι ἐν ὑμῖν ἐπαναπαύονται αἱ ἐλπίδες τῆς κοινωνίας τῆς ὁποίας εἶσθε μέλη, ὅτι ἐν ὑμῖν ἐναποτίθενται αἱ εὐχαὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ὁποίας εἶσθε τέκνα. Ταῦτα λέγω πρὸς ὑμᾶς. Ταῦτα λέγουσι μετ' ἐμοῦ σοφοὶ καὶ ἐλλόγιμοι Συναγωνισταί μου, ἐν οἷς ἐνδιαφερόντως διαπρέπει ὡς ἀγαθὸς συνεργὸς ἐν πᾶσιν ὁ σοφὸς καὶ ἐλλόγιμος τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας Καθηγητής.

Ταῦτα ζητεῖ καὶ ἀπαιτεῖ ἐξ ὑμῶν ἡ ἁγιωτάτη καὶ ὀρθόδοξος ἡμῶν ἐκκλησία. Συλλογισθῆτε, λέγω, παυόμενος τοῦ λόγου, καὶ δοξάσατε τὸν Θεὸν ὅστις σᾶς ἠξίωσε νὰ ἴδητε ἃ πολλοὶ ἐπεθύμησαν ἰδεῖν καὶ οὐκ εἶδον καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Ἀλλ' ὦ Ὕψιστε Θεέ! ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. Ἰησοῦ Χριστὲ Θεάνθρωπε καὶ αἰώνιε ἡμῶν ἀρχιερεῦ ἐξαπόστειλον τὴν χάριν τοῦ παναγίου σου πνεύματος ὡς ποτὲ τοῖς ἱεροῖς μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις καὶ φώτισον τὸν νοῦν πάντων τῶν διδασκόντων καὶ διδα-

σκομένων· ἀντάμειψον δὲ τῇ πλουσίᾳ σου χάριτι πάντας τοὺς ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀγωνιζομένους καὶ τούτῳ βοηθοῦντας. Κύριε, Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην καὶ κατάρτισαι αὐτὴν ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου!

Ἰησοῦ Χριστέ, Θεὲ ἰσχυρέ, φύλαξον τὴν Ἐκκλησίαν σου. Διατήρει αὐτὴν ἀνωτέραν πάσης ἐπηρείας καὶ πάσης αἱρέσεως ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἔπιδε ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ λαόν σου τὸν ἐπικαλούμενον τὸ σὸν Πανάγιον καὶ παντοδύναμον ὄνομα, καὶ στήριξον αὐτὸν τῇ ὀρθοδόξῳ σου πίστει διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς παναχράντου Μητρός σου τῆς ὄντως καὶ ἀληθοῦς Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου, τῶν ἀπ' αἰῶνος σοι εὐαρεστησάντων.

Καὶ εἶης μοι λοιπόν, Μῆτέρ μου Ἐκκλησία, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα εὐφραινομένη ἐπὶ τῷ σῷ ἀθανάτῳ Νυμφίῳ Χριστῷ ἑδραία τε ἐπὶ τοῖς δώδεκα θεμελίοις, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀκλόνητος ἐπὶ τοῖς ἑπτὰ μυστηρίοις ἐν οἷς ὡς ἐπὶ ἑπτὰ στύλοις ὁ Πατὴρ Σὲ ᾠκοδόμησεν, ὁ Υἱὸς ἐστερέωσε καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καθηγίασεν ἡ Παναγία καὶ Παντουργικὴ Τριὰς ὁ εἷς καὶ μόνος ἀληθινὸς Θεὸς τοῦ παντός, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Συνεργάτης τοῦ Τυπάλδου ἐν τῇ Θεολογικῇ, Σχολῇ ἐκλήθη Ἰωάννης ὁ Τάξης ὁ Λέσβιος, καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς ἐν τῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης. Ἐδίδαξε δὲ καί τις Δοσίθεος, *ὑποδιδάσκαλος*. Κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1844—45 ἡ Θ. Σχολὴ ἐλειτούργησε μετὰ δύο τάξεων: Ἀης (τῆς ἀνωτέρας) μετὰ 5 μαθητῶν· καὶ Βας μετὰ 11 μαθητῶν· τὰ διδαχθέντα μαθήματα ἦσαν· Δογματικὴ Θεολογία, Φιλοσοφία, Ἑλληνική, Λατινική, Ἱερὰ Ἱστορία, Ἱερὰ Κατήχησις, Γενικὴ Ἱστορία, Ἀριθμητική.

Κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἔτος προσελήφθησαν ὡς *ὑφηγηταὶ* τελειόφοιτοι τῆς ἐν Ξηροκρήνῃ σχολῆς, βραδύτερον δὲ καὶ μαθηταὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Θ. Σχολῆς (1).

1) Πρῶτος ὑφηγητὴς ὑπῆρξεν ὁ ἱεροδιάκονος Νικηφόρος Γλυκᾶς, ὅστις μαθητεύων ἐδίδασκε συγχρόνως Ἑλληνικά, Γεωμετρίαν Ἄλγεβραν καὶ Γεωγραφίαν· ὁ θεσμὸς τῶν ὑφηγητῶν ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενος ἐφεξῆς κατὰ δύο περιόδους· ἀπὸ τοῦ 1846 μέχρι τῷ 1860, ὁπότε κατηργήθη τῇ ὑποδείξει τοῦ Σχολάρχου Σ. Βρεττοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ 1864 μέχρι τοῦ 1869.

Ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς Σχολῆς ὡρίσθη κατ' ἀρχὰς εἰς 145000 γρόσια κατανεμηθέντα εἰς τοὺς Μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀναλόγως τῶν ἐπαρχιῶν, κατὰ τὰς ἕξ τάξεις (1): Γρόσια 3000—2500—

2) Ἐκ καταστίχου ἐπιγραφομένου ἔξοδα καὶ ἰσολογισμοὶ τῆς θ. Σχολῆς 1844—47 παραλαμβάνομεν τὸν ἑξῆς ἰσολογισμὸν τοῦ 1844.

Γερμανὸς *Πατριάρχης*

1844 Ὀκτώμβριος

Νὰ δώσῃ

Ὁ Γενικὸς ἰσολογισμὸς τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὀκτώμβριος	43531.—	
Νοέμβριος	7796.10	
Δεκέμβριος	9353.20	
Ἰανουάριος	9191.—	
Φεβρουάριος	8033 14	
Μάρτιος	7357.20	
Ἀπρίλλιος	6493.30	
Μάϊος	8150.30	
Ἰούνιος	7915.10	
Ἰούλιος	72072.20	
Αὔγουστος	6340.30	121373.24
ὅσα δὲν ἐμέτρησαν ὀφειλόμενα τοῦ Π. Πατριάρχου Κὺρ Γερμανοῦ	5000.—	
τοῦ Σεβ. Γέρ, ἁγ. Καισαρείας	1500.—	6500.—
		127873.284
ὅσα πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ἄνωθι μένουν εἰς τὴν κάσσαν τῆς Σχολῆς		26070.26
		153944.10 (;)

Νὰ λάβῃ

Ὁ Παναγ. Π. Πατριάρχης κ. Γερμανὸς	100.00
Ὁ Σεβάσμιος Γέρων ἅγιος Καισαρείας	15.00

2000—1800—1500—1200—1000—700—600. Ἐλήφθησαν προσέτι ὑπ' ὄψει καὶ ἐνδεχόμεναι ἔκτακτοι εἰσπράξεις καὶ τοιαῦται ἦσαν τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα ἕκαστος ἀρχιερεὺς τὸ πρῶτον διοριζόμενος εἰς ἐπαρχίαν ἢ μετατιθέμενος εἰς ἄλλην ὤφειλε νὰ προσφέρῃ ἐφάπαξ κατὰ τὴν ἑξῆς διαβάθμισιν : γρόσια 2500—2000—1500—1000—750.

Ἡ Ἐφορ. Κάσ τοῦ Σεβ. Γέρ. ἁγ. Ἐφέσου	284.00	
» » » » » » Ἡρακλείας	199.50	
» » » » » » Κυζίκου	254.50	
» » » » » » Νικομηδείας	187.00	
» » » » » » Χαλκηδόνος	136.00	
» » » » » » Δέρκων	339.00	1445.00
ὅσα ἀπὸ δόσεις τῶν ἀνωτέρω μεινάντων εἰς τὰς Ἐφορικὰς κάσας		
τοῦ Σεβ. Γέρ. ἁγ. Ἐφέσου 28 × ἑνὸς μηνὸς	284.—	
» ἁγ. Διδυμοτείχου 10 × ἡμ. 102	332.—	
» » Νεοφύτου 10 » » 222	732.—	
» Σεβ. Γέρ. ἁγ. Χαλκ. 8600 » 210	645.—	
» » » » Ἡρακλ. 12250 » 300	1295.—	3288.—
ὅσα ἀπὸ διαθ. τοῦ Ἱεροσ. Ἀθανασίου	5000.—	
ὅσα ἀπὸ σύναξιν κηρίου	1156.10	6156.10
		153944.10

ἤτοι ἑκατὸν πεντήκοντα τρεῖς χιλιάδες ἐννεακόσια σαράντα τέσσαρα καὶ δέκα.

	Κων τινου σταν πολ	*βεβαιοῖ*
1845 7βριος 1 ὅσα μένουν εἰς τὴν Κάσσαν τῆς Σχολῆς	26070.26.	

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ ὀκτὼ ἀρχιερέων).

Ὁ Γενικὸς ἰσολογισμὸς

τοῦ 1845 ἔχει Γεν. ἄθροισμα 2687 καὶ περίσ. εἰς τὴν κάσσαν 772
ὁ τοῦ 1846 » » » 228543 » » » » 85889
ὁ τοῦ 1847 » » » 230643 » » » » 29652

Κατὰ τὰ ἔτη 1846 καὶ 1847 μεταξὺ τῶν προσόδων ἀναφέρονται ὅσα ἀπὸ ***κηρὰν*** τοῦ ***μύλου***, τοῦ ***παχτσὲ*** ἀπὸ ***θέρισμα καλαμῶν*** (;) ἀπὸ ***πώλησιν σταφυλῶν***, ***κριθαριοῦ***, ***ρακῆς***, ***κρασιοῦ***.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἡ Σχολὴ ἐλειτούργησεν ἔχουσα τρεῖς τάξεις ἐν αἷς ἐδιδάχθησαν τὰ ἑξῆς μαθήματα : ***Τάξεις Α΄*** (4 μαθηταὶ) Δογματικὴ Θεολογία, Ἠθικὴ Θεολογία—Ἑλληνικὰ—Ἠθικὴ φιλοσοφία—φυσικὴ Θεολογία—Ἱστορία Φιλοσοφίας—ἁγιογραφικὴ ἀρχαιολογία—Ἑρμηνευτικὴ—Λατινικὰ—Ἐφαρμογὴ τῶν ἱερῶν ἑρμηνειῶν—Γενικὴ Ἱστορία—ἀνάγνωσις συνθέσεων.

Τάξις Β΄ (13 μαθηταὶ) Δογματικὴ Θεολογία—Ἑλληνικὰ—Φιλοσοφία—Λατινικὰ—Ἀριθμητικὴ—Γεωμετρία—Γενικὴ Ἱστορία—θεματογραφία—Ἱ. Κατήχησις.

Τάξις Γ΄. (13 μαθηταὶ) Ἑλληνικὰ—Λατινικὰ—Ἀριθμητικὴ—Γεωμετρία—Ἱ. Κατήχησις.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πατριαρχεύοντος Μελετίου τοῦ Γ΄ συνοδικῇ ψήφῳ ἐπικυρωθεὶς ἐξεδόθη ὁ πρῶτος Κανονισμὸς τῆς Σχολῆς (1) συνεκδοθέντος ἅμα καὶ Πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος (2).

Ὁ Κανονισμὸς οὗτος ἀπαρτίζεται ἐκ δέκα καὶ ὀκτὼ κε-

---

(1) «Κανονισμὸς ὀργανικὸς τῆς ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας».

(2) ***ΜΕΛΕΤΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων)πόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.***

Οὔτε θείων Ναῶν χωρὶς, οὔτε ἱερῶν καταστημάτων ἄνευ, ἐπὶ τὴν Ἱερὰν ἐν αὐτοῖς θεολογίαν διδάσκεσθαι τὴν ὀρθόδοξον, καὶ κοσμοσωτήριον ἡμῶν Πίστιν ὑπάρχειν ἔξεστιν· ἃ γὰρ ἐν τοῖς θείοις τελεῖται Ναοῖς, ὑπὸ τῆς ἱερᾶς χορηγεῖται Θεολογίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς θεολογίας διδασκόμενα ἐν τοῖς θείοις ἐπιτελοῦνται Ναοῖς· ἀμφότερα γὰρ ταῦτα τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Πίστιν διαιωνίζουσι, καὶ οὕτω τοῖς ὀρθοδόξοις παρέχει τελεῖν, καὶ μυεῖν, καὶ τῷ Θεῷ ἑνοῦσθαι, καὶ τὴν βεβαίαν ἐν τῇ ψυχῇ λαμβάνειν ἐλπίδα τῆς τῶν Οὐρανῶν Βασιλείας ἐπαπολαύσεως. Λόγον δ' ἐχόντων πρὸς ἄλληλα ὃν τὸ αἴτιον πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, εὔδηλον ὡς ἐπὶ τὸ ὑπάρχειν θείους Ναοὺς καὶ πιστῶν συστήματα, ἀνάγκης προϋπάρχειν θεολογικῆς διδασκαλίας

φαλαίων· ἐν τῷ Α' ἐκτίθεται ὁ σκοπὸς **τοῦ Ἱεροῦ Καταστήματος**, ἡ προσήκουσα δηλαδὴ τοῖς λειτουργοῖς τοῦ ὑψί-

Καταστήματα καὶ θεολόγους διδασκάλους· καὶ μαρτυροῦσιν ἡμῖν τῷ λόγῳ καὶ συνιστῶσιν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν οἱ ἀπὸ τῶν θεοκηρύκων Ἀποστόλων καὶ μετὰ ταῦτα τῆς εὐσεβείας αἰῶνες· οὐ γὰρ μόνον ἐδίδασκον οὗτοι, περιερχόμενοι, τὰς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Πίστεως ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ σχολεῖα συνίστων κατηχητικά, καὶ θεολογικά, καὶ ἄνδρας ἐν αὐτοῖς ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διαπρέποντας, οἷον τὸ ἐν Ἐφέσῳ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ συσταθέν, καὶ τὸ ἐν Σμύρνῃ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, καὶ ἐξαιρέτως τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, ὃν τρόπον καὶ οἱ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διάδοχοι, οἱ θειότατοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, ἐκείνων παράδειγμα μιμησάμενοι, στηριγμὸν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως πολλαπλασιάζοντες οὐκ ἀπελείποντο τῆς συστάσεως θεολογικῶν σχολείων, ἐφ' ᾧ τὴν Ἱερὰν ἐν αὐτοῖς θεολογίαν διδάσκεσθαι. Καίτοι τοίνυν οὕτως ἀναγκαιοτάτης καὶ ἀπαραιτήτου οὔσης ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ στερεώματι τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱερᾶς θεολογίας, ἐστερεῖτο μέν τοι πρὸ χρόνων ἡ ἁγία αὕτη τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν γένος Σχολῆς θεολογικῆς, διὰ τὰς γνωστὰς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεσολαβούσας ἀντιξόους περιστάσεις. Σκοπὸς δὲ καὶ πόθος προσκτήσεως αὐτῆς πρὸ πολλοῦ ἐκκαίων τὰς καρδίας τῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀνεζωσμένων, ἐπὶ μὲν τοῦ Παναγιωτάτου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Γρηγορίου, ἐπεβάλετο θεολογικοῦ σχολείου συστάσεως, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀκατάλληλον τοῦ μέρους καὶ τῶν πόρων τὸ ἀφαυρόν, μικρὸν ἀκμάσασα κατεπαύσατο. Πρὸ δύο δὲ ἤδη χρόνων ἐπὶ τοῦ Παναγιωτάτου τροκατόχου ἡμῶν Κυρίου Γερμανοῦ, προθέντος θεοφιλοῦς σκοποῦ τῇ τε ἐκείνου Παναγιότητι καὶ τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἀνοικοδομῆσαι τὸ ἐν τῇ Νήσῳ Χάλκῃ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅπερ διὰ τὴν παλαιότητα καὶ τὴν συμβᾶσαν ἐν μέρει πυρπόλησιν, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν σεισμῶν βλάβην τῆς ἐν αὐτῷ Ἱερᾶς Ἐκκλησίας, ἐρείπιον διετέλει, τότε μὲν κατ' ἀρχὰς καὶ ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ ὡς περὶ μόνης ἀνακαινίσεως ὄντος τοῦ λόγου καὶ τῆς φροντίδος, πρὸς τῇ προαιρετικῇ συνορομῇ τῶν τε Ἁγίων

στου ἐκπαίδευσις καὶ ἠθικὴ μόρφωσις παρεχομένη μόνον εἰς τοὺς πρεσβεύοντας τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνα-

Ἀρχιερέων, καὶ ἄλλων εὐσεβῶν χριστιανῶν, καὶ φιλάδελφος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διάθεσις, ἀμοιβομένη τὸν ζῆλον τῆς ἐκείνου Παναγιότητος ἅτε δὴ καταβαλόντος ἐπὶ τῇ οἰκοδομῇ καὶ χρόσια εἴκοσι πέντε χιλιάδας, παρεχώρησεν αὐτῷ ἐν εἴδει προσφορᾶς τήν τε μετάβασιν καὶ ἐγκατοίκησιν ἐν αὐτῷ τῷ Ἱερῷ μοναστηρίῳ, ὅτε ἂν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπομακρυνθῇ, καὶ πᾶσαν ἐν γένει τὴν διαχείρισιν τῶν προσόντων αὐτῷ, περὶ οὗ καὶ γράμμα τῶν ἐνδημούντων Ἀρχιερέων ἐπεδόθη τῇ αὐτοῦ Παναγιότητι κατὰ τὰς αὐτὰς ἐννοίας. Ἐπεὶ δὲ ἡ οἰκοδομὴ περαιωθεῖσα σὺν Θεῷ λίαν εὐρύχωρος καὶ περικαλλής, ἔτι δὲ καὶ τοῦ μέρους τε προσφόρου, καὶ πρὸς ἔδραν τῆς Ἱερᾶς Θεολογίας τῷ ὄντι κατάλληλον, ἐνεθάρρυνε, καὶ ἐπερρώσατο τὸν κοινὸν ζῆλον, εἰς τὴν προθυμίαν, ἐπὶ τῷ ἀναδεῖξαι αὐτὸ Σχολὴν Θεολογικὴν κοινῇ τότε γνώμῃ καὶ ἀποφάσει τῆς τε ἐκείνου Παναγιότητος ἀπ' ἀρχῆς ἀπευθυνομένου πρὸς αὐτὸν τὸν θεοφιλῆ σκοπόν, καὶ πάσης τῆς Ἱεραρχικῆς Ὁμηγύρεως ἀφοσιώθη ἡ νεόδμητος αὕτη Μονὴ εἰς ἀποκατάστασιν Θεολογικῆς Σχολῆς, καὶ ποὸς ἀσφάλειαν καὶ εὐόδωσιν τῆς ἐν εὐθέτῳ καιρῷ πραγματικῆς ἐνεργείας τῶν κοινῇ γνώμῃ ἐγκριθέντων ἵνα μὴ παρείσφρυσις οἰκογενειῶν κοσμικῶν ἐμποδὼν γένηται, ἐξεδόθη ἀμέσως καὶ γράμμα Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγιλλιῶδες ἀπεῖργον μὲν καὶ διακωλῦον τὴν κατοικίαν οἰκογενειῶν ἐν τῷ Ἱερῷ Μοναστηρίῳ, ἐπιτρέπον δὲ τὴν οἴκησιν μόνοις τοῖς ἐκ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων βουλομένοις καὶ τῶν Πατριαρχῶν, ὥσπερ δὴ καὶ τῆς ἐκείνου Παναγιότητος μετὰ τὴν ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀπομάκρυνσιν, ἕως οὗ ἡ θεία Πρόνοια εὐδοκήσῃ τὴν εὐκολίαν τῶν ἀναγκαίων πόρων ὡς πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν ἐν αὐτῷ διδασκάλου θεολόγου, καὶ ὑποτρόφων μαθητῶν ἱερωμένων τε καὶ ἱερωθησομένων· οὕτω μὲν οὖν προέβησαν τὰ προκαταρκτικὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ τελεσιουργοῦ τῶν καλῶν θείου ἔρωτος πᾶσαν ἐκλειάναντος δυσκολίαν ἀναφυεῖσαν, καὶ πᾶν ἀντιβαῖνον καὶ ἐπιπροσθοῦν ἐξομαλύναντος. Μετὰ δὲ ταῦτα σπουδῆς, καὶ φροντίδος συντόνου καταβληθείσης καὶ πρὸς τὴν σύστασιν τῶν ἀναγκαίων πόρων ἀφ ὧν οἵ τε διδασκαλικοὶ μισθοί

τολικῆς Ἐκκλησίας (ἄρ. 2)· ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν *πρὸς τὸ παρὸν* δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπερβῇ τοὺς τεσσαράκοντα διά-

---

καὶ τὰ τῆς τροφῆς τῶν ἐνδιαιτωμένων μαθητῶν, καὶ εἴτι ἄλλο τῆς Σχολῆς δαπάνημα, τὸ διαρκὲς καὶ μόνιμον ἔξουσι, μετὰ πολλὰς Συνοδικὰς διασκέψεις, γνώμῃ κοινῇ, καὶ γενναίᾳ καὶ φιλοτίμῳ διαθέσει τῆς Ἱεραρχικῆς Ὁμηγύρεως, προσεδιωρίσθη γίνεσθαι ἀφ' ἑκάστου τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐτήσιον καταβολὴν ἀναλόγως τῇ καταστάσει τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ συνεκροτήθη τὸ ὅλον τῆς ἐτησίου ταύτης ποσότητος εἰς γρόσια ἑκατὸν τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδας, διορισθέντος καὶ ταμίου εἰς τὴν ἐπιστασίαν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ οὕτως ἀπεκατέστη τῇ θείᾳ εὐδοκίᾳ πάνυ καλῶς, καὶ εὐρύθμως ἡ Θεολογικὴ αὕτη σχολή, καὶ διδάσκαλοι εἰσήχθησαν ἐν αὐτῇ ἄριστοι τῆς τε Ἱερᾶς θεολογίας, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, καὶ μαθητῶν ἱκανὸς συνεπληρώθη ἀριθμός, τῶν μὲν Ἱερωμένων, τῶν δὲ ἱερωθῆναι ἐπαγγειλαμένων. Ἔνθεν τοι ἡ Μετριότης ἡμῶν ἅμα τῷ θείῳ ἐλέει ἐνιδρύσει αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης περιωπῆς, χρέος αὐτῆς ἱερὸν ἀπαραίτητον ἡγησαμένη τὴν ἐδραίωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου Καταστήματος, καὶ τὴν ἀρίστην αὐτοῦ διεξαγωγήν, καὶ εὐταξίαν, ἀφ' ἧς ὁμολογουμένως ἡ πρόοδος αὐτοῦ ἐλπίζεται καὶ βελτίωσις ἐπὶ ἐκπαιδεύσει τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ὀρθοδόξου Κλήρου, εὐκλεία τε τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ πρὸς κοινὴν τοῦ Ὀρθοδόξου Πληρώματος ὠφέλειαν συσκεψαμένη μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν Ἱερωτάτων καὶ Σεβασμιωτάτων Συναδέλφων ἁγίων Ἀρχιερέων κοινῇ ἀμεταθέτῳ γνώμῃ δεῖν ἔγνωμεν ἐπικυρῶσαι, κρατῦναί τε καὶ ἐμπεδῶσαι τὴν ἱερὰν ταύτην Θεολογικὴν Σχολήν, ἀναδεικνύοντες ἅμα σύμφωνον τῇ ἐπαγγελίᾳ καὶ τὴν ἐνέργειαν, φέρουσαν καθαρεύουσαν ὁπωσδὴ πάσης ἐπεμβάσεως καὶ παντὸς ἄλλου προσώπου κατοικίας ἐλεύθερον, μόνοις δὲ διδασκάλοις καὶ μαθηταῖς ἀφοσιωμένην εἰς γνήσιον χρῆμα Σχολῆς Θεολογικῆς τῷ πράγματι καὶ ἀληθείᾳ διατηρουμένην οὐ καινοτομίαν τινὰ μετιόντες οὐδ' ἄλλα παρὰ τὰ παραδεδογμένα θεσπίζοντες, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ βαίνοντες θεοφιλεῖ σκοπῷ καὶ τῇ ἐννοίᾳ τοῦ προεκδεδομένου Σιγιλλιώδους Γράμματος βαδίζοντες ὡς πρὸς τὴν εὐδοκηθεῖσαν σὺν θεῷ ἀποκατάστασιν τῆς πρὸ πολλοῦ ποθουμένης καὶ οὐκ ὀλίγοις ἀγῶσί τε,

γοντας βίον κοινοβιακὸν καὶ ἔχοντας σκοπὸν τοῦ ἱερατεῦσαι (ἄρ. 3). Ἐφεξῆς ὁρίζεται ὅτι μηδεὶς ἕτερος δύναται νὰ

καὶ θυσίαις κατορθωθείσης Θεολογ. ταύτης Σχολῆς. Διὸ καὶ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγ. Πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ὁριζόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα, ἵνα ἀκύρου μένοντος καὶ ἀνισχύρου τοῦ εἰς χεῖρας τοῦ Παναγιωτάτου Προκατόχου ἡμῶν κ. Γερμανοῦ, Ἀρχιερατ. τῆς Ἱ. Συνόδου Γράμματος, τοῦ ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐπιδοθέντος ὅτε οὐδεὶς ἦν λόγος, οὐδὲ μνεία ἐν αὐτῷ περὶ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐγένετο, καὶ διαλαμβάνοντος, ὡς εἴρηται, τὴν διατριβὴν καὶ ἐγκατοίκησιν τῆς αὐτοῦ Παναγιότητος μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἀνθρώπων, καὶ τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου Μοναστηρίου. Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ ἀπρακτούσης ἤδη κατὰ τὸν λόγον καὶ τῆς ἐν τῷ παρεκδοθέντι Σιγιλλιώδει Γράμματι ἐννοίας τοῦ κατοικεῖσθαι ὑπὸ Ἱερωμένων, ἅτε δὴ εὐδοκηθείσης τῆς εὐκολίας τῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πόρων, καὶ μηδεμιᾶς λειπομένης ἀμφιβολίας, δι' ἣν ἡ ἐξαίρεσις, καὶ ἡ ὑποχώρησις ἐκείνη ἐγένετο, ἡ διαληφθεῖσα ἱερὰ Μονὴ τῆς ἁγίας Τριάδος ὑπάρχῃ διὰ παντὸς, καὶ λέγηται καὶ τῷ πράγματι καὶ τῇ ἐνεργείᾳ γινώσκηται Θεολογικὴ Σχολή, ἔχουσα μέν, ὡς πρότερον τὴν Σταυροπηγιακὴν ἀξίαν καὶ κλῆσιν, προστατευομένη ὑπὸ τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, οὗ καὶ τὸ ὄνομα μνημονεύηται ἐν αὐτῇ, διατελῇ δὲ διὰ παντὸς ἀφοσιωμένη, καὶ προσκεκληρωμένη εἰς κατοικίαν μόνων Διδασκάλων καὶ μαθητῶν, καὶ ἀπηλλαγμένη παντὸς συρφετοῦ πολυανθρωπίας ἔξωθεν ἐπιγιγνομένης, καὶ ἐλευθέρα πάσης τύρβης, τῆς περὶ τὰς σπουδὰς τῶν μαθημάτων καὶ τὴν πρόοδον ἐμποδοστατούσης μήτε τοῦ εἰρημένου Παναγιωτάτου Προκατόχου ἡμῶν μήτε ἄλλου τῶν χρηματισάντων Πατριαρχῶν, ἢ ἐκ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ἄλλων οἱωνδήποτε ἱερωμένων, ἢ λαϊκῶν δυναμένων κατοικίαν ποιῆσαι καὶ διατρίβειν, καὶ κατασκηνοῦσθαι ἐν αὐτῇ τῇ ἱερᾷ Θεολ. Σχολῇ, ἐχούσῃ διεξάγεσθαι καὶ διευθύνεσθαι τά γε περὶ τὸ ἐσωτερικὸν, κατὰ τὸν διαγραφέντα περὶ αὐτῆς, καὶ παρ' ἡμῶν ἐπικυρωθέντα Κανονικὸν Διοργανισμόν, ἀνακειμένης τῆς λοιπῆς ἁπάσης φροντίδος καὶ προστασίας τοῦ ἱεροῦ τούτου Κα-

κατοικῇ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἐντὸς τοῦ Καταστήματος ἐκτὸς τῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Διοργανισμοῦ ἀναγκαίων προσώπων μαθητῶν καὶ διδασκάλων (ἄρ. 4) τοιούτους δὲ ἔχει ἡ Σχολὴ πρὸς τὸ παρὸν τέσσαρας ὀνομαζομένους Καθηγητὰς καὶ εἰ μὲν δυνατὸν τοὺς πάντας ἱερωμένους, εἰδε μὴ τοὺς τῆς θεολογίας τοὐλάχιστον. Ἐξ αὐτῶν δὲ ὁ τῆς Δογματικῆς Θεολογίας διευθύνει τὸ Κατάστημα, ὅστις ἐπονομάζεται Σχολάρχης, ἐξαρτᾶται δὲ ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Πανα-

---

ταστήματος τῷ ἀεὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἱερᾷ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων Συνόδῳ.

Τοῖς μὲν οὖν θεοφιλῶς καὶ ζήλῳ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Πίστεως, πρὸς τὸ σεπτὸν τοῦτο Θεολογικὸν Κατάστημα προστασίαν ἐνδειξομένοις, καὶ τὴν πρόοδον αὐτοῦ καὶ βελτίωσιν διαπραξομένοις ἐπὶ ἐκπαιδεύσει τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, καὶ κοινῇ ὠφελείᾳ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ὑπέρ τε τῆς διηνεκοῦς αὐτοῦ διαρκείας ἐν εἰλικρινείᾳ ἀγωνισομένοις, καὶ τὴν ἀρίστην εὐρυθμίαν περὶ πολλοῦ θήσουσιν, εὐχόμεθα ἐκ βαθέων καρδίας τὰ σωτήρια, καὶ τὴν θείαν αὐτοῖς ἀντίληψιν ἐξαιτούμεθα ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς εἰς τοσοῦτον ἐλάσειε δυσσεβείας καὶ κακίας, ὥστε ἐχθρὰ βουλεύσασθαι περὶ τῆς Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς, καὶ διασεῖσαι ἐπιχειρήσῃ τὴν εὐταξίαν καὶ ἁρμονίαν αὐτῆς, ταραχήν τε καὶ ἐπήρειαν καὶ σκάνδαλα προξενῆσαι διανοηθῇ, παραλύων τὰς ὁρισθείσας διατάξεις τὰς ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ κανονικῷ αὐτῆς Διοργανισμῷ ἐκτεθείσας, καὶ ὅπως βουληθῇ ἀνατρέψαι μέχρι κεραίας τὰ ἐν τῷ παρόντι Συνοδικῷ ἐκπεφασμένα· ὁ τοιοῦτος ὡς κακότροπος καὶ αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Πίστεως πολέμιος, ἀφωρισμένος ὑπάρχῃ παρὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου μακαρίας Τριάδος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος καὶ τυμπανιαῖος καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ὑπόδικος ἀναθέματι. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγιλλιῶδες ἐν μεμ-

γιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱ. Συνόδου (ἀρ. 5). Ἐφορεύει δὲ τῆς σχολῆς γενικῶς ἐπιτροπή τις διμελὴς ἢ τριμελὴς ἐξ ἁγίων ἀρχιερέων ὑπὸ τῆς Α. Παναγιότητος καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐκλεγομένη (ἀρ. 8). ἡ διάρκεια αὐτῆς ἦν ἐνιαύσιος καὶ ὤφειλε κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους ἵνα δίδῃ λόγον τῶν ἐνιαυσίων πράξεων αὐτῆς, πρός τε τὴν Α. Παναγιότητα καὶ τὴν Ἱ. Σύνοδον (ἀρ. 11).

Οἱ μαθηταὶ ἔδει νὰ ἦναι (Κεφ. Β') τέκνα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τοῦ ἱεροῦ Καταλόγου, μήτε νεώτεροι τῶν 18 ἐτῶν μήτε πρεσβύτεροι τῶν 20 (ἐξαιρετικῶς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη γίνονται δεκτοὶ οἱ ὑπερβάντες τὸ 20 ἔτος ἐνῷ οἱ ἱερωμένοι ἱεροδιάκονοι ἢ ἱερεῖς οἱ βουλόμενοι νὰ σπουδάσωσι τὴν Ἱερὰν Θεολογίαν γίνονται δεκτοὶ καὶ εἰς πρεσβυτέραν ἡλικίαν), νὰ μὴ ὑπὸκεινται μήτε εἰς ὀργανικὴν μήτε εἰς χρονίαν τινὰ νόσον καὶ νὰ ἔχωσι βίον ἀνεπίληπτον. Πᾶς μαθητὴς ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ προθέσεως (ἀρ.2) ὑποχρεούμενον νὰ ἀποζημιώσῃ (1) τὴν σχολὴν ἐὰν ὁ ὑπότροφος ἀποπεμφθῇ τῆς Σχολῆς ἢ μεταμεληθεὶς ἀπο-

---

βράναις Γράμμα, καταστρωθὲν κἂν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας,

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ ,αωμε' κατὰ μῆνα Μάϊον, Ἐπινεμήσεως γ'

***ΜΕΛΕΤΙΟΣ** ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως*
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Ἡρακλείας	***Διονύσιος***	Κυζίκου	***Ἰωακεὶμ***
Νικομηδείας	***Διονύσιος***	Χαλκηδόνος	***Ἱερόθεος***
Δέρκων	***Νεόφυτος***	Ἰωαννίνων—Βέλλας	***Ἰωακεὶμ***
Νεοκαισαρείας	***Κύριλλος***	Δράμας	***Ἀθανάσιος***
Διδυμοτείχου	***Βησσαρίων***	Φιλαδελφείας	***Σωφρόνιος***

(1) Τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως ὁρίζει ὁ τὸ 1853 ἐπὶ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ' (τὸ Β') ἐκδοθεὶς Κανονισμὸς εἰς δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια γρόσια δι' ἕκαστον ἔτος διαμονῆς ἐν τῇ Σχολῇ (Κεφ. ΣΤ. ἀρ. 8) εἶτα δὲ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ 1857 ὁρίζεται

χωρήσῃ πρὶν ἢ τελειώσῃ τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων (ἀρ. 3). Ἅπαντες οἱ ἐν τῷ Ἱερῷ Καταστήματι ὑπότροφοι ὀφείλουσι νὰ ἀναγινώσκωσι τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ἐκ περιτροπῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς Μονῆς, νὰ ἐξομολογῶνται καὶ νὰ μεταλαμβάνωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων τετράκις τοὐλάχιστον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ νὰ τηρῶσι τὰς νενομισμένας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας νηστείας (Κεφ. Γ, ἀρ. 1,4,5,

Ἡ περίοδες τῶν Μαθημάτων ἀποπερατοῦται κατὰ πᾶσαν τριετίαν (***Κεφ.Δ'*** 1), τὸ δὲ ***Σχολικὸν*** ἔτος ἄρχεται τὴν 1ην Σεπτεμβρίου καὶ παρατείνεται μέχρι τέλους Ἰουνίου (ἀριθ. 3).

Ἔτος Α' — Γλῶσσα Ἑλληνικὴ, λογογράφοι καὶ πλήρης διδασκαλία τῶν γραμματικῶν κανόνων, Γλῶσσα Λατινική, Λογογράφοι, Στοιχεῖα Μαθηματικῆς, Γεωγραφία, Γενικὴ Ἱστορία, Φιλοσοφία, Ἱερὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Δογματικὴ Θεολογία.

Ἔτος Β' — Ἑλληνικὴ Φιλολογία, Ποιηταί, Γυμνάσματα συνθέσεως, Λογογραφικὰ καὶ ποιητικά, Γλῶσσα Λατινικὴ, Ποιηταί, Στοιχεῖα Φυσικῆς, Συνέχεια καὶ τέλος

εἰς 25 λίρας ἐτησίως (Κεφ. 6, ἀρ.8)· ὑποβιβάζεται δὲ εἰς 15 λίρας κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Καν. τοῦ 1867. Ἐνῷ δὲ ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1853 ὁρίζει τὴν καταβολὴν ἀποζημιώσεως «ἐντὸς δύο τὸ πολὺ ἐτῶν μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν μαθημάτων, ἐὰν ἀποποιηθῇ ἣν ὑπέσχετο τῇ Ἐκκλησία τριετῆ ὑπηρεσίαν», (Κεφ. ΣΤ' ζ-2) ὁ Κανονισμός τοῦ 1857 οὐδὲν ἀναφέρει περὶ προθεσμίας ὁρίζων ὅτι ὁ ἐγγυητὴς ὑποχρεοῦται ἀποζημιῶσαι τήν Σχολὴν ἐὰν ὁ μαθητὴς μὴ χειροτονηθῇ ὅταν φθάσῃ τὴν κανονικὴν ἡλικίαν (Κεφ. ΣΤ' 8-γ). Ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1903 ὁρίζει ὅπως ἡ ἀποζημίωσις—δέκα πέντε λίραι δι'ἕκαστον ἔτος τῆς μαθητείας — καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ μετὰ ὀκταετίαν ἀπὸ τῆς ἀποφοιτήσεως τοῦ μαθητοῦ. (Κεφ. ΙΣΤ' ἄρθρ. 175.)

Ἀπὸ τοῦ 1923 ἡ ἐγγύησις μετετράπη εἰς πραγματικήν, τοῦ ἐγγυητοῦ ὑπογράφοντος σχετικὸν χρεωστικὸν ἔγγραφον ἔχον ὡς βάσιν 15 λίρας ἀγγλικὰς δι' ἕκαστον διανυθὲν ἔτος.

τῶν τῆς Μαθηματικῆς Στοιχείων. Ἁγιογραφική, Ἀρχαιολογία, Ἱερὰ Ἑρμηνευτικὴ καὶ Ἐξηγητικὴ, Ἠθικὴ Θεολογία.

Ἔτος Γ' — Κανονικὸν Δίκαιον, ἤτοι Ἐκκλησιαστικόν, Ἱστορία τῆς Θεολογίας καὶ Πατρολογίας ἤγουν σπουδὴ φιλολογικὴ καὶ θεολογικὴ περὶ τοὺς θείους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Ποιμαντικὴ Θεολογία, ἤτοι Διδακτική, Κατηχητική, Ὁμιλητικὴ, ἤγουν Ἐκκλησιαστικὴ Ρητορικὴ καὶ Λειτουργική. ***Γυμνάσματα ὁμιλητικὰ ἀπ' ἄμβωνος*** (Κεφ. Δ' ἄρ. 1—4). [1])

Αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις (Κεφ.Ε') ἄρχονται μετὰ τὴν 1ην Ἰουλίου, διαρκοῦσι δὲ μέχρι τέλους αὐτοῦ (ἄρ.2)· ὁ Σχολάρχης πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐξετάσεων ἐκτίθησι τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Καταστήματος ἐν γένει, ἀκολούθως δὲ ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερός τις τῶν Καθηγητῶν τῇ συναινέσει αὐτοῦ ἐκφωνεῖ σύντομον λόγον ἔχοντα ὑπόθεσιν ἀείποτε ἐκκλησιαστικὴν (ἄρθρ. 3) [2])· αἱ ἐξετάσεις γίνονται δημοσίᾳ παρόντων τοὐλάχιστον τριῶν Σεβασμ. Συνοδικῶν Γερόντων· ἐξετάζονται δὲ οἱ μαθηταὶ πρῶτον μὲν εἰς τὰ τῆς Θεολογίας μαθήματα, ἔπειτα δὲ εἰς τὰ λοιπὰ, τοῦ Καθηγητοῦ ἐξετάζοντος πᾶν ὅ,τι παρέδωκε καθ' ὅλον τὸ Σχο-

---

(1) Ἐν ὑποσημειώσει ὁρίζεται ὅτι «ἐν καιρῷ θέλουσιν ἐφεξῆς προστεθῆ καὶ τὰ μαθήματα τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης (τῆς Ἱερᾶς), τῆς Ἀραβικῆς, τῆς Ἀρμενικῆς, τῆς Σλαυωνικῆς, τῶν νεωτέρων γλωσσῶν καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Ἐκ τῶν μαθημάτων τούτων τὸ τῆς Σλαυωνικῆς εἰσήχθη τὸ 1846 καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τὸ 1850. Ἀπὸ τοῦ 1853 εἰσήχθη ἡ τουρκικὴ γλῶσσα, μεταγενεστέρως δὲ καὶ κατὰ δύο βραχείας περιόδους ἐδιδάχθη ἡ ἑβραϊκὴ γλῶσσα.

2) Τὴν διάταξιν ταύτην περιέχουσι καὶ οἱ ἐφεξῆς ἐκδοθέντες Κανονισμοὶ μέχρι τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ 1874 συμπεριλαμβανομένου· παραλείπει δὲ ὁ τοῦ 1903 ἐν ᾧ (ἄρθρ. 116) ὁρίζεται ὅτι ὁ Σχολάρχης ἀναγινώσκει ἔκθεσιν τῶν ἐν τῇ Σχολῇ πεπραγμένων.

λικὸν ἔτος (ἀρ. 6).

Ὅσοι τῶν μαθητῶν εὐδοκιμήσωσιν εἰς ὅλα τὰ μαθήματα, λαμβάνουσι δι' ἀναφορᾶς τοῦ Σχολάρχου παρὰ τῆς Α. Παναγιότητος καὶ τῆς Ι. Συνόδου ὡς βραβεῖον βιβλίον τι.

Αἱ ἐνιαύσιοι διακοπαὶ (Κεφ.ΣΤ') εἶναι δίμηνοι, ὁπότε ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἀπέλθωσι τῆς Σχολῆς ὅσας ἡμέρας ἐγκρίνει ὁ Σχολάρχης (ἄρ. 1, 2).

Αἱ ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις (Κεφ. 2) γίνονται δημοσίᾳ περὶ τὴν λῆξιν τῶν ***διακοπῶν*** [1]), ἐνώπιον τῆς Α. Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου (ἄρ. 2), τὸ δὲ σχετικὸν δίπλωμα δίδεται παρὰ τοῦ Σχολάρχου πρὸς τὸν στεφανούμενον ὅστις φέρει τὸν τίτλον· «Διδασκάλου τῆς Ἱερᾶς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Θεολογίας».

Τὰ ἑφεξῆς κεφάλαια πραγματεύονται περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων (1η Σεπτεμβρίου Κεφ.Η'). Περὶ ἰδιαιτέρας μελέτης (Κεφ. Θ'). Περὶ σκευῶν καὶ ἱματισμοῦ ***ὧν τὸ εἶδος καὶ τὸ χρῶμα ἀνάγκη ἵνα μὴ ἀπάδωσι τῷ χαρακτῆρι τῶν ἱεροσπουδαστῶν*** (Κεφ. Ι'). Περὶ τροφῆς καὶ τραπέζης (Κεφ. ΙΑ'). Περὶ εἰσόδου καὶ ἐξόδου ἐκ τοῦ Καταστήματος (Κεφ. ΙΒ'). Περὶ καθηκόντων καὶ πειθαρχίας τῶν ὑποτρόφων (Κεφ. ΙΓ'). Περὶ ποινῶν (Κεφ. ΙΔ). Περὶ Σχολάρχου ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται πάντα τὰ τοῦ Καταστήματος καὶ περὶ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ πρὸς τοὺς συνδιδασκάλους (Κεφ. ΙΕ' ἄρ. 1, 6, 7). Περὶ Καθηγητῶν καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρός τε τὸν Σχολάρχην καὶ τὸ Κατάστημα (Κεφ. ΙΣΤ'). Περὶ οἰκονόμου (Κεφ. ΙΖ') καὶ περὶ ὑπηρετῶν (Κεφ. ΙΗ'). [2])

[1]) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἐφηρμόσθη καθόσον τὸ 1848 αἱ ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις τῶν πρώτων τελειοφοίτων ἐγένοντο τὴν 4ην Ἰουλίου.

[2]) ***Ὁ ὀργανικὸς οὗτος Κανονισμὸς*** ἐξεδόθη τῇ 27 Μαΐου 1845 καὶ φέρει τὰς ὑπογραφὰς Μελετίου Πατριάρχου, Ἡρακλείας Διο-

Τοὺς πρώτους μαθητὰς τῆς οὕτω καταρτισθείσης Θεολογικῆς Σχολῆς ἀπετέλεσαν ὑπότροφοι τῶν Ἱεραρχῶν, τέως σπουδάζοντες ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς πρωτευούσης καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἱ πλεῖστοι διάκονοι καὶ ἱερομόναχοι προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν· ἵνα δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς, ἀντιπροσωπεύωνται δ'ἐν αὐτῇ ἀφ' ἑτέρου, κατὰ τὸ δυνατόν, ὅλαι αἱ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπέλυσεν ἐγκυκλίους πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τοὺς Πατριάρχας Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου, δι' ὧν ἀνήγγελλε τὴν ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἵδρυσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἐξέφραζε τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἐκκλησίας ἵνα καταλλήλως παρασκευαζόμενοι ἀποστέλλωνται ὑπότροφοι μαθηταί. Μέτρον ἄριστον καὶ ἐνδεδειγμένον διὰ τὴν ἐπαύξησιν τοῦ γοήτρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ συντελεστικὸν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς ποθητῆς συνοχῆς τῶν ἐπὶ μέρους ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔσπευσαν προθύμως νὰ ἀνταποκριθῶσι πᾶσαι αἱ ἐπαρχίαι καὶ αἱ λοιπαὶ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγου μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς ἐκτὸς τῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κλίματος προερχομένων Βουλγάρων καὶ Σέρβων ὑπῆρχον μαθηταὶ ὁρμώμενοι καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀλλογλώσσων ηὔξησε σημαντικῶς εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ ἐμβάλλῃ εἰς σκέψεις τοὺς διδασκάλους περιελθόντας εἰς ἀμηχανίαν. Καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐξετιμήθη ἡ βαθύνοια τοῦ Σχολάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου ἐξευρόντος διέξοδον καὶ οὕτω σοφῶς ἐξοικονο-

νυσίου, Κυζίκου Ἰωακείμ, Νικομηδείας Διονυσίου, Χαλκηδόνος Ἱεροθέου, Δέρκων Νεοφύτου, Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς Ἰωαννικίου, Νεοκαισαρείας Κυρίλλου καὶ Δράμας Ἀθανασίου.

μήσαντος τὰ πράγματα. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὥρισεν ὁ σοφὸς Σχολάρχης ἰδιαίτερα Γυμνάσματα διὰ τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι σκοπὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἦτο ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ ἱεροῦ κλήρου, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτῆς προωρίζοντο ὡς πνευματικοί, διδάσκαλοι, ἱερεῖς καὶ ποιμένες τῶν ὀρθοδόξων τοῦ κλίματος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, τῶν ὁποίων ἱκανὸν μέρος ἐλάλει ξένας γλῶσσας, εἰσηγήθη καὶ ἀπεφασίσθη Συνοδικῶς ἵνα πρὸς τοῖς ἄλλοις μαθήμασι, θεολογικοῖς καὶ ἐγκυκλίοις, καὶ τῇ Ἑβραϊκῇ διδάσκωνται ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ἡ Σλαυωνικὴ, ἡ Ἀραβικὴ καὶ ἡ Ἀρμενική.

Ἐκ τῶν γλωσσῶν τούτων προηγήθη ἡ Σλαυωνικὴ καθόσον εἰς ἱκανὰς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἡ ἱ. Λειτουργία ἐτελεῖτο εἴτε ἐξ ὁλοκλήρου Σλαυωνιστὶ εἴτε καὶ ἀναμὶξ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἑπομένως ἔδει ἵνα οἱ κληρικοὶ οἵτινες ἔμελλον νὰ διαπαιδαγωγήσωσι τοὺς σλαυοφώνους πληθυσμοὺς, ὧσιν ἐγκρατεῖς τῆς γλώσσης αὐτῶν [1]).

[1]) Ἡ διδασκαλία τῆς Σλαυωνικῆς γλώσσης ἀπέβλεπε κυρίως τὴν διακυβέρνησιν τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπαρχιῶν ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἀμέριστος εἶχεν ἐκδηλωθῇ ἡ τῆς Ἐκκλησίας μέριμνα. Τοῦτο τονίζει ρητῶς ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης τὸ 1852 Χρηστομαθείας τῆς Σλαυωνικῆς ὁ καθηγητὴς Νεόφυτος Ρυλλιώτης ἐν οἷς λέγει ὅτι... «πρὸ πέντε ἐτῶν συνέστη καὶ τῆς γλώσσης ταύτης ἡ διδασκαλικὴ ἕδρα, ἔργον ἀπαραιτήτου ἀνάγκης καὶ καθήκοντος ὑψηλῆς ἐκκλησιαστικῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ μάλιστα ὀρθοδόξων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν. Ἐπειδὴ γὰρ μόνος σκοπὸς τοῦ εὐαγοῦς τούτου καθιδρύματός ἐστιν ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ ἱεροῦ κλήρου, οἱ δὲ ἐν αὐτῷ παιδευόμενοι εἰσὶν οἱ μέλλοντες πνευματικοὶ διδάσκαλοι, ἱερεῖς καὶ ποιμένες τῶν ἑκασταχοῦ ὀρθοδόξων ὁμογενῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ περιφερείᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τούτων δὲ οὐκ εὐάριθμον μέρος καὶ διάλεκτον λαλοῦσι Σλαυωνικὴν καὶ τὴν ἐπ' Ἐκκλησίας ἱερὰν τελετουργίαν, ἤτοι ἅπασαν, ἢ ἀναμὶξ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Σλαυωνιστὶ, καὶ ψάλλουσι καὶ ἀναγινώσκουσι, δίκαιον καὶ ἅμα εὐσεβὲς καὶ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις

Οὕτω κατὰ Μάϊον τοῦ 1847 συνέστη ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ἕδρα τῆς Σλαυωνικῆς, πρώτου καθηγητοῦ διορισθέντος τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Γραμματέως τῆς Βουλγαρικῆς γλώσσης Ἰωάννου Δημητριάδου [1]) τὸν ὁποῖον διεδέχθη ἀκολούθως ὁ ἱερομόναχος Νεόφυτος Ρυλλιώτης, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ὁ κύκλος τοῦ μαθήματος τῆς Σλαυωνικῆς ἦτο τριετής.

Μέγα ὅμως πρόσκομμα εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Σλαυωνικῆς ἦτο ἡ παντελὴς ἔλλειψις διδακτικῶν βιβλίων. «Δὲν ὑπῆρχεν, γράφει ὁ Ι. Δημητριάδης οὔτε λεξικὸν, οὔτε Γραμματικὴ τῆς Σλαυωνικῆς γλώσσης· ἀλλ' οὐδ' αὐτὰ τὰ πρὸς ἁπλῆν ἀνάγνωσιν καὶ ἑρμηνείαν κείμενα παρῆσαν, οὐδόλως παρ' οὐδενὸς *τῶν ἐνταῦθα παρόντων οὐδ'* ἑτέρωθεν προσδοκώμενα. Καὶ ἠναγκάζοντο λοιπὸν οἱ φερέπονοι μαθηταὶ διανυκτερεύειν ἐν ἀντιγραφαῖς τοῦ τε πρὸς ἑρμηνείαν κειμένου καὶ τῆς Γραμματικῆς, ἣν ἐκ τῶν ἐνόντων ἠπειγόμην αὐτὸς αὐτοσχεδιάζειν, ἐξοῦ ἡλίκη *προσκοπὴ* καὶ ζημία καὶ πρὸς τ' ἄλλα μαθήματα εὐκόλως πᾶς τις εἰκάσειε» [2]).

Τὴν σπουδαίαν ταύτην ἔλλειψιν ἐξουδετέρωσεν ὁ διορατικὸς καὶ ἐν παντὶ προνοητικὸς νοῦς τοῦ Σχαλάρχου Κ. Τυπάλδου, προτροπῇ τοῦ ὁποίου ὁ καθηγητὴς Ἰ. Δημη-

οὐ μόνον χρήσιμον ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον καὶ κατεπείγον ἐκρίθη, ἵνα οἱ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἄλλην πνευματικὴν οἰκονομίαν τῶν ἐν τοῖς τοιούτοις μέρεσιν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐμπιστευθησόμενοι κληρικοὶ ἀπαραιτήτως ὑπάρχωσιν ἐγκρατεῖς τῆς ἀρχαίας Σλαυωνικῆς γλώσσης, ταύτης δὴ τῆς εἰς τὴν δημόσιον λατρείαν ἀρχῆθεν μέχρι καὶ καθ' ἡμᾶς καθιερωμένης.» Ἴδε καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ σχ. ἔτος 1847—48 τοῦ Σχολάρχου ἱερομονάχου Κωνσταντίνου Τυπάλδου.

[1]) Ὁ Ἰωάννης Δημητριάδης μοναχὸς γενόμενος ὠνομάσθη Ἰωαννίκιος.

[2]) Πρόλογος Γραμματικῆς τῆς Σλαυωνικῆς γλώσσης. Ι. Δημητριάδου 1850.

τριάδης ἐπεξειργάσθη τὴν αὐτοσχέδιον Γραμματικὴν, ἥτις καὶ ἐξεδόθη τῷ 1850 ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἀναλώμασι τοῦ σοφοῦ Σχολάρχου.

Ἐφεξῆς τὸ 1854 σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ ἀκαμάτου Κ. Τυπάλδου ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ι. Δημητριάδην ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Σλαυωνικῆς Νεόφυτος ἱερομόναχος Ρυλλιώτης ἐξέδωκε χρηστομάθειαν τῆς Σλαυωνικῆς γλώσσης ἐρανισθεῖσαν ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ Ρώσων συγγραφέων μετὰ σχετικοῦ λεξικοῦ.

Πρὸς εὐχερεστέραν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης ὁ Σχολάρχης ὥρισεν ἵνα τὰ ἀναστάσιμα τροπάρια τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου καὶ τοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς ψάλλωνται Σλαυωνιστὶ ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ἀνεγινώσκοντο ἐκ περιτροπῆς κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸν ἡ θ′ ὥρα, ἐν δὲ τῷ ὄρθρῳ ἡ α′ καὶ ἡ γ′, τοῦ Σχολάρχου ἀναγινώσκοντος εὐχὰς ἐκ τοῦ Σλαυωνικοῦ ὡρολογίου.

Ἡ τόσον δαψιλὴς καλλιέργεια καὶ ἐκμάθησις τῆς Σλαυωνικῆς διετηρήθη μέχρι τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ὁπότε διεκόπησαν τά τε μαθήματα καὶ ἡ ἐν τῷ ναῷ χρῆσις τῆς Σλαυωνικῆς (1).

Καὶ ἐπαναφέρεται μὲν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ ρηθέντος πολέμου, ἀλλ' ὡς μάθημα ἐγκύκλιον ἐν τῷ Γυμνασιακῷ τμήματι καὶ τῇ ε′ τάξει, διετηρήθη δὲ καθ' ὅλην τὴν πρώτην περίοδον τῆς Σχολῆς.

[1]) Ἀφορμὴν εἰς τὴν διαγραφὴν τῆς Σλαυωνικῆς ἔκ τε τῆς παραδόσεως καὶ τοῦ ναοῦ ἔδωκεν ἡ ἀπρόοπτος ἐπίσκεψις τοῦ ἄγγλου Πρεσβευτοῦ Κάνιγκ ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὸ ἀπόδειπνον τῆς Μ.Τεσσαρακοστῆς εἰς ὃν ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν ἡ ἐν τῷ ναῷ χρῆσις τῆς Σλαυωνικῆς· ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὑπαινιχθεὶς τὰ κατὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Σχολῆς διαδοθέντα, ὁ Πρεσβευτὴς ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ Σχολάρχου μήπως ἡ Κυβέρνησις εὑρισκομένη ἐν ἐμπολέμῳ καταστάσει πρὸς τὴν Ρωσίαν παρεξηγήσῃ τὸ γενόμενον! Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μαθοῦσα τὰ διαμειφθέντα μεταξὺ τοῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ Πρεσβευτοῦ, διέταξε τὴν ἀπόλυσιν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Σλαυωνικῆς ἱερομονάχου Παρθενίου ἀπαγορεύσασα καὶ τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ χρῆσιν τῆς Σλαυωνικῆς γλώσσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ὁ πρῶτος ἀμητὸς.—Ἀναγόρευσις τῶν πρώτων τελειοφοίτων εἰς Διδασκάλους τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.—Ἡλίας Τανταλίδης.—Ὁ κύκλος τῆς φοιτήσεως ἐπταετής. — Γυμνάσιον καὶ Θεολογικὸν τμῆμα.—Σιγίλλιον Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ′. —Σιγιλλιῶδες γράμμα Γερμανοῦτοῦ Δ' τὸ β′ — Κανονισμὸς τοῦ 1853.

Εἴτε διότι οἱ πρῶτοι μαθηταὶ ἦσαν ἤδη ἀπόφοιτοι Γυμνασίων, εἴτε διότι ἡ Σχολὴ δὲν διέθετεν ἱκανοὺς πόρους πρὸς πρόσληψιν περισσοτέρων καθηγητῶν, ὁ πρῶτος Κανονισμὸς—'***Οργανισμὸς*** — ὥρισε τὴν φοίτησιν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τριετῆ· προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου τὸ τριετὲς διάστημα ἀπεδείχθη ἐν τῇ πράξει ἀνεπαρκὲς, διὸ προσετέθη πρὸς τοῖς τρισὶ καὶ τέταρτον ἔτος καὶ οὕτω οἱ πρῶτοι τελειόφοιτοι ἀπεφοίτησαν τῷ 1848.

Τὸ ἔτος τοῦτο ἐσημείωσε σημαντικὸν σταθμὸν ἐν τῷ βίῳ τῆς Σχολῆς· ἦτο τὸ ἔτος τὸ ὁποῖον,—δύναταί τις νὰ ἐπαναλάβῃ, μετὰ Κ.τοῦ Τυπάλδου,—«ὤδινεν ἡ Ἐκκλησία καὶ περιπαθῶς προσεδόκει ὅτε ἱερὸς Κλῆρος καὶ ἅπαν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῶν Ὀρθοδόξων».

Ἀνέτειλεν ἐπὶ τέλους ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας ἠδύνατο νὰ ἀποβλέψῃ πρὸς τὸ μετὰ τοσούτων μόχθων καὶ δυσχερειῶν ἐπιτελεσθὲν ὑπ' αὐτῆς ἔργον.

Αἱ ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις τῶν πρώτων ἀποφοίτων τῆς τῆς νεοπαγοῦς Σχολῆς Γρηγορίου Βεγλερῆ, Στεφάνου ἱεροδιακόνου, Ἀνθίμου καὶ Ἰγνατίου διεξήχθησαν πανηγυρικῶς.

Προέστη ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἄνθιμος ὁ ΣΤ′ μετὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ὅ τε Παναγιώτατος καὶ οἱ Ἅγιοι ἀρχιερεῖς παρηκολούθησαν τὰς δημοσίᾳ γενομένας ἐξετά-

σεις συμπροσευχόμενοι μετὰ τῶν μαθητῶν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ καὶ γευματίζοντες ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ (1).

Ἡ ἔναρξις τῶν ἐξετάσεων ἐγένετο τῇ 1η Ἰουλίου· κατ' αὐτὴν ὁ Σχολάρχης ἀνέγνω ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος καὶ ἐδήλωσε τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς· μεθ' ὃ ἐπηκολούθησαν, παραταθεῖσαι ἐπὶ δύο ἡμέρας, αἱ ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις τῶν τελειοφοίτων οἵτινες παμψηφεὶ ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ Θεολογικοῦ διπλώματος.

Τὸ πρῶτον μέρος τῶν ἐξετάσεων ἐπεσφράγισεν ὁ Σχολάρχης ὅστις συνῳδὰ τῷ Κανονισμῷ ἐξεφώνησε λόγον περὶ τοῦ **ἀνεκλείπτου** τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (2).

Τὴν 4ην Ἰουλίου ἡμέραν Κυριακὴν μετὰ τὴν Πατριαρχικὴν λειτουργίαν, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἄνθιμος ΣΤ΄ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, πολλοὶ πρόκριτοι τοῦ Γένους καὶ πλῆθος λαοῦ συνῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἐξετάσεων (3) ἔνθα, ἀφοῦ ἐψάλησαν τὰ σχετικὰ τροπάρια, ἤρξατο ἡ τελετὴ τῆς ἀναγορεύσεως τῶν διδασκάλων τῆς θεολογίας καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἀπονομῆς τῶν διπλωμάτων.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Γραμματέως ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῶν ἐξετάσεων ἠκολούθησεν ἡ πρᾶξις τῆς ἀναγορεύσεως καθ' ἣν ὁ Σχολάρχης προσκαλῶν ἕνα ἕκαστον τῶν

---

1) Καθ' ἃ ἔχομεν ἐκ παραδόσεως ἐπὶ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα ὅ τε Πατριάρχης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς μεταβαίνοντες εἰς τὴν Σχολήν, ὡς προσκυνηταί, ἔφερον κηρὸν καὶ θυμίαμα. Πρβλ. Ἀρχ. Γ. Γρηγορᾶ: Ἡ ἐν Χάλκῃ Ι. Θ. Σχολὴ 1844-1898 σελ. 45-46.

2) Τὴν διάταξιν ταύτην περιέχουσι καὶ οἱ ἐφεξῆς κανονισμοὶ μέχρι τοῦ 1874 συμπεριλαμβανομένου, παραλείπει δὲ ὁ τοῦ 1903 (ἄρθρ. 116).

3) Ἀκολούθως, πολὺ πρὸ τοῦ 1865 ἡ τελετὴ τῆς ἀναγορεύσεως τῶν διδασκάλων τῆς Θεολογίας διεξάγεται ἐν τῷ Ἱ. ναῷ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν κατὰ πρόγραμμα ἐκτυπωθὲν ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ.

τελεοφοίτων ἀνεκήρυττεν αὐτὸν «Διδάσκαλον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» (1) καὶ ἐνεχείριζε δίπλωμα ἐκ μεμβράνης ὑπογεγραμμένον παρὰ τῶν Καθηγητῶν καὶ ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου· τῶν νέων διδασκάλων εἷς ἀπήγγειλεν εὐχαριστήριον προσφώνησιν καὶ ἕτερος ἐξ ὀνόματος ὅλων ὁμολογίαν ὅτι θέλουσι διαβιώσῃ ἐπαξίως τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς εἰς ἣν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκαλοῦντο (2).

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἀληθῶς ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα· πάντες συνέχαιρον τοὺς ἀναγορευθέντας Διδασκάλους, Ἡ Α. Θ. Π. καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἦσαν βαθύτατα συγκεκινη-

---

1) Ὁ τύπος τῆς ἀναγορεύσεως τῶν τελειοδιδάκτων μαθητῶν εἶναι ὁ ἑξῆς: Εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ δι' εὐχῶν τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Πατρὸς καὶ τῆς Ι. Συνόδου, ἡ Ἱερὰ αὕτη Θεολογικὴ Σχολὴ ἀναγορεύει σε σήμερον δι' ἐμοῦ Διδάσκαλον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπονέμει σοι τὸ Δίπλωμα τόδε ὡς στέφανον μὲν τῆς φερεπονίας σου, ὑπόμνησιν δὲ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην ὑπὸ σοῦ ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης. Σπούδασον οὖν φανῆναι δόκιμος ἐν παντὶ ἐπιτελῶν ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπεραμυνόμενος ὅπου περ ἂν ἧς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. (Κώδιξ τῶν διπλωμάτων τῆς Ι. Θ. Σχολῆς τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ΄ 1848).

2) Τὸ κείμενον τῆς ὁμολογίας τὸ ὁποῖον ὑπογράφεται ὑπὸ πάντων τῶν ἱερωμένων εἶναι τὸ ἑξῆς: Ἀσπάζομαι εὐλαβῶς, τίμιε Πάτερ, τὸ παρὰ τῆς ἱερᾶς μου Σχολῆς διὰ σοῦ προσφερόμενόν μοι Δίπλωμα. Ἀνακηρύττων δὲ ἐμαυτὸν ὀφειλέτην ἁπάσης εὐγνωμοσύνης πρός τε τὴν Ἱερὰν ταύτην Σχολὴν καὶ πρὸς τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστῷ Ἐκκλησίαν καθυπισχνοῦμαι σήμερον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀξίως διαβιώσειν τοῦ ἱεροῦ ἐπαγγέλματος καὶ μηδέποτε καταρραθυμήσειν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν καθηκόντων μου, ἀλλὰ παντὶ σθένει σπουδάσω φανῆναι δόκιμος κατὰ πάντα, ἀκηλίδωτον ἐμαυτὸν διατηρῶν, καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εὐαγγελιζόμενος, καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπεραμυνόμενος, ὅπου περ ἂν ᾖ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου εἰς δόξαν Χριστοῦ. Ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ι. Θ. Σχολῇ τῇ.....

μένοι καὶ περιχαρεῖς διότι ἡ Θ. Σχολὴ κατώρθωσεν ἐν βραχεῖ διαστήματι νὰ φέρῃ τοὺς πρώτους αὐτῆς καρποὺς ἀγλαοὺς καὶ ἀξίους τῆς κοινῆς προσδοκίας.

Κατὰ τὴν 11ην Ἰουλίου ἡμέραν Κυριακὴν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν οἱ μαθηταὶ τῶν τριῶν τάξεων ἐξητάσθησαν εἰς τὴν Ἱ. Κατήχησιν ἐν τῷ Ναῷ ὅπου ἐδιδάσκετο τὸ μάθημα τοῦτο ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου (1)· μετὰ τὰς ἐξετάσεις ὁ Σχολάρχης ἐξεφώνησε λογύδριον, οἱ δὲ μαθηταὶ ἔψαλαν ἱερὰ ᾄσματα εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους (2) μεθ' ὃ αἱ ἐξετάσεις ἐξηκολούθησαν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς μέχρι τῆς 13ης Ἰουλίου.

Τὸ τέλος τῶν ἐξετάσεων ἐπεσφάγισεν ὁ ἀναπληρῶν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα Γέρων Καισαρείας Παΐσιος ὅστις ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν θαυμασίαν καρποφορίαν τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος καθ' ὃ διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι ἐφάνησαν ἀνώτεροι τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Παρὰ τὸν πλούσιον ὅμως ἀμητὸν τὸν συγκομισθέντα κατὰ τὸν πρῶτον ἀπολογισμὸν τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς, ἦτο κατάδηλον ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις τῶν μελλόντων λευϊτῶν τῆς χάριτος παρουσίαζε πολλὰ τὰ κενὰ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς προσωπικοῦ, τῶν πόρων τῆς Σχολῆς μὴ ἐπιτρεπόντων τὴν πρόσληψιν περισσοτέρων μονίμων καθηγητῶν, ἀφ' οὗ λόγῳ τῶν ἀνεπαρκῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας δὲν

[1]) Σχετικὰ πρὸς τὴν συνήθειαν ταύτην ἥτις ἐξακολούθησε μέχρι τοῦ 1853, ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ σχολικῷ Γυμνάσματι τοῦ μαθητοῦ Μηχαὴλ Διμητριάδου «Ἔκφρασις ἐξετάσεων» ἔνθα ἀναφέρεται ὅτι «τῇ ὑστάτῃ ἐπ' ἐκκλησίας ἡ ἱερὰ Κατήχησις ἐξετάζεται τέλος ἐπιτιθεῖσα ταῖς ἐξετάσεσι· καὶ οὕτω κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον ἐκ Θεοῦ ἄρχονται καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύονται». Κώδιξ σχολικῶν γυμνασμάτων τῶν μαθητῶν τῆς Θ. Σχολῆς τοῦ ἔτους 1851 (Τ. 4).

[2]) Βιογραφία, καὶ Ἡμερολόγιον Νικηφόρου Γλυκᾶ τεῦχος Α' σελ. 17.

ἦτο δυνατὸν νὰ προσέρχωνται τακτικῶς εἰς τὴν Σχολὴν οἱ ἐν τῇ Πρωτευούσῃ καθηγηταί.

Τὸ 1848 τὸ διδάσκον προσωπικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ Σχολάρχου Μ. Ἀρχιμανδρίτου Κων/τίνου Τυπάλδου (Θεολογικὰ καὶ Φιλοσοφικὰ) Νεοφύτου Ριλλιώτη καὶ Ἰωάννου Δημητριάδου (Σλαυωνικὴ γλῶσσα—Φιλολογία) καὶ Ἡ. Τανταλίδου (Ἑλληνικά). Ὁ τελευταῖος προσελήφθη ἀρχομένου τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1847—48, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ κατ' Ἰούλιον τοῦ 1846 ἀποχωρήσαντος καθηγητοῦ Ἱ. Τάξη.

Θεωροῦμεν περιττὸν νὰ μακρηγορήσωμεν ἐξαίροντες τὰ σπάνια προσόντα τοῦ ἀοιδίμου Ἡ. Τανταλίδου, τοῦ δημοφιλοῦς Διδασκάλου καὶ ποιητοῦ, ὅστις ἐδίδασκε μετ' ἐμβριθείας τοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς καὶ ἐστιχούργει μετ' ἀπαραμίλλου χάριτος καὶ βαθυνοίας.

Ὁ Ἡ. Τανταλίδης ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας διεκρίθη ὡς λογογράφος καὶ ποιητής. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ ποιήματα, ἐν οἷς διακρίνει αὐτὸν βαθεῖα θρησκευτικότης καὶ εὐσέβεια πρὸς τὸν Θεόν, ἐξεδόθησαν ἐν Σμύρνῃ. Κατ' ἀρχὰς προσελήφθη ὡς οἰκοδιδάσκαλος παρὰ τῷ σοφῷ Στεφάνῳ Καραθεοδωρῇ συστάσει τοῦ ὁποίου τὸ 1840 ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας χάριν εὐρυτέρων σπουδῶν. Ὁ Ἡ. Τανταλίδης ἀνῆκεν εἰς τὴν ζηλευτὴν ἐκείνην φάλαγγα τῶν σκαπανέων τῶν γραμμάτων οἵτινες παραλλήλως πρὸς τὴν μελέτην τῶν κλασικῶν συγγραφέων ἐνέκυπτον καὶ ἀπεκόμιζον τὸ ἄρωμα τῆς φιλολογίας τῶν Πατέρων τῆς ἐκκλησίας· τοιάυτην δὲ πνευματικὴν πανοπλίαν φέρων ἄσμενος ἐδέχθη τὴν θέσιν καθηγητοῦ ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ἀφοσιωθεὶς ὁλοψύχως εἰς τὴν διάπλασιν τῶν ἱεροσπουδαστῶν καὶ γενόμενος ὑπόδειγμα καθηγητοῦ, καθ' ὅσον ἐδίδασκεν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ἕδρας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς τακτικῆς φοιτήσεως ἐν τῷ ναῷ, ἐν τῷ ὁποίῳ συγκινητικώτατα ἔψαλλε τὰ τροπάρια τῆς Κυριακῆς τοῦ Τυ-

φλοῦ [1]). Ἡ πρόσληψις τοῦ Ἠλία Τανταλίδου ὡς καθηγητοῦ ἐν τῇ Θ. Σχολῇ δικαίως ἐθεωρήθη ὡς ἔργον τῆς θείας Προνοίας· αἱ πολλαπλαῖ αὐτοῦ ἀρεταὶ καὶ ὁ ἀνυπόκριτος θρησκευτικὸς αὐτοῦ ζῆλος ἐπέδρασεν ἱκανῶς ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν μαθητῶν· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ αἱ ***ἐκθέσεις*** ἀπετέλεσαν ἰδιαίτερον μάθημα, ἠὐξήθησαν δὲ τὰ φιλολογικὰ καὶ θεολογικὰ Γυμνάσματα. Ἐφεξῆς ἡ χορεία τῶν καθηγητῶν τῆς Θ. Σχολῆς πλουτίζεται διὰ τῆς προσλήψεως τῶν ἑξῆς καθηγητῶν· τοῦ Εὐστρατίου Κλεοβούλου [2]) (τὸ 1848) διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς φιλολογίας, τοῦ Χρήστου Καρδέλλη (τὸ 1849) διὰ τὴν Γαλλικὴν Γλῶσσαν, τοῦ Λεάνδρου Ἀρβανιτάκη (τὸ 1850) διὰ τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὴν Ἱστορίαν καὶ τοῦ αἰδεσιμ. διδασκάλου Ἀμβροσίου διὰ τὴν Ἐκκλ. Μουσικὴν τὸ 1851 τὸ πρῶτον εἰσαχθεῖσαν [3]).

Πολυμερὴς καὶ πολύτροπος ὁ Διδάσκαλος οὐδενὸς κόπου ἐφείδετο προκειμένου περὶ τοῦ ἀρτιωτέρου καταρτισμοῦ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς. Ἐκ κώδικος [4]) ***τῶν προ-***

---

[1]) Ὁ Η.Τανταλίδης πρὶν ἢ προσληφθῇ ὡς καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ τὸ 1845 (4ην Ἀπριλ.) εἶχε πάθῃ ἀμαύρωσιν τῶν ὀφθαλμῶν.

[2]) Τοῦ μετέπειτα Καισαρείας Εὐσταθίου. Ἔκθεσις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Θ. Σχολῆς κατὰ τὸ 1848-49 ὑπὸ ἱερομονάχου Κ. Τυπάλδου. Κώδιξ ἀρχείων Σχολῆς συσταθεὶς μελήμασι τῆς Α. Θ. Παναγιότητος Φωτίου τοῦ Β΄.

[3]) Ἔκθεσις κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1850-51 αὐτόθι.

[4]) Ὁ ἐν λόγῳ κώδιξ ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου γραφεὶς ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων σελίδων ἐν αἷς περιέχονται τῶν προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν τῆς Φωτιάδος χορείας πράξεις δύο ἐξ ὧν ἐρανιζόμεθα τὰ ἑξῆς:

Πρᾶξις Α΄ 25/3/52 σκοπὸς τῆς, συγκαταθέσει καὶ τῶν ἄλλων διδασκάλων, συστάσεως τῆς Φωτιάδος χορείας· Ἀνάγνωσις τοῦ σχετικοῦ Κανονισμοῦ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀρβανιτάκη καὶ ἀρχαιρεσίαι ἐκλεγέντων ὡς μελῶν τῆς προσωρινῆς ἐφορίας ἀντιπροέδρου τοῦ ἱεροδιακόνου Τιμοθέου Λαμπρίδου, ταμίου τοῦ ἱεροδ. Εὐθυμίου Σαμίου, βιβλιοφύλακος τοῦ Ἀλεξάνδρου Λασκάρεως

καταρκτικῶν ἐργασιῶν τῆς Φωτιάδος χορείας ὀνομαζομένου, πληροφορούμεθα ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ Σχολῇ εἶδός τι συλλόγου φιλολογικοῦ, σκοποῦντος τὴν ***διὰ κοινῆς συμπράξεως καὶ ἁμίλλης ἐξάσκησιν*** τῶν μαθητῶν ***περί τε τὸ γράφειν καὶ τὸ λέγειν ἐπὶ ὑποθέσεων θεολογικῶν καὶ φιλολογικῶν***. Ὁ σύλλογος συνεκροτεῖτο ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνωτέρων τάξεων, ὠνομάσθη δὲ ***Φωτιὰς χορεία εἰς ἔνδειξιν τῆς πρὸς τὸν θεῖον Φώτιον ἰδίως ἐποφειλομένης εὐλαβείας τε καὶ εὐγνωμοσύνης οὐ μόνον ὡς μέγαν πρόμαχον καὶ ὁμολογητὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως γεγενημένον, καὶ πάσης σοφίας θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης ἀγλαότατον ἐνδιαίτημα, ἀλλὰ καὶ ὡς πρώτιστον κτήτορα τῆς κατὰ τὴν Χάλκην ἱερᾶς ταύτης Μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος ἐξ ἐπισήμου παραδόσεως μαρτυρούμενον*** [1]).

τοῦ Τηνίου καὶ Γραμματέως τῆς χορείας τοῦ Θεοδοσίου Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ.

Πρᾶξις Β΄ 13/4/1852 μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν ἅτινα κατεχωρήθησαν ἐν τῷ Κώδηκι (;) ἀνάγνωσις ὑπὸ τοῦ ταμίου καὶ τοῦ βιβλιοφύλακος τοῦ καταλόγου τῶν δωρηθέντων βιβλίων καὶ χρημάτων, συζήτησις περὶ τοῦ τρόπου τῆς διανομῆς τῶν πρὸς γύμνασιν ἐπιδοθησομένων διατριβῶν, ***περὶ ἁρμοδιότητος τῶν ἐπικρινόντων*** αὐτὰς καὶ ἀπόφασις ἵνα ἡ μὲν διανομὴ τῶν θεμάτων γίνηται κατ' ἐλευθέραν ἐκλογήν, ἐπικριταὶ δὲ νὰ διορίζωνται ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου οἱ ἁρμόδιοι Καθηγηταί.

Σημ. — Ὁ ἐν τῇ Β΄ πράξει μνημονευόμενος κώδιξ δὲν ἀνευρέθη.

[1]) Ὁ ἐν τῷ ρηθέντι κώδηκι μνημονευόμενος προσωρινὸς Κανονισμὸς τῆς ***Φωτιάδος χορείας*** ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κεφαλαίων καὶ κη' ἄρθρων. Τούτων προτάσσεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου ληφθεῖσα ἡ φράσις «τοιοῦτος γὰρ χορὸς ἐμῆς οἰκίας ἦν ὁ χορός». (Φωτίου ἐπιστ. γ΄).

Ἐφεξῆς τὸ α΄ κεφάλαιον πραγματεύεται περὶ τῆς συστάσεως τῆς Φωτιάδος χορείας ἧς σκοπός ἐστιν ἡ δι' εὐγενοῦς ἁμίλλης ἀνάπτυξις τῆς περὶ τὴν πάτριον παιδείαν φιλοτιμίας (ἄρθρ. Β΄), καὶ

Τὴν πρόοδον καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω προαγωγὴν τῆς Σχολῆς ἔχων ὡς κύριον αὐτοῦ μέλημα ὁ Σχολάρχης καὶ φρονῶν ὅτι ἔδει οἱ μαθηταὶ νὰ προσέρχωνται ἐν τῇ Σχολῇ νεαροὶ τὴν ἡλικίαν ἵνα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐθισθῶσι πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον, τὸ ἔνδυμα τῶν κληρικῶν καὶ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας καθ' ἣν τὸ 1852 ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ' ἐγένετο σκέψις περὶ τῶν ἀναγκαίων μεταρυθμίσεων ἐν τῇ Σχολῇ καὶ ἐπέτυχε τὴν ἐπέκτασιν τοῦ χρόνου τῆς φοιτήσεως εἰς ἑπτὰ ἔτη, ἵνα πρὸς τῷ θεολογικῷ τμήματι συνυπάρχῃ καὶ πλῆ-

ῆς μέλη ὑπάρχουσι πρὸς τὸ παρὸν μόνον οἱ τῆς τάξεως τοῦ δ',ε',στ' καὶ ζ' σχολαστικοῦ ἔτους ἐγγεγραμμένοι μαθηταὶ τῆς Σχολῆς· μέλη δὲ ἀντεπιστέλλοντα δύνανται ἀκολούθως νὰ θεωρῶνται οἱ τῆς Θ. Σχολῆς τελειοδίδακτοι. Τὸ Β' κεφάλ. ὁρίζει τὰ τῆς διευθύνσεως τῆς χορείας. Τὸ Γ' πραγματεύεται περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς χορείας, εἰς ἑκάστην συνεδρίασιν τῆς ὁποίας ἓν ἢ δύο τῶν μελῶν παρουσιάζει εἰς τὴν ἐφορίαν διατριβὴν ὑπόθεσιν ἔχουσαν θεολογικὴν ἢ φιλοσοφικὴν ἢ φιλολογικὴν καὶ ἤτις, ἀδεία τῆς ἐφορίας, ἀναγινώσκεται εἰς ἐπήκοον πάντων (ἄρθρ. ια') ἑκάστου τῶν μελῶν δυναμένου νὰ ἐπιφέρῃ πρὸς τὸν συντάκτην παρατηρήσεις ἢ ἐνστάσεις καὶ συζητήσῃ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων μερῶν τῆς διατριβῆς (ἄρθρ. ιβ'). Τὰ ἄρθρα ιδ', ιε', ιστ', ιζ' πραγματεύονται περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν διατριβῶν ἐν ἰδιαιτέρῳ κώδηκι καὶ βραβεύσεως τοῦ συντάκτου αὐτῶν. Ἡ χορεία προνοεῖ καὶ περὶ πόρων (ἄρθρ. ιη') πρὸς ἀγορὰν κωδήκων καὶ ἄλλων βιβλίων πρὸς ἀνάγνωσιν. Πρὸς τοῦτο ἕκαστον μέλος συνεισφέρει εἰς τὸ ταμεῖον τῆς χορείας καθ' ἕκαστον μῆνα ἓν γρόσιον, τῶν προσφερόντων ἐν διαστήματι ἔτους προσφορὰν ὑπερβαίνουσαν τὰ ἑκατὸν γρόσια εἴτε εἰς χρῆμα εἴτε καὶ εἰς βιβλία, ἀναγραφομένων εἰς τὸν κατάλογον τῶν εὐεργετῶν τῆς χορείας (ἄρθρ. κβ').

Τὸ Δ' κεφάλαιον ὁρίζει τὰ τῶν ἐκλογῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἐπωνύμου αὐτῆς ἁγίου. Εἶναι ἄγνωστον ἐὰν συμφώνως τῷ κε' ἄρθρῳ μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως (25/3/51) τοῦ προσωρινοῦ Κανονισμοῦ συνῆλθεν ἡ χορεία πρὸς ἀναθεώρησιν αὐτοῦ καὶ σύνταξιν πληρεστέρου κανονισμοῦ, ὅπως ἐπίσης εἶναι ἄγνωστα τὰ κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς Φωτιάδος χορείας διότι οὐδαμοῦ ἀνευρέθησαν σχετικοὶ κώδικες διατριβῶν καὶ πρακτικῶν.

ρες Γυμνάσιον. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐξεδόθη καὶ πατριαρχικὸν σιγίλλιον τοῦ ὁποίου τὸ πρωτότυπον εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Σχολῆς, ἀντίγραφον δ' οὐδαμοῦ ὑπάρχει οὐδ' ἐν αὐτοῖς τοῖς Πατριαρχικοῖς κώδιξι παρὰ τὴν περὶ τοῦ ἐναντίου μνείαν ἐν τῷ ρηθέντι σιγιλλίῳ, ὅπερ φέρεται ***καταστρωθὲν κἂν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας*** [1]· ἕνεκα τούτου καὶ

[1] ***Ἄνθιμος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.***

Τοῖς ἑκάστοτε καὶ πανταχοῦ πνευματικῶς τῶν λαῶν προϊσταμένοις καὶ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν καὶ ἠθικὴν ἄνωθεν ἐπιτετραμμένοις διάπλασιν, ἡ τῶν ἱερῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἄλλης θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης Σοφίας ἐνδελεχὴς καὶ σύντονος προστασία, καὶ ἡ τῶν διδασκάλων, οὐχ' ὅτι τῶν παιδαγωγικῶν μόνων, φιλολογικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τῶν ἱερατικῶν καὶ θεολογικῶν σύστασίς τε καὶ διατήρησις χρέος χρεῶν ἁπάντων ὁσιώτατόν τε καὶ δικαιότατον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς συνειδήσεως ἐπιβεβλημένον παρὰ πᾶσι τοῖς τὸν Θεὸν φοβουμένοις καὶ ἡμῖν διαφερόντως ἀνωμολόγηται. Ἐν τούτοις γὰρ καὶ διὰ τούτων μάλιστα τὸ τοῦ Θεοῦ διδάσκεται θέλημα τοῖς εὐσεβῶς ἅμα καὶ ἐντίμως βιωσομένοις, καὶ τὸ τῆς πίστεως τάλαντον ὡς ὑπὸ τραπεζίταις τοῖς διδασκάλοις διαδιδόμενον πολλαπλασιάζεται καὶ ὁ νοῦς φωτίζεται καὶ ὁ λόγος ρυθμίζεται καὶ πᾶσα γνῶσις καὶ ἐπιστήμη εὐμεθόδως τε καὶ κατὰ σκοπὸν διδασκομένη παντοίων τοῖς φιλομαθέσι τῶν νέων τὴν ὄνησιν προμνηστεύεται, πρός τε τὴν ἐντεῦθεν εὐδαιμονίαν, καὶ τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν, ἣν ἐκεῖθεν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν πάντες ἀπεκδεχόμεθα. Ταῦτα συνειδυῖα καὶ ἐν βαθείᾳ συναισθήσει πρεσβεύουσα καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τήν τε ἀνάγκην τοῦ πράγματος ἀναλογιζομένη, καὶ ἅμα τοῖς τῶν ἀπ' ἀρχῆς θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων μακαριστοῖς ὑποδείγμασιν ἑπομένη, καὶ οἷον ὄφλημα εὐσεβείας τῷ τῶν φώτων Πατρὶ προθύμως τε καὶ εὐλαβῶς ἀφοσιουμένη, οὐ διέλιπε δεῦρο τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τῆς τῶν ὑπ' αὐτὴν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων λαῶν ἐπιμελουμένη ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως, ἐφ' ᾧ καὶ σχολεῖα πανταχοῦ αὐτή τε συνίστησι καὶ τοῖς ἄλλοις συνιστάναι παρήνει καὶ προὔτρε-

ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἐν τῷ ρηθέντι σιγιλλίῳ μνημονευόμενος Κανονισμὸς δὲν ἐξεδόθη· ἀντιθέτως δὲ ἐπὶ Γερμανοῦ τοῦ Δ΄ (τὸ Β΄) τὸ 1853 ἐξεδόθη κανονισμὸς οὗτινος προτάσσεται σιγιλλιῶδες γράμμα πράγματι καταστρωθὲν ἐν τῷ κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι καθαρὰ διασκευὴ τοῦ ἐπὶ Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ΄ ἐκδοθέντος σι-

πε πᾶσαν αὐτῆς κατὰ τὸ δυνατὸν παρεχομένη συνδρομήν, ἐπικουρίαν καὶ ὑπεράσπισιν. Τελευταῖον γοῦν ἐφ' ἅπασι τούτοις καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς περίβλεπτον ἤδη καὶ περίπυστον Θεολογικὴν Σχολὴν ἐν τῇ Χαλκίτιδι νήσῳ πρὸ ὀκτὼ ἐνιαυτῶν ἐπὶ τοῦ Παναγιωτάτου Προκατόχου κυρίου Γερμανοῦ κοινῇ συνοδικῇ διασκέψει καὶ ἀποφάσει, καὶ συνδρομῇ ἁπάσης τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητος καθιδρυσαμένη, οἷον χρυσῆν τινα κορωνίδα ταῖς πνευματικαῖς αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ πιστῶν μελῶν αὐτῆς ἐπιθέσθαι συμνύνεται. Ἀλλὰ καὶ χαίρει καὶ γέγηθε μετὰ παντὸς τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, καρποὺς τε ἤδη ἐξ αὐτῆς δρεψαμένη οὐκ ἀγενεῖς, θάλλουσάν τε ἀεὶ καὶ εὐθηνοῦσαν ταῖς ὁσημέραι κατὰ τὸ δυνατὸν βελτιώσεσι καθορῶσα ὑπὸ σοφῷ καὶ ἐναρέτῳ ἰθύντορι τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Σταυρουπόλεως, τῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῷ καὶ περισπουδάστῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Τυπάλδῳ, τῷ τὴν Σχολαρχίαν ἀρχῆθεν ἀνειλημμένῳ. Ἐπεὶ δὲ καὶ νόμον ἔδει κεῖσθαι γραπτόν, τὰ κατὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ διοίκησιν τῆς σχολῆς κανονίζοντα, καὶ τὰ περὶ τῶν μαθημάτων καὶ τῆς ἄλλης ἐντὸς διαίτης διατυποῦντα, καὶ τὰ ἑκάστου τῶν ἐν αὐτῇ χρέη καθυπογράφοντα, ὥστε μηδενὶ μηδαμῶς ἐξεῖναι οὔτε τῶν ἔσωθεν οὔτε τῶν ἔξωθεν ἐπεμβαίνειν τοῖς τῆς σχολῆς πράγμασι καὶ αὐθαιρεσιάζειν οὐδὲ τούτου ἐξ ἐπιποληῆς τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐμέλησεν ἀλλὰ κοινῇ ψήφῳ τὸν τέως ἐν ἰσχύϊ ὄντα ὀργανικὸν κανονισμὸν καταστρώσασά τε καὶ προσκυρώσασα τύποις ἐξέδοτο ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾧ ωμε πατριαρχεύοντος τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου κυροῦ Μελετίου συνεξεδόθη τε ἅμα καὶ Πατριαρχικὸν Συνοδικὸν συγιλλιῶδες γράμμα διαλαμβάνον περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς καὶ σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὥστε μένειν τοῦ λοιποῦ ἀνεπίβατον εἰς διαμονὴν καὶ ἐνοίκησιν παντὶ ἑτέρῳ προσώπῳ πλὴν εἰμὴ τοῖς ἀεὶ διδάσκουσιν καὶ ἐν αὐτῇ διδασκομένοις, καὶ περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς καθ' ὃν ἔχει διεξάγεσθαι καὶ

γιλλίου, συνάγεται ὅτι ἀπεφασίσθη μὲν ἡ ἔκδοσις τοῦ ἐν λόγῳ κανονισμοῦ καὶ ἐξεδόθη τὸ περὶ αὐτοῦ διαλαμβάνον σιγίλλιον κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1852· ἕνεκεν ὅμως τῆς ἀποχωρήσεως Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ΄ (30/10/52), ὃν διεδέ-

διευθύνεσθαι κατά γε τὸ ἐσωτερικόν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς μὲν θεοφιλῶς καὶ ζήλῳ τῷ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸ σεπτὸν τοῦτο θεολογικὸν Κατάστημά προστασίαν ἐνδειξαμένοις, καὶ τὴν πρόοδον αὐτοῦ καὶ βελτίωσιν διαπραξομένοις ἐπὶ παιδεύσει τοῦ ἱεροῦ κλήρου, καὶ κοινῇ ὠφελείᾳ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος ὑπέρ τε τῆς διηνεκοῦς αὐτοῦ διαρκείας ἐν εἰλικρινείᾳ ἀγωνισαμένοις καὶ τὴν ἀρίστην εὐρυθμίαν περὶ πολλοῦ θήσουσι, τούτοις μὲν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον ἐπευχόμενον. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων, Ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς εἰς τοσοῦτον δυσσεβείας ἐλάσῃ καὶ κακίας, ὥστε ἐχθρὰ βουλεύσασθαι περὶ τῆς Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς καὶ διασεῖσαι ἐπιχειρήσῃ τὴν εὐταξίαν καὶ ἁρμονίαν αὐτῆς, ταραχήν τε καὶ ἐπήρειαν καὶ σκάνδαλα προξενῆσαι διανοηθῇ παραλύων τὰς ὁρισθείσας διατάξεις τὰς ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ Κανονικῷ διοργανισμῷ αὐτῆς ἐκτεθείσας, καὶ ὅλως βουληθῇ ἀνατρέψαι μέχρι κεραίας τὰ Συνοδικῶς ἐκπεφασμένα, τὸν τοιοῦτον ὡς κακότροπον καὶ αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Πίστεως πολέμιον, ἐκκλησιαστικοῖς καθυποβάλλον ἐπιτιμίοις καὶ φρικτοτάταις ἀραῖς. Ἐπεὶ δὲ νῦν τοσούτοις ὕστερον ἐνιαυτοῖς ὅ τε κανονισμὸς ἐκεῖνος ἐξέλιπεν εἰς τὸ παντελὲς καὶ ἔδει ἄρα τὸ δεύτερον μετατυπωθῆναι, ἥ τε θεολογικὴ Σχολὴ δεξιωτέρων μεταξὺ τετυχηκυῖα τῶν περιστάσεων αὐξηθεῖσά τε ἐπὶ τὸ βέλτιον ἧπερ ἠλπίζετο προαχθεῖσα, τελειότερον καὶ ἀκριβέστερον τὸν ἑαυτῆς ἀπήτει κανονισμὸν περιλαμβάνοντα πάνθ' ὅσα καὶ χρόνος καὶ πεῖρα κατέδειξεν ὡς ἀναγκαῖα ἤγουν πρεπωδέστερα καὶ ἁρμοδιώτερα, τούτου χάριν ἡ Μετριότης ἡμῶν συσκεψαμένη μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων καὶ σεβασμίων συναδελφῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, δεῖν ἔγνωμεν ἀπαρτίσαι τε καὶ καταστρῶσαι τὸν ἀνὰ χεῖρας νέον κανονισμὸν τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς Σχολῆς τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐπικυρῶσαι αὐτόν, ὥστε ἔχειν ἀπὸ τοῦ νῦν ἰσχὺν νόμου, καθ' ὃν ἔχουσι τοῦ λοιποῦ διεξάγεσθαι οἰκονομεῖσθαι καὶ διευθύνεσθαι τὰ τῆς σχολῆς, δίχα

χθη τὴν ἑπομένην ἡμέραν Γερμανὸς ὁ Δ΄ τὸ β΄, ὁ ρηθεὶς κανονισμὸς ἐξεδόθη τὸ 1853.

Τοῦ Κανονισμοῦ τούτου προτάσσεται τὸ ἤδη μνημονευθὲν σιγιλλιῶδες γράμμα Γερμανοῦ τοῦ Δ΄ ἐκδεδομέ-

---

τινος παρεκτροπῆς, ἐπεμβάσεως ἢ αὐθαιρεσίας παρ' οἱουδήποτε προσώπου. Καὶ δὴ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱεροτάτων Ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὁριζόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα ἵνα ὁ παρ' ἡμῶν ἐκδιδόμενος οὗτος νέος κανονισμὸς ὑπάρχῃ ἀπὸ τὸ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὁ τῆς Σχολῆς νόμος τηρούμενος ἐς ἀεὶ καὶ φυλαττόμενος ἀπαραλλάκτως καὶ ἀπαραβιάστως μέχρι κεραίας παρὰ πάντων ἀπαξαπλῶς καὶ ἀνεξαιρέτως τῶν τε ἑκάστοτε ἐν τῇ Σχολῇ διαιτωμένων, διδασκάλων τε ὁμοίως καὶ μαθητῶν καὶ τῶν κατὰ καιροὺς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς καὶ οἰκονομίαν καὶ ἐφορείαν καὶ ὑπερτάτην προστασίαν ἐπιτρεπομένωντε καὶ ἐπιτραπησομένων. Αὐτῷ δὲ τῷ κατὰ καιροὺς Σχολάρχῃ ὥτινι προσανατιθέμεθα ἐπιμόνως καὶ ὁριστικῶς τὴν ἄγρυπνον ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἀκριβῆ τήρησιν καὶ ἀδιακώλυτον ἐνέργειαν τῶν ὅρων τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, προτρεπόμεθα καὶ παραγγέλλομεν προσέχειν ἀνενδότως καὶ παρατηρεῖν, ὥστε πάντας τοὺς οἱανδήποτε ἐργασίαν ἔχοντας περὶ τὴν σχολὴν ἐμμένειν ἀπαρατρέπτως τοῖς ἐν τῷδε τῷ κανονισμῷ διαγεγραμμένοις ὅροις τῶν ἰδίων καθηκόντων, καὶ μηδεμίαν συγχωρεῖν ἢ παράβασιν ἢ ἀταξίαν ἢ ἀπείθειαν ἢ καταχρῆσιν μηδενὶ τῶν ἁπάντων. Ἐπὶ τούτοις οὖν ἀνανεούμενοι πάντα τὰ ἐν τῷ προμνησθέντι Πατριαρχικῷ Συνοδικῷ σιγιλλιώδει γράμματι τῷ ἐπὶ τοῦ Ἀοιδίμου Πατριάρχου κυροῦ Μελετίου ἐκδοθέντι, τοῖς μὲν ἐκ θεοφιλοῦς καὶ ψυχῆς καὶ γνώμης μικρὸν ἢ μέγα καθυπουργήσασιν εἰλικρινῶς πρὸς τὴν ἀνεπηρέαστον διαμονήν, στερέωσιν καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ Ἱερᾶς θεολογικῆς ταύτης σχολῆς ἀρθόνους ἀπὸ ψυχῆς τὰς εὐλογίας ἀφιλεύομεν τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ σὺν πᾶσιν ἀγαθοῖς παρὰ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διορισθῆναι ἐπευχόμεθα, τοὺς δι' οἱῳδήποτε τρόπῳ καὶ ὁποσοῦν ἐπηρεάσαι, ταύτῃ ἐπιχειρήσοντας, ὅ μὴ γένοιτο, τοῖς αὐτοῖς καὶ ἡμεῖς ἐπιτιμίοις καθυποβάλλομεν. Ὅθεν

νον «ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωνγ΄ κατὰ μῆνα Φεβρουάριον», ἐπινεμήσεως ΙΑ΄ καὶ φέρον τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Καισαρείας Παϊσίου, Ἡρακλείας Παναρέτου, Κυζίκου Ἰωακείμ, Νικομηδείας Διονυσίου, Χαλκηδόνος Γερασίμου, Δέρκων Γερασίμου (;) Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Μελενίκου Διονυσίου, Σόφιας Παϊσίου, Προικονήσου Γεδεών, Στρωμνίτσης Νεοφύτου [1]). Ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1853 περιλαμβάνει εἴκοσι καὶ πέντε κεφάλαια ἐν οἷς (κ.Α.) ὁρίζεται ὅτι ἡ Σχολὴ συντηρεῖται δαπάνῃ τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ χορηγεῖ δωρεὰν εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ ὑποτρόφους οἴκησιν, τροφὴν καὶ διδασκαλίαν· ἔχει ἰδίαν σφραγῖδα φέρουσαν τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος μετ' ἐπιγραφῆς «Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας» καὶ διῃρημένην εἰς τέσσαρα τμήματα. Ἀκολούθως (κ. Β.) γίγνεται λόγος περὶ Ἐφορείας, περὶ τῶν προσόντων τοῦ Σχολάρχου (κ. Δ.) ἀνδρὸς ἱερωμένου, διακρινομένου ἐπ' ἀρετῇ βίου καὶ πεπαιδευμένου τήν τε θύραθεν

εἰς ἔνδειξιν καὶ διενεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα κατὰ στρωθὲν κἂν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ χιλιοστῷ πεντηκοστῷ δευτέρῳ κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον Ἐπινεμήσεως δεκάτης πρώτης

Ἄνθιμος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως...

Καισαρείας ***Παΐσιος***	Ἡρακλείας ***Παναρέτος***
Κιζίκου ***Ἰωακεὶμ***	Νικομηδείας ***Διονύσιος***
Δέρκων ***Νεόφυτος***	Πρόεδρ. Διδυμοτείχου ***Μελέτιος***
Πελαγωνείας ***Γεράσιμος***	Σερρῶν ***Ἰάκωβος***
Βάρνης ***Γρηγόριος***	

[1]) Ἐν τοῖς Πατρ. Κώδιξι (ΚΘ΄ σ. 40-50) καὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ Mansi (406, 489 κ. ἑ.) ἀντὶ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου ἀναγράφεται ὁ Ἰούνιος, ἐν δὲ ταῖς ὑπογραφαῖς μετὰ τὸν Χαλκηδόνος Γεράσιμον ἐπιφέρεται ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος, τοῦ Δέρκων Γερασίμου μὴ μνημονευομένου.

καὶ τὴν ἔσω μάλιστα παιδείαν καὶ περὶ τῶν καθηγητῶν (κ.Ε.). προκειμένου περὶ μαθητῶν (κ.ΣΤ.), ὧν ὁ ἀριθμὸς ***πρὸς τὸ παρὸν δὲν ὑπερβαίνει*** τοὺς ἑξήκοντα, ὁρίζεται ὅτι (ἄρ. 7) ὀφείλουσι δοῦναι πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν ἔγγραφον ὑπόσχεσιν α') ὅτι φθάσαντες τὴν κατὰ τοὺς ἱ. Κανόνας ἀπαιτουμένην ἡλικίαν ἱερατεύσουσι καὶ β') ὅτι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν μαθημάτων ***ὑπηρετήσουσιν ἀπαραιτήτως τρία ἔτη ἐπ' ἀναλόγῳ ἀμοιβῇ ὅπου ἂν διορισθῶσιν ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας***. τὰ ἐν τῇ Σχολῇ παραδιδόμενα μαθήματα (Κ.Ζ.) εἶναι τὰ τῆς ἱ. θεολογίας μετὰ τῆς δεούσης ἐγκυκλίου παιδεύσεως.

Ἡ ὅλη σειρὰ τῶν μαθημάτων διανύεται ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ κατὰ τὸ ἐξῆς γενικὸν πρόγραμμα:

Μαθήματα τοῦ Α' ἔτους

α') Ἱερὰ Κατήχησις κατὰ πᾶσαν Κυριακήν, β') Ἱερὰ Ἱστορία, γ') Ἑλληνικὴ γλῶσσα, δ') Γαλλικὴ γλῶσσα, ε') Τουρκικὴ γλῶσσα, στ') Ἀριθμητική, ζ') Ἐκκλησιαστικὰ Μουσική.

τοῦ Β' ἔτους

α') Ἐκστήθισις ἐκ τοῦ ἱεροῦ κειμένου τῶν ἁγίων Γραφῶν, β') Ἑλληνικὴ γλῶσσα, γ') Λατινική, δ') Γαλλική, ε') Τουρκικὴ γλῶσσα, στ') Γεωμετρία, ζ') Μαθηματικὰ καὶ Φυσικά, Γεωγραφία καὶ Χρονολογία, η') Πολιτικὴ ἱστορία, θ') Συνθέσεις καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική.

τοῦ Γ' ἔτους

α') Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, β') Ἑλληνικὴ Φιλολογία, γ') Λατινική, δ') Γαλλική, ε') Σλαυωνική, στ') Τουρκικὴ γλῶσσα, ζ') Ἄλγεβρα, η') Πολιτικὴ Ἱστορία, θ') Συνθέσεις καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική.

τοῦ Δ' ἔτους

α') Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, β') Στοιχεῖα Φιλοσοφίας, γ') Ἑλληνικὴ Φιλολογία, δ') Λατινική, στ') Σλαυωνικὴ

γλῶσσα, ζ') Τουρκική, η') Στοιχεῖα πειραματικῆς Φυσικῆς, θ') Συνθέσεις.

τοῦ Ε' ἔτους

α') Δογματικὴ θεολογία, β') Φιλοσοφία, γ') Ἑλληνικὴ Φιλολογία, δ') Λατινικὴ Φιλολογία, ε') Σλαυωνικὴ Φιλολογία, στ') Ρητορική, ζ') Ἁγιογραφικὴ ἀρχαιολογία, η') Συνθέσεις ἔμμετροι, θ') Ἀναλύσεις ρητορικῶν λόγων.

τοῦ Στ' ἔτους

α') Ἠθικὴ θεολογία, β') Ἱερὰ Ἑρμηνευτικὴ καὶ Ἐξηγητική, γ') Πατρολογία, δ') Ἱστορία τῆς Θεολογίας, ε') Γυμνάσματα ρητορικά, στ') Σλαυωνικὴ φιλολογία.

τοῦ Ζ' ἔτους

α') Κανονικὸν Δίκαιον, β') Ποιμαντικὴ Θεολογία, γ') Θέσεις θεολογικαί, δ') Γυμνάσματα ὁμιλητικά.

Αἱ δημόσιαι ἐξετάσεις (κεφ. Θ') ἄρχονται τῇ α' τοῦ Ἰουλίου παρόντων τοῦ τε κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δύο τοὐλάχιστον Συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ τῆς Ἐφορίας.

Αἱ διδακτορικαὶ ἐξετάσεις (κεφ. ΙΑ'), εἰς ἃς ὑποβάλλονται οἱ διανύσαντες τὴν ὅλην σειρὰν τῶν τῆς Σχολῆς μαθημάτων ***προηγοῦνται κατ' ἔτος τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων.*** Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ γίγνεται λόγος περὶ ***θέσεως,*** ἣν, τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ τοῦ Σχολάρχου, ἐπὶ ζητήματος θεολογικοῦ, ἐκλέξας ὁ ἐξετασθησόμενος, ***γράφει εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ κατεσκευασμένην ἀποδεικτικῶς*** καὶ ἔκτασιν ἔχουσαν τοὐλάχιστον ἑνὸς τυπογραφικοῦ φύλλου, παρουσιάζει τῷ Σχολάρχῃ δέκα πέντε ἡμέρας τοὐλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐξετάσεων.

Τὸ ΙΒ' κεφάλαιον ἀναφέρεται εἰς τὰς διακοπάς, καθ' ἃς ***ἐπιτρέπεται τοῖς μαθηταῖς ἀπέρχεσθαι τῆς Σχολῆς τῇ ἐγγράφῳ ἀδείᾳ τοῦ Σχολάρχου ἐπὶ ὡρισμέναις ἡμέραις*** (ἄρ. 2).

Ἐν τῷ περὶ ποινῶν κεφαλαίῳ (ΙΘ') ὁρίζεται ὅτι ἐάν

τις τῶν μαθητῶν ἀνακαλυφθῇ ὡς ὑποκινῶν στάσιν πρὸς ἀνατροπὴν τῶν καθεστώτων τοῦ Καταστήματος, οὗτος ἀμέσως ἀποπεμπόμενος τῆς Σχολῆς, οὐ μόνον ἀποτίνει τὴν δι' αὐτὸν γενομένην δαπάνην, ἀλλὰ καὶ τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς περιοριζόμενος ἐπί τινα χρόνον ἐντὸς Μοναστηρίου (ἄρ. 2)· ἡ τελευταία διάταξις οὐδεμίαν ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ μαθητῶν ἱερωμένων καὶ μή. Τὸ ΚΑ' κεφάλαιον πραγματεύεται περὶ βιβλιοθήκης καὶ βιβλιοθηκαρίου, τὸ ΚΒ' περὶ ἐπιστάτου, τὸ ΚΓ' περὶ Ἰατροῦ καὶ Νοσοκομείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Οἱ μέχρι τοῦ 1856 διδάξαντες ἐν τῇ Θ. Σχολῇ. — Διατάραξις τῆς κανονικῆς πορείας τῆς Σχολῆς συνεπείᾳ μυσαρᾶς συκοφαντίας κατὰ τοῦ Σχολάρχου. — Πατριαρχικὸν ἀποφαντικὸν γράμμα Κυρίλλου τοῦ Βυζαντίου καὶ Κανονισμὸς τοῦ 1857. — Οἱ ἀπὸ τοῦ 1857 καὶ ἑξῆς καθηγηταί. — Αὔξησις τῆς πρὸς τὴν Σχολὴν ἐπιχορηγήσεως τῶν ἀρχιερέων. — Ἀμαύρωσις τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Διδασκάλου. — Διαστολὴ μεταξὺ Διευθύνσεως καὶ Σχολαρχίας. — Φιλόθεος Βρυέννιος. — Νικηφόρος Γλυκᾶς. — Παραίτησις καὶ ἀναχώρησις τοῦ Διδασκάλου.

Ἐπεκταθέντος τοῦ κύκλου τῶν μαθημάτων παρέστη ἀνάγκη αὐξήσεως ἰοῦ ἐν τῇ Σχολῇ διδάσκοντος προσωπικοῦ καὶ προσελήφθη μὲν ὁ Λέανδρος Ἀρβανιτάκης ὡς καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας, ἀλλ' ἀπεχώρησαν οἱ καθηγηταὶ Ε. Κλεόβουλος καὶ Ν. Γλυκᾶς, τοῦ πρώτου μεταβάντος εἰς Εὐρώπην, τοῦ δὲ δευτέρου ἀναχωρήσαντος εἰς Αἴγυπτον κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου τοῦ Β'.

Κατὰ τὴν διανυθεῖσαν δεκαετηρίδα, πλὴν τῶν ἤδη μνημονευθέντων ἐδίδαξαν ἐν τῇ Σχολῇ οἱ ἑξῆς :

1847-48 Ἰγνάτιος ἱεροδιάκονος (Ἑλληνικά), Χριστόδουλος Προδρομίτης (Ἀριθμητική), Ἰωάννης Δημητριάδης (Σλαυωνικὴ γλῶσσα).

1848-49 Νεόφυτος ἱερομόναχος (Σλαυωνική), Νικηφόρος ἱεροδιάκονος (Ἄλγεβρα καὶ Γεωγραφία), Τριανταφυλλος (Ἑλληνικά), Κ. Ζαχαριάδης (Ἱ. Ἱστορία), Κ. Θωμάδης (Ἑλληνικά).

1849-50 Δημήτριος Εὐελπίδης, Νικόδημος ἱεροδιάκονος καὶ Σταῦρος Νικολαΐδης (Ἑλληνικά), Ἀγαθάγγελος Π. Γεωργίου (Ἀριθμητική), Κωνσταντῖνος Ἀθανασιάδης (Πολιτικὴ Γεωγραφία).

1850-51 Χρηστάκης Καρδέλης (Γαλλικά), Μιχαὴλ Ἀγαθίας (Ἀριθμητική).

1851-52 Ἱερόθεος ἱεροδιάκονος (Ἱ. Ἱστορία) Εὐθύμιος ἱεροδιάκονος (Μαθηματικά), Δημήτριος Πληζώτης (Γεωγραφία), Ἀμβρόσιος ἱερεὺς (Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική).

1852-53 ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἐν τῷ Προγράμματι γίγνεται διάκρισις μεταξὺ καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν· εἰς πρώτους καταλέγονται ὁ Σχολάρχης (Θεολογία), Παρθένιος ἱερομόναχος (Σλαυωνική), Η. Τανταλίδης (Ἑλληνικά), Χριστόφορος ἱεροδιάκονος (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Πατρολογία, ἁγιογραφικὴ ἀρχαιολογία, ἐξηγητική), Λ. Ἀρβανιτάκης (Ἑλληνικὴ καὶ Λατινικὴ φιλολογία), Γ. Μηταξίδης (Ἄλγεβρα, Λατινική, Γαλλική), Α. Συρῖγος (Ἑλληνικά, Ἀριθμητική), Δημήτριος Σταυρίδης (Τουρκικά, Γαλλικά), εἰς τοὺς δευτέρους (τοὺς ὑφηγητὰς) ἀναφέρονται Εὐθύμιος ἱεροδιάκονος (Ἱερὰ Ἱστορία) καὶ Φώτιος Στράτων (Π. Γεωγραφία).

1853-54 Καθηγηταὶ οἱ κατὰ τὸ 1852 μνημονευόμενοι, ὑφηγηταὶ δὲ Κ. Βαλλιάδης (Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική), Νικόδημος ἱεροδιάκονος (Λατινικά), Σεραφεὶμ Φωτιάδης (Ἐκκλησ. Μουσική), Α. Λάσκαρις (Ἑλληνικά).

1854-55 Καθηγηταὶ οἱ αὐτοί, νέοι δὲ ὑφηγηταί : Θεοδόσιος Γρηγορίου (Π. Ἱστορία).

1855-56 νέοι καθηγηταὶ Ἀγαθάγγελος ἱεροδιάκονος (Φιλολογία, Πατρολογία, ἁγιογραφικὴ ἀρχαιολογία), Θεόδωρος Κυριακίδης (Μαθηματικὰ καὶ Γεωγραφία)· ὑφη-

γηταὶ Φίλιππος Ἀριστόβουλος καὶ Θεόδωρος Βρυέννιος (Ἑλληνικά), Φώτιος Ἀλεξανδρίδης (Λατινικά), Βενιαμὶν Μοναχὸς (Γαλλικά).

Τὸ 1856 προσελήφθη ὁ ἱεροδ. Γερμανὸς Γρηγορᾶς ὡς καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, τῆς Ποιμαντικῆς, τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς, ὁ δὲ Γρηγόριος Γῶγος τῆς ἠθικῆς Θεολογίας, τῆς Ἑρμηνευτικῆς καὶ Σλαυωνικῆς.

Τῆς νεοπαγοῦς πλὴν ἁλματικῶς προοδευούσης Σχολῆς τὴν ὑπόστασιν ἠπείλησε λυπηρὸν γεγονὸς συμβὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην· ἡ ἐξῆς δηλαδὴ μυσαρὰ συκοφαντία ἐξυφανθεῖσα ἐναντίον τοῦ Σχολάρχου [1]).

Μεταξὺ τῶν Βουλγαροφώνων μαθητῶν ὑπῆρχε καὶ ὁ ὑπότροφος τοῦ Κυζίκου Ἰωακεὶμ τοῦ μεταταῦτα Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Β′, ἱεροδ. Ἀγαθάγγελος ὅστις ζηλώσας δόξαν Ἐφιάλτου μετέβη εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς ἐν Χάλκῃ Ναυτικῆς Σχολῆς καὶ κατέθεσε ψευδῶς ὅτι ὁ Σταυρουπόλεως Κων/τῖνος συνομοτεῖ κατὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους καθόσον διεγείρει τοὺς βουλγαροφώνους μαθητὰς εἰς οὓς διεμοίρασε διεγερτικοὺς (ἐκκλησιαστικοὺς) λόγους, τοῦ Κων/τίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, καὶ παροτρύνει αὐτοὺς ἵνα μεταβαίνοντες εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐξ ὧν ὥρμῶντο διεγείρωσι τὸν πληθυσμὸν εἰς ἐπανάστασιν.

Ὁ διευθυντὴς παρέπεμψε τὸν καταδότην εἰς τὸ Ναυαρ-

[1]) Τὰ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, τὸ ὁποῖον διέσωσε μέχρις ἡμῶν ἡ παράδοσις, ἀναγράφονται ἐπίσης ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ Γρηγορᾶ (Ἡ ἐν Χάλκῃ Ι.Θ.Σ.1844-98 σ.63)· μνημονεύει δὲ ἐν γυμνάσματι ἐγκωμίῳ εἰς τὸν ἀοίδιμον Κ. τὸν Τυπάλδου ὁ τότε (1890) μαθητὴς Γεώργιος Ἀλεξιάδης νῦν δὲ Θεσσαλονικης κ. Γεννάδιος ἐν οἷς γράφει«.... παραλείπω τὴν ἀκατανόμαστον καὶ ἀπάνθρωπον ἐκείνην συκοφαντίαν τὴν ἀπὸ μαθητοῦ βδελυρᾶς καὶ ἀποτροπαίας μνήμης γενομένην, ...καθ' ἣν ἡ μὲν Ἱ. Θ. Σχολὴ διέτρεξε τὸν μέγιστον κίνδυνον, ὁ δὲ πολιοῦχος αὐτῆς Σχολάρχης παρέστη ἐνώπιον ἡγεμόνων καὶ βασιλέων ἐπὶ θανάτῳ κρινόμενος....»

χεῖον ὁπόθεν ἐδόθη ἡ διαταγὴ ἵνα ἀποσταλῇ ὁ Σταυρουπόλεως Κων/τῖνος εἰς ἀπολογίαν. Ἕνεκεν ὅμως τῆς συμπεσούσης τότε ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁπότε λόγῳ τῆς πανηγύρεως εἶχε συγκεντρωθῇ πολὺς κόσμος ἐν τῇ φερωνύμῳ Μονῇ, ὁ διευθυντὴς τῆς Ναυτικῆς Σχολῆς φοβούμενος ἐνδεχομένας ταραχὰς ἀνέβαλε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς, μεθ' ὃ διὰ τοῦ ἰατροῦ Ζαχαρίου διεμήνυσε τῷ Τυπάλδῳ ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ναυτικὴν Σχολὴν καὶ συντελέσῃ οὕτω εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν δύο σχολῶν.

Ὁ Σταυρουπόλεως Τυπάλδος θεωρήσας τὴν παράκλησιν ὡς ἁπλῆν φιλοφρόνησιν δὲν μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Σχολῆς, ὁπότε τῷ διεμηνύθη ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταβῇ· οἱ παρατυχόντες τότε ἐν Χάλκῃ Συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς Νικομηδείας Διονύσιος, Κυζίκου Ἰωακεὶμ καὶ Χαλκηδόνος Γεράσιμος ἔπεισαν τὸν διστάζοντα Κων/τῖνον τὸν Τυπάλδον ἵνα μεταβῇ παρὰ τῷ Διευθυντῇ τῆς Ναυτικῆς Σχολῆς, ὁ ὁποῖος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Σχολάρχην ὅτι ἔπρεπε νὰ κατέλθῃ πάραυτα εἰς Κων/πολιν καὶ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Ναυάρχου. Ὁ Σχολάρχης ὀχυρωθεὶς πρὸ τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ ὡς Ἄγγλου ὑπηκόου ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σχολὴν ὅπου ἀνέμενον καὶ οἱ ρηθέντες ἀρχιερεῖς· ἐκεῖ ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις ἵνα ὁ Σχολάρχης μεταβῇ παρὰ τῷ Ναυάρχῳ ἐν συνοδείᾳ τοῦ Πατριαρχικοῦ διαγγελέως. Κατὰ τὴν γενομένην συνάντησιν ὁ Τυπάλδος ἀπέκρουσε λίαν πειστικῶς τὴν ἀποδιδομένην αὐτῷ κατηγορίαν· ἐπειδὴ ὅμως ὁ συκοφάντης προσαχθεὶς ὑπεστήριζεν ὅσα κατὰ τοῦ Διδασκάλου εἶχε καταθέσει, διετάχθη ἡ κράτησις τοῦ Σχολάρχου. Τῇ ἐπεμβάσει ὅμως τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου κατωρθώθη ἵνα ὁ Τυπάλδος παραμείνῃ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον μέχρις ὅτου ἀνακριθῶσιν οἱ ἐν τῇ Σχολῇ μαθηταί, καθ' ὅσον εἶχε μεταβῇ ἐκεῖ μία ἀνακριτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν Ἑλληνομαθῶν ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως, παρη-

κολούθησε δὲ καὶ ὁ συκοφάντης. Τὸ Πατριαρχεῖον ἀντεπροσωπεύετο ἐν τῇ ρηθείσῃ ἐπιτροπῇ διὰ τοῦ Συγκέλλου τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς διὰ τῆς συλλογῆς τῶν βιβλίων τοῦ Οἰκονόμου παρὰ τῶν ἀπομονωθέντων ἤδη μαθητῶν· ὁ ἀριθμὸς τῶν συλλεγέντων ἀντιτύπων δὲν ὑπερέβη τὰ εἴκοσι.

Ἀναχωροῦσα ἡ Ἐπιτροπὴ ἠθέλησε νὰ παραλάβῃ καὶ ἐδηγήσῃ διὰ λέμβου εἰς Κων/πολιν ὀκτὼ ἐκ τῶν μαθητῶν τοὺς ὁποίους ὁ συκοφάντης Ἀγαθάγγελος εἶχεν ὑποδείξῃ ὡς πρωταιτίους· λόγῳ ὅμως τῶν ἐχθρικῶν διαθέσεων ἃς ἔδειξαν οἱ ἐξεγερθέντες κάτοικοι τῆς νήσου συνεφωνήθη ἵνα οἱ ἐν λόγῳ μαθηταὶ μεταβῶσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὁπόθεν θὰ ἐζητοῦντο.

Ἡ Κυβέρνησις λαβοῦσα γνῶσιν τοῦ πορίσματος τῶν προκαταρκτικῶν ἀνακρίσεων, ἐζήτησε τὴν γενίκευσιν αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ παρεδέχθη ὁ Πατριάρχης Ἄνθιμος ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἡ ἀνάκρισις θὰ διεξήγετο εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Ἡ πρότασις τῆς Παναγιότητός Του ἐγένετο ἀποδεκτή, ἀλλ' ἐπειδὴ συστηματικῶς παρειλκύετο ἡ ὑπόδειξις τῆς δικασίμου ἡμέρας, ὁ περίνους ἐκεῖνος Πατριάρχης ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας τῶν ἐπικειμένων ἐξετάσεων τῆς Θ. Σχολῆς καὶ ὑπέδειξεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι δὲν συνέφερεν ἡ ἀπουσία τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Σχολάρχου κατὰ τὸν τακτικὸν χρόνον τῶν ἐξετάσεων, καθόσον ὁ λαὸς εἶναι δυνατὸν νὰ παραπλανηθῇ ὑπὸ κακοβούλων εἰσηγήσεων ὅτι κινδυνεύει δῆθεν ἡ Σχολὴ ὁπότε ὑπὸ τὰς ἀνωμάλους ἐκείνας περιστάσεις—τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου—ἐνδεχόμενον νὰ συνέβαινον ταραχαί. Ἡ Κυβέρνησις ἀνεγνώρισε τὸ ὀρθὸν τῆς παρατηρήσεως τοῦ Πατριάρχου καὶ συνήνεσεν ἵνα ἀναβαλλομένης τῆς ἀνακρίσεως μέχρι τοῦ πέρατος τῶν ἐξετάσεων ἐπιτραπῇ ἡ εἰς Χάλκην μετάβασις τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν ὀκτὼ μαθητῶν. Τὴν 14 Ἰουλίου 1855 συνῆλθεν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εἰδικὸν δικα-

στήριον συγκροτηθὲν ἐκ τοῦ Πατριάρχου, τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῶν παρεπιδημούντων ἀρχιερέων (φερόντων ἐπανωλύμαυχον) καὶ τῶν Κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων· τὴν διαδικασίαν παρηκολούθησεν ὁ διερμηνεὺς τῆς ἀγγλικῆς Πρεσβείας καὶ ἱκανοὶ δημοσιογράφοι. Ἀρξαμένης τῆς συνεδρίας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς κατηγορίας ὁ λόγος ἐδόθη εἰς τὸν Τυπάλδον ὅστις κατέρριψε καὶ ἀπέδειξεν ἀστηρίκτους τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Ἀγαθαγγέλου, ἐτόνισεν ἰδιαιτέρως ὅτι ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐπομένως καὶ οἱ διοικοῦντες τὴν Σχολὴν ἐμφοροῦνται ὑπὸ πνεύματος εἰρήνης καὶ οὐδέποτε κατατρίβονται μὲ πράγματα ἀλλότρια τῆς κλήσεως καὶ ἀποστολῆς των, καταλήγων δὲ ἐζήτησε τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀγαθαγγέλου ὡς συκοφάντου. Ἀκολούθως ἐξετάσθησαν οἱ καθηγηταὶ καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ μαθηταὶ οἱ ὁποῖοι ἀπαντῶντες εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τεθέντα ἐρωτήματα, ἂν ἔχωσι τοὺς λόγους τοῦ Οἰκονόμου, ἂν γνωρίζωσι τὸ περιεχόμενον αὐτῶν καὶ πόθεν ἔλαβον αὐτούς, ἐδήλωσαν ὅτι ἐπρομηθεύθησαν εἴκοσι πέντε σώματα παρὰ τοῦ ἁγιοταφίτου Ἀρχιμανδρίτου Δωροθέου, ὅστις ἐξεποίει τὰ βιβλία αὐτοῦ ἵνα συντηρῆται, ἀνέγνωσαν δὲ αὐτὰ ὡς πρότυπα τεχνικῶν λόγων, καὶ τοιουτοτρόπως ἐπεκύρωσαν τὰς πρώτας ἐν τῇ Σχολῇ καταθέσεις αὐτῶν. Τότε ἐζητήθη ἡ προσαγωγὴ τοῦ πωλήσαντος τὰ βιβλία ἀρχιμανδρίτου Δωροθέου, ὅστις πρὸ πολλοῦ δὲν εὑρίσκετο ἐν τοῖς ζῶσι.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς διαδικασίας ταύτης ἥτις ἀπέδειξε τὸ ἀσύστατον τῆς κατηγορίας, ὁ Πατριάρχης ἐζήτησεν ὅπως ὁ συκοφάντης ὡς κληρικὸς, παραδοθῇ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, πλὴν δὲν εἰσηκούσθη· ὅσον ἀφορᾷ τὸν μητραλοίαν οὗτος κατ' ἀρχὰς προσελήφθη ὡς οἰκοδιδάσκαλος παρά τινι τῶν σημαινόντων, δαπάναις τοῦ ὁποίου ἀπεστάλη εἰς Παρισίους ἵνα σπουδάσῃ τὰ Νομικά. Ἐκεῖ τυπτόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως παρεδόθη εἰς τὴν ἀσωτείαν καὶ κακὸς κακῶς ἀπώλετο.

Μετὰ τὸ 1857 ἐδίδαξαν ἐν τῇ Σχολῇ πλὴν τοῦ Σχολάρχου, Γρηγορίου Γώγου, Γερμανοῦ Γρηγορᾶ, Ἠλία Τανταλίδου καὶ Θ. Κυριακίδου, οἱ καθηγηταὶ Ἰωάννης Παντούρης (Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικά), Χριστόδουλος Χατζῆς (Ἑλληνικά), Χαφὶζ Μεχμὲτ ἐφένδη (Τουρκικὰ) καὶ οἱ ὑφηγηταὶ Γ. Παπαρούσης (Ἱ. Ἱστορία), Βασίλειος Ἀστερίου καὶ Νικόλιος Φιλιππίδης (Λατινικά).

Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1857 πατριαρχεύοντος Κυρίλλου τοῦ Βυζαντίου μετὰ προηγηθείσας ἄλλας ἀναθεωρήσεις ἐξεδόθη «Κανονισμὸς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας». Τοῦ Κανονισμοῦ τούτου ἐλάχιστα διαφέροντος τοῦ κατὰ τὸ 1853 ἐκδοθέντος προτάσσεται τὸ ἑξῆς: «Πατριαρχικὸν Ἐκκλησιαστικὸν ***ἀποφαντικὸν γράμμα***.»

Καὶ ἐπὶ πάντων μὲν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἡ πρὸς τὸ βέλτιον μεταρρύθμισις φρονήσεως ἄρα ἔργον ὁμολογεῖται· τῶν δὲ ἀνωτέρας λαχόντων τάξεως, καὶ πρὸς σκοπὸν ὑψηλότερον τεταγμένων, αὐτῶν, φαμὲν τῶν τὴν ψυχικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν κατορθούντων ἐκπαιδευτηρίων καταστημάτων ἀεὶ ἐπὶ τὸ προσφορώτερον καὶ τελειότερον μεθαρμογὴ ἀναγκαιοτάτη πάντως ὑπάρχει καὶ ἀπαραίτητος, σύνδρομον ἔχουσα καὶ σύμφωνον τὸν τῆς προόδου σκοπόν, καὶ βελτίω τὰ ἀποτελέσματα ἐπαγγελλομένη. Τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος ὑποδείκνυσι λέγων «πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε». Ταύτῃ τοι καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν συνδιασκεψαμένη μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν Ἱερᾶς καὶ ἁγίας Συνόδου (ὑπὲρ τῆς βελτίονος διατάξεως τῶν κατὰ τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱερὰν Θρολογικὴν Σχολὴν) δεῖν ἔγνω τὸν παρόντα νέον κανονισμὸν αὐτῆς ἐκθέσθαι, καὶ τύποις ἐκδοῦναι, διατυποῦντα τὰ πρὸς τὴν ἀρίστην συντήρησιν, καὶ ἁρμονίαν αὐτῆς ἐγκριθέντα καὶ κοινῇ συνοδικῇ γνώμῃ ἁρμοδίως ἐπανορθωθέντα καὶ καθορισθέντα. Ἀποδέδεικται γὰρ ὅτι τοῦ σεπτοῦ τούτου Ἱεροσπουδαστηρίου, ὃ δεκατριετίαν ἤδη χάριτι θεοῦ, ὡς πηγὴ καλλίρροος προχέει ἀφθόνως τοῖς πιστοῖς τὰ τῆς εὐσεβείας σωτήρια νάματα διὰ τῶν κατὰ πᾶν ἔτος προαγομένων ἐξ αὐτοῦ ἐναρέτων καὶ πεπαιδευμένων Ἱεροδιδασκάλων, ἡ ἀρίζηλος καὶ ἀεὶ ἀκμάζουσα κατάστασις, κυρίως μὲν καὶ οὐσιωδῶς ἔργον τῆς ἀγρύπνου Ἐκκλησιαστικῆς προστασίας, καὶ τῆς φιλοτίμου μερίμνης πρὸς τὸ μηδεμίαν ἐν οὐδενὶ ὑφίστασθαι τὴν ἔλλειψιν κατά τε τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικόν, οὐχ' ἧττον ὅμως τὴν εὐστάθειαν αὐτοῦ, καὶ καρποφορίαν καὶ εὐταξίαν, αἱ τῶν κατὰ καιροὺς ὀργανικῶν αὐτοῦ κανονισμῶν πρόσφοροι διατάξεις ὤφθησαν κατορθοῦσαι ὡς κανονιζόντων τά τε περὶ τῶν μαθημάτων, καὶ τῆς ἄλλης ἐντὸς διαίτης, ἑκάστῳ τε τὰ καθήκοντα ἐπιβαλλόντων, καὶ μηδενὶ ἐπιτρεπόντων ἐπεμβαίνειν τοῖς τῆς σχολῆς πράγμασι. Τοιούτων τοίνυν κανονισμῶν καὶ ἄλλοτε πρότερον ἐκδοθέντων, καὶ εἰσαχθέντων ἀναλόγως ταῖς τῆς σχολῆς περιστάσεσι, καὶ καταλλήλων πρὸς ἃ ἥ τε πεῖρα καὶ ὁ χρόνος κατέδειξαν ἀναγκαῖα, ἡ γοῦν πρεπωδέστερα καὶ ἁρμοδιώτερα, ἐπειδὴ καὶ ἤδη συνοδικῶς ἐπεξεργασθεὶς ὁ μέχρι τοῦδε ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμὸς ἐφάνη ἀνεπαρκὴς πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν πρὸς σχολῆς κατάστασιν, καὶ ἀκριβεστέρας ἐπιδεόμενος τῆς μεθαρμογῆς, διὰ ταῦτα Πατριαρχικῇ ἡμῶν καὶ συνοδικῇ ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει ἐκδίδεται ὁ παρὼν οὗτοσὶ νέος κανονισμός, καθ' ὃν καὶ ἔχουσι τὸ ἀπὸ τοῦδε διοικεῖσθαι πάντα τὰ τῆς σχολῆς, φυλαττομένων ἀπαραβάτως καὶ ἐνεργουμένων μέχρι κεραίας τῶν ἐν αὐτῷ ὅρων καὶ θεσμῶν καὶ διατάξεων παρὰ πάντων τῶν ἤδη καὶ εἰς τοὐπιὸν ἐν τῇ σχολῇ διαιτωμένων διδασκάλων τε καὶ μαθητῶν, καὶ τῶν κατὰ καιροὺς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς καὶ οἰκονομίαν καὶ ἐφορείαν ἀνατεθειμένων . . . Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἀπελύθη τὸ παρὸν ἡμέτερον Ἐκκλησιαστικὸν ἀποφαντικὸν Γράμμα.

Ἐν Κων/πόλει τῷ ,αωνζ' Σωτηρίῳ ἔτει κατὰ μῆνα Μάρτιον.

Κύριλλος Πατριάρχης Κων/πόλεως ἀποφαίνεται

Ἐφέσου *Παΐσιος*	πρ. Διδυμοτείχου *Μελέτιος*
Κυζίκου *Ἰωακείμ*	Μελενίκου *Διονύσιος*
Χαλκηδόνος *Γεράσιμος*	Κρήτης *Ἰωαννίκιος*
Ἡρακλείας *Πανάρετος*	Σαμακοβίου *Ματθαῖος*
Νικομηδείας *Διονύσιος*	
Δέρκων *Γεράσιμος*	

Ἐπὶ μέρους ὁ κανονισμὸς τοῦ 1857 παρουσιάζει διαφορὰς ἐπουσιώδεις ἐν σχέσει πρὸς τὸν προηγούμενον· ἡ μόνη δὲ ἀξία λόγου διαφορὰ ἀφορᾷ τὸ Γενικὸν Πρόγραμμα ὅπου α') εἰς τὰ μαθήματα τοῦ ε' ἔτους εἰσάγεται ἡ Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν Π. καὶ Κ. Διαθήκης καὶ παραλείπεται ἡ ἁγιογραφικὴ ἀρχαιολογία β') εἰς τὰ μαθήματα τοῦ στ' ἔτους προστίθεται ἡ Ἑβραϊκὴ ἀρχαιο-

λογία καὶ παραλείπεται ἡ Σλαυωνικὴ φιλολογία (κεφ. Ζ') καὶ γ') ὁρίζεται ὅτι διδάσκεται ἡ Σλαυωνικὴ ἐν τῷ γ', δ', καὶ ε' ἔτει, ἡ δὲ Τουρκικὴ ἀπὸ τοῦ α' μέχρι τοῦ δ' ἔτους συμπεριλαμβανομένου.

Πατριαρχεύοντος τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας Κυρίλλου τοῦ Ζ' τῇ α' Σεπτ. 1859, συνοδικῇ ἀποφάσει ηὐξήθη τὸ ποσὸν τῶν εἰς τὴν Σχολὴν ἐτησίως διδομένων ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων συνδρομῶν κατὰ ἑβδομήκοντα πέντε χιλιάδες γρόσια, τοῦ ὁλικοῦ ποσοῦ ἀνελθόντος εἰς διακοσίας εἴκοσι χιλιάδας γροσίων· ἡ ἀπόφασις τῆς αὐξήσεως ταύτης ἀνεκοινώθη τοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσι διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς. Ἐπειδὴ δὲ αἱ δαπάναι τῆς Θ. Σχολῆς ἐπολλαπλασιάζοντο σὺν τῷ χρόνῳ, τῇ θ' Νοεμβρίου 1860 ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Κυζίκου Ἰωακεὶμ τοῦ Β', συνοδικῇ ἀποφάσει ηὐξήθη αὖθις τὸ χρηματικὸν ποσὸν τῶν ἀρχιερατικῶν συνδρομῶν κατὰ τριάκοντας χιλιάδας **γρόσια** κατανεμηθέντα τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ καὶ τοῖς ἱεράρχαις, ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐπιχορηγήσεως αὐτῶν ἐν ἀναλογίᾳ 3 % διὰ τὴν Α. Παναγιότητα καὶ 3,20 % διὰ τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ θρόνου [1]).

Αἱ περὶ τῆς Θ. Σχολῆς εἰδήσεις σπανίζουσι δυστυχῶς κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1864 διάστημα καθόσον οὔτε κώδικες οὔτε μητρῷα διεσώθησαν. Ἐκ σχετικοῦ

1) Ἀκολούθως λόγῳ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, καθωρίσθη συνοδικῶς ἵνα πᾶς ἀρχιερεὺς ἀποκαθιστάμενος εἰς ἐπαρχίαν καταβάλῃ ἐφ' ἅπαξ τὸ 10 % τῆς ἐπιχορηγήσεως αὐτοῦ· ἐπίσης ἐν μεσοπατριαρχείᾳ ἔδει νὰ λαμβάνῃ ἡ Σχολὴ τὸ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀναλογοῦν ἐπὶ τῆς ἐπιχορηγήσεως χρηματικὸν ποσόν· ὁμοίως ὡρίσθη ὅπως εἰσπράττωνται 1000 γρόσια ἐφ' ἅπαξ ἐξ ἑκάστου χειροτονουμένου τιτουλαρίου ἐπισκόπου καθὼς καὶ δέκα γρόσια ἐτησίως παρ' ἑκάστου ἱερέως ἢ διακόνου τῆς Πρωτευούσης ἢ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ θρόνου· ἀνάλογα ποσὰ κατέβαλλον καὶ αἱ ἱ. σταυροπηγιακαὶ μοναί.

δημοσιεύματος ἐν τῇ Ἀμαλθείᾳ [1]) πληροφορούμεθα ὅτι τὸ 1860 αἱ ἐξετάσεις ἤρξαντο τῇ 1ῃ Ἰουλίου ἡμέρᾳ Παρασκευῇ παρουσιαζόντων τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ταμίου τῆς ἐφορείας τῆς Θ. Σχολῆς ἁγίου Μελενίκου ἐκπροσωποῦντος τὴν ἐφορείαν, τὴν Ἱ. Σύνοδον καὶ τὴν Α. Π. τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Τὸ σπουδαιότερον γεγονὸς τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι ἡ μερικὴ ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῆς Σχολῆς ἀποχώρησις τοῦ Διδασκάλου, ὅστις καταβληθεὶς ὑπὸ τοῦ πίονος γήρατος καὶ σχὼν τὸ ἀτύχημα νὰ πάθῃ ἀμαύρωσιν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην συναντιλήπτορος ἐν τῇ Διευθύνσει τῆς Σχολῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξάντλησις τοῦ Διδασκάλου ἐπετείνετο, ἡ Ἱ. Σύνοδος διέστειλε τὴν Σχολαρχίαν ἀπὸ τῆς Διευθύνσεως καὶ ὀνομάσασα Σχολάρχην, τιμῆς ἕνεκα, τὸν Διδάσκαλον, διώρισε Διευθυντὴν τὸν ἐκ τῶν καθηγητῶν Φιλόθεον Βρυέννιον· ὁ διορισμὸς οὗτος ἔγινεν αἰτία νὰ ἐπιδεινωθῇ ἡ κατάστασις Κ. τοῦ Τυπάλδου διότι ὁ Φιλόθεος, λέγουσιν, ὅτι ὡς καθηγητὴς δὲν ἐτήρησε τὸν ἀπαιτούμενον σεβασμὸν πρὸς τὸν Διδάσκαλον καθ' ὅσον ἐπιστρέψας ἐκ Γερμανίας, ὅπου ἐσπούδασε δαπάναις τοῦ Γ. Ζαρίφη καὶ διορισθεὶς καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ, κατέκρινε δημοσίᾳ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Διδασκάλου καὶ ἐχαρακτήριζε τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ ὡς Μεσαιωνικά· ἄριστα κατηρτισμένος ἐπιστημονικῶς, καθυστέρησεν ἐν τούτοις εἰς τὴν ἀπονομὴν τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ πρὸς τὸν γηραιὸν Διδάσκαλον.

Τὸ πρὸς ἐξεικονόμησιν τῆς καταστάσεως ἐφευρεθὲν σύστημα τῆς διαρχίας ἐν τῇ διοικήσει τῆς Σχολῆς ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 1863. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἡμίμετρα σπανίως εἰσιν συντελεστικὰ εἰς τὴν καταστολὴν καὶ θεραπείαν τοῦ κακοῦ, τὸ ρηθὲν σύστημα ἐπέτεινε τὴν ἤδη ὑπάρχουσαν

1) ἀρ. 1121, 1122, 1125

ἀνωμαλίαν ἐν τῇ Σχολῇ καὶ εἰς ἐπίμετρον οἱ μαθηταὶ διηρέθησαν εἰς δύο μερίδας· εἰς τοὺς περὶ τὸν Φιλόθεον, τοὺς ὁπαδοὺς δηλαδὴ τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ πνεύματος τοῦ ἀρχηγοῦ των καὶ εἰς τοὺς περὶ Κ. τὸν Τυπάλδον συντηρητικοὺς στενότερον πρὸς αὐτὸν συνδεθέντας ἕνεκα τῆς ὑπεροπτικῆς καὶ ἔστιν ὅτε ταπεινωτικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Φιλοθέου πρὸς τὸν Διδάσκαλον [1]).

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεταξὺ τοῦ Σχολάρχου καὶ Διευθυντοῦ δυσαρέσκεια ἐκορυφώθη, ἐπενέβη ἡ ἐφορεία τῆς Σχολῆς, ἥτις ὅμως δὲν κατόρθωσε νὰ συμβιβάσῃ τὰ διεστῶτα μέρη καὶ τότε ἀπαλλάγῃ ὁ Φιλόθεος τῶν καθηκόντων τῆς Διευθύσεως, ἀντ' αὐτοῦ δὲ διωρίσθη προσωρινὸς Διευθυντὴς ὁ Πρεσλάβας Ἄνθιμος. Ἡ λύσις ὅμως αὕτη δὲν ηὐχαρίστησε τὸν Σχολάρχην ὅστις φρονῶν ὅτι παρηγκωνίσθη ὁ ὑπ' αὐτοῦ προταθεὶς Γῶγος ἐδήλωσεν ὅτι παραιτεῖται· ἡ ἀνέλπιστος αὕτη τροπὴ δυσηρέστησε τὰ μέγιστα τὴν ἐφορείαν, τοῦθ' ὅπερ ἰδὼν ὁ Γ. Γῶγος ὑπέβαλεν ἔγγραφον παραίτησιν· ἡ ἀοριστία αὕτη ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 1864 ὅτι ταβλέματα τῆς Ἐκκλησίας ἐστράφησαν πρὸς τὸν ἐξ Εὐρώπης ἐπανακάμψατα Νικηφόρον Γλυκᾶν εἰς ὃν προυτάθη ἡ διοίκησις τῆς Σχολῆς. Ὁ Νικηφόρος Γλυκᾶς πρὶν ἢ δεχθῇ τὴν γενομένην πρότασιν διετύπωσεν ὅρους τινάς· καὶ πρῶτον μὲν ἐζήτησε νὰ μάθῃ ἂν ἀληθῶς παρητήθη ὁ Διδάσκαλος· ἀκολούθως ἀπῄτησε: τὴν παραμο-

[1]) Ἡ παράδοσις ἀναφέρει διάφορα σχετικὰ ἐπεισόδια ἐξ ὧν παραθέτομεν τὴν σπουδὴν τοῦ Φιλοθέου ἵνα καταλάβῃ τὸ παραθρόνιον ὅπερ ἦτο καθωρισμένον διὰ τὸν Σχολάρχην, τοῦθ' ὅπερ ἀντιληφθεὶς ὁ Διδάσκαλος, ἐχώρησε πρὸς τὸ ἴ. βῆμα εἰπὼν «τὸ ὄνομα μόνον Φιλόθεος τὰ ἔργα δι' οὐ Φιλόθεα» εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὴ ἡ στιχομυθία ἡ ἀνταλλαγεῖσα μεταξὺ τοῦ Φιλοθέου καὶ τοῦ Διδασκάλου κατὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολῆς ἀναχώρησιν τοῦ τελευταίου, καθὼς καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν διῆλθε τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἡμέρας ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ὁ Φιλόθεος (ὡς Νικομηδείας) ἀπωλέσας τὴν ὅρασιν καὶ χειραγωγούμενος ὡς ὁ Σταυρουπόλεως Κ. Τυπάλδος.

νὴν τοῦ Φιλοθέου ὡς καθηγητοῦ, τὴν ὑπόσχεσιν περὶ ἀκριβοῦς τηρήσεως τοῦ ἐν ἰσχύϊ Κανονισμοῦ καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν καθηκόντων τοῦ Διευθυντοῦ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης συγκρούσεως μετὰ τοῦ Σχολάρχου ἢ μᾶλλον τῶν περὶ αὐτόν. Ταυτοχρόνως Νικηφόρος ὁ Γλυκᾶς ἐπέμενεν εἰς τὸ ἀδύνατον τοῦ συμβιβασμοῦ δύο ἀρχῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ἔδει νὰ ὁρισθῇ ὅτι ὁ ἅγιος Σταυρουπόλεως διατηρεῖ, ἐὰν θέλῃ, τὸν τίτλον τοῦ Σχολάρχου, τιμῆς ἕνεκεν καὶ ἀποδίδεται αὐτῷ παρὰ πάντων τῶν ἐν τῇ Σχολῇ τὸ σέβας τὸ ὀφειλόμενον πρὸς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ καὶ τὴν ἡλικίαν, πάντα ὅμως τὰ σχολαρχικὰ καὶ διοικητικὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τὰ ἀποδιδόμενα συνῳδὰ τῷ κανονισμῷ τῆς Σχολῆς τῷ Σχολάρχῃ, περιέρχονται τοῦ λοιποῦ τῷ Διευθυντῇ ᾧτινι καὶ ἀνατίθεται πᾶσα περὶ τῆς Σχολῆς μέριμνα καὶ εὐθύνη [1]).

Τῶν ἀνωτέρω ὅρων γενομένων δεκτῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, Νικηφόρος ὁ Γλυκᾶς ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1864, πρῶτον αὐτοῦ μέλημα θεωρήσας τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ ἀρχαίου ἐθίμου τοῦ συμπροσεύχεσθαι καὶ συνεστιάζεσθαι τὸν Διευθυντὴν μετὰ τῶν μαθητῶν.

Ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ἔτος 1864-5 δὲν προσελήφθησαν νέοι μαθηταί, ἐξ οὗ προῆλθεν ἐλάττωσις τῶν τάξεων καὶ ἀπόλυσις τοῦ διδασκάλου τῶν Ἑλληνικῶν κ. Χριστοδούλου. Καὶ εὗρε μὲν ἡ Θ. Σχολὴ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Νικηφόρου Γλυκᾶ τὸν Διευθυντήν ὃν ἀπῄτουν αἱ περιστάσεις, ἀπώλεσεν ὅμως ὁριστικῶς τὸν Διδάσκαλον, ὅστις ὑποβαλών πρό τινων μηνῶν προφορικὴν παραίτησιν ἀπὸ παντὸς καθήκοντος ἐν τῇ Σχολῇ, ἀπέστειλεν ἤδη (28/10/64) ἔγγραφον τοιαύτην πληρώσασαν ἀθυμίας πάντας, καθόσον τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς

[1]) Βιογραφία καὶ ἡμερολόγιον Νικηφόρου Γλυκᾶ. Τεῦχος Α΄ σ. 79, 80.

ὁριστικῆς παραιτήσεως τοῦ Διδασκάλου μεσολαβῆσαν διάστημα εἶχεν ἐνισχύση τὰς ἐλπίδας τῶν ποθούντων ὅπως, ἔστω καὶ ὡς μὴ ἐν ἐνεργείᾳ, παρίσταται ἐν τῇ Σχολῇ ὁ Διδάσκαλος καθόσον τὸ τοιοῦτον ὑπελογιζετο ὡς μέγα ἠθικὸν κεφάλαιον. Πᾶσα ὅμως σχετικὴ προσπάθεια ἀπέβη ἄγονος καὶ τὰ πράγματα ἐφέροντο εἰς τὴν μοιραίαν λύσιν καθόσον οἱ προσκαλούμενοι ὡς συνεργάται Κ. τοῦ Τυπάλδου δὲν ἀπέκρυπτον τὰς συμπαθείας αὐτῶν πρὸς τὴν ἀντίθετον τῷ Διδασκάλῳ μερίδα, τοῦθ' ὅπερ ἐπέδρασε πολὺ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τοῦ Σχολάρχου. Οὗτος ἀπολέσας τὴν ὅρασιν, κύπτων ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ γήρατος καὶ βλέπων ἑαυτὸν ἀποξενούμενον τοῦ οἰκείου περιβάλλοντος, ἔλαβε τὴν ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν νὰ καταλίπῃ τὴν Σχολὴν ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἐμόχθησε.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην μετὰ θλίψεως ἀκούσασα ἡ Ἐκκλησία ἔσπευσε νὰ ἐπαναλάβῃ τῷ Διδασκάλῳ τὴν παράκλησιν νὰ μὴ στερήσῃ τὴν Σχολὴν τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ παραμείνῃ καὶ ἀναπαύηται ἐν αὐτῇ ἀπολαμβάνων πάσης τιμῆς· εἰς παρόμοια διαβήματα προέβησαν καὶ ἄλλοι παράγοντες ἐν οἷς καὶ ὁ στενῶς πρὸς τὸν Διδάσκαλον συνδεδεμένος Ἱεροσολύμων Κύριλλος καὶ ὁ ἐρημίτης ἀσκητὴς τῆς Χάλκης Εὐστράτιος· ἀλλὰ Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος ἔμεινεν ἀμετάπειστος καὶ κατέλιπε τὴν Σχολὴν ἣν ἐπὶ δύο δεκαετηρίδας διηύθυνε.

Ὁ ἀπὸ τῆς Σχολῆς ἀποχωρισμὸς τοῦ Διδασκάλου ἦτο ἐκτάκτως συγκινητικός· ψαλλομένου τοῦ Ὄρθρου, Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἀσπασάμενος τὰς ἱερὰς εἰκόνας προσεκάλεσε περὶ ἑαυτὸν τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς, πρὸς οὓς ἀπηύθυνε λίαν συγκινητικὴν προσλαλιάν, εὐλογήσας δὲ πάντας ἐξῆλθε τοῦ Ναοῦ εὐχόμενος τὰ βέλτιστα ὑπὲρ τῆς Σχολῆς καὶ λυπούμενος διότι «τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του οὐκ ἦν μετ' αὐτοῦ ἵνα τὸ ὕστατον ἀτενίσῃ πρὸς αὐτήν».

Καθηγηταί, μαθηταὶ καὶ πλῆθος λαοῦ συνώδευσαν τὸν Διδάσκαλον μέχρι τῆς ἀποβάθρας.

Ἵνα δεόντως ἐκτιμήσωμεν τὸ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου ἐπιτελεσθὲν ἔργον δέον νὰ ἀναδράμωμεν νοερῶς εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Διδάσκαλος ἐκλήθη ἵνα διευθύνῃ τὴν ἀρτισύστατον Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὰ μέσα τὰ ὁποῖα διέθετεν ἵνα διαπλάσῃ ἱεροσπουδαστὰς τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι ἦσαν προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν. Εἶναι ἐκτὸς πάσης συζητήσεως ὅτι Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος ὑπῆρξε τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τελείου Διευθυντοῦ καὶ Διδασκάλου, ἡ δὲ φήμη αὐτοῦ διεδόθη καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως [1]· ἀκατάβλητος καὶ ὑπὸ ἐνθέου ζήλου ἐμπνεόμενος, καὶ μετὰ τὴν ἀμαύρωσιν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐξηκολούθησε διδάσκων ἐπὶ διετίαν. Γλυκὺς καὶ ἱεροπρεπὴς διεκρίνετο ἐπὶ εὐροίᾳ λόγου, εὐγλωττίᾳ δεινῇ, ἤθει πατρικῷ καὶ πίστει ἀκραιφνεῖ, ἀποδίδων δὲ τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὸ κήρυγμα, εἰς ὃ διέπρεπε, δὲν ἐδίδασκεν ἁπλῶς τὸ μάθημα τῆς ὁμιλητικῆς ἀλλὰ καὶ ἐξήσκει τοὺς μαθητὰς πολλαχῶς καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν ἀπαγγελίαν. Ὑπὸ θείου φωτὸς κατηυγάζετο ὁ Διδάσκαλος ὅτε τὴν μετὰ τὰ Θεοφάνεια Κυριακὴν δι' ἰδιαιτέρας ἐν τῷ ἱ. ναῷ τελετῆς ἀπέστελλε τοὺς τελειοφοίτους εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου [2]. Ἠγάπα τοὺς μαθητὰς ὡς πατὴρ φιλόστοργος, ἤλεγχε τοὺς παρεκτρεπομένους, καὶ ἐν μακροθυμίᾳ ἐξήντλει ὅλα τὰ μέσα δι' ὧν κατώρθου τὴν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπάνοδον αὐτῶν· ἦτο ἀμίμητος ὅταν ἀναγνωρίζων

---

[1]) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχεν ἀπονείμει τῷ Διδασκάλῳ τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας ἐχάρισεν αὐτῷ χρυσοῦν Ἐγκόλπιον τῆς Θεοτόκου.

[2]) Πρὸς καλλιτέραν ἐξάσκησιν τῶν μαθητῶν Κωνσταντῖνος ὁ Τυπαλδος ἀπέστελλε τοὺς τελειοφοίτους ἵνα κηρύξωσιν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ναὸν ὅπου καὶ συνώδευεν αὐτοὺς ἱστάμενος ἐν τῷ Παραθρονίῳ ἵνα διὰ τῆς παρουσίας του ἐνθαρρύνῃ τοὺς μαθητάς.

ὅτι ὡς ἄνθρωπος ἔσφαλεν, ἔσπευδε μετὰ χριστιανικῆς προθυμίας ἵνα ἐπανορθώσῃ τὸ πλημμελῶς γενόμενον. Ἁπλοῦς καὶ ἀπέριττος, ἔζησε βίον ἀσκητικόν. Ἀντιπροσωπεύων τὴν παλαιὰν Σχολήν, ἧς αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ ἱδρυτής, δὲν ἀπεξεδύθη εἰς ἀγῶνα, οὐδὲ κατελήφθη ὑπὸ τῆς γεροντικῆς ἀρχομανίας ὅταν εἶδε τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ εἰς τὴν Σχολὴν εἰσδύσαντος νέου πνεύματος ὑπὲρ τὸ δέον σπεύδοντας εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ λαβὼν τὴν ἀπόφασιν νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς νεωτέρους, ἐνέμεινεν ἐν τῇ ἀποφάσει του ταύτῃ καὶ καταλιπὼν τὴν Σχολήν, ὑπέροχος καὶ γαλήνιος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ὅπου ἔζησε τρία ἔτη καὶ ἀπέθανεν τῷ 1867 ἐν ἡλικίᾳ 72 ἐτῶν.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Διδασκάλου ἐτέλεσε τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον καθ' ὃ ὁ Νικηφόρος Γλυκᾶς ἐξεφώνησε τὸν ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ λόγον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Τὰ αἴτια τῆς βραχυχρονίου σχολαρχίας Νικηφόρου τοῦ Γλυκᾶ.—Ὁ Πρεσλάβας Ἄνθιμος Σχολάρχης.—Κανονισμὸς τοῦ 1867.—Παραίτησις τοῦ Πρεσλάβας Ἀνθίμου.—Ἄρνησις τοῦ ἀρχ. Κωνσταντίνου Στρατούλη πρὸς ἀποδοχὴν τῆς Διευθύνσεως καὶ ἀνάθεσις αὐτῆς τῷ Γερμανῷ Γρηγορᾶ.—Σκέψις περὶ ἀνοικοδομήσεως τῆς Σχολῆς καὶ μερικὴ αὐτῆς ἐπισκευή.—Μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἀποστολῆς εἰς Εὐρώπην τῶν ἀριστευσάντων τελειοφοίτων πρὸς εἰδίκευσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν.—Τὸν παραιτηθέντα Γερμανὸν Γρηγορᾶν διαδέχεται εἰς τὴν διεύθυνσιν ὁ πρωτοπρεσβύτερος Σπυρίδων Βρεττός.—Γόνιμος καὶ εὐεργετικὴ δρᾶσις τοῦ νέου Σχολάρχου καὶ αἰτία τῆς παρατήσεως αὐτοῦ.—Ὁ Ἀγχιάλου Βασίλειος προσωρινὸς Διευθυντής.—Τὸ σύστημα τῆς προσωρινότητος, συναρχίας, δυαρχίας, καὶ ὁ θεσμὸς τοῦ ὑποδιευθυντοῦ. — Σύστασις προκαταρκτικῆς τάξεως διὰ τοὺς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. — Ζωγράφειον κληροδότημα.— Οἱ μέχρι τοῦ 1872 διδάξαντες ἐν τῇ Σχολῇ νέοι καθηγηταί.

Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολῆς ἀναχώρησιν Κων/τίνου τοῦ

Τυπάλδου ὁριστικὸς αὐτῆς διευθυντὴς διωρίσθη ὁ Νικηφόρος Γλυκᾶς, ὅστις ὡς πρώτιστον αὐτοῦ μέλημα ἔθετο τὴν σύστασιν τακτικῶν ἀρχείων ἐν τῇ Σχολῇ. Πρὸς τοῦτο ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῆς Ἐφορείας πρὸς ἐπαναφορὰν τῶν ἐγγράφων τῆς Σχολῆς, ἅτινα παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ κατὰ τὴν ἐσπευσμένην αὐτοῦ ἀναχώρησιν Κων/τῖνος ὁ Τυπάλδος (1). Ἡ περὶ τῶν ἀρχείων πρόνοια τοῦ Νικηφόρου

---

(1) Τῷ 1864 καὶ ἀκολούθως τὸ 1875 ὁ Ἀγχιάλου Βασίλειος ἐν συνεδριάσει τῆς Ἱ. Συνόδου προέτεινεν ἵνα ληφθῇ φροντὶς διὰ τὰ καθυστερούμενα ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀοιδίμου Κ. Τυπάλδου ἀρχεῖα τῆς Σχολῆς· ἀκολούθως δὲ κατὰ τὸ 1907 ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ ἀρχιμ. Γ. Γρηγορᾶ ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῷ Μ. Νικομηδείας Φιλοθέῳ ἡ συλλογὴ καὶ ἐκτύπωσις πάντων τῶν ἐγγράφων ἐκείνων ὅσα δύνανται ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις συγγραφῆς πλήρους καὶ ἀμεροληπτου ἱστορίας τῆς Σχολῆς ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς (Ἐκλ/κὴ Ἀλήθεια ἔτος ΚΖ' 1907. 6. 346) πλὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιστάσεσι δὲν ἐπετεύχθη ἡ συλλογὴ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων καὶ ὅπως ἐλέχθη ἤδη ἐν τῷ προλόγῳ τῶν ἀνὰ χεῖρας Σημειωμάτων τὰ πρὸς τὸν βίον τῆς Σχολῆς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς σχετιζόμενα ἐγγραφα ἐπεστράφησαν καὶ κατετέθησαν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Σχολῆς τῇ ἐνδελεχεῖ καὶ ἀγρύπνῳ φροντίδι τοῦ πολυμεροῦς καὶ σοφοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Β' ὅστις Μητροπολίτης Δέρκων ἔτι ὢν ὑπέδειξε τῷ γράφοντι ὅσα σχετικὰ ἔγραψεν ὁ Ἠλίας Α. Τσιτσέλης εἰς τὰ «Σύμμικτα Κεφαλληνίας» περὶ ὑπάρξεως ἐν τῷ οἰκογενειακῷ ἀρχείῳ τῶν Ἰακωβάτων ἐν Ληξουρίῳ ἐγγράφων σχετιζομένων πρὸς τὸν βίον τῆς Σχολῆς, καὶ συνέστησε τὴν προσφυγὴν εἰς τὴν μέριμναν τοῦ Ἁγίου Κεφαλληνίας πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἀντιγραφὴν τῶν ἐν λόγῳ κειμηλίων. Αἱ σχετικαὶ ἔρευναι ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ ὅτε ἡ ἀνταξία ἀπόγονος τῶν Τυπάλδων Κυρία Καίτη Τοὺλ ἐδήλωσεν ὅτι κατέχει τα σχετικὰ πρὸς τὸν βίον τῆς Σχολῆς ἔγγραφα (τὰ μὲν ἐν πρωτοτύπῳ, τὰ δὲ ἐν ἀντιγραφαῖς), ὁ ἤδη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Φώτιος ὁ Βος κατώρθωσεν ἵνα ἐν ἐλαχίστῳ χρονικῷ διαστήματι παραλάβῃ καὶ παραδώσῃ εἰς τὴν Σχολὴν τὰ ἀπὸ πεντηκονταετίας καὶ ἐπέκεινα ἀποδημοῦντα μνημειώδη ἔγγραφα, ἅτινα ἀπετέλεσαν τὴν μόνην αὐθεντικὴν πηγὴν διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς.

Γλυκᾶ δὲν ἀπέδωκε θετικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὸ βραχυχρόνιον τῆς σχολαρχίας. Διότι τοῦ διευθυντοῦ θελήσαντος ἵνα ἐπιφέρῃ μεταβολὰς εἰς τὸ πρόγραμμα καὶ τὸν τρόπον τῶν ἐξετάσεων, οἱ μαθηταὶ ἀπῄτησαν τὴν εἰς τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐφαρμογὴν τοῦ νέου προγράμματος, ὁπότε ἐδημιουργήθη ἐν τῇ Σχολῇ ἀνώμαλος κατάστασις, ἐπιδεινωθεῖσα μετὰ τὴν σχετικὴν περὶ ἀναθεωρήσεως τοῦ κανονισμοῦ συζήτησιν ἐν τῷ Καθηγητικῷ συλλόγῳ. Κατὰ ταύτην δηλονότι ἐδιχάσθησαν αἱ γνῶμαι, ἡ δὲ διάστασις προϋχώρησε μέχρι ῥήξεως, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ παραίτησις τῶν διαφωνησάντων πρὸς τὸν σχολάρχην καθηγητῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐνιστάμενοι κατὰ τῆς ἀναθεωρήσεως μαθηταὶ καὶ καθηγηταὶ ἐνέμενον ἐν τῇ στάσει αὐτῶν, Ἱ. Σύνοδος ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ ριζικὰ μέτρα πρὸς ἐξομάλυνσιν τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως· πρὸς τοῦτο διέλυσε τὴν τάξιν τῶν τελειοφοίτων, ἀπεδέξατο τὰς παραιτήσεις τῶν καθηγητῶν καὶ ἀνέθηκεν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τὴν φροντίδα τῆς ἐξευρέσεως καταλλήλων ἀντικαταστατῶν. Ὡς τοιοῦτοι ὑπεδείχθησαν ὁ Γερμανὸς Γρηγορᾶς καθηγητεύων τότε ἐν Πέραν καὶ ὁ ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ καθηγητὴς Λ. Ἀρβανιτάκης, ὅστις καὶ ἄλλοτε ἐδίδαξεν ἐν τῇ Σχολῇ. Συνεπείᾳ τῶν γενομένων ἐκτρόπων ὁ Νικηφόρος Γλυκᾶς παρῃτήθη τῆς Διευθύνσεως, παραμείνας ἐν τῇ Σχολῇ ὡς καθηγητής, διάδοχος δ' αὐτοῦ ὡρίσθη ὁ Πρεσλάβας Ἄνθιμος, ὅστις ἀνέλαβε καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Σλαυωνικῆς, συνυπεύθυνον ἔχων ἐν τῇ Διευθύνσει καὶ τὸν ἐκ τῶν καθηγητῶν Γ. Γρηγορᾶν.

Καὶ ἐπεκρίθησαν μὲν ὑπό τινων ὡς αὐστηρὰ τὰ μέτρα ἅτινα εἰσηγουμένης τῆς Ἐφορείας ἔλαβεν ἡ Σύνοδος πρὸς καταστολὴν τῆς παρατηρηθείσης ἀντιδράσεως ἐν τῇ Σχολῇ, ἀλλὰ τὰ αὐστηρὰ ταῦτα μέτρα ἦσαν τὰ μόνα ἐνδεδειγμένα ἵνα θέσωσι τέρμα εἰς τὴν κωλυσιεργίαν καὶ συστηματικὴν ἀντιπολίτευσιν τινῶν τῶν διδασκόντων, καὶ θεραπεύσωσι ριζικῶς τὴν πρὸς ἐξέγερσιν τάσιν τῶν

μαθητῶν, τῶν νεωτέρων προσπαθούντων ἵνα μὴ ὑστερήσωσι τῶν προγενεστέρων εἰς τὴν διάπραξιν ἄθλων κατὰ παράδοσιν μεταδιδομένων. Ἐφεξῆς ἡ Ἐκκλησία πατρικῶς καὶ μακροθύμως φερομένη πρὸς τοὺς ἁμαρτήσαντας ἀνεθεώρησε τὴν προηγουμένην σχετικὴν πρὸς τοὺς μαθητὰς ἀπόφασιν αὐτῆς, καὶ κατόπιν γνωμοδοτήσεως ἐπιτροπῆς ἀποτελεσθείσης ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Κρήτης Διονυσίου, Λήμνου Ἀνθίμου, καὶ Αἴνου Γαβριήλ, ἐκήρυξε μὲν κατ' ἀρχὴν ἀπαραδέκτους ἐν τῇ Σχολῇ τοὺς πρωταιτίους, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν εἰς μὲν τοὺς τελειοφοίτους ἐπέτρεψεν ἵνα ἐξετασθῶσι καὶ λάβωσι τὰ ἀπολυτήρια αὐτῶν, εἰς δὲ τοὺς μαθητὰς τῶν ἄλλων τάξεων ἐχορήγησεν ἀποδείξεις δηλωτικὰς τῶν μαθημάτων ἅτινα διήκουσαν κατὰ τὴν ἐν τῇ Σχολῇ διαμονὴν αὐτῶν. Πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἡ Ἐκκλησία ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας ἀρχιερεῖς ἐγκύκλιον δι' ἧς προέτρεπεν αὐτοὺς ἵνα ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Σχολὴν μαθητὸς φέροντας τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα.

Κατὰ τὸ 1867 ἐξεδόθη «Κανονισμὸς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς», ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς βάσιν τὸν κανονισμὸν τοῦ 1857 μετὰ τῶν ἑξῆς παραλλαγῶν.

α) Ἡ Ἐφορεία (κεφ. Β.), συγκειμένη ἐκ τεσσάρων μελῶν, ἔχει ἰδίαν τετραμελῆ σφραγῖδα μετ' ἐπιγραφῆς: Ἐφορεία τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς (ἄρ. 5), ἔχει δὲ *ἴδιον γραμματέα τὸν κατὰ καιρὸν ὑπογραμματέα τῆς Συνόδου*.

β) ὁρίζει εἰς δέκα τὸν ἀριθμὸν τῶν καθηγητῶν (κεφ. Ε.), ὧν εἷς ἢ δύο κατὰ σειρὰν συνδειπνοῦσι μετὰ τῶν μαθητῶν ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ (ἀρθρ. 29), θεσπίζει δ' ὅτι οἱ διδάξαντες ἐπὶ δεκαετίαν ἐν τῇ Σχολῇ κτῶνται τὸ δικαίωμα τοῦ τυχεῖν προνοίας τινὸς παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας (ἄρθρ. 34).

γ) περὶ μαθητῶν (κεφ. ΣΤ) ὁρίζει ὅτι ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων δύναται εἰσαγαγεῖν καὶ δεύτερον ὑπότροφον ὑπὸ τὴν

ἰδίαν ἐγγύησιν, ἐάν οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχιερέων δὲν ἔχωσι τοιοῦτον ὅπως εἰσαγάγωσιν ἐν τῇ Σχολῇ (ἀρθρ. 36), προβλέπει ὡς ἀνώτατον ὅριον ἡλικίας τῶν εἰσαγομένων μαθητῶν τὸ 22ον ἔτος (ἀντὶ τοῦ 25ου ἐν τῷ τοῦ 1857), ὑποβιβάζει δὲ τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως εἰς 15 λίρας δι' ἕκαστον ἔτος (ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 25 λιρῶν ἐν τῷ τοῦ 1857).

δ) περὶ τῶν μαθημάτων (κεφ. Ζ) εἰς τὰ τοῦ Αου ἔτους ὁρίζει Ἱερὰν Ἱστορίαν ἀντὶ τῆς Κατηχήσεως μετατιθεμένης εἰς τὸ Β΄ ἔτος, προστίθησιν Ἑβραϊκὴν Ἀρχαιολογίαν, Θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν καὶ Πολιτικὴν Γεωγραφίαν. Εἰς τὰ τοῦ Γ΄ ἔτους προστίθενται Μαθηματικὴ Γεωγραφία καὶ Χρονολογία.

Ἡ κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦ 1857 ἀπὸ τοῦ Αου ἔτους διδασκομένη Τουρκικὴ γλῶσσα ἄρχεται ἀπὸ Δου ἔτους ἀλλὰ παρατείνεται μέχρι τοῦ ΣΤ΄ συμπεριλαμβανομένου, ἡ δὲ κατὰ τὸν ρηθέντα κανονισμὸν ἀπὸ τοῦ Γου ἔτους ἀρχομένη διδασκαλία τῆς Σλαυωνικῆς μετατίθεται ἐνταῦθα εἰς τὸ Δον ἔτος εἰς τὸ ὁποῖον προστίθεται Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ Μετρική. Εἰς τὸ Εον ἔτος ἀντὶ τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἁγ. Γραφὴν τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης καὶ ἀναλύσεων ρητορικῶν λόγων, εἰσάγεται ἡ Ἱ. Ἑρμηνευτικὴ καὶ Θεολογικὰ γυμνάσματα· εἰς τὸ ΣΤ΄ ἔτος ἡ Ρητορικὴ καὶ ἡ Βουλγαρικὴ γλῶσσα καὶ ἀντὶ ρητορικῶν γυμνασμάτων ὁρίζονται Θεολογικὰ γυμνάσματα (Ἑρμηνεία ἁγίων Γραφῶν καὶ λόγος πανηγυρικός)· εἰς τὸ Ζ΄ ἔτος προστίθεται *Κατηχητικὴ* καὶ *Τελετουργική*· κατὰ πᾶσαν δὲ Κυριακὴν (ἀρθρ.47) γίνεται ἐν τῷ ναῷ τῆς Σχολῆς σύντομος ἠθικὴ ὁμιλία πρὸς τοὺς μαθητὰς ὑπό τε τοῦ Σχολάρχου καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

ε) περὶ ἐξετάσεων (κεφ. Θ) ὁρίζει ὅτι αἱ δημόσιαι ἐξετάσεις ἄρχονται τῇ 1ῃ Ἰουλίου παρόντων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δύο τουλάχιστον Συνοδικῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας (ἀρθρ. 60), μετὰ δὲ τὴν ἱερὰν τελετὴν καὶ τὴν ἐτησίαν ἔκθεσιν τοῦ Σχολάρχου, οὗτος ἢ ἕτερός τις

τῶν Καθηγητῶν τῇ συναινέσει αὐτοῦ ἐκφωνεῖ λόγον σύντομον, ὑπόθεσιν ἐκκλησιαστικὴν ἔχοντα (ἀρθρ. 61).

στ) ἐν τῷ κεφαλαίῳ ΙΑ΄ διὰ τὰς ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις εἰσάγονται *αἱ γραπταὶ* ἐξετάσεις, πλὴν ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν τάξιν τῶν τελειοφοίτων.

ζ) προκειμένου περὶ τῶν διακοπῶν (κεφ. ΙΒ) δίδεται ἡ ἄδεια *τοῦ ἀπελθεῖν καὶ ἐκτὸς τῆς Κων/πόλεως* ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τοῦτο θέλει ζητηθῇ ἐγγράφως ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ.

η) Ἐν ᾧ περὶ ἱματισμοῦ κεφαλαίῳ (ΙΕ) ὁρίζεται ἡ στολὴ τῶν μαθητῶν ὁμοιόμορφος λιτή: ἤτοι σκοῦφος μαῦρος, χιτὼν ποδήρης μαῦρος, μηλωτὴ μαύρη ἐξ ἀρνίου, ζώνη μαύρη, ἐμβάδες ἢ ὑποδήματα τοῦ χειμῶνος καὶ ὑπενδύτης τοῦ αὐτοῦ χρώματος.

Ὁ Πρεσλάβας Ἄνθιμος διηύθυνε τὴν Σχολὴν μέχρι τοῦ 1867, ὅτε ἐστάλη ἐξαρχικῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Νεοκαισαρείας, ἐξ ἧς ἐπιστρέψας ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συνεχίσῃ βαστάζων τὰ βάρη τῆς Διευθύνσεως καὶ ὑπέβαλε παραίτησιν.

Τὴν οὕτω κενωθεῖσαν θέσιν τοῦ Σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς προσέφερεν ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἐφημέριον τῆς ἐν Λιβερποὺλ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντῖνον Στρατούλην, ὑποσχεθεῖσα τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ εἰς Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως ἐν περιπτώσει ἀποδοχῆς. Ἀπαντῶν εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην ὁ ἀρχιμανδρ. Στρατούλης ἐξέφρασε τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν περιαφθεῖσαν αὐτῷ τιμὴν καὶ ἐζήτησε προθεσμίαν μικράν, ἵνα σκεφθῇ ὡριμώτερον ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τούτου ἀντικειμένου καὶ θεωρῶν κατὰ συνείδησιν δευτερεύοντος λόγου ἀξίας τὰς γενομένας προτάσεις εἴτε περὶ μισθοῦ εἴτε περὶ ἐκκλησιαστικῆς προαγωγῆς ἀπέναντι τοῦ τιμαλφεστάτου τῆς ἐκπαιδεύσεως κεφαλαίου καὶ πρὸ πάντων τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ρυθμίσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἔκρινε καθῆκον ὅτι ὤφειλε προηγουμένως γινώσκειν τοὺς θεμελιώδεις ὀργανικοὺς νόμους τοῦ

ἱεροσπουδαστηρίου, τοὺς ἐν αὐτῷ πειθαρχικοὺς κανονισμούς, τὰ καθήκοντα τοῦ Διευθυντοῦ, τὰ ἀφορῶντα τὴν διακλάδωσιν τῶν Σχολικῶν μαθημάτων ἐν γένει καὶ εἰδέναι ἀνὰ πόσα ἔτη ἀνανεοῦται ὁ διορισμὸς τοῦ Διευθυντοῦ· ταὐτοχρόνως ἐζήτησε νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν ἐγχειριδίων βιβλίων καὶ κειμένων τῶν παραδόσεων εἴτε ἐντύπων εἴτε χειρογράφων καὶ περὶ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν προσέτι δὲ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Καθηγητῶν [1]. ἀτυχῶς δὲν ἐπετεύχθη ἡ πρόσκλησις τοῦ εὐρυμαθοῦς τούτου κληρικοῦ καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς Θεολ. Σχολῆς ἀνετέθη τῷ ἀρχιμ. Γ. Γρηγορᾷ, καθηγητῇ τῆς Σχολῆς [2].

Διευθετήσασα τὰ τῆς Σχολῆς ἡ Μ. Ἐκκλησία ἀμέριστον ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτῆς πρὸς τὸ κτίριον τὸ ὁποῖον ἔχρηζε πολλῶν μεταρρυθμίσεων, καθόσον ἡ προχείρως διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Σχολῆς διασκευασθεῖσα Μονὴ δὲν ἐξησφάλιζε τὴν ἄνετον λειτουργίαν αὐτῆς.

Κατόπιν πολλῶν συζητήσεων ἐπρυτάνευσε μὲν ἡ σκέψις ἵνα ἀνεγερθῇ νέον κτίριον λίθινον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῶσιν οἱ πρὸς τοῦτο πόροι, ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ ἐπισκευὴ γένηται τμηματικῶς καὶ οὕτω τῷ 1869 ἐπεσκευάσθη μόνον ἡ πρὸς Βορρᾶν πλευρὰ καὶ ἐγένοντο αἱ ἀπαραίτητοι ἐσωτερικαὶ μεταρρυθμίσεις. Ἡ σχετικὴ δαπάνη ἀνῆλθεν εἰς 160.000 γρόσια ἅτινα κατέβαλον, δι' ἐκτάκτων συνδρομῶν, οἱ ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου καὶ αἱ Ἱ. Μοναί, πάντων μετὰ προθυμίας ἀνταποκριθέντων εἰς τὴν σχετικὴν Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον.

Ἀνάλογον πρόνοιαν ἔλαβεν ἡ Ἐκκλησία καὶ διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ καθηγητικοῦ σώματος τῆς Σχολῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ καταρτισμῷ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς, τοῦ Θεολογικοῦ ἰδίᾳ τμήματος, ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς συνήντα σοβαρὰς δυσκολίας, προτάσει αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία ἀπεφάσισεν ἵνα οἱ ἐκ τῶν τελειοφοίτων ἀριστεύσαντες, ἀποστέλλωνται χάριν ἀνωτέρων σπουδῶν εἰς Εὐρώπην, ὅπως χρησιμοποιηθῶσιν ἀκολούθως ὡς καθηγηταὶ ἐν τῇ Σχολῇ [1]. Ὁ Γερμανὸς Γρηγορᾶς διηύθυνε τὴν Σχολὴν μέχρι τοῦ 1869, ὁπότε παρητήθη ἵνα μεταβῇ εἰς Ἑλλάδα καὶ εἶτα εἰς Εὐρώπην χάριν ἀνωτέρων σπουδῶν.

Τὴν κενωθεῖσαν θέσιν τοῦ Σχολάρχου τῆς Θ. Σχολῆς ἡ Ἐφορεία ἀπεφάσισε νὰ πληρώσῃ διὰ προσώπου ξένου καὶ μηδαμῶς σχετιζομένου πρὸς τὰ ἐν τῇ Σχολῇ συμβάντα ἔκτροπα. Τοῦ ἀρχιδιακόνου τῆς Μητροπόλεως Κερκύρας Ἀθανασίου Πανδῆ μὴ ἀποδεξαμένου τὴν σχετικὴν πρότασιν ἡ Ἐφορεία ἀπετάθη εἰς τὸν ἐν Λευκάδι ἱερέα Σπυρίδωνα Βρετὸν, ὅστις καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν μετὰ προθυμίας. Ἐπὶ τοῦ Σ. Βρετοῦ ἡ Σχολὴ διετήρησε τὸν ἑπταετῆ κύκλον τῶν μαθημάτων, ***πενταετῆ*** διὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα καὶ ***τριετῆ*** διὰ τὰ θεολογικά, τοῦ Ε' ἔτους τῶν ἐγκυκλίων ὄντος καὶ πρώτου τῶν Θεολογικῶν. Τῷ 1870 τὰ Θεολογικὰ μαθήματα ἐδίδασκον ὁ πρωθιερεὺς Σπυρίδων Βρετός, ὁ ἀρχιμ. Ν.Γλυκᾶς, ὁ ἱεροδ. Ἰ.Ἀναστασιάδης, τὰ Φιλοσοφικὰ ὁ Χρῆστος Παπαδόπουλος, τὰ δὲ

---

[1]) Ἐπιστολὴ Κ. Στρατούλη πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους καὶ Πανιερωτάτους Ἐφόρους τῆς ἐν Χάλκῃ Θ. Σχολῆς 12/12/68.

[2]) Ἐπιστολὴ τῆς Ἐφορείας τῆς Θ. Σχολῆς πρὸς τοὺς Καθηγητὰς αὐτῆς καὶ τὸν ἀρχ. Γ. Γρηγορᾶν

[1]) Ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1868 ἀριστευσάντων ὑπεδείχθησαν ὁ Γρηγόριος Ζυγαβηνός, ὁ Κωνσταντῖνος Βαφείδης καὶ ὁ Γρ.Δρακόπουλος ἐξ ὧν οἱ δύο πρῶτοι ἐστάλησαν εἰς τὴν ἐν Κιέβῳ Ρωσσικὴν Ἀκαδημίαν, μεθ' ὃ ἐδίδαξαν ἐν τῇ Σχολῇ Θεολογικὰ μαθήματα καὶ τὴν Σλαυωνικήν. Ἀκολούθως ἀπεστάλησαν εἰς Ἀθήνας ἵνα σπουδάσωσι τὰ νομικὰ ὁ Γεράσιμος Τανταλίδης († Πισιδείας), εἰς Κίεβον ὁ Ἀπόστολος Χριστοδούλου († Σερρῶν) καὶ ὁ Εἰρηναῖος Παντολέοντος (Κασσανδρείας), εἰς Γερμανίαν ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς Βασίλειος Γεωργιάδης († Βασίλειος ὁ Γ') δαπάναις τῆς Σχολῆς καὶ Γερμανὸς Καραβαγγέλης (Ἀμασείας, ἔξαρχος Κ. καὶ Δ. Εὐρώπης) δαπάναις τοῦ Μ. Στεφάνοβικ.

ἄλλα ἐγκύκλια μαθήματα: Μ. Ρήτωρ Ἠλίας Τανταλίδης, Βασίλειος Γρηγοριάδης, Ἰωάννης Βασματζίδης, Ἰωάννης Παπαδόπουλος, Κλεάνθης Χαραλάμπους, Ἰωάννης Λαστὶκ καὶ Δ. Βιολάκης (Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική). Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσελήφθη ἵνα διδάξῃ τὴν Σλαυωνικὴν ὁ Ι. Παραπαντόπουλος τὰ δὲ Τουρκικὰ ὁ Θ. Φαρδῆς, ἀπελύθη δὲ ὁ διδάσκαλος τῆς Ἑβραϊκῆς Κωνσταντῖνος Κουσὲν καθόσον κατηργήθη τὸ μάθημα «***ἐπειδὴ ἡ πρὸς εἰσαγωγὴν ἐν τῇ Σχολῇ τῆς σπουδῆς τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης ἀπόπειρα τῆς ἐφορείας ἀπέτυχεν ἤδη τῶν μαθητῶν μηδεμίαν πρόοδον ἐν αὐτῇ παρεχομένων***[1]).

Σπυρίδων ὁ Βρετὸς εἰσήγαγεν ἐν τῇ Σχολῇ ποιάν τινα τάξιν· ἐκ τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ τῆς ἀναγνωσθείσης κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐξετάσεων τῇ 1/7/70 καταφαίνεται ὅτι ἐπεμελήθη τῶν ἀρχείων συστήσας ***Μητρῷον*** ἢ βιβλίον τῆς τῶν μαθητῶν ἐγγραφῆς, Κώδικας Πρακτικῶν ***ἵνα καταχωρηθῶσιν αἱ τοῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου πράξεις*** καὶ μηνιαίους τῶν μαθητῶν ***ἐλεγκτικοὺς καταλόγους***, κατήργησε τὴν ὑφηγεσίαν, προσέλαβεν ἰδιαίτερον καθηγητὴν τῆς Γαλλικῆς τὸν κ. Ἰ. Ζωγραφίδην, ἐπέστησε μεγάλως τὴν προσοχὴν εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀγωγῆς καὶ πειθαρχίας· «οἱ μαθηταί, ἔγραφεν ἔν τινι ἐκθέσει αὐτοῦ, καὶ συνοικοῦσιν ἐν τοῖς δωματίοις καὶ κάθηνται ἐν τῇ τραπέζῃ οὐχὶ ὡς ἔτυχεν ἀλλὰ κατὰ τάξεις, κατὰ βαθμούς, κατ' ἀρχαιότητα, καθ' ἡλικίαν, συνδειπνοῦντος ἐκ περιτροπῆς καὶ ἑνὸς τῶν κ. Καθηγητῶν. Κανοναρχοῦσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ μὴ ἱερωμένοι καὶ μεταβαίνουσιν εἰς Κων/πολιν ἐπὶ ἐγγράφῳ ἠτιολογημένῃ αἰτήσει. . . »

Ἐπίσης ἀόκνους φροντίδας κατέβαλε διὰ τὸ ζήτημα τῆς διαίτης καὶ ὑγιεινῆς τῶν μαθητῶν· τοῦτο φαίνεται ἐν οἷς

[1]) Ἀρχεῖα ἀλληλογραφίας ἐν τῇ θ. Σχολῇ (1915/69). Ἡ διδασκαλία τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης εἰσήχθη ἐκ νέου ἐν τῇ θ. Σχολῇ τὸ 1874

ἐπὶ μέρους τονίζει ὅτι καὶ ἡ ὑλικὴ τῆς σχολῆς κατάστασις «ἀμιλλᾶται οὕτως εἰπεῖν πρὸς τὴν ἄλλην αὐτῆς εὐεξίαν», ὅτι ἐγένετο «τοῦ ὅλου κτιρίου καὶ πάντων τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ γενικὴ μετασκευὴ καὶ ἐπισκευὴ ἰδίως τῆς Β. πλευρᾶς ἐπὶ τὸ στερεώτερον καὶ κομψότερον ἀνοικοδόμησις, τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ διακόσμησις, κτηματολογίου ἀκριβοῦς κινητῶν καὶ ἀκινήτων κατάρτησις, τῶν Πατριαρχικῶν δωματίων φιλόκαλος ἐπιμέλεια, τῶν χειρογράφων καὶ ἄλλων τῆς Βιβλιοθήκης βιβλίων ἀρξαμένη κομψὴ βιβλιοδεσία [1]) ».

Ὡρισμένως ἡ Ἱ. Θ. Σχολὴ θὰ ὠφελεῖτο μεγάλως ἐὰν ἡ Σχολαρχία τοῦ Σ. Βρετοῦ ἦτο διαρκεστέρα· ἁπλοῦς καὶ ἀπέριττος, ζηλωτὴς κληρικὸς ὁ Σ. Βρετὸς ἀλλ' ἀήθης ὅσον ἀφορᾶ τὰς ραδιουργίας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὰς μεθόδους τοῦ Γεροντισμοῦ τοῦ Φαναρίου ὅστις τότε ἐπηρέαζε μεγάλως τὴν Σχολήν· βαθεῖαν ἔχων τὴν συναίσθησιν περὶ τῆς ἀξίας τῆς θέσεως ἐν ᾗ ἐκλήθη καὶ ὑπολογίζων καλῶς τὰς εὐθύνας τῆς Διευθύνσεως, ἀνεξάρτητος τὸ φρόνημα ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου οὐδενὶ δουλεύων καὶ μηδενὶ χαριζόμενος, προσεπάθησε νὰ περιστείλῃ τὰ ἔκτροπα, ἀλλὰ μὴ εὑρὼν παρὰ τῶν ἁρμοδίων τὴν ἀπαιτουμένην ὑποστήριξιν εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐνεργήσῃ κανὰ συνείδησιν, προὐτίμησε νὰ παραιτηθῇ μετὰ Σχολαρχίαν ὀλίγων μηνῶν καὶ νὰ ἀποχωρήσῃ πρὶν ἢ ἡ θύελλα τῆς ἀντιπολιτεύσεως παρασύρῃ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ δίνῃ.

Ἡ παραίτησις τοῦ Σ. Βρετοῦ ἠκούσθη μετὰ δυσθυμίας παρὰ πάντων ὅσοι μετὰ χαρᾶς ἀνυποκρίτου ὑπεδέχθησαν τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα εἶχε λάβει ὁ νέος Διευθυντὴς ἵνα ἐπαναφέρῃ τὴν φυγαδευθεῖσαν ἐκ τῆς Σχολῆς γαλήνην, ἐπειδὴ δὲ ἡ παραίτησις αὕτη ἐγένετο οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ Διευθυντοῦ, εἶχε τὸν ἀντίκτυπον καὶ ἔξω τῆς Σχολῆς.

[1]) Κώδηξ πρακτικῶν 1769 σ. 34/39

καὶ τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τούτου ἐδημιουργήθη ἦτο δυσαναπλήρωτον. Πρὸ τοιαύτης ἐκρύθμου καταστάσεως εὑρεθέντες οἱ τότε διευθύνοντες τὰς τύχας τῆς Θ. Σχολῆς, προσεπάθησαν καὶ πάλιν νὰ ἐξοικονομήσωσι τὰ πράγματα ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ τοιουτοτρόπως διωρίσθη διευθυντὴς ὁ Ἀγχιάλου Βασίλειος καὶ ἐπανελήφθη τὸ μέτρον τῆς προσωρινῆς διευθύνσεως καίτοι ἡ πεῖρα ἀπέδειξε ὅτι πολλῷ ἀπεῖχε νὰ ἀποτελῇ τὸ ἄριστον, ὁσάκις δὲ ἐφηρμόσθη μᾶλλον ζημίαν ἐπέφερε καὶ ἀνέκοπτε τὴν πρόοδον τῆς Σχολῆς καθόσον ὡς ἄριστα παρατηρεῖ ὁ Ν. Γλυκᾶς ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ [1]), ὁ προσωρινῶς διευθύνων οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην διὰ πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐν τῇ Σχολῇ, καλυπτόμενος ὑπὸ τῆς προσωρινότητος, περὶ ἓν δὲ μόνον φροντίζει πῶς νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ πράγματα, ἐνδιαφερόμενος μόνον διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν καὶ οὐδόλως μεριμνῶν διὰ τὴν οὐσίαν τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς Σχολῆς. Εἶναι ἀληθῶς ἀπορίας ἄξιον διατὶ δὲν κατωρθώθη νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τὸ σύστημα τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ ἐσωτερικῶν σχολῶν αἵτινες ἔχουσι τοὐλάχιστον ἕνα ὑποδιευθυντήν. Ὅ,τι εἶχε ἐπινοηθῇ ἄλλοτε ἐπὶ Κ. τοῦ Τυπάλδου, ἡ διάκρισις δηλ. μεταξὺ Σχολάρχου καὶ Διευθυντοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐφαρμόζηται κάλλιστα ἐν τῇ Διευθύνσει τῆς Σχολῆς, πλὴν οὐχὶ ὡς ***δυαρχία*** ἢ ***συναρχία***, ἀλλὰ τοῦ ἑνὸς μὲν ἀναλαμβάνοντος τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ ἐκπαιδευτικὸν μέρος, τὴν μέριμναν τῆς πλήρους, τακτικῆς καὶ καρποφόρου διδασκαλίας, τοῦ δὲ ἑτέρου φροντίζοντος διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ πειθαρχίας καὶ κανονίζοντος τὴν ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν κίνησιν καὶ ζωὴν τῆς Σχολῆς. Διὰ καθιδρυμα ἔνθα διαιτῶνται ἱκαναὶ δεκάδες μαθητῶν, ἀναλόγων Καθηγητῶν καὶ ἄλλου κατωτέρου προσωπικοῦ, ἡ ἐργασία εἶναι κολοσσιαία ὅταν ἀνατίθεται εἰς ἕν καὶ μόνον πρώσωπον,

1) Βιογραφία καὶ ἡμερολόγιον Ν. Γλυκᾶ τομ. Α. σ. 103.

τὸ ὁποῖον δέον νὰ ἀγρυπνῇ περὶ τῆς εἰσόδου καὶ ἐξόδου τοῦ προσωπικοῦ, περὶ τῆς διαίτης, περὶ τῆς ἀνελλιποῦς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων ἑκάστου τούτων, περὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τῆς Σχολῆς· ἐνταῦθα δέον νὰ ἀναζητήσωμεν τὸν σκόπελον εἰς τὸν ὁποῖον, πρὸς τοῖς γνωστοῖς ἄλλοις, προσέκρουσαν ἱκανοὶ τῶν Διευθυντῶν ἠναγκασμένοι ὡς ἐκ τῶν πολαπλῶν καθηκόντων νὰ ἐκτελῶσιν ἄλλα μὲν τούτων ἐπιπολαίως, ἄλλα δὲ καὶ νὰ παραλείπωσιν τοῦ χρόνου μὴ ἐπαρκοῦντος πρὸς ἐξέτασιν ὅλων τῶν ὑποθέσεων τῆς Σχολῆς· ἐνταῦθα δέον νὰ ἀναζητήσωμεν τὸν σκόπελον εἰς τὸν ὁποῖον προσέκρουσαν ἱκανοὶ τῶν Διευθυντῶν ἠναγκασμένοι ὡς ἐκ τῆς πληθώρας νὰ ἐκτελῶσιν ἐπιπολαίως τινα τῶν καθηκόντων, ἄλλα δὲ καὶ νὰ παραλείπωσιν ἔλλείψει χρόνου ἐπαρκοῦς.

Κατὰ τὸ 1870 ἡ Ἐφορεία τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς κατιδοῦσα τὴν ἀνάγκην ἰδιαιτέρου βιβλιοθηκαρίου διὰ τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς καὶ τῆς Σχολῆς πρὸς διατήρησιν καὶ διαχείρισιν τῶν βιβλίων διώρισε βιβλιοφύλακα τὸν Κωνσταντῖνον Χειμώνιον. Κατὰ τὸ αὐτὸ σχολικὸν ἔτος (1870-71) λόγῳ τῆς ἀθρόας προσελεύσεως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μαθητῶν, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ παρακολουθήσωσι τὰ μαθήματα τῆς Α΄ τάξεως, συνέστη καὶ προκαταρκτικὴ τάξις. Αἱ ἐξετάσεις τὸ 1871 ἤρξαντο τὴν 1ην Ἰουλίου παρουσιάζοντος τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Διδυμοτείχου Διονυσίου· ὁ διευθύνων Ἀγχιάλου Βασίλειος ἐν τῇ εἰθισμένῃ ἐκθέσει περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς ὑπέδειξε πρὸς θεραπείαν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων τὴν σύστασιν Ἱερατικῶν Σχολῶν, ὁ δὲ καθηγητὴς Ι. Παραπαντόπουλος ἀπήγγειλε λόγον ἔχοντα ὑπόθεσιν τὸν βίον Μαξίμου τοῦ Ἁγιορείτου, Ἕλληνος τὸ γένος καὶ ἀκμάσαντος ἐν Ρωσσίᾳ τὸν ΙΕ αἰῶνα. Κατὰ τὸ πέρας τῶν ἐξετάσεων ὁ Τοποτηρητὴς Διδυμοτείχου Διονύσιος ἀνήγγειλε τὴν εὐχάριστον εἴδησιν ὅτι τὸ ἀπὸ πολλοῦ μελετώμενον σχέδιον τῆς τακτι-

κῆς εἰς Εὐρώπην ἀποστολῆς μαθητῶν τῆς Σχολῆς πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν ἐπραγματοποιήθη, καθόσον ὁ φιλογενὴς Χρηστάκης Ζωγράφος ἀνέλαβε τὴν σχετικὴν δαπάνην ἀναγγείλας τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς:

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ ἁγίῳ Διδυμοτείχου κ. κ. Διονυσίῳ Τοποτηρητῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἐπιθυμῶν ὅπως συντελέσω ἐν μέρει εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν δυσχερειῶν εἰς ἃς ἐπ' ἐσχάτων περιῆλθεν ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολή, ἕνεκα τῆς ἐπαισθητῆς μειώσεως τῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρύματος ἀπαιτουμένων πόρων, διὰ πασιγνώστους αἰτίας εἰς πάντα εὐσεβῆ Χριστιανὸν ἀλγεινὴν ἐμποιούσας συναίσθησιν, τίθημι, λόγῳ ἐθελουσίας προσφορᾶς, ὑπὸ τὴν διάθεσιν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ἐτησίαν ἐκ λιρῶν 120 πρόσοδον χρηματικοῦ κεφαλαίου, περὶ οὗ ἐμοὶ ἐναπόκειται ἡ φροντὶς ὅπως τοποθετηθῇ κατ' ἀσφαλῆ τρόπον ὅπως παράγῃ ἐτησίως τὸ ἐν λόγῳ ποσὸν ὑπὲρ τῆς εἰρημένης σχολῆς. Ὡς εὐστοχωτέραν δὲ κρίνων τὴν ἀκόλουθον χρῆσιν τῆς ἀνωτέρω προσόδου τίθημι ὡς ὅρους ἀπαραιτήτους αὐτῆς τοὺς ἑξῆς:

α') τὸ ποσὸν τοῦτο θέλει δαπανᾶσθαι κατ' ἔτος εἰς τὴν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ ἐπὶ τετραετίαν συμπλήρωσιν καὶ τελειοποίησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἑνὸς ἐκ τῶν τελειοδιδάκτων ὑποτρόφων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολ. Σχολῆς ὅν ἂν καταλληλότερον ἤθελεν ἐγκρίνῃ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἵνα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐκεῖσε ἀποσταλῇ

β') ὁ τοιοῦτος ὑπότροφος ἀποστελλόμενος ἐπὶ τούτῳ εἰς Εὐρώπην ὀφείλει ἐνόρκως καὶ ἐπὶ ἀξιοπίστῳ ἐγγυήσει ὑποσχεθῆναι, ὅτι μετὰ τὴν ἐκεῖσε ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ θέλει σχολαρχήσῃ ὡς Διευθυντὴς ἐν τῇ εἰρημένῃ Σχολῇ, ἢ διδάξῃ ὡς ἁπλοῦς καθηγητὴς ἐπὶ ὁλόκληρον τετραετίαν ἐπὶ τῷ ἡμίσει μισθῷ τοῦ νῦν Διευθυντοῦ ἢ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καθηγητῶν.

γ') ἅμα τῇ ἐξ Εὐρώπης ἐπανόδῳ τοῦ ἐν λόγῳ ὑποτρόφου, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος θέλει φροντίσῃ ἵνα ἀποστείλῃ ἐν Εὐρώπῃ, ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, ἄλλον ἐπίσης τελειοδίδακτον μαθητὴν τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θ. Σχολῆς, ὅστις διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τελειοποιούμενος προσηκόντως ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει του ὀφείλει νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν προκάτοχόν του ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ καὶ Διευθύνσει τῆς αὐτῆς Σχολῆς, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς τετραετοῦς ὑπηρεσίας τοῦ τελευταίου τούτου, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἤδη Σχολάρχης καὶ Διευθυντὴς θελήσῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν του καὶ ἐγκριθῇ τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ νεωστὶ ἐξ Εὐρώπης ἐλθών, ὀφείλει νὰ διδάσκῃ ἐν τῇ Σχολῇ ὡς Καθηγητὴς ἐπὶ τῷ ἡμίσει τοῦ τῶν καθηγητῶν μισθοῦ. Τοιουτοτρόπως ὁ μὲν ἐξ Εὐρώπης ἐπανελθὼν θέλει ὑπηρετήσει ὡς ἄνω εἴρηται τὴν Σχολὴν ἐπὶ τετραετίαν. Ἐν τῷ χρονικῷ δὲ τούτῳ διαστήματι ἕτερος ἀντ' αὐτοῦ θέλει προπαρασκευάζεσθαι ἐν Εὐρώπῃ πρὸς ἔγκαιρον ἐγκατάστασιν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Οὗτοι εἰσί, Σεβασμιώτατε, οἱ ὅροι εἰς οὓς καθυποτάσσεται τὸ παρ' ἐμοῦ προσφερόμενον δώρημα. Πρὸς διηνεκῆ δὲ τὴν διατήρησιν αὐτοῦ καὶ ἵνα μὴ καιρικαὶ τυχὸν περιστάσεις ἐπιφέρωσι τὴν ἐλαχίστην αὐτῶν ἢ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἀθέτησιν ἢ τροποποίησιν, καθικετεύω τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καὶ τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, ὅπως δι' ἐπισήμου Πατριαρχικοῦ συγιλλιώδους γράμματος, ἐπιδοθησομένου μοι, καθιερωθῶσιν οἱ ἄνω περιλαμβανόμενοι ὅροι καὶ διαμείνωσιν ἐσαεὶ ἀπαρασάλευτοι καὶ ἀναλλοίωτοι. Ἀνατιθέμενος δὲ εὐσεβάστως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὅρων τούτων εἰς τὴν συνετὴν φροντίδα τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, εἰδοποιῶ ταυτοχρόνως τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα ὅτι ἡ χορήγησις αὐτῆς ἄρχεται ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐ. ἔ., κατὰ συνέπειαν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας ταύτης τὸ ἐν λόγῳ ποσὸν τῶν 150 λιρῶν εὑρίσκεται παρ' ἐμοὶ ὑπὸ τὴν διάθεσιν τῆς Α. καὶ Ἱ. Συνόδου. Συνιστῶ-

μενος εἰς τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς τῆς Ὑμ. Σεβασμιότητος καὶ τῆς Α. καὶ Ι. Συνόδου, ὑποσημειοῦμαι μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ,

τέκνον ἐν Κυρίῳ πειθήνιον [1])

Χ. Β. ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

28 Ἰουνίου 1871

Ὁ Ἀγχιάλου Βασίλειος διηύθυνε προσωρινῶς τὴν Θ. Σχολὴν ἐπὶ διετίαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1872 συνεπείᾳ ἀποφάσεως ληφθείσης Συνοδικῶς [2]) ἵνα ἐφεξῆς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιδόσεως τῶν διπλωμάτων τοῖς τελειοφοίτοις τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς τελῆται ἐν τῷ Ἱ. αὐτῆς ναῷ Πατριαρχικὴ λειτουργία ὑπὲρ τῶν κτητόρων, εὐεργετῶν καὶ συνδρομητῶν αὐτῆς τὴν 9ην Ἰουλίου, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ πρῶτον ἐτελέσθη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ λειτουργία καθ' ἣν συνελειτούργησαν τῇ Α. Θ. Π. ἔνδεκα ἀρχιερεῖς, Συνοδικοί τε καὶ μή, ὡμίλησε δὲ ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν Ν. Γλυκᾶς περὶ εὐεργεσίας.

Μεταξὺ τοῦ 1860 καὶ 1864 ἐδίδαξαν ἐν τῇ Σχολῇ ὁ ***Χ. Σοφιανόπουλος*** (Ἑλληνικά, Λατινικά, Πολιτικὴν Ἱστορίαν καὶ ὁ ***Φ. Μανιάτης*** (ὑφηγητής, Γαλλικά).

Ἐφεξῆς ἐδίδαξαν τὸ 1864 ἀρχιμ. ***Ν. Γλυκᾶς*** — διευθυντὴς—(Δογματικήν, Ποιμαντικήν, Ἠθικὴν Θεολογίαν καὶ Χρονολογίαν).

Ἀρχιμ. Φιλόθεος Βρυέννιος (Ἐκ/κὴν Ἱστορίαν, Ἐξηγητικήν, Λατινικά.)

Ἱεροδ. Κ. Πληξιώτης (θεολογικὴν ἐγκυκλοπαιδείαν, εἰσαγωγὴν εἰς τὰς Γραφάς, Ἑβρ. ἀρχαιολογίαν, Ἐκκλ/κὸν Δίκαιον, Ἑρμηνείαν τῶν Πατέρων)

Χρῆστος Δ. Παπαδόπουλος (Φιλοσοφικά, Μαθηματικά.)

Ἠλίας Τανταλίδης (Ἕλληνας ποιητάς, Ρητορικήν.)

Βασίλειος Γρηγοριάδης (Ἑλληνικά, Λατινικά, Π. Ἱστορίαν ***Κωνσταντῖνος Ἀνθόπουλος*** (Γαλλικά, Τουρκικά.)

Ἰωάννης Παραπαντόπουλος (Σλαυωνικά).

Λεωνίδας Δ. Φωκαεὺς (Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικήν.)

Ὑφηγηταὶ ***Κύριλλος Ἱεροδιάκονος*** (Ἑλληνικά). ***Γρηγόριος ἱεροδ. Λέσβιος*** (Γεωμετρίαν).

1865 Ὁ διευθυτὴς Πρεσλάβας ***Ἄνθιμος*** (Σλαυωνικὴν) ὁ ***ἀρχ. Γ. Γρηγορᾶς***, Ποιμαντικὴν, Κανον. Δίκαιον, Πατρολογίαν καὶ Ἱ. Κατήχησιν.)

Ὑφηγηταὶ ***ἱερεὺς Ἰωάννης Ζῆτρος*** (Ἑλληνικὰ) ***Χ. Ἰωάννης Χ. Ἠλιάδης*** (τουρκικά). Οἱ Ἱεροδιάκονοι ***Ἄνθιμος Ἀλεξιάδης*** Δρυστραῖος καὶ ***Καλλίνικος Ἀρκαδιώτης*** (Ἐκκλ/κὴν Μουσικήν).

1866 νέος καθηγητὴς ὁ ***Γ. Βιολάκης*** (ἐκκλ/κὴν Μουσικήν).

[1]) Τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον τῷ 1879 διέθηκεν ὁ Χ. Ζωγράφος ἀπετελεῖτο ἐκ 1200 λιρῶν κατατεθειμένων ἐν τῷ Ἐθνικῷ ταμείῳ πρὸς 10%. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τόκοι τοῦ κληροδοτήματος δὲν ἦσαν ἐπαρκεῖς, τῷ 1897 ὁ δωρητὴς προσέθηκεν ἑτέρας 200 λίρας. Τὸ κληροδότημα τοῦτο τὸ ἱδρυθὲν πρὸς τελειοτέραν μόρφωσιν τῶν ἀποφοίτων τῆς Θ. Σχολῆς ἐν Εὐρώπῃ, παρείχετο κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῆς ἐφορείας τῆς Θ. Σχολῆς εἰς ἕνα τῶν ἀρίστων ἀποφοίτων κατ' ἐκλογὴν τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Δι' αὐτοῦ ἐσπούδασεν ἐν Εὐρώπῃ ὁ διάκονος ***Δημήτριος Ἰωαννίδης*** τῷ 1873 ὅστις ἀσθενήσας διέκοψε τὰς Θεολογικὰς σπουδὰς καὶ μετέβη εἰς Ἀθήνας ἔνθα ἐδίδαξεν ὁ ***Βασίλειος Ἀντωνιάδης*** τῷ 1879, ὅστις ἐπανελθὼν διωρίσθη εἰς τὴν Ἱεροσολύμοις Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀπὸ τοῦ 1890 μέχρι τοῦ 1926 καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχ. Χάλκης· ὁ διάκονος ***Ἀγαθάγγελος Κωνσταντινίδης*** (ὁ νῦν Ἐφέσου) τῷ 1892, ὅστις ἐπανελθὼν διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Σχολῆς (1896-1901) ὅτε προήχθη εἰς Μ/λίτην Γρεβενῶν· ὁ ἱεροδιάκονος ***Γερμανὸς Στρηνόπουλος*** τῷ 1900, ὅστις ἐπανελθὼν τὸ 1904 διωρίσθη καθηγητὴς, τῷ 1907 προσωρινὸς διευθυντὴς, τῷ 1908 ὁριστικὸς διευθυντὴς τῆς Σχολῆς μέχρι τοῦ 1922·

Κατὰ τῷ 1908 ἀπεφασίσθη ἵνα τοῦ λοιποῦ ἡ ἀποστολὴ γένηται διὰ διαγωνισμοῦ ἐνώπιον Ἐπιτροπῆς ἣν θὰ ὥριζεν ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος. Ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους ἐσπούδασαν ἐν Γερμανίᾳ ὁ ***Βασίλειος Στεφανίδης*** ὅστις ἐπανελθὼν τὸ 1912 διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ 1922 ὁπότε ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας, ὁ νῦν καθηγητὴς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Πανεπιστημίῳ· ὁ ***Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης***, ὁ νῦν διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Ριζαρείου Σχολῆς· τὸ 1931 δαπάναις τοῦ ἰδίου κληροδοτήματος ἀπεστάλη εἰς Στρασβοῦργον ὁ ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κορωναῖος, καθηγητὴς νῦν ἐν τῇ Σχολῇ.

[2]) Ἐκκλ. Ἐπιθεώρησις τόμ. ΙΖ' § 224-5 σ. 134-5.

Ὑφηγηταὶ **Ἱεροδ. Παρθένιος** (Ἑλληνικά), **Ἱεροδ. Κύριλλος** (Γαλλικά), **Ἱεροδ. Κύριλλος Κρὴς** (Ἀριθμητικήν), **Ἱεροδ. Κ. Βαφείδης** (Γαλλικά.)

1867 Καθηγηταὶ **Ἱεροδ. Ἰ. Ἀναστασιάδης** (Ἐκκλ/κὴν Ἱστορίαν, Ἐξηγητικήν, Λατινικά).

Ὑφηγηταὶ **Γρηγόριος Δρακόπουλος** (Ἑλληνικά), **Ἱλαρίων ἱεροδ. Κανάκης** (Λατινικά), **ἱερ. Ἀθανάσιος Χ. Ἡλιοὺ** (Τουρκικὰ), **Βασίλειος Κάνδης** (Π. Ἀριθμητικήν).

1868 Καθηγητὴς Ἰ. **Παραπαντόπουλος** (Σλαυωνικήν, Γαλλικά **Ἰ. Βασματζίδης** (Ἑλληνικά), **Χ. Παπαδόπουλος** (Τουρκικά).

Ὑφηγηταὶ **Ἱεροδ. Ἀμβρόσιος**, **Ἀθανάσιος Μεγακλῆς** (Ἐκκλ/κὴν Μουσικήν).

1869 Σχολάρχης **Σ. Ι. Βρετὸς** (Δογματικὴν, ἴ. Κατήχησιν), **Κλεάνθης Χαραλαμπίδης** (Τουρκικά), **Ἰ. Λαστὶκ** (Γαλλικά).

1870 Ἀγχιάλου **Βασίλειος** (Ποιμαντικήν, Λατινικά), **Ἰωάννης Ζωγραφίδης** (Γαλλικά, Θ. Ἀριθμητικήν).

1871 **Ἀρχ. Ἱλαρίων Κανάκης** (Πατρολογίαν, Εἰσαγωγὴν εἰς τὰς Ἁ. Γραφάς, Ἱ. Ἱστορίαν, Ἑβραϊκὴν Ἀρχαιολογίαν)

Κ. Σαριδάκης (Γαλλικὰ Θ. Ἀριθμητικήν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Τὰ κατὰ τὴν Σχολαρχίαν τοῦ Γρηγορίου Φωτεινοῦ.—Σύστασις ἐπιτροπῆς πρὸς μεταρρύθμισιν τῆς Θ. Σχολῆς.—Πρότασις περὶ ἱδρύσεως ἱερατικῆς Σχολῆς καὶ περιορισμοῦ τῶν τάξεων τῆς θεολογικῆς.—Οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς ἀρχ. Ἰωάννης Ἀναστασιάδης καὶ Ἠλίας Τανταλίδης καὶ τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα. — Σχολαρχία Ἀγχιάλου Βασιλείου ὃν διαδέχεται προσωρινῶς ὁ Γρ. Ζιγαβηνὸς καὶ ὁριστικῶς ὁ Γερμανὸς Γρηγορᾶς.—Διατάξεις περὶ ἐξετάσεων.—Οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς.—Ἰωακεὶμ ὁ Γος καὶ ἡ Θ.Σχολὴ.—Ὀκταετὴς κύκλος φοιτήσεως.—Ἀπόφασις περὶ Πατριαρχικῆς λειτουργίας ἐν τῷ Ἱ. ναῷ τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἰ.Φωτίου, πρώτου

κατὰ παράδοσιν κτήτορος καὶ ἀνακαινιστοῦ τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος.— Κατάργησις τῆς ὀγδόης τάξεως.— Σκέψεις περὶ τῆς ἐκ βάθρων ἀνακαινίσεως τῆς Θ. Σχολῆς καὶ ἀπόφασις περὶ ἀνοικοδομήσεως αὐτῆς κατὰ πλευράς. — Κατάρρευσις τοῦ κτιρίου τῆς Θ. Σχολῆς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1894 καὶ προσωρινὴ ἀναστολὴ τῆς λειτουργίας αὐτῆς.— Ἀτέρμονες συζητήσεις περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Θ. Σχολῆς.—Θ. Σχολὴ Χάλκης καὶ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις.— Οἱ μέχρι τοῦ 1894 διδάξαντες ἐν τῇ Σχολῇ νέοι καθηγηταί.

Τὸν τῷ 1872 ἀποχωρήσαντα ἐκ τῆς Σχολαρχίας Ἀγχιάλου Βασίλειον διεδέχθη Γρηγόριος ὁ Φωτεινός, ὁ μετέπειτα Ἐπίσκοπος Μυριοφύτου· μεταξὺ τῶν αἰτίων τῆς βραχυχρονίου διευθύνσεως τοῦ νέου Σχολάρχου εἶναι καὶ λυπηρὸν ἐπεισόδιον συμβὰν κατὰ τὸ 1872, ἡ παραπλάνησις δηλ. δύο μαθητῶν ὑπὸ ξένου δόγματος κληρικῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Σχολὴν δῆθεν χάριν μελετῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ πράγματι δὲ διὰ νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸ ἔργον τῶν προπαγανδιστῶν [1]).

Γενικῶς Γρηγόριος ὁ Φωτεινὸς μὴ προσεταιρισθεὶς οὐδένα καὶ μὴ κομματισθείς, ἐπέδειξε σχετικὴν ἀνεξαρτησίαν φρονήματος καὶ χαρακτῆρος καὶ ἐμφορούμενος ὑπὸ ἀνακαινιστικοῦ καὶ φιλοπροόδου πνεύματος, ὁμοῦ μετὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ι. Ἀναστασιάδου συνέταξεν ἔκθεσιν τῶν ἐπενεκτέων ἐν τῇ Σχολῇ μεταρρυθμίσεων πρὸς θεραπείαν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων ἐν τῇ Σχολῇ ἀπὸ ἀπόψεως ὑγιεινῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς. Ἡ Ἱ. Σύνοδος λαβοῦσα ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν τὴν ἔκθεσιν ταύτην διώρισεν ἐπταμελῆ ἐπιτροπὴν ὅπως

---

[1]) Κατὰ τὸ ἐν λόγῳ ἐπεισόδιον ἡ Σχολὴ σύσσωμος ἀπεδοκίμασε τοὺς λιποτάκτας. Πρωτοστατούντων δὲ τοῦ Γερμανοῦ Καλλιγᾶ († Μητροπολίτου Ἀθηνῶν) τοῦ Λουκᾶ Πετρίδου († Αἴνου) καὶ τοῦ Β. Ἀντωνιάδου, ἀπεκλείσθησαν μὲν οἱ παραπλανηθέντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ συλλόγου καὶ ἀπεστάλησαν εἰς Πατριαρχεῖα, εἰς δὲ τοὺς κατάχρησιν ποιησαμένους τῆς φιλοξενίας προπαγανδιστὰς ἐστάλη ἐπιστολὴ λατινιστὶ συντεταγμένη ἐν ᾗ ἐκαυτηριάζετο τὸ ἀντιχριστιανικὸν αὐτῶν ἔργον, (ἴδε σχετικὰ ἐν τῇ «Ὀρθοδοξίᾳ» ἔτος Β' τόμ. 15 σ. 126-129).

συσκεφθῇ συντόνως περὶ τῶν ἀφορώντων τὴν Θ. Σχολὴν Χάλκης. Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἦσαν ὁ Δέρκων Νεόφυτος, ὁ Βάρνης Ἰωακείμ, ὁ Ἰμβρου Νικηφόρος (Γλυκᾶς) ὁ Μ. Πρωτοσύγγελος Δωρόθεος Εὐελπίδης, ὁ Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἀρχιμ. Φιλόθεος (Βρυέννιος), ὁ Ἁγιοταφίτης ἀρχιμ. Βενιαμὶν καὶ ὁ ἱεροδ. Κωνστ. Βαλλιάδης.

Ἡ πρώτη συνεδρίασις τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀντιπροέδρου Βάρνης Ἰωακείμ, ἀπόντων τοῦ προέδρου Δέρκων Νεοφύτου καὶ τοῦ ἀρχιμ. Βενιαμὶν, ἐγένετο τῇ 25 Μαΐου τοῦ 1873. κατ' αὐτὴν ἀνεγνώσθη ἡ ἔκθεσις τοῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ καθηγητοῦ Ἰ. Ἀναστασιάδου ἀπεφασίσθη δὲ νὰ ζητηθῶσιν ἐκθέσεις καὶ τῶν λοιπῶν καθηγητῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐλήφθησαν καὶ αὗται, τῇ 31 Μαΐου 1873 συνῆλθεν ἡ ἐπιτροπὴ καὶ ἀπεφάσισεν ὅτι πρὸς προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς λίαν συντελεστικὴ θὰ ἦτο ἡ σύστασις Ἱερατικῆς Σχολῆς. Ἐφεξῆς δὲ ἐπειδὴ οἱ Μητροπολῖται Δέρκων, Ἰμβρου, καὶ ὁ Μ.Πρωτοσύγγελλος ἦσαν πολὺ ἀπησχολημένοι, ὁ δὲ ἀρχιμ. Βενιαμὶν Ἰωαννίδης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παρητήθη ἀπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, ἐνεκρίθη ἵνα τὰ λοιπὰ μέλη συσκεφθέντα ἰδιαιτέρως προβῶσιν εἰς τὸν καταρτισμὸν ὁριστικῆς ἐκθέσεως, ἥτις θὰ ὑπεβάλλετο εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς συζήτησιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἐπιτροπὴ ἤργησεν ἐπί τινας ἡμέρας τὸ μὲν διὰ νὰ παρασκευασθῇ ἕκαστον τῶν μελῶν διὰ τὴν ἐν λόγῳ ἔκθεσιν, τὸ δὲ ἕνεκα τῶν ἀρξαμένων ἤδη ἐξετάσεων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Τὴν 1ην Ἰουλίου ἡ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς καταρτισθεῖσα ἔκθεσις ἐδόθη τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ἀνεγνώσθη δὲ αὐθημερὸν ἐν ἐκτάκτῳ συνεδριάσει τῆς Ἱ. Συνόδου.

Ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκθέσει κατεδεικνύετο ἡ ἀνάγκη συστάσεως Ἱερατικῆς Σχολῆς περιλαμβανούσης ὀκτὼ τάξεις, καὶ τῆς Θεολογικῆς περιλαμβανούσης μόνον τέσσαρας τάξεις, τὰς ἐπιστημονικὰς· οἱ προωρισμένοι

διὰ τὸν κατώτερον λεγόμενον κλῆρον, θὰ ἐφοίτων μόνον εἰς τὰς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς τάξεις, οἱ δὲ προωρισμένοι δι' ἀρχιερατείαν θὰ ἐξηκολούθουν τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ.

Κατ' ἀρχὰς θὰ εἰσήγοντο εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν οἱ μαθηταὶ τῶν κατωτέρων τάξεων, ἕως οὗ βαθμηδὸν καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ συσταθησομένη Ἱερατικὴ Σχολὴ συμπληρώσῃ τὰς τάξεις αὐτῆς.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ θὰ ἀπηρτίζετο ἐκ μιᾶς τάξεως προσλαμβανομένων 25 μαθητῶν· τὸ ἑπόμενον ἔτος οἱ μαθηταὶ τῆς πρώτης θὰ ἀπετέλουν τὴν Β' τάξιν καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι τῆς τελικῆς συμπληρώσεως τῶν ὡρισμένων τάξεων. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐφρόνει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ Ἱερατικὴ Σχολὴ ἔδει νὰ ἱδρυθῇ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ εἴτε ἐντὸς μοναστηρίου τινὸς εἴτε προσωρινῶς ἐντὸς οἰκίας καταλλήλου [1]).

Κατ' Ἰούνιον τοῦ 1872 διωρίσθησαν καθηγηταὶ τῆς Θ. Σχολῆς οἱ ἐκ τῆς Ρωσίας ἐπιστρέψαντες Γρ. Ζυγαβηνὸς καὶ Κ. Βαφείδης, τῇ δὲ 22 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους παρητήθη ὁ Νικηφόρος Γλυκᾶς ἕνεκα διαφωνίας ὡς γράφει ὁ ἴδιος εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἠλία Τανταλίδου καὶ τοῦ Σχολάρχου Ἀγχιάλου, περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος [2]).

Γρηγόριον τὸν Φωτεινὸν διεδέχθη προσωρινῶς ὁ ἐκ

---

[1]) Ἀνατολικὸς Ἀστήρ. 1879, 8 Ἰουνίου.

[2]) Ἐξάγεται ἐντεῦθεν ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ν. Γλυκᾶ ἔνθα γίνεται λόγος περὶ σκηνοθετηθείσης δυσφορίας τῶν μαθητῶν καταφερομένων κατὰ τῶν κηρυγμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν προκαλουμένων ἐπικρίσεων τοῦ τύπου ὅτι ἡ διαφωνία αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος δὲν ἦτο ἡ κυρία αἰτία τῆς παραιτήσεως τοῦ Γλυκᾶ· ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα ὑπῆρχον οἱ τῶν ἄκρων εἰς οὓς ἀνῆκεν ὁ Νικηφόρας Γλυκᾶς καὶ ἡ μερὶς τῶν μετριοπαθῶν, θλιβομένων διότι ἡ Ἐκκλησία ἠναγκάζετο νὰ λάβῃ σοβαρὰ μέτρα ἐναντίον ὁλοκλήρου ὀρθοδόξου κατὰ τὰ ἄλλα λαοῦ καὶ εἰς

τῶν καθηγητῶν Ἰωάννης Ἀναστασιάδης· ὁριστικῶς δὲ διευθυντὴς διωρίσθη τὸ βον ὁ Ἀγχιάλου Βασίλειος, παραμείνας μέχρι τοῦ 1876. Ἐκ τῶν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο λογοδοσιῶν τοῦ Σχολάρχου πληροφορούμεθα ὅτι κατὰ τὸ 1873 προσετέθη εἰς τὴν στ΄ τάξιν καὶ πάλιν ἡ κατὰ τὸ 1869, διακοπεῖσα διδασκαλία τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης ἣν ἀνέλαβε νὰ διδάξῃ ὁ Βασίλειος Γεωργιάδης, ὅστις ταυτοχρόνως ἀντικατέστησε τὸν ἀναχωρήσαντα καθηγητὴν τῆς Ἱστορίας καὶ Φιλοσοφίας Χρ. Παπαδόπουλον. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀπεφασίσθη ἵνα ἀποσταλῇ εἰς Γερμανίαν ὅπως καταρτισθῇ εἰδικῶς εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὁ ἐκ τῶν τελειοφοίτων τοῦ ἔτους 1872 Δημήτριος Ὀλύμπιος. Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθηματικῶν προσελήφθη ὁ κ. Γεώργιος

τὴν μερίδα ταύτην ἀνῆκον καὶ μαθηταὶ οἵτινες ἐτίμησαν τὴν καθηγητικὴν ἕδραν τῆς Σχολῆς καὶ οἱ συκοφαντούμενοι Ἠλίας Ταντταλίδης καὶ Ἰωάννης Ἀναστασιάδης (ὁ μετέπειτα Καισαρείας), οἵτινες εἰς ἀναίρεσιν τῶν αὐθαιρέτως χριόντων αὐτοὺς ὡς Βουλγαρίζοντας, ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν :

Παναγιώτατε Δέσποτα

Ἄγνωστός τις ὁμογενής, οὐκ' οἴδαμεν πόθεν λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον, ἀφορμὴν λαβόμενος τῆς παραιτήσεως τοῦ Ν. Γλυκᾶ διέδωκε διά τινος τῶν ἐντοπίων ἐφημερίδων ὅτι ὁ ἐλλόγιμος συνάδελφος ἡμῶν παρῃτήθη ὡς μὴ ἀνεχόμενος ὅθεν ἵνα ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ καταστῇ κέντρον ραδιουργιῶν καί μηχανευμάτων Ρωσικῶν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ συνεργασθῇ μετ' ἀνθρώπων οἵτινες καταπροδίδουσι τὰ τιμαλφέστερα τῆς Ἐκκλησίας συμφέροντα· ὡς τοιούτους δὲ ὁ ἀνώνυμος ὁμογενὴς καταγγέλλει τοὺς ὑποφαινομένους. Ἡ Ὑμ. Παναγιότης καθὼς καὶ ἡ σεβαστὴ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς Ἐφορεία γινώσκει βεβαίως τὸ ἀνυπόστατον τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ τοιαῦται ἀκριτομυθίαι οὐ μόνον δυνατὸν νὰ προστρίψωσιν μῶμον εἰς ἡμᾶς παρὰ τοῖς ἀγνοοῦσιν, ἀλλὰ πάντως νὰ ἐνθαρρύνωσι τοὺς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνόσιον πτέρναν κινήσαντας παρανόμους ἀντάρτας, ὅτι ὄθεν καί ἐν αὐτῇ τῇ Θ. Σχολῇ εὑρίσκονται πρόσωπα ἐτιδοκιμάζοντα τὴν ἀποτρόπαιον αὐτῶν ἀποστασίαν, σπεύ-

Λιανόπουλος ἀναλαβὼν αὐθορμήτως ἵνα διδάξῃ τὸ μάθημα τῆς Φυσικῆς. Διὰ τὸ μάθημα τῶν Μουσικῶν προσελήφθη ὁ πρῶτος ψάλτης τῆς νήσου Χάλκης Ἰάκωβος. Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1873-74 ἀναφέρονται αἱ ἑξῆς δωρεαί. Εἰς χρῆμα μὲν τοῦ Βασιλέως τῆς Σερβίας Μιλάνου ἐκ λ.τ. 50, εἰς γήπεδον δὲ 500 τετραγ. πήχεων ἐν Ἀντιγόνῃ, τοῦ Εὐσταθίου Χ. Στεφάνου. Αἱ εἰς βιβλία δωρεαὶ συνεποσώθησαν εἰς 334 βιβλία (407 τόμους), καὶ 65 φυλλάδια ὧν τὰ πλεῖστα τοῦ κ. Α. Ψυχάρη.

Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1874—5 ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀποσταλέντος ἵνα φοιτήσῃ ἐν τῇ Θ. Σχολῇ Σέρβου Σάββα μοναχοῦ, ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Βελιγραδίου ὁ ἱεροδιάκονος Φιρμιλιανὸς τελειόφοιτος τῆς ἐν Βελιγραδίῳ ἱερατικῆς Σχολῆς.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος Πατριαρχεύοντος Ἰωακεὶμ τοῦ Β΄ καὶ ἐφορευόντων τῶν ἁγίων Κυζίκου Νικοδήμου, Θεσσαλονίκης Ἰωακεὶμ, Μαρωνείας Ἀνθίμου καὶ Βελεγράδων Ἀνθίμου, ἐξεδόθη κανονισμὸς τῆς Σχολῆς, ὅστις εἶναι ἀντιγραφὴ τοῦ κανονισμοῦ τοῦ 1867 ἀνατυπωθέντος ἄνευ παραλλαγῆς.

δομεν κατὰ καθῆκον συνειδήσεως νὰ ἀποκρούσωμεν ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς τὴν ὅλως ἄδικον καὶ ἀνυπόστατον ταύτην κατηγορίαν διαβεβαιοῦντες τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν Ἁγίαν καὶ Ἱ. Σύνοδον περὶ τῆς ἀνέκαθεν ὁλοψύχου ἀφοσιώσεως ἡμῶν εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας τοῦθ' ὅπερ πλεονάκις καὶ γραφῇ ἀπεδείξαμεν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐνούσης ἡμῖν δυνάμεως. Ἐξαιτούμενοι δὲ πανευλαβῶς τὰς Θεοπειθεῖς Αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διατελοῦμεν

Τῆς Ὑ. Θ. καὶ προσκυνητῆς ἡμῖν Παναγιότητος
τέκνα εὐπειθῆ καὶ γνήσια.

Ἐν Χάλκῃ τῇ 15 Ἀπριλίου 1873 ,αωοβ΄ σωτήριον ἔτος.

Οἱ καθηγηταὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θ. Σχολῆς
Ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Ἀναστασιάδης
Ἠλίας Ταντταλίδης.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ διδάσκον προσωπικὸν, εἰς τὴν χηρεύουσαν θέσιν τοῦ καθηγητοῦ τῶν Φιλοσοφικῶν, διωρίσθη ὁ Δημήτριος Χαντζερῆς, ὅστις ὅμως ἀπέθανε κατὰ Μάρτιον τοῦ ἰδίου ἔτους.

Σημαντικωτέρα τῶν δωρεῶν κατὰ τὸ 1874 εἶναι ἡ τοῦ Χαλκηδόνος Γερασίμου, ὅστις ἐδωρήσατο τὴν ἐν Χάλκῃ οἰκίαν αὐτοῦ (ἣν ἅμα τῇ ἀνοικοδομήσει εἶχε διαθέσει διὰ τὴν Θεολ. Σχολὴν) ἀξίας 2000 λιρῶν. Αἱ εἰς βιβλία δωρεαὶ ἀνῆλθον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς 766 τόμους καὶ 404 φυλλάδια· ἐδωρήσαντο δὲ ταῦτα ὁ ἐν Βιέννῃ ἀρχ. Κοσμᾶς Λιβερόπουλος, ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας Δημ. Χαντζερῆς καὶ ὁ Ναοὺμ Χριστοδούλου Παπᾶ, ἔμπορος ἐν Λειψίᾳ, τὰ τοῦ αὐτόθι ἀποθανόντος ἀρχιμανδρίτου Ἀνδρονίκου Λιβεροπούλου καὶ ἀκολούθως τὴν ἐξ εἴκοσι καὶ δύο τόμων ἐγκυκλοπαίδειαν τῆς Προτεσταντικῆς θεολογίας.

Κατὰ τὸ 1875 ἀνεκοινώθη ἁρμοδίως τῇ σχολαρχίᾳ τῆς Θ. Σχολῆς ὅτι τὸ ὑπουργεῖον τῆς ἐν Ἑλλάδι δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐχορήγει τῇ Ι. Θ. Σχολῇ τὸ προνόμιον νὰ θεωρῶνται ἔγκυρα τὰ ἐνδεικτικὰ καὶ ἀπολυτήρια αὐτῆς ὡς τὰ τῶν Γυμνασίων ἐν Ἑλλάδι.

Τὸν Ἀγχιάλου Βασίλειον μετατεθέντα τῷ 1876 εἰς Σμύρνην διεδέχθη ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ προσωρινῶς ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν Γ. Ζυγαβηνός μέχρι τοῦ 1877, ὁπότε διορίζεται ὁριστικὸς διευθυντὴς ὁ ἐξ Εὐρώπης ἐπανελθὼν Γερμανὸς Γρηγορᾶς καὶ τίθεται τέρμα εἰς τοὺς συχνοὺς διορισμοὺς καὶ τὰς ἀντικαταστάσεις Διευθυντῶν τὸ αἴτιον τῶν ὁποίων διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις δέον νὰ ἀνατρέξῃ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀναπαραστήσῃ νοερῶς τὸ περιβάλλον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῆς ἀμορφώτου οὕτως εἰπεῖν καὶ ταραχώδους ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, καθ' ἣν ἄκρατοι φιλοδοξίαι ἀνικάνων νὰ ἐπιβληθῶσι διὰ τῆς ἀτομικῆς ἀξίας, πάντα λίθον ἐκίνουν ἵνα τὴν θέσιν ἀνωτάτου ρυθμιστοῦ κατέχῃ μετριότης τις ἵνα κερδηθῇ οὕτω καιρὸς καὶ προετοιμασθῇ καταλλήλως τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἀναρρίχησιν εἰς τὴν ἀρχήν· ἡ τοιαύτη γενικὴ

κατάστασις εἶχε τὴν ἀπήχησιν καὶ ἐν τῇ Θ. Σχολῇ τῇ αἰσθανομένῃ ἀμέσως τὸν ἀντίκτυπον τῆς ἐν Φαναρίῳ ζωῆς ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν προσωρινῶν διευθυντῶν καὶ δὴ ἐκείνων οἵτινες μὴ ἔχοντες τὸ θάρρος νὰ βροντοφωνήσωσιν ἀληθείας τινὰς ἐζήτουν νὰ συγκαλύψωσι καὶ ἐξοικονομήσωσι τὰ πράγματα δεικνύοντες ἀσύγγνωστον συγκατάβασιν πρὸς τὰς τυχὸν ἐκδηλουμένας διαθέσεις διαταράξεως τῆς τάξεως ὑπὸ τῶν παρεισφρυσάντων ἀτάκτων στοιχείων, καὶ ἐθήρευον τὴν εὔνοιαν τῶν μαθητῶν, ταασσομένων πάντοτε πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐπιεικέστερον πρὸς αὐτοὺς διατεθειμένων.

Ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς ὁ Γερμανὸς Γρηγορᾶς ἐπέδειξεν ἱκανὸν ζῆλον διὰ τὴν προαγωγὴν αὐτῆς, ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν διαρρύθμισιν τῆς Σχολῆς· μεταξὺ ἄλλων μεταρρυθμίσεων ἃς εἰσήγαγε, κατήργησε τὸ σύστημα τῶν ***κελλίων*** τῆς συμβιώσεως δηλαδὴ τῶν μαθητῶν ἐν δωματίοις, ἅπερ ἐχρησίμευον ὡς μελετητήρια ἅμα καὶ κοιτῶνες, καταστήσας οὕτω εὐκολωτέραν τὴν ἐπίβλεψιν τῶν μαθητῶν, οἵτινες ἦσαν ἐγκατεστημένοι ἐν κτιρίῳ ἀποτελουμένῳ ἐκ διαφόρων κεχωρισμένων τμημάτων, ἅτινα συνεκοινώνουν δι' ἰδιαιτέρας κλίμακος. Προτάσει τοῦ Γ. Γρηγορᾶ, τῷ 1880 ὁ καθηγητικὸς σύλλογος ἐψήφισε τὰς «διατάξεις» περὶ ἐξετάσεων διακριθεισῶν εἰς χειμερινὰς γραπτὰς ἐφ' ὅλων τῶν μαθημάτων καὶ θερινὰς γραπτὰς ὡς καὶ κατὰ τὸ α' ἐξάμηνον μετὰ προφορικῶν εἴς τινα μόνον μαθήματα. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη τυχοῦσα τῆς ἐγκρίσεως τῆς Ἱ. Συνόδου κατεχωρήθη ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς Σχολῆς.

Ἀκολούθως ὁ Γερμανὸς Γρηγορᾶς ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ κτίριον τῆς Σχολῆς ὑποδείξας τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνοικοδομήσεως μιᾶς τοὐλάχιστον πλευρᾶς λιθίνης, ἂν μὴ τοῦ ὅλου κτιρίου, ὅπερ ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀτελειῶν ἃς εἶχεν ἦτο ἐκτεθειμένον καὶ εἰς τὸν ἄμεσον κίνδυνον τῆς πυρκαϊᾶς ὡς ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως πυραύνων διὰ τὴν θέρμανσιν. Ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Γ. Γρηγο-

ρᾶ δὲν ἔτυχε τῆς δεούσης προσοχῆς διότι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς πολλοῦ ἀπεῖχε ἀπὸ τοῦ νὰ ᾖ ἀνθηρά. Λόγοι ἐξωτερικοὶ—ἡ πολιτικὴ κατάστασις — καὶ λόγοι ἐσωτερικοὶ—ἡ προσπάθεια πρὸς θεραπείαν τοῦ ἕνεκα τῶν ἐκτεθέντων λόγωνἐπικρατήσαντος ἐν τῇ Σχολῇ εἴδους τινὸς πραιτωριανισμοῦ—εἶχον ἀπορροφήσει τελείως τὴν προσοχὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ μόλις μετὰ τὴν ἀντὶ τοσούτων μόχθων καὶ θυσιῶν ἐπάνοδον εἰς τὴν ὁμαλότητα ἤρχισε νὰ ἀσχοληθῇ τοὺς ἐπαΐοντας ἡ οἰκονομικὴ τῆς Σχολῆς κατάστασις. Ὡς ἤδη ἐλέχθη πόροι πάγιοι πρὸς συντήρησιν τῆς Σχολῆς δὲν ὑπῆρχον, τὰ δὲ πρὸς λειτουργίαν αὐτῆς ἀναγκαιοῦντα ποσὰ ἐξησφαλίζοντο διὰ τῶν ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ τῶν Ι.Μονῶν καταβαλλομένων ἐτησίων προσφορῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Γεροντισμοῦ αἱ ἐν λόγῳ ἐπιχορηγήσεις ἐστέλλοντο τακτικῶς κατὰ Σεπτέμβριον ἑκάστου ἔτους καὶ οὕτω ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς ἦτο κανονική, τοῦ ταμείου ἐπαρκοῦντος εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Σχολῆς πολλάκις δὲ διαθέτοντος καὶ πλεόνασμα. Ἡ σχετικῶς ἀνθηρὰ αὕτη κατάστασις τῆς Σχολῆς ἐγέννησε τὴν σκέψιν περὶ χρησιμοποιήσεως τοῦ ἑκάστοτε παρουσιαζομένου πλεονάσματος ἵνα ἀποτελέσῃ τοῦτο εἶδος ἀτοθεματικοῦ κεφαλαίου κατατιθεμένου ἐντόκως εἰς τὰ ταμεῖα τῶν Γερόντων· ἡ σκέψις αὕτη ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τοῦ 1845 ὁπότε ἐν τῷ ταμείῳ τῆς Σχολῆς ὑπῆρχε περίσευμα 39538 γροσίων. Κατὰ τὸ 1850 τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τῆς Σχολῆς ἀνῆλθε μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 188300 γροσίων· λόγῳ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προσόδων τῆς Σχολῆς [1]) ὁ ἐξ 150000 γροσίων κατ' ἀρχὰς ἐτήσιος προϋπολογισμὸς τῆς Σχολῆς ἀνῆλθεν ἀκολούθως εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ ἐν λόγῳ ποσοῦ [1])

[1]) Εἰς τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προσόδους ἐξ ἰδιωτῶν καὶ Μονῶν προσετέθησαν ἀκολούθως :

α) τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως Γρ. 25000

β) τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως γρ. 32000.

γ) τῆς Κρητικῆς Κυβερνήσεως γρ. 28000.

τοῦ Γεροντισμοῦ, ἀταξία ἤρξατο ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καταβολὴν τῶν ἐπιχορηγήσεων καὶ ὡς ἐκ τούτου μεταξὺ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ τῆς Σχολῆς ἤρξατο παρατηρουμένη δυσαναλογία, ἥτις ἐνέβαλεν εἰς φροντίδας τὴν Ἐκκλησίαν εἰς βαθμὸν ὥστε ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς νὰ ἀπασχολήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ***Ἐθνοσυνέλευσιν*** ἐν τῇ ὁποίᾳ πρὸς ἐπαύξησιν τῶν πόρων τῆς Σχολῆς ἐλήφθησαν αἱ ἑξῆς ἀποφάσεις· α΄ διετέθησαν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Σχολῆς αἱ πρόσοδοι τῆς Σταυροπηγιακῆς ἐν Πόντῳ Ἱ. Μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας καὶ β΄ ὡρίσθη ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Ἱ. κλήρος καὶ αἱ Ἱ. Μοναὶ μετέχωσι τῶν ἐτησίων ὑπὲρ τῆς Σχολῆς εἰσφορῶν, ἀφ ἑτέρου δὲ ἵνα οἱ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν μετατιθέμενοι ἀρχιερεῖς καταβάλλωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Σχολῆς τὸ 1/10 τῆς ὁρισθείσης ἐπιχορηγήσεως. Πάντως ὅμως τὰ τότε ληφθέντα μέτρα δὲν ἦσαν τοιαῦτα ὥστε νὰ προκαλέσωσι τὴν ριζικὴν λύσιν τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος τῆς Σχολῆς τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης καθίστατο ὁσημέραι σοβαρά, ἐπιδεινωθεῖσα ἰδίᾳ κατὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον, ὁπότε ἱκανοὶ τῶν ἀρχιερέων καθυστέρησαν τὴν καταβολὴν τῶν ἐτησίων αὐτῶν εἰσφορῶν. Τὸ ζήτημα τῆς ἐξευρέσεως ριζικῆς λύσεως διὰ τὴν κρίσιμον οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς ἔγινεν ἀντικείμενον σοβαρᾶς συζητήσεως ὅτε ὁ Ἰωακεὶμ ὁ Β΄ διὰ λόγους ὑγείας διέτριβεν ἐν τῇ Σχολῇ, τότε δὲ ἀπεφασίσθη ἵνα, πρὸ τοῦ κινδύνου τῆς ἀναστολῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Σχολῆς, ἡ Ἐκκλησία ἀπευθύνῃ θερμὴν ἔκκλησιν εἰς τὸ πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκκλήσεως ταύτης δὲν ἐβράδυνε νὰ φανῇ. Κλῆρος καὶ λαὸς ἐν ἀγαστῇ προθυμίᾳ ἔσπευσαν ἵνα ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἐκκλησίας· κατὰ τὴν γενομένην συνεισφορὰν ἐσημειώθησαν

[1]) Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1879 (1/9/78—31/8/79) ἦτο 39 79,75 γρόσια.

προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν ἀρκούντως συγκινητικὰ ἐπεισόδια, ὡς ἡ δήλωσις τῶν Συνοδικῶν Νικαίας Ἰωάννου καὶ Φαναριοφερσάλων Κωνσταντίου ὅτι διέθετον ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τὸ προϊὸν τῆς πωλήσεως τῶν πολυτίμων αὐτῶν ἀμφίων [1]). Ταυτοχρόνως ἐπιτροπὴ ἐκ λαϊκῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τότε Θεσσαλονίκης Ἰωακεὶμ (τοῦ Γ′) συνήθροισε σεβαστὸν ποσὸν ἐκ διαφόρων συνεισφορῶν καὶ κατωρθώθη οὕτω ἵνα ἀντιμετωπισθῶσιν αἱ ἐπείγουσαι ἀνάγκαι τῆς Σχολῆς.

Αἱ ὑπὲρ τῆς Σχολῆς συνεισφοραὶ ἐξηκολούθησαν ἀθρόαι καὶ μετὰ τὴν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἄνοδον Ἰωακεὶμ τοῦ Γ′, ἀλλ' ὁ μεγαλεπήβολος καὶ φιλοπρόοδος Πατριάρχης δὲν περιώρισε τὴν περὶ τῆς σχολῆς μέριμναν εἰς τὸ ὑλικὸν μόνον μέρος.

Εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ Ἰωακεὶμ ὁ Γ′ ἐζήτησεν ἵνα τεθῇ ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ ζήτημα τῶν ἐπενεκτέων τροποποιήσεων ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ἀπαιτήσας ἵνα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν σχετικὴ ἔκθεσις ἥτις εἶχεν ὑποβληθῆ ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἧς ὁ ἴδιος διετέλεσε μέλος ὡς Θεσσαλονίκης καὶ ἥτις ἔκθεσις ἀναγνωσθεῖσα ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου, ἄγνωστον διατὶ κατετέθη εἰς τὸ πρωτόκολλον, οὐδενὸς ἐκ τῶν προταθέντων μέτρων τεθέντος εἰς ἐφαρμογήν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιτροπῆς προτεινομένη ἵδρυσις ἱερατικῆς σχολῆς ἀπῄτει χρόνον καὶ χρῆμα, Ἰωακεὶμ ὁ Γ′ ἐπιδιώκων πρακτικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος προτείνει τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Κανονισμοῦ καὶ φρονῶν ὅτι τὸ σύστημα τοῦ τριετοῦς κύκλου τῶν θεολογικῶν σπουδῶν ἦτο ἀνεπαρκὲς πρὸς τελείαν ἀνάπτυξιν τῶν θεολογικῶν μαθημάτων, ὑπέβαλεν εἰς τὴν γνωμοδότησιν τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου τῆς Σχολῆς πρότασιν περὶ αὐξήσεως τῶν ἐτῶν τῆς φοιτήσεως κατὰ ἓν ἔτος· ἡ πρότασις αὕτη συνήντησεν ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν

[1]) Ἀρχ. Γ. Γρηγορ. Ι. Θ. Σχολὴ σ. 109.

προερχομένην ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς Σχολῆς, ἧς ἡ Διεύθυνσις ἐκηρύχθη κατὰ τῆς σχετικῆς προσθήκης τοῦ ἑνὸς ἔτους, οἱ μαθηταὶ διεμαρτύροντο, οἱ δὲ τὴν προσθήκην ἐγκρίνοντες καθηγηταὶ διεβάλλοντο ὡς φροντίζοντες μόνον περὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ αὐτῶν. Πᾶσι ὅμως ἀντίδρασις συνετρίβη πρὸ τῆς ἐπιμονῆς Ἰωακεὶμ τοῦ Γ′ καὶ οὕτω τὰ ἔτη τῆς φοιτήσεως ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ὡρίσθησαν ὀκτώ.

Τὸ σύστημα τῆς ὀκταετοῦς φοιτήσεως δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν, καθ' ὅσον ἡ ἀντίδρασις εὑροῦσα κατάλληλον εὐκαιρίαν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔπνεεν ὁ ἄνεμος τῶν καλῶς ἐννοουμένων οἰκονομιῶν, κατώρθωσεν ἵνα τῷ 1885 ληφθῇ ἀπόφασις περὶ καταργήσεως τῆς ὀγδόης τάξεως καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο μετὰ τῆς ὀγδόης ἀπεφοίτησε καὶ ἡ ἑβδόμη τάξις.

Μετὰ τὴν ἐσωτερικὴν διαρρύθμισιν τῆς Θ. Σχολῆς ἡ Ἐκ/σία ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῆς ἐμφάνισιν καὶ οὕτω μετὰ μακρὰς συζητήσεις ἀπεφασίσθη ἵνα γένηται καὶ πάλιν μερικὴ τοῦ κτιρίου ἐπισκευὴ καὶ προστεθῇ νέον τμῆμα εἰς τὸ ὑπάρχον ἤδη κτίριον τῆς Σχολῆς, τῆς σχετικῆς ἐργασίας ἀνατεθείσης τῷ ἀρχιτέκτονι Βασιλάκῃ Ἰωαννίδῃ.

Τὰ θεμέλια τοῦ νέου τμήματος ἐτέθησαν τῷ 6/2/82 ὁπότε ἐπὶ τῇ εἰκαιρίᾳ τῆς μνήμης τοῦ Ἱ. Φωτίου, συνῳδὰ ἀποφάσει ληφθείσῃ ἅμα τῇ ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀναρρήσει Ἰωακεὶμ τοῦ Γ, ἐτελέσθη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ λειτουργία.

Ἡ ἀνάγκη ὅμως τῆς ριζικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ ἀνακαινίσεως τῆς Σχολῆς καθίστατο ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιτακτική, διὸ ἐπὶ Πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Ε′ ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἀρχιερέων Ἡρακλείας Γερμανοῦ, Σισανίου Ἀθανασίου, Μογλενῶν Καλλινίκου, Σηλυβρίας Γερμανοῦ δι' ὑπομνήματος πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ὑπέδειξαν τὸ ἐπεῖγον τῆς ἐκ βάθρων ἀνακαινίσεως τῆς Σχολῆς, πρωτοστατοῦντος δὲ τοῦ Ἡρακλείας Γερμα-

νοῦ κατέπεισε τοὺς ἐνδοιάζοντας καὶ φοβουμένους μήπως μὴ εὐοδουμένης τῆς δι' ἐράνων ἀνοικοδομήσεως τῆς Σχολῆς ἐπιβαρυνθῇ αὕτη διὰ χρεῶν τῶν ὁποίων ἡ ἀπότισις ἤθελε κωλύση τὴν κανονικὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

Ἡ οἰκοδομὴ κατακυρωθεῖσα τῷ ἀρχιτέκτονι Ἀδαμαντίδῃ ἤρξατο κατ' Ἰούλιον τοῦ 1890 τμηματικῶς, κατὰ πλευράς, ἔληξε δὲ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1891 τῆς σχετικῆς δαπάνης ὑπερβάσης τὰς 7800 λίρας [1]).

Τοῦ Γερμανοῦ Γρηγορᾶ τὸ 1892 ἀπαλλαγέντος διὰ λόγους ὑγείας τῆς διδασκαλίας τῶν Θεολογικῶν μαθημάτων καὶ παραμείναντος μόνον ὡς Σχολάρχου, ἡ Ἐφορεία ἐκάλεσεν ὡς καθηγητὰς διὰ μὲν τὴν θεολογίαν τὸν ἐν Γερμανίᾳ εἰδικευθέντα Γερμανὸν Βασιλάκην διὰ δὲ τὰ Νομικὰ τὸν Γεράσιμον Δώριτζαν, ὅστις ἐδίδαξεν ἐπί τινας μῆνας μόνον καθ' ὅσον ἐν τῷ μεταξὺ ἐξελέγη Μητροπολίτης Κεφαλληνίας. Δυστυχῶς δὲν εἶχον λήξει ὁριστικῶς αἱ δοκιμασίαι τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς ἡ ὁποία ἀφοῦ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ὑπέστη τὰς δοκιμασίας τῆς Ἱ. Μονῆς εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας ἱδρύθη, ἐπέπρωτο νὰ δοκιμασθῇ κατὰ τρόπον χείρονα τῶν προγενεστέρων.

Τῇ 28ῃ Ἰουνίου τοῦ 1894 κατὰ τὸν ἐπισυμβάντα ἐν Κων/πόλει καὶ τοῖς περιχώροις σεισμὸν τὸ νέον κτίριον τῆς Σχολῆς ἐβλάβη καιρίως καὶ σχεδὸν κατέρρευσε τέλεον καίτοι δὲν παρῆλθεν οὐδὲ τριετία ἀφ' ὅτου ἐκ βάθρων εἶχον ἀνεργεθῇ αἱ δύο αὐτοῦ πλευραί· εὐτυχῶς ἀνθρώπινοι ἀπώλειαι δὲν ἐσημειώθησαν καίτοι ὁ σεισμὸς συνέβη καθ' ἣν ὥραν οἱ μαθηταὶ ἐγειμάτιζον ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς θεομηνίας ταύτης γνωσθέντα

[1]) Ὁμιλῶν περὶ τοῦ τότε συμπληρωθέντος κτιρίου ὁ Σχολάρχης Σταυρουπόλεως (†Σερρῶν) ἐν μιᾷ τῶν λογοδοσιῶν αὐτοῦ ἐτόνισεν ὅτι ἀνταπεκρίνετο τελείως πρὸς τὰς ἀνάγκας ἐσωτερικῆς Σχολῆς ἀντιπαραβάλλων δὲ αὐτὸ πρὸς τὴν σημερινὴν οἰκοδομὴν ἐχαρακτήρισεν ἐκεῖνο μὲν ὡς «ἁπλοῦν ἀλλ' ἀνοικτόκαρδον, τοῦτο δὲ μεγαλοπρεπὲς ἀλλὰ πληκτικόν».

εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὡς εἰκός, προυξένησαν ἅπασι μεγάλην θλῖψιν καὶ ἀθυμίαν. Συνοδικῇ δὲ διαγνώμῃ τὴν 29 Ἰουνίου ἀνῆλθεν εἰς τὴν Σχολὴν ἡ Ἐφορεία, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Νικομηδείας Φιλοθέου, Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Κορυτσᾶς Δωροθέου, Αἴνου Λουκᾶ ἵνα λεπτομερῶς ἐξετάσῃ τὰς γενομένας ζημίας, τὴν δὲ 30ὴν μετέβη εἰς Χάλκην αὐτὸς ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Η' ἵνα ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν καταστροφήν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συσκεψαμένη ἐπὶ τοῦ πρακτέου, μετὰ θλίψεως ἐνέκρινε τὴν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας προταθεῖσαν προσωρινὴν ἀναστολὴν τῆς λειτουργίας τῆς Θ. Σχολῆς καὶ ἀπέλυσε τόν τε Διευθυντὴν καὶ τοὺς Καθηγητάς, τοὺς δὲ μαθητὰς ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια ἀπολύσασα ταὐτοχρόνως σχετικὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς οἰκείους ἐγγυητὰς ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου [1]).

Προκειμένου περὶ τῶν τελειοφοίτων τοῦ ἔτους ἐκείνου, οὗτοι ἀπελύθησαν ἐν τάξει, τῶν πρὸ τῆς ἐκ τοῦ σεισμοῦ καταστροφῆς γενομένων γραπτῶν αὐτῶν ἐξετάσεων θεωρηθεισῶν ἐπαρκῶν πρὸς λῆψιν τοῦ πτυχίου.

Ἐφεξῆς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διώρισεν ἐπιτροπὴν ἐκ δύο

[1]) Ἀρ. Πρ. 4831
Διεκπ. 3232

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα.... ὑπέρτιμε.....

Ἀνακοινούμεθα τῇ αὐτῆς Ἱερότητι ὅτι ἡ Ἐκκλησία προνοοῦσα περὶ τῶν προσωρινῶς ἀπολυθέντων μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ ἡμετέρας Π. Θ. Σχολῆς καὶ ἐπιθυμοῦσα ἵνα λυσιτελέστερον καὶ ἐπωφελέστερον χρησιμοποιήσωσιν οὗτοι τὸν χρόνον καθ' ὃν ἀναστέλλεται ἡ τῆς Σχολῆς ταύτης λειτουργία καὶ μὴ τραπῶσιν ἄλλος ἐπ' ἄλλα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαγγέλματα, εὔκαιρον ἡγήσατο συστῆσαι τοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσιν οἵτινες εἰσήγαγον ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην ἱεροσπουδαστὰς ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ὅπως λάβῃ ἕκαστος τὴν δέουσαν πρόνοιαν καὶ φροντίδα περὶ τῶν ὑποτρόφων αὐτῶν. Ὅθεν ἀπολύοντες συνοδικῇ διαγνώμῃ τὴν παροῦσαν ἡμετέραν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ἐγκύκλιον, ἀξιοῦμεν τὴν αὐτῆς Ἱερότητα ἵνα λάβῃ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς φροντίδα καὶ προστασίαν τὸν ἐν τῇ

ἀρχιερέων καὶ τριῶν ἀρχιτεκτόνων ἵνα μελετήσῃ τὴν κατάστασιν καὶ ὑποβάλῃ τὸ σχετικὸν πόρισμα. Τὸ ζήτημα τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Θ. Σχολῆς ἤγειρε θύελλαν ἀπεράντων συζητήσεων, αἵτινες ἐξελθοῦσαι τοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου τῆς ἱεραρχίας διεξήγοντο σχεδὸν πανταχοῦ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ἐγχωρίου τύπου παρήλαυνον διάφοροι γνῶμαι τῶν μὲν μεμφομένων τοὺς πρωτοστατήσαντας ἐν τῇ ἀνεγέρσει τοῦ καταρρεύσαντος οἰκοδομήματος, τῶν δὲ κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν διαφόρως ὑποδεικνυόντων τὸ δέον γενέσθαι μετὰ τὴν καταστροφήν.

Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ γνῶμαι ἐδιχάσθησαν. καὶ ἐνῷ οἱ ἀρχιτέκτονες οἱ τὴν Σχολὴν ἐπισκεψάμενοι ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς κατεδαφίσεως μόνον τοῦ σπουδαῖα ρήγματα ὑποστάντος οἰκοδομήματος, ἡ Ἱ. Σύνοδος συνταχθεῖσα τῇ ἑτέρᾳ μερίδι τῶν ἀρχιτεκτόνων, καθ' οὓς ἦτο ἀδύνατος ἡ ἐπισκευὴ τοῦ ἐναπομείναντος κτιρίου, ἀπεφάσισε τὴν ὁλοσχερῆ κατεδάρισιν καὶ τὴν ἐξ ὑπ' ἀρχῆς ἀνέγερσιν νέου κτιρίου ξυλίνου ὡς ἀντισεισμικοῦ, καλέσασα δὲ τὸν

Σχολῇ τέως σπουδάζοντα αὐτῆς ὑπότροφον... καὶ κρατήσῃ αὐτὸν ἐν τῇ Μητροπόλει αὐτῆς, ἢ ἄλλως, εἰ δυνατόν, χρησιμοποιήσῃ αὐτὸν μέχρις οὗ διὰ νέας ἐγκυκλίου ἐξαγγελλούσης τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Σχολὴν πρὸς ἐπανάληψιν τῶν διακοπέντων μαθημάτων. Ταῦτα ἐξ ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν προνοίας καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος.

1894 — Σεπτ. 10.

† Ὁ Κων/πόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Ὁ Κυζίκου ***Νικόδημος***
ὁ Νικομηδείας ***Φιλόθεος***
ὁ Νικαίας ***Ἱερώνυμος***
ὁ Προύσης ***Ναθαναὴλ***
ὁ Αἴνου ***Δουκᾶς***
Ὁ Μεθύμνης ***Νικηφόρος***
ὁ Δυρραχίου ***Βησσαρίων***
ὁ Βελεγράδων ***Δωροθεος***
ὁ Γρεβενῶν ***Κλήμης***
ὁ Ἐλευθερουπόλεως ***Διονύσιος***

ἐργολάβον τῆς Σχολῆς κ. Ἀλέξανδρον Κικριλῆν ἀνέθηκεν αὐτῷ τὰς ἐργασίας τῆς κατεδαφίσεως τοῦ κτιρίου, ἀρξαμένης τὴν 16/8/94. Ταὐτοχρόνως ἐπειδὴ τὰ προχείρως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ληφθεντα μέτρα καὶ ἰδίᾳ ἡ ἀπόφασις περὶ προσωρινῆς ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς παρεξηγήθησαν ὑπό τινων, ἔδωκαν δ' ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἐκ συσήματος ἀντιπολιτευομένους νὰ κηρύξωσι διὰ τυρρηνικῶν σαλπίγγων ὅτι ἡ Θ. Σχολὴ διαλύεται, ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἠναγκάσθη νὰ δηλώσῃ διὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας [1]) ὅτι τὰ ἐν λόγῳ μέτρα ἦσαν προσωρινὰ «ληφθέντα κατόπιν ἀκριβοῦς μελέτης καὶ σταθμήσεως τῶν τε περιστάσεων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς·» ἵνα δὲ μὴ παρατείνηται ἡ ἄσκοπος συζήτησις, ἡ Ἐφορεία ἔθηκε πρὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τὰ ἑξῆς ἐρωτήματα ὡς προπαρασκευαστικὰ τῆς νέας οἰκοδομῆς τῆς Θ. Σχολῆς· α' ὁποία θὰ εἶναι ἡ οἰκοδομὴ τῆς Σχολῆς, λιθόκτιστος ἢ ἐκ ξύλου καὶ β' ὁποῖον ἔσται τὸ σύστημα τῆς ἐγκαταβιώσεως τῶν ἱεροσπουδαστῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς μαθητείας αὐτῶν δηλ. τὸ τῶν κοινῶν μελετητηρίων καὶ κοιτώνων ὡς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχε κρατήσει ἢ τὸ σύστημα τῶν κελλίων τὸ ἐφαρμοσθὲν ὅτε συνέστη ἡ Σχολή.

Ἡ. Ἱ. Σύνοδος μετὰ ἐπανειλημμένας συσκέψεις ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως ὅπως ἡ Σχολὴ κτισθῇ ξυλίνη, ἡ δὲ τῆς οἰκοδομῆς ἐσωτερικὴ διαίρεσις γένηται κατὰ τὸ ἀπ' ἀρχῆς κραιῆσαν σύστημα ὡς πρόσφορον τῇ ἡλικίᾳ καὶ ταῖς συνθήκαις ἐν αἷς διεβίουν οἱ τῆς Σχολῆς σπουδασταί· ταὐτοχρόνως ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπέστειλεν εἰς Ἅγιον Ὄρος τὸν Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιον ἵνα ἐξιασφαλίσῃ τὴν οἰκοδομήσιμον ξυλείαν καὶ συλλέξῃ προαιρετικοὺς ἐράνους παρὰ τῶν ἱερῶν μονῶν ἀφ' ὧν ὑπῆρχον ἱκανοὶ τρόφιμοι τῆς Θ. Σχολῆς. Εἰδικώτερον δὲ διώρισεν ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Νικομηδείας Φιλοθέου, Ἀδριανου-

---

[1]) Ἐκκλ/κὴ Ἀλήθεια ἔτος ΙΔ. ἀρ. 19, 15/7/94 σ. 146.

πόλεως Κυρίλλου, Μεθύμνης Νικηφόρου Γλυκᾶ, Γρεβενῶν Κλήμεντος ἵνα συσκεφθῇ περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν οἱ ἔρανοι θὰ ἐγενικεύοντο· ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀπέστειλεν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ κλίματος, τὰς Ἱ. Μονάς, τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, τοὺς μεγατίμους ὁμογενεῖς, ἀγγέλλουσα τὴν ἐπελθοῦσαν καταστροφὴν εἰς πᾶν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα καὶ ἐπικαλουμένη τήν ἀρωγὴν πάντων διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς τότε πεσούσης Σχολῆς. Ἐκ τοῦ τότε δημοσιευθέντος καταλόγου τῶν εἰσφορῶν καταφαίνεται ὅτι πάντες ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν ἔκκλησιν τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας συνδραμόντες γενναίως· πλὴν τῶν ἁγίων ἀρχιερέων τοῦ Κλίματος καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ προσέφερον ἱκανὰ διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Θ. Σχολῆς. αἱ Ἱ. Μοναὶ τοῦ Ἄθω παρεχώρησαν τὴν ἀπαιτουμένην ξυλείαν· αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ρωσσίας, Ἑλλάδος καὶ Σερβίας ἐπανειλημμένως προσέφερον γενναῖα ποσά. Ἐπίσης καὶ ὁ τότε ἐν Κων/πόλει διατρίβων Α. Συγγρὸς ἐδωρήσατο χιλίας λίρας ἵνα μὴ διακοπῶσι τὰ μαθήματα καὶ ἐξακολουθήσῃ ἡ Σχολὴ λειτουργοῦσα ἔν ἄλλῳ κτιρίῳ τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐπετεύχθη καθόσον ἡ Ἱ. Σύνοδος εἶχεν ἤδη λάβῃ τὴν τελικὴν ἀπόφασιν περὶ τῆς δι' ἓν ἔτος ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς. Ὡσαύτως ἡ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπιδεικνύουσα τὴν πρὸς τὴν πρεσβυγενῆ ἀδελφὴν ἀλληλεγγύην προσέλαβε τρεῖς ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης εἰς τὴν τρίτην τάξιν [1]).

Ἀπὸ τοῦ 1872 ἐδίδαξαν ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ὁ Σχολάρχης ***Γρηγόριος Φωτεινὸς*** (Ἱ. Κατήχησιν) ὁ ἱεροδ. *Γρηγόριος Ζυγαβηνὸς* (Ποιμαντικὴν, Κ. Δίκαιον, Ὁμιλητικὴν), ἱεροδ. ***Κ. Βαφείδης*** (Δογματικὴν, Σλαυωνικά), *Βασίλειος* ***Γεωργιάδης*** († Βασίλειος ὁ Γ'), Ἑβραϊκὴν

[1]) Ἡ Μονὴ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ Θ. Σχολὴ Χ. Α. Παπαδοπούλου 1905.

γλῶσσαν, Ἑρμηνευτικὴν καὶ ἐξήγησιν τῶν ἁγ. Γραφῶν, Π. Γεωγραφίαν.

1873 Σχολάρχης Ἀγχιάλου *Βασίλειος* (Ποιμαντικήν). ***Γεώργιος Λιανόπουλος*** (Μαθηματικά).

Ἰάκωβος Ἰωαννίδης (Μουσικά).

1874 ***Δημήτριος Χαντζερῆς*** (Ἱστορίαν τῆς παλ. Ἑλλ, φιλοσοφίας, Γραμματολογίαν).

Ἐρνέστος Νονότης (Γαλλικά).

1875 Ἱεροδ. ***Φιλάρετος Βαφείδης*** (Ἐκκλ/κὴν Ἱστορίαν Ἠθικήν, Λατινικά).

Ἱεροδ. ***Κ. Βαφείδης*** (Δογματικήν, Ἱ. Κατήχησιν, Σλαυωνικά).

1876 ***Δ. Ἀρβανιτάκης*** (τὸ β', Ἑλληνικὰ, Λατινικά)

1877 ***Βασίλειος Γρηγοριάδης*** (Ἑλληνικά, Λατινικά. Π. Ἱστορίαν).

Γ. Λιανόπουλος (Γεωλογίαν, Φυσικήν, Κοσμογραφίαν, Χρονολογίαν, Μαθηματικά).

1878 Σχολάρχης *Γ.* ***Γρηγορᾶς*** (Δογματικήν, Ἱ. Κατήχησιν).

Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος (Ἑλληνικά, Λατινικά, Π Ἱστορίαν).

1879 ***Ἰορδάνης Καρολίδης*** (τὸ β', Φιλοσοφικά, Λατινικά).

Μιχαὴλ Κεφάλας (Ἑλληνικά, Π. Ἱστορίαν).

1880 Ἱεροδιάκ. ***Εὐγένιος*** (Εἰσαγωγὴν εἰς τὰς Ἁγίας Γραφάς, Ἑβραϊκὴν ἀρχαιολογίαν, Ἱ. Κατήχησιν), π. ***Θεόδωρος Μαντζουρανῆς*** (Ἐκκλ. Μουσικήν).

1881 ***Φίλιππος Παπαδόπουλος*** (Χρ/κὴν ἀρχαιολογίαν, Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας, Συμβολικήν), ***Αἰμίλιος Γεράρδος*** (Γαλλικά).

1882 ***Βασίλειος Βαφειάδης*** (Ἑλληνικά), ***Κων/τῖνος Φωκαεὺς*** (Ἐκκλ. Μουσικήν).

1883 Ἱεροδ. ***Μιχαὴλ Κλεόβουλος*** (ἐξηγητικήν, εἰσαγ. εἰς τὰς Ἁγ. Γραφάς).

1884 ***Σπυρίδων Κυπραῖος*** (Ἑλληνικά, Λατινικά, Π. Γεωγραφίαν).

1885 ***Νικόλαος Εὐθυμιάδης*** (Γαλλικά).

1886 Ἱεροδ. ***Ἀπόστολος Χριστοδούλου*** (Κ. Δίκαιον, Ποιμαντικήν, Σλαυωνικά).

1887 ***Εὐστράτιος Γεωργιάδης*** (Π. Ἱστορίαν, Ἑλληνικά).

1888 Ἱεροδ. ***Φώτιος Ἀλεξανδρίδης*** (Ἐκκλ/κὴν Ἱστορίαν, Ὁμιλητικήν, Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας, Ἑβραϊκὴν ἀρχαιολογίαν).

Ἀλέξανδρος Βυζάντιος (Ἐκκλ/κὴν Μουσικήν).

1890 ***Βασίλειος Ἀντωνιάδης*** (Εἰσαγωγὴν εἰς τὰς Ἁγ. Γραφὰς καὶ Ἑρμηνευτικήν, ἀνάγνωσιν καὶ ἐξήγησιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν, Χριστιανικὴν Ἠθικήν).

Γεώργιος Ἀθανασάκης (Ἑλληνικά).

1891 Ἱεροδ. ***Γερμανὸς Καραβαγγέλης*** (Ἐκκλ/κὴν Ἱστορίαν, Ὁμιλητικήν, Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας, Ἑβρ. ἀρχαιολογίαν).

Ματθαῖος Παρανίκας (Ρητορικήν, Συνθέσεις).

Ἀλέξανδρος Δελίστοβιτς (Γαλλικά).

1892 Ἱεροδ. ***Γερμανὸς Βασιλάκης*** (Δογματικήν, Ἱ. Κατήχησιν).

Ἱεροδ. ***Γεράσιμος Δώριζας*** (Ρωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν Δίκαιον, Πολιτικὴν Δικονομίαν, Γαλλικά).

1893 ***Γ. Ἀθανασάκης*** (Ἑλληνικά).

Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1894-95 ἡ Σχολὴ ἤργησε λόγῳ τοῦ ἐπισυμβάντος σεισμοῦ.

Ἄνθιμος ὁ Ζ΄ καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς Θ. Σχολῆς ἐνδιαφέρον αὐτοῦ.— Ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς ἐπαναλαμβάνεται, τοῦ θεολογικοῦ αὐτῆς τμήματος ἐγκατασταθέντος ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ.— Παρὰ τὰς ἀθρόας εἰσφορὰς προβληματικὴ ἡ δι' ἐράνων ἀνοικοδόμησις τῆς Θ. Σχολῆς.— Ὁ Παῦλος Στεφανοβικ ἀγγέλλει τῇ Α. Θ. Π. τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ περὶ ἀνοικοδομήσεως τῆς Σχολῆς ἰδίαις δαπάναις.— Πανηγυρικὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου τῆς Σχολῆς κτιρίου.—Κωνσταντῖνος ὁ Ε΄ καὶ ἡ Θ. Σχολή.—Ἔκρυθμος κατάστασις τῆς Σχολῆς λόγῳ τῆς μεταξὺ Διευθυντοῦ καὶ ὀκτὼ καθηγητῶν ρήξεως.—Τὰ αἴτια τῆς ρήξεως.—Τὸ ἔργον τοῦ Γερμανοῦ Γρηγορᾶ.

Τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐξαρτωμένης ἀμέσως ἀπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου διὰ τῆς Ἐφορείας καὶ εὑρισκομένης ἑκάστοτε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐκκλησ. καταστάσεως, πᾶσα περὶ αὐτῆς μέριμνα καὶ φροντὶς ἀνεστάλη ἐφεξῆς καθόσον τὴν Ἱ. Σύνοδον ἀπησχόλουν διάφορα ζητήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατεῖχεν ἡ ἐπίτευξις τῆς παραιτήσεως Νεοφύτου τοῦ Η΄ καὶ ἡ ἀνάδειξις ἐκ νέου ὡς Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄.

Κατόπιν ἱκανοῦ σάλου ἐπῆλθεν ἡ ἀποχώρησις τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου καὶ ὑπὸ τὰς γνωστὰς συνθήκας ἀνεδείχθη Πατριάρχης Ἄνθιμος ὁ Ζ΄ ὁ ἀπὸ Λέρου καὶ Καλύμνου. Τοῖς ἁρμοδίοις ἱστορικοῖς ἀπόκειται νὰ ἐξετάσωσι τὴν πολιτείαν τῶν ἀνελθόντων τὸν θρόνον τῶν Χρυσοστόμων καὶ Φωτίων, ἐπομένως καὶ τὴν τοῦ νέου Πατριάρχου· ἡμεῖς ἐξετάζοντες αὐτὴν ἐξ ἀπόψεως τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον ἐπέδειξαν οὗτοι διὰ τὴν Θ. Σχολήν, παρατηροῦμεν ὅτι Ἄνθιμος ὁ Ζ΄ μόλις ἀνέλαβε τοὺς οἴακας τῆς Ἐκκλησίας, πρώτιστα πάντων ἔστρεψε τὴν προσοχήν του πρὸς τὴν τόσον σκληρῶς δοκιμασθεῖσαν τροφὸν Σχολήν.

Μαθὼν ὅτι οὐδεμίαν πρόοδον ἐσημείωσαν αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπὶ τοῦ προκατόχου του Νεοφύτου τοῦ Η΄ ἱδρυθεί-

σης ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν Νικαίας Ἱερωνύμου, Προύσης Ναθαναὴλ, Αἴνου Λουκᾶ, Μεθύμνης Νικηφόρου, ἀρχιμ. Μ. Κλεοβούλου, Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ ἀρχιμ. Γρ. Κωνσταντινίδου, ἀρχισυντάκτου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», εἰς ἣν εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Θ. Σχολῆς, ἡ σύνταξις νέου προγράμματος καὶ ἡ μελέτη περὶ νέας ἐν γένει συμφώνως πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν διαρρυθμίσεως τῆς Σχολῆς, ὥρισε νέα μέλη τῆς ἐν λόγῳ ἐπιτροπῆς τὸν Γερμανὸν Γρηγοριάδην καὶ Καισαρείας Ἰωάννην καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Π. γενομένῃ συνεδρίᾳ πρὸς ἀποφυγὴν μακρῶν καὶ ἀγόνων συζητήσεων ἀνετέθη τοῖς ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς Μ. Κλεοβούλῳ, Γ. Γρηγοριάδῃ καὶ Γ. Κωνσταντινίδῃ ὅπως ἕκαστος αὐτῶν συντάξῃ ἰδιαίτερον πρόγραμμα· τὰ ὑπὸ τῶν Γ. Γρηγοριάδου καὶ Μ. Κλεοβούλου ὑποβληθέντα προγράμματα δὲν διέφερον οὐσιωδῶς, ἐνῷ ἐν τῷ τοῦ ἀρχιμ. Γ. Κωνσταντινίδου συνιστᾶτο πλὴν ἄλλων ἡ εἰσαγωγὴ τῆς Ἱστορίας τῶν θρησκευμάτων καὶ τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Δογματικήν.

Ἐν τῷ μεταξὺ Ἄνθιμος ὁ Ζ′ μὴ ἀνεχόμενος τὴν περαιτέρω παράτασιν τῆς πνευματικῆς ἀργίας τῆς Θ. Σχολῆς πρὶν ἢ ἀναμείνῃ τὸ πόρισμα τῶν ἐργασιῶν τῆς ρηθείσης ἐπιτροπῆς εἰσήγαγε τὸ ζήτημα εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τότε ἀπεφασίσθη ἡ ἐπανάληψις τῶν διακοπέντων μαθημάτων τῆς Σχολῆς, ἀπολυθείσης τοῖς ἀρχιερεῦσι τοῦ κλίματος τῆς σχετικῆς ἐγκυκλίου. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχε κατάλληλον κτίριον πρὸς ἐγκατάστασιν ἁπάντων τῶν μαθητῶν [1]) ἐνεκρίθη ἵνα οἱ μὲν μαθηταὶ κατω-

[1]) ἀριθμ. πρωτ. 37215
.... 7342

Ἄνθιμος ἐλέῳ Θεοῦ.....

Ἱερώτατε Μητροπολίτα..... Ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε.... ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότη-

τέρων τάξεων παρακολουθήσωσι τὰ μαθήματα ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ οἰκοῦντες ἐν τῷ οἰκήματι τοῦ ἀποθανόντος Μητροπολίτου Ἡρακλείας ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐφόρων, τὸ δὲ ἀνώτερον τμῆμα λειτουργήσῃ ἐν τῇ Ι. Μονῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ.

Καὶ ἐλήφθη μὲν ἀπόφασις περὶ ἐπαναλήψεως τοῦ πρὸς καιρὸν διακοπέντος θεαρέστου τῆς Σχολῆς ἔργου, ἀλλ' ἡ

τος κύρ..... χάρις εἴη ἡμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Μετὰ τὴν λυπηρὰν μὲν ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἐπελθοῦσαν ἐνιαύσιον διακοπὴν τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ι. ἡμετέρας Π. Θ. Σχολῆς ἀνοίγονται αὖθις συν Θεῷ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Σεπτεμβρίου ἂν μὴ αἱ πύλαι τοῦ νέου οἰκοδομήματος ὅπερ πρὸ μικροῦ ἤρξατο ἀνεγειρόμενον, ἀλλὰ αἱ παραδόσεις τῶν μαθημάτων ἐν ἰδιαιτέροις οἰκήμασι προνοίᾳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἀποφάσει Συνοδικῇ, ἵνα οὕτω συνεχισθῇ ἄνευ περαιτέρω ἀναβολῆς ἡ ἱερὰ μορφωτικὴ ἀποστολὴ τοῦ ἀνωτέρου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ εὐαγοῦς ἱδρύματος. Γνωστοῦ δ' ὄντος ὅτι μετὰ τὴν ἐπισυμβᾶσαν ἐκ τοῦ σεισμοῦ καταστροφὴν τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς, οἱ ἐν αὐτῇ ἱεροσπουδασταί, ἀδείᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἀπῆλθον εἰς τὰς οἰκείας πατρίδας καὶ παρὰ τοῖς κηδεμόσιν αὐτῶν, προαγόμεθα δηλῶσαι διὰ τῆς ἡμετέρας τῆσδε Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐγκυκλίου πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσιν, ὅτι ὀφείλουσι προνοῆσαι ἵνα οἱ ὑπότροφοι αὐτῶν εὑρεθῶσιν ἐνταῦθα ἀπὸ τῆς κε′ μέχρι τῆς λα′ τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Αὐγούστου καὶ ἐμφανισθῶσι τῇ Ἐφορείᾳ διὰ τὰ περαιτέρω. Σὺν τούτοις δὲ ἀνακοινούμεθα τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς, ὅτι γενήσονται δεκτοὶ καὶ μαθηταὶ πρὸς ἀποτέλεσιν καὶ σχηματισμὸν τῆς α′ τάξεως, φέροντες τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς ὁριζόμενα προσόντα. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱερότητος.

Ἰουλίου 15, 1895.

Ὁ Κων/πόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Ὁ Κυζίκου ***Νικόδημος***
Ὁ Νικομηδείας ***Φιλόθεος***
Ὁ Νικαίας ***Ἱερώνυμος***
Ὁ Προύσης ***Ναθαναήλ***
Ὁ Αἴνου ***Λουκᾶς***
Ὁ Μεθύμνης ***Νικηφόρος***
Ὁ Βελεγράδων ***Δωρόθεος***
Ὁ Ἐλασσῶνος ***Νικόδημος***
Ὁ Κάσου καὶ Καρπάθ. ***Σωφρόνιος***
Ὁ Ἐλευθερουπόλεως ***Διονύσιος***

ἀνοικοδόμησις τοῦ ἐρειπωθέντος κτιρίου ἤρχισε νὰ συναντᾷ ἱκανὰ ὑλικὰ προσκόμματα. Διεπιστοῦτο δηλαδὴ ὅσημέραι ὅτι ἡ δι' ἐράνων ἀνοικοδόμησις θὰ ἦτο λίαν ἐργώδης, παρὰ τὴν πανταχόθεν ἐκδηλουμένην προθυμίαν, καὶ τοῦτ' αὐτὸ προβληματική. Ἀλλ' εὐτυχῶς καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ Θ. Πρόνοια ἔσωσε τὴν κινδυνεύουσαν Νέαν Σιών. Ὁ βαθύπλουτος Παῦλος Σκυλίτσης Στεφάνοβικ, ὑπείκων εἰς εἰσηγήσεις τοῦ πολλοῦ Ἡρακλείας Γερμανοῦ, τοῦ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ τοῦ τότε σχολαρχοῦντος ἀρχιμ. Γερμανοῦ Γρηγορᾶ, ἀμφοτέρων διὰ προσωπικῆς φιλίας πρὸς αὐτὸν συνδεομένων, ἀνέλαβε τὴν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀνοικοδόμησιν τῆς Σχολῆς, τὴν δὲ τοιαύτην αὐτοῦ ἀπόφασιν ἀνήγγειλε τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ καὶ ἐπεβεβαίωσε διὰ τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς: [1])

Πέραν Κ/πόλεως, τῇ 25ῃ Φεβρουαρίου 1895.

Παναγιώτατε,

Συμφώνως πρὸς ὅσα ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ εἴπω τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα περὶ οἰκοδομῆς τῆς Θεολ. Σχολῆς, φέρω εἰς γνῶσιν Αὐτῆς, μετὰ ὡριμωτάτην σκέψιν καὶ ἐν τῇ βαθείᾳ συναισθήσει τοῦ ὑστάτου συμφέροντος τῆς συνεργασίας παντὸς τοῦ Γένους εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔργον, τὰ ἑπόμενα :

Α'. Ἐπειδὴ τὰ μέχρι τοῦδε δωρηθέντα παρὰ διαφόρων φιλογενῶν Κοινοτήτων καὶ ἀνδρῶν ποσὰ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς, ἀφιερώθησαν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν χρῆσιν ταύτην, ἄλλη δὲ δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως αὐτῶν, φρονῶ, πρὸ παντὸς νὰ ζητηθῇ ἡ γνώμη αὐτῶν, ἐὰν ἄλλου τινὸς ἀναδεχομένου τὴν ἀπαιτηθησομένην ὁλικὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς, στέργουσιν ὅπως τὰ μέχρι τοῦδε συλλεγέντα καὶ τοὐντεῦθεν συλλεγόμενα ποσὰ ἀπαρτίσωσιν ἀποθεματικὸν κεφάλαιον πρὸς συντήρησιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς.

[1]) Ἐκκλησ. Ἀλήθ. ἔτος ΙΣΤ', ἀριθ. 33, σελ. 266.

Β'. Ἐὰν συναινῶσιν, ἀναδέχομαι τὴν ὁλικὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς, ἐπὶ μόνῳ τῷ ὅρῳ ὅτι οὐδεμία εἰδικὴ μνεία τοῦ ὀνόματός μου, ὡς δωρητοῦ, γενήσεται. ἀλλ' ἡ οἰκοδομὴ θεωρηθήσεται ὡς ἀπόρροια πάντων τῶν συμβαλόντων καὶ τοῦ γενικοῦ ἐράνου τοῦ Γένους, ὑπὸ τὰς εὐχάς, εὐλογίας καὶ ὁδηγίας τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος.

Γ', Ἐὰν ἀφ' ἑτέρου ἐπιμένωσιν, ὡς δικαιοῦνται, ὅπως τὸ χρῆμα αὐτῶν χρησιμεύσῃ ἀποκλειστικῶς εἰς ὃν ὡρίσθη σκοπόν, ἀναλαμβάνω νὰ συμπληρώσω πᾶν ὅ,τι περαιτέρω ἤθελεν ἀπαιτηθῇ διὰ τὴν Σχολήν, μέχρι τῆς συμπληρώσεως 10,000 λιρῶν.

Δ'. Ἐκφράζω τὴν εὐχὴν καὶ τὸν πόθον, ὅπως ἡ οἰκοδομὴ γένηται λιθίνη, ἀπέριττος, σεμνή, ἀξιοπρεπής, ἄνευ ἐπιδεικτιάσεων, οἵα ὀφείλει εἶναι ἡ Θεολ. Σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Γένους, ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαῖον θεωρῶ νὰ σχηματισθῇ ὑπὸ τῆς Ὑμ. Θ. Π. Ἐπιτροπὴ εἰδημόνων καὶ εἰδικῶν ἀνδρῶν, ἥτις θὰ μελετήσῃ ἐπιστημόνως τὰ τυχὸν ἐκπονηθέντα σχέδια, ἢ, ἐν ἀνάγκῃ, θὰ συντάξῃ νέον σχέδιον.

Ταῦτα Π. Δ. προάγομαι νὰ δηλώσω εἰς τὴν Ὑμ. Θ. Π. ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ὁποίας θεωρῶ τὸ κράτιστον ἐχέγγυον τῆς ἐν ἁρμονίᾳ συμπράξεως παντὸς τοῦ Γένους ὑπὲρ τῶν τιμαλφῶν τῆς Ἐκκλησίας συμφερόντων, ἀνωτέρω πάσης προσωποληψίας καὶ πάσης ἐπιβλαβοῦς διαιρέσεως. Ἡ μόνη μου ἀξίωσις, ἡ μόνη μου εὐχή, Παναγιώτατε, εἶναι, ὅπως ὁ Πατριάρχης Αὐτῆς — καὶ περὶ τούτου μοι ἐμπνέουσι πεποίθησιν αἱ ἀπαρχαὶ αὐτῆς — ἐγκαινίσῃ εὐκταίαν ἐποχὴν γενικῆς τοῦ Ἔθνους συμπράξεως, πρὸς αἴγλην ἅμα μὲν Αὐτῆς, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Ἐπὶ δὲ τούτῳ, ἐπιτρέψατέ μοι, Παναγιώτατε, νὰ προβάλω τὴν ἀπαίτησιν, ὅπως τηρήσῃ μυστικὴν τὴν ἐπιστολήν μου καὶ μηδενὶ εἴπῃ τὸ ὄνομά μου, ἀνακοινώσῃ δ' ἁπλῶς ὅτι τῇ συνδρομῇ ὁμογενῶν, προσενεχθείσῃ προσωπικῶς Αὐτῇ, ἀναλαμβάνει Αὕτη τὸ ἔργον τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Σχολῆς, εἴτε ὑπὸ τὴν μίαν εἴτε ὑπὸ τὴν ἄλλην τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων. Οὕτω τὸ ὄνομα Αὐτῆς ἔσται ἀνώτερον πάσης αἰτιάσεως καὶ εὐλογητὸν παρὰ πᾶσιν, ὅπερ ὁ μόνος μου πόθος, καὶ θὰ ἐπενέγκῃ, πέποιθα, τὴν γενικὴν εἰρήνην.

Καταφιλῶν τὴν σεβασμίαν Αὐτῆς δεξιάν, διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος πρόθυμον τέκνον

Παῦλος Στεφάνοβικ.

Τὸ ἔργον τῆς ἀνοικοδομήσεως ἦτο ἤδη ἐξησφαλισμένον. Ἄνθιμος ὁ Ζ΄ πλήρης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἔσπευσε νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τὸ εὐχάριστον γεγονός, σεβασθεὶς κατὰ γράμμα τὴν ἀπαίτησιν τοῦ δωρητοῦ ὅπως μείνῃ μυστικὸν τὸ ὄνομά του καὶ δηλώσας ὅτι φιλότιμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τέκνα χριστιανικοῦ ζήλου ἐμφορούμενα ὑπὲρ τῆς πατρῴας θρησκείας προσελθόντα ἐδήλωσαν Αὐτῷ, ὅτι προθύμως ἀναλαμβάνουσι τὴν ὁλικὴν δαπάνην πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς. Ἀπεφασίσθη τότε ὅπως τὸ ἕως τότε παρὰ διαφόρων ὁμογενῶν χορηγηθὲν χρῆμα ἀποτελέσῃ πυρῆνα ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου τῆς Σχολῆς, ἐρωτωμένων πρὸς τοῦτο τῶν εὐσεβῶν δωρητῶν [1]).

Ἡ ἔναρξις τοῦ ἔργου τῆς ἀνοικοδομήσεως ηὐλογήθη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, καθ' ἣν πανηγυρίζει καὶ ὁ ναὸς τῆς Σχολῆς (22/4/95). Ἄνθιμος ὁ Ζ΄ ἔχων συμπαραστάτας τοὺς συνοδικοὺς Μητροπολίτας Νικαίας, Αἴνου, Μεθύμνης, Δυρραχίου, Βελεγράδων, Γρεβενῶν, Ἐλασσῶνος καὶ Ἐλευθερουπόλεως, ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Σχολῆς, μεθ' ὃ ἐτέλεσε τὸν νενομισμένον ἁγιασμὸν καὶ δι' εὐγλώττου προσφωνήσεως ἐξῆρε τὰς ὑπὸ φιλοτίμων ὁμογενῶν παρεχομέ-

[1]) Πρῶτος ἐκ τῶν δωρητῶν ἀπήντησεν ὁ Ἀνδρ. Συγγρὸς διὰ τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς:

Παναγιώτατε Δέσποτα,

..... Ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἐφημερίδων μανθάνω ὅτι γενναῖοι ὁμογενεῖς προσηνέχθησαν ἐξ ἰδίων νὰ ἐγείρωσι τὴν ὅλην οἰκοδομὴν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς καὶ ὅτι πρόκειται νὰ ἐρωτηθῶσιν οἱ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνεισενεγκόντες ἐὰν συγκατατίθενται ὅπως αἱ ὑπ' αὐτῶν δοθεῖσαι συνδρομαὶ διατεθῶσι πρὸς ἄλλον τινὰ ἐθνωφελῆ σκοπόν, ἐκ τῶν προτέρων ἀφίεμαι τῇ Ὑμ. Θ. Π. ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ὅπως τὴν χιλιόλιρον ὑπὲρ ἀνοικοδομήσεως τῆς εἰρημένης Θ. Σχολῆς ἀπὸ πολλοῦ καταβληθεῖσαν συνδρομήν μου, διαθέσῃ κατ' ἰδίαν Αὐτῆς ἔγκρισιν.

νας ἑκάστοτε τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ἐνδείξεις ἀκραιφνοῦς σεβασμοῦ καὶ ἄκρας ἀφοσιώσεως. Τὴν σημασίαν τῆς τελετῆς εὐφραδῶς ἀνέπτυξε καὶ ὁ παρεπιδημῶν τότε ἐν Χάλκῃ σοφὸς ἀπολογητὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἰω. Σκαλτσούνης, ἐν μέσῳ ζητωκραυγῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνωνύμου δωρητοῦ, ὅστις, κατὰ τὸν ἀγορητήν, δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ σκοπιμωτέραν ἀγαθοεργίαν.

Παραλλήλως ἐλήφθη πρόνοια καὶ περὶ λειτουργίας τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος 1895-96· ὁ Πατριάρχης κατὰ Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπισκεψάμενος τὸ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τῆς Μεταμορφώσεως κατὰ τὴν νῆσον Πρώτην κληρικὸν Γηροκομεῖον ἐπηυλόγησε τὴν συνοδικῶς ἀποφασισθεῖσαν προσωρινὴν ἐγκατάστασιν τῆς Σχολῆς εἰς ἓν τῶν διαμερισμάτων τοῦ ἱδρύματος τούτου. Ἀρχομένου δὲ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, εἰσηγήσει τῆς Ἐφορείας καὶ ἐγκρίσει τῆς Ἱ. Συνόδου, ἡ διεύθυνσις τῆς Σχολῆς ἀνετέθη καὶ αὖθις τῷ ἀρχιμ. Γ. Γρηγορᾷ, προσελήφθησαν δὲ νέοι καθηγηταὶ οἱ ἀρχιμ. Ἀπόστολος Χριστοδούλου καὶ Γερμανὸς Καραβαγγέλης, οἱ Ἰωρδ. Καρολίδης καὶ Βασίλ. Ἀντωνιάδης, ὡς καὶ ὁ Χρ. Ἀνδρούτσος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀπολογητικῆς καὶ τῆς Συμβολικῆς. Οὕτω τῇ 1/10/95 ἐπανήρχησαν αἱ ἐπὶ δεκαπεντάμηνον σχολάσασαι παραδόσεις τῆς Σχολῆς, διὰ θυμήρους τελετῆς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μεταμορφώσεως, ἧς προέστη ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Νικομηδείας Φιλοθέου, Νικαίας Ἱερωνύμου, Λήμνου Ἀθανασίου, Βελεγράδων Δωροθέου. Κατὰ ταύτην ὁ Σχολάρχης προσαγορεύων τοὺς παρισταμένους ηὐχαρίστησε τὸν Ὕψιστον ὅστις συνήγαγεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοὺς ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ σεισμοῦ διασκορπισθέντας μαθητὰς τῆς Σχολῆς «ἧτις ὡς φωτοβόλος φάρος τὴν μὲν Ἐκκλησίαν Κ/πόλεως ἐκόσμει καὶ ἐδόξαζε, ταῖς δὲ ἁγίαις Ὀρθοδόξοις Πατριαρχικαῖς καὶ Αὐτοκεφάλοις Ἐκκλησίαις, ὁμογλώσσοις τε καὶ ἑτερογλώσσοις οὐ πεφεισμένως τῶν πνευ-

ματικῶν αὐτῆς ἀγαθῶν μετέδωκεν », ἐξῆρε δὲ καὶ τὸν ὑπὸ μέρους τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐκδηλωθέντα πόθον περὶ ἐπαναλήψεως τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, καὶ ἰδίᾳ τὸν τοῦ γενναιόφρονος ἀνωνύμου ἱδρυτοῦ.

Τὴν 11/10/95 παρουσιαζοντος Ἀνθίμου τοῦ Ζ′ καὶ τοῦ ἐκ τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς Καρπάθου Σωφρονίου ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ τμήματος τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς Ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ ὁ καθηγητὴς τῶν Φιλοσοφικῶν κ. Γ. Καλούδης ὡμίλησε περὶ τῆς φιλοσοφίας ἔν τε τῇ ἀρχαιότητι καὶ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους.

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου κτιρίου τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς Χάλκης ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπῶς τὴν 6ην Ὀκτωβρίου 1896 ἡμέραν Κυριακήν [1]). Ἀπὸ τοῦ Σαββάτου 5ης Ὀκτωβρίου ὁ Πατριάρχης Ἄνθιμος ὁ Ζ′ μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μεταβὰς εἰς Χάλκην ἐτέλεσε Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν λειτουργίαν καθ' ἣν προεχειρίσθη εἰς πρεσβύτερον ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἱερομ. ἀκονος Εἰρηναῖος. Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς ἐγένετο ἰδιαιτέρα τελετὴ τῶν ἐγκαινίων δι' ἁγιασμοῦ τελεσθέντος ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. παρισταμένου ἱκανοῦ πλήθους. Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν Ἄνθιμος ὁ Ζ′ προσεφώνησε τοὺς παρισταμένους ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Παυλικοῦ « πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ὑμῶν » (Β′ Κορ. ζ′ 11).

Ἐν βαθείᾳ δὲ συγκινήσει διεξελθὼν δι' ὀλίγων τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Σχολῆς καὶ εὐχαριστήσας τῷ Ὑψίστῳ καθ' ὅτι ἐν τῇ ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς κατεχούσῃ αὐτὸν θλίψει τῇ ἐπαυξανομένῃ ἕνεκα τῆς χαλεπότητος τῶν καιρικῶν περιστάσεων τῆς οἰκονομικῆς δυσπραγίας καὶ τῆς δικοστασίας προκαλουμένης

[1]) Ἐκκλησ. Ἀλήθ. ἔτος ΙΣΤ′ ἀρ. 33.

ἐκ φιλοτιμιῶν μικρῶν καὶ φιλοπροσωπιῶν ὑπεράνω δυστυχῶς τῶν τιμαλφῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τιθεμένων, μετὰ μῆνα ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς διακυβερνήσεως τῆς νοητῆς ὁλκάδος εὐσεβὲς τῆς Ἐκκλησίας τέκνον ἀνήγγειλεν ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν ἀνέγερσιν τῆς Σχολῆς ὑπὸ τὸν ρητὸν ὅρον ἵνα το ὄνομα αὐτοῦ διατηρηθῇ ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἀνωνυμίας· ἐξήγησε τοὺς εὐνοήτους λόγους δι' οὓς ἡ ἐπιθυμία αὕτη τοῦ δωρητοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκπληρωθῇ καὶ ἀφοῦ ὁ πέπλος τῆς ἀνωνυμίας εἶχεν ἤδη διαρραγῇ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ δηλώσῃ ὅτι ὁ ἀνώνυμος δωρητὴς ἦ ο ὁ αὐτὸς καὶ πρότερον περιώνυμος, ὁ μεγάθυμος γενναιόφρων ἐθνικὸς εὐεργέτης, ὁ φιλογενέστατος ὁμογενὴς Παῦλος Στεφάνοβικ ὑπὲρ τοῦ ὁποίου προσκαλεῖ τοὺς παρισταμένους ἵνο ζητωκραυγάσουν.

Μετὰ τὸν Πατριάρχην τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ ἐφοροταμίας Ἀγχιάλου Βασίλειος ὅστις ὁμιλήσας περὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς Θ. Σχολῆς, τῆς πρώτης ταύτης μετὰ μακροὺς αἰῶνας ἱερᾶς ἑστίας τοῦ θείου πυρὸς καὶ ἀναλύσας τὸν προορισμὸν αὐτῆς προσεθηκεν ὅτι «ἀπόκειται εἰς εὐγνώμονα καὶ ἀμερόληπτον μαθητὴν ἐπιμελῶς πᾶσαν τὴν πεντηκονταετῆ τῆς Σχολῆς ἱστορίαν καὶ τὴν σχετικὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ζωὴν μελετήσαντα νὰ ἐκθέσῃ ἐν ἐπιμελεῖ καὶ ἀδεκάστῳ γραμῇ πάντα τὰ γενόμενα οἱανδήποτε καὶ ἂν φέρωσιν ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους ὄψιν καὶ οὕτω καταδείξῃ τοῖς πᾶσι τὰ πραγματικὰ καὶ ἀναμφήριστα ἀγαθὰ τὰ ἀπὸ τῆς Σχολῆς ταύτης τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει προσγενόμενα»· ἐφεξῆς ἐξῆρε τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου δωρητοῦ, διέγραψε καὶ ὑπέδειξε τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς δωρεᾶς καθ' ὅσον «ἡ ἕκαστος γενναιότης μεθ' ἧς ὁ μέγας εὐεργέτης τοσαῦτα ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ταύτης θυσιάζει θὰ ἐμπνέῃ ἀείποτε καὶ ἐνθουσιᾷ διδάσκοντας καὶ διδασκομένους καὶ ἐν σιγῇ πολλάκις λαλοῦσα θὰ διδάσκῃ αὐτοὺς τὴν αὐστηρὰν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος καὶ τὴν ἔμπρακτον πάντοτε καὶ μόνην ἀσφαλῆ

βεβαίωσιν καὶ ἁγίαν πρὸς ταύτην ἀγάπην· ἐὰν δὲ εἶναι ἀληθές, προσέθηκεν, ὅτι ἡ ὅρασις εἶναι ὁ μέγιστος διδάσκαλος τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ δὲ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὁρώμενα μορφοῦται ἕκαστος καὶ ἀναπτύσσεται, ἡ θέα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἅμα καὶ σεμνοῦ τούτου καὶ σοβαροῦ οἰκοδομήματος, θὰ ἐμπνέῃ καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν σεμνότητα καὶ σοβαρότητα ἐκείνην ἣν ἀπαιτοῦσιν ἡ ἀποστολὴ καὶ ὁ προορισμὸς αὐτῶν», ἐν τέλει δὲ ηὐχήθη ἵνα «πρὸς τῇ ὑλικῇ βαίνῃ παραλλήλως καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνακαίνησις τῆς Σχολῆς ὁπότε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου ἐγκαλλωπίσματος τὰ ἔσχατα θὰ εἶναι πολλῷ κρείττονα τῶν πρώτων».

Τελευταῖος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ διευθυντὴς Γ. Γρηγορᾶς ὅστις ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ διότι «ἀνέκυψε περικαλλὴς καὶ περίφαντος ἐκ τῶν λυπηρῶν συντριμμάτων καὶ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀφανείας ἡ Θ. Σχολὴ καὶ ὅτι ἠνεώγησαν αἱ θύραι αὐτῆς τὰ δὲ ἀπρωκισμένα αὐτῆς τέκνα περισυνάγονται καὶ εἰσέρχονται ἐν αὐτῇ ἀγαλλομένῳ ποδὶ ἵνα συνεχίσωσι τὸν μακάριον μαθητικὸν βίον μορφούμενοι τὴν κατὰ Χριστὸν μόρφωσιν»· διεξελθὼν δὲ ἐν ὀλίγοις τὸ ἔργον τῆς Θ. Σχολῆς τῆς παρασχούσης «εἰς ἅπασαν τὴν κατὰ Ἀνατολὰς Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἑκατοντάδας τελειοφοίτων ἱεροσπουδαστῶν, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν ἀνήχθησαν εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματα, ἄλλοι δὲ ἀνεδείχθησαν ἰθύντορες Θεολογικῶν, ἱερατικῶν καὶ φιλολογικῶν Σχολῶν, ἄλλοι καθηγηταὶ θρησκευτικῶν μαθημάτων καὶ διδάσκαλοι τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, ἄλλοι δὲ τέλος διεκρίθησαν καὶ ἐπὶ συγγραφαῖς αἵτινες ἐπεσπάσαντο τὴν εὐφημίαν καὶ τὸν ἔπαινον καὶ τῶν περὶ τὴν Εὐρώπην σοφῶν». Ἐξῆρεν ἀκολούθως τὸ ἔργον τοῦ δωρητοῦ προσθεὶς ὅτι ὅτε ἐπεδείχθη αὐτῷ ἐπίγραμμα ὅπερ ἦτο προωρισμένον νὰ τοποθετηθῇ ἐπὶ τῶν προπυλαίων φέρον τὸ ὄνομά του, ὁ μετριόφρων δωρητὴς εἶπε μετὰ φωνῆς ἐντόνου: Ἰδοὺ κατ' ἐμὲ ὁποία τις δέον νὰ εἶναι ἡ ἐπιγραφὴ τῆς Θ. Σχολῆς: «Αὕτη ἐστὶν ἡ Θ. Σχολὴ ἧς ἰοῖ τρόφιμοι

μορφούμενοι ἐν αὐτῇ προσηκόντως, ὀφείλουσιν ἵνα διάγωσιν ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἀληθεῖς καὶ τίμιοι λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος οὐχ ἧττον ἢ διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν οἰκοδομοῦντες ἠθικῶς καὶ μηδεμίαν δίδοντες ἀφορμὴν τοῦ ἀκοῦσαι παρὰ τῶν διδασκομένων τὸ εὐαγγελικὸν «ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν....».

Πλῆρες ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ τὸ παριστάμενον πλῆθος ἐζητωκραύγασεν ὑπὲρ τοῦ δωρητοῦ ὅστις συγκεκινημένος παρέδωκε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐπὶ δίσκου ἀργυροῦ τὴν κλεῖδα τῆς Σχολῆς καὶ οὕτω ἐπεσφραγίσθη ἡ λαμπρὰ αὕτη τελετή.

Τὰ μαθήματα ἐν τῷ νεοδμήτῳ κτιρίῳ τῆς Σχολῆς ἤρξαντο τὴν 21/10/96.

Ὁ Ἄνθιμον τὸν Ζ' διαδεξάμενος Κωνσταντῖνος ὁ Ε' οὐδόλως καθυστέρησεν ἐν τῇ ἐπιδείξει ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν τροφὸν Σχολήν. Ἐὰν δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁμολογουμένης ἀγάπης τοῦ πεπνυμένου Πατριάρχου δὲν ἀπέβησαν εὐνοϊκὰ διὰ τὴν Σχολὴν τὸ τοιοῦτον ἀποδοτέον εἰς αὐτὴν τὴν τότε κατάστασιν τῆς Σχολῆς καθόσον οἱ ἐν αὐτῇ διαβιοῦντες εἶχον διαιρεθῇ εἰς συμπολίτευσιν καὶ ἀντιπολίτευσιν, ἀμφότεραι δὲ αἱ μερίδες προσεπάθουν νὰ ἐνισχύσωσι τὴν παράταξιν αὐτῶν διὰ τοῦ προσεταιρισμοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων στοιχείων φίλα φρονούντων· τῆς καταστάσεως ταύτης ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἔκρυθμος κατάστασις καὶ τὰ λυπηρὰ ἐπεισόδια τὰ λαβόντα χώραν κατὰ τὸ ἔτος 1897 καὶ τῶν ὁποίων προανάκρουσμα ἦτο ἡ καταβληθεῖσα προσπάθεια πρὸς πλήρωσιν τῶν ἑδρῶν τῶν Φιλοσοφικῶν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν τῆς Ε' τάξεως [1]) ὁπότε οἱ ὑποδειχθέντες ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως ὑποψήφιοι δὲν ἐγένοντο δεκτοὶ καὶ διωρίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας διὰ μὲν τὴν Φιλοσοφίαν ὁ Β. Ἀντωνιάδης

[1]) Αἱ ἕδραι αὗται ἐκενώθησαν λόγῳ τῆς παραιτήσεως τῶν οἰκείων καθηγητῶν Ι. Καρολίδου καὶ Χ. Ἀνδρούτσου.

διὰ δὲ τὰ Ἑλληνικὰ ὁ Ξ. Λαμπρίδης, ἀντικατέστησε δὲ τὸν ἐπὶ Ἀνθίμου διορισθέντα καθηγητὴν τῶν Τουρκικῶν κ. Ἠλιάδην ὁ Α. Φωτιάδης. Δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος ἀπὸ τῆς ***συμπληρώσεως τῶν στελεχῶν*** καὶ ἡ κατάστασις ἤρχισε νὰ διευκρινίζηται· ἡ μεταξὺ καθηγητῶν καὶ Διευθύνσεως ὑπάρχουσα δυσαρέσκεια ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον. Καὶ ἐστάλη μὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Δέρκων Καλλινίκου καὶ Βιζύης Ἱεροθέου ὅπως μελετήσῃ ἐπιτοπίως τὴν κατάστασιν καὶ ὑποβάλῃ τὸ πόρισμα αὐτῆς, ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπιπολαίως ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἔργου αὐτῆς καὶ μὴ ἰδοῦσα διαπληκτισμοὺς καὶ συμπλοκάς, ὡς ἐφαντάζετο, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι κάτωθεν τῆς φαινομενικῆς νηνεμίας ὑφίστατο ἀναβρασμὸς καὶ σάλος ρευμάτων ἐπικινδύνων καὶ ἐπομένως ἀναλόγως ἐπληροφόρησε καὶ διεφώτισε τὸν Πατριάρχην καὶ οὕτω ἡ θύελλα δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκραγῇ διαρκέσασα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου μέχρι 30 Ἰανουαρίου 1898.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὀκτὼ καθηγητῶν [1]) δηλωσάντων ὅτι ἀδυνατοῦσι νὰ συνεργασθῶσι μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ ἀνενεχθέντων τῇ Ἐφορείᾳ, ἡ κανονικὴ λειτουργία τῆς Σχολῆς διεταράχθη καθόσον τὸν λόγον ἔλαβον καὶ πάλιν οἱ μαθηταί, οἵτινες ζηλωταὶ τῶν παραδόσεων (!) ἠννόουν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ γνώμη αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, διηρέθησαν δὲ εἰς δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα, τῶν περὶ τὸν Διευθυντὴν δηλωσάντων ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀνεχθήσονται τὴν ἐπάνοδον τῶν ἀπεργησάντων καθηγητῶν. Ἡ Ἐφορεία προέβη εἰς τὴν παῦσιν τῶν ἐν λόγῳ καθηγητῶν, ἀλλ' ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐπιληφθεῖσα τοῦ ζητήματος ἐπανέφερε τοὺς καθηγητάς, χωρὶς ὅμως νὰ κα-

[1]) Ἀρχιμανδρῖται Ἀπόστολος, Ἀγαθάγγελος, Ἰωάννης, οἱ Β. Ἀντωνιάδης, Π. Κομνηνός, Ξ. Λαμπρίδης, Α. Φωτιάδης, Χ. Σαμαρτζιδης.

τορθώσῃ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν Σχολὴν τὴν φυγαδευθεῖσαν ἡσυχίαν. Παρὰ τὴν τιμωρίαν τῶν πρωταιτίων καὶ τὰς νουθεσίας τῶν Συνοδικῶν Πισιδείας καὶ Τραπεζοῦντος ἱκανὴ μερὶς τῶν μαθητῶν ἐπέμενεν εἰς τὰς ἀπόψεις αὐτῆς, διὸ τὴν 30 Ἰανουαρίου ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τῶν μαθητῶν ἀρνηθέντων καὶ πάλιν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ Πατριαρχικὸν Γράμμα ἀγγέλλον ὅτι ἡ Σχολὴ διελύετο ἐπ' ἀόριστον, τῶν μαθητῶν ὑποχρεουμένων ἵνα ἀποχωρήσωσι. Μετ' ὀλίγον ἀπηλλάγη τῆς Διευθύνσεως ὁ ἀρχ Γ. Γρηγοριάς [1]).

Διὰ τοὺς ἐκ τῶν ὑστέρων ψυχραίμως καὶ ἀμεροληπτως κρίνοντας τὰ πράγματα ἡ λαῖλαψ ἡ ἐκσπάσασα ἐν τῇ Σχολῇ δὲν ἦτο τυχαία· δὲν εἶχεν ὡς ἀφορμὴν ταπεινὰ ἐλατήρια καὶ φιλοδοξίας, ἀλλ' ἦτο ἀποτέλεσμα ἀναποφεύκτου συγκρούσεως μεταξὺ συντηρητικῶν καὶ φιλελευθέρων· οἱ νεωστὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Σχολὴν καθηγηταὶ ἐφλέγοντο ὑπὸ ζήλου ἵνα ἴδωσι τὴν Σχολὴν ἀναπτυσσομένην, προωδεύουσαν καὶ ἀπαλλασσομένην ἀπὸ τοῦ ἐπιζημίου διὰ τὴν πρόοδον δόγματος τοῦ «ὅ,τι παρελάβομεν», ἡ δὲ Διεύθυνσις ἀκολουθοῦσα τὴν παραδεδομένην κατεύθυνσιν καὶ ἀναλογιζομένη τὴν ἣν εἶχεν ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας εὐθύνην προσεπάθει νὰ θέσῃ φραγμὸν εἰς τὸν ἐπερχόμενον χείμαρρον ὅστις ὡρμᾶτο μὲν ἐκ καλῆς προθέσεως ἠδύνατο ὅμως, ***κατ' αὐτήν***, νὰ ἐπηρεάσῃ κακῶς καὶ τὸ καλῶς ἔχον.

Τὰ ἐπὶ μέρους ἐπεισόδια ἦσαν ἀναπόφευκτα καθόσον

[1]) Ἡ Ἐκκλησία λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸν μακρὸν βίον ὃν διήνυσεν ἐν τῇ Σχολῇ ὁ ἀοίδιμος Γ. Γρηγοριάς ὡς τε διδάσκαλος καὶ ὡς Σχολάρχης, ἔκρινε δίκαιον ἵνα ὁρίσῃ αὐτῷ μηνιαίαν σύνταξιν ἴσην πρὸς τὸν μισθὸν ὃν ἐλάμβανεν ὡς Σχολάρχης. Ὁ Γ. Γρηγοριάς διήνυσε τὸν ὑπόλοιπον βίον ἐφησυχάζων παρὰ τῷ Σχολάρχῃ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Σάρδεων Μιχαὴλ Κλεοβούλῳ. Ἀπέθανε δὲ τὴν 23 Ὀκτωβρίου 1904.

ἡ Ἱεραρχία τότε εἶχε διαιρεθῇ εἰς τὰ γνωστὰ δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα τὰ ὁποῖα διὰ νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἐχρησιμοποίουν πᾶσαν εὐκαιρίαν καὶ πᾶν γεγονὸς σχετιζόμενον πρὸς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, καταλλήλως ἐχρωμάτιζον καὶ ἐζήτουν νὰ ἐπωφεληθῶσι δίδοντες αὐτῷ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν κατεύθυνσιν. Ὅσον ἀφορᾷ προσωπικῶς τὸν Σχολάρχην Γερμανὸν Γρηγοριάδην, οὗτος εἶναι σημεῖον ἀντιλεγόμενον· ἄλλοι μὲν θεωροῦσιν αὐτὸν ὡς τὸν τελευταῖον ἀντιπρόσωπον τοῦ Φαναριωτισμοῦ, ὅστις μετὰ τοῦ Κυζίκου Νικοδήμου διεδέχθη τοὺς ἐπὶ 40ετίαν ἄγοντας καὶ φέροντας τὸ Φανάριον, Ἰωακεὶμ τὸν Β′ καὶ Δέρκων Νεόφυτον· ἄλλοι ἀναλύοντες τὸ ἔργον αὐτοῦ ὡς Διευθυντοῦ καὶ καθηγητοῦ καταλογίζουσιν αὐτῷ ἰδίᾳ τὴν περὶ ἀλλότρια τῇ κλήσει καὶ τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἀπασχόλησιν· ἄλλοι δὲ θεωροῦσιν αὐτὸν ὡς τὸν ἰδεώδη Σχολάρχην· ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχωσι στοιχεῖα τὰ ὁποῖα, κατὰ τοὺς δυσμενῶς κρίνοντας τὸν Γ. Γρηγοριάδην, μειοῦσι τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, εἶναι καθῆκον τοῦ ἀμερολήπτως κρίνοντος τὰ πράγματα νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ Γ. Γρηγοριάδου ἐπεκράτει σιδηρᾶ πειθαρχία ἐν τῇ Σχολῇ, καὶ νὰ ἐξάρῃ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ λάμψις τῆς ***μίτρας*** καὶ τὸ θέλγητρον τῆς ***ποιμαντορικῆς ῥάβδου*** ἥτις πολλάκις προσηνέχθη αὐτῷ δὲν ἐδελέασαν τὸν Γ. Γρηγοριάδην, ὅστις ἀντὶ τῶν λιπαρῶν ἐπαρχιῶν προέκρινε τὸν μονήρη καὶ οὐχὶ ἀμέτοχον κόπων σωματικῶν καὶ πνευματικῶν καὶ πικριῶν βίον τοῦ Σχολάρχου τῆς Θ. Σχολῆς.

Ἡ Σχολαρχία τοῦ Γ. Γρηγοριάδου διαρκέσασα συνεχῶς ἀπὸ τοῦ 1877 μέχρι τοῦ 1897 ὑπῆρξε σημαντικὸς σταθμὸς ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς Θ. Σχολῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Τὰ μετὰ τὸν Σχολάρχην Γερμανὸν Γρηγοριάδην. — Ὁ Σάρδεων Μιχαὴλ προσωρινὸς Σχολάρχης. — Κανονισμὸς καὶ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῆς ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς. — Ἐπικύρωσις ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἀναλυτικοῦ προγράμματος δι' οὗ ἐπαναφέρεται ἡ ὀγδόη τάξις. — Σχολαρχία ἀρχιμανδρίτου καὶ εἶτα Σταυροπόλεως Ἀποστόλου. — Βαθμὸν Τουρκομαθείας τῶν μαθητῶν τῆς Θ. Σχολῆς. — Καταργησις τῆς ὀγδόης τάξεως. — Κανονισμὸς τοῦ 1903. — Σχολαρχία Μελενίκου Εἰρηναίου. — ***Τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Γερμανοῦ Γρηγοριάδου***: ***Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θ. Σχολὴ 1844-1898.*** — Τὸν εἰς Μητροπολίτην Κασανδρείας προαχθέντα Σχολάρχην κ Εἰρηναῖον διαδέχεται προσωρινῶς καὶ εἶτα ὁριστικῶς ὁ ἱεροδιάκονος καὶ εἶτα ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Στρηνόπουλος. — Ὁ R. R. B Braun πρῶτος ἀπεσταλμένος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἵνα σπουδάσῃ τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν. — Θ. Σχολὴ Χάλκης καὶ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις. — Μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐπιβράβευσιν τῆς εὐόρκου σταδιοδρομίας τοῦ καθηγητοῦ Γ. Λιανοπούλου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς τεσσαρακονταετηρίδος αὐτοῦ. — Οἱ μέχρι τοῦ 1910 διδάξαντες νέοι καθηγηταί.

Τὴν 9/2/98 οἱ Ἔφοροι Ἁγχιάλου Βασίλειος καὶ Σισανίου Ἀθανάσιος ἀνήγγειλαν ἐπισήμως τοῖς ἐν τῇ Σχολῇ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ἣν ἀπηλλάσσετο τῶν καθηκόντων τῆς Διευθύνσεως καὶ καθηγεσίας ὁ ἀρχ. Γ. Γρηγοριάδης καὶ ὅτι τὰ μαθήματα ἐπανελαμβάνοντο ὑπὸ τὴν προσωρινὴν Διεύθυνσιν τοῦ Μιχαὴλ Κλεοβούλου. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρξατο ἐπικρατοῦσα σχετικὴ ἠρεμία ἐν τῇ Σχολῇ καὶ ἐβελτιώθη ἡ κατάστασις αὐτῆς ἐπαισθητῶς. Ἡ κατὰ τὸ 1896 συστᾶσα εἰδικὴ ἐπιτροπὴ πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Κανονισμοῦ ἥτις ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ Ἁγχιάλου Βασιλείου καὶ τῶν ἀρχιμ. Μ. Κλεοβούλου καὶ Γ. Κωνσταντινίδου ἐπεράτωσε τὸ ἔργον αὐτῆς συντάξασα νέον Κανονισμὸν καὶ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

Ἐν τῇ σχετικῇ ἐκθέσει ἣν ἡ ἐπιτροπὴ ὑπέβαλε ποιεῖ-

ται μνείαν τῶν προηγουμένως ἐκδοθέντων Κανονισμῶν [1]) καὶ ἐξηγεῖ τὰς ὑπ' αὐτῆς ἐπενεχθείσας τροποποιήσεις καὶ προσθήκας εἰς τὸν Κανονισμὸν τοῦ 1867 ὃν κυρίως ἔλαβεν ὡς βάσιν [2]).

Ἐπὶ μέρους ὁ ἐν λόγῳ Κανονισμὸς περιελάμβανε δέκα ἓξ κεφάλαια ἐξ ὧν τὰ δέκα πέντε καθώριζον τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμὸν τῆς Σχολῆς ἄνευ οὐσιώδους παραλλαγῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς προηγουμένους Κανονισμούς. Τὸ δέκατον ἕκτον κεφάλαιον ἐπιγραφόμενον « Γενικαὶ διατάξεις » ἐκανόνιζε τὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν μαθητῶν ὑποχρεουμένων ἵνα χειροτονηθῶσιν (ἄρ. 241), ἀφιεμένων δὲ ἐλευθέρων ὅπως ἐκλέξωσι μεταξὺ τοῦ ἐγγάμου καὶ ἀγάμου βίου· ἐφεξῆς ὡρίζετο ὅτι ἡ Σχολὴ προνοεῖ ἐκ καθήκοντος διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀποφοίτων εἴτε κληρικῶν εἴτε λαϊκῶν συνεννοουμένη πρὸς τοῦτο μετὰ τῶν ἐγγυητῶν αὐτῶν (ἄρ. 251)· παρακολουθεῖ ἐπιμελῶς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀποφοίτων ἐν ταῖς ἐμπεπιστευμέναις αὐτοῖς θέσεσι σημειοῦσα ἐν ἐπὶ τούτῳ βιβλίῳ τὰς περὶ αὐτῶν πληροφορίας μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν διαβιβαζόντων αὐτάς· ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν πληροφοριῶν τούτων τῆς Σχο-

---

[1]) Ἐν τῇ σχετικῇ ἀπαριθμήσει παραλείπεται ὁ ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας Γ'ερμανοῦ τοῦ Δ' ἐκδοθεὶς Κανονισμὸς τοῦ 1853 δι' οὗ ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων ὡρίσθη ἑπταετής.

[2]) Αἱ κυριώτεραι τῶν ἐν λόγῳ προσθηκῶν εἶναι αἱ ἑξῆς:

α') Ὁρίζεται ὁ θεσμὸς τοῦ ἐπόπτου (κεφ. ε') οὗτινος τὴν ὕπαρξιν ἡ ἐπιτροπὴ ἔκρινεν ἀπαραίτητον ἵνα ἡ διεύθυνσις τῆς Σχολῆς γίγνηται κανονικώτερον κατὰ τὸ σύστημα τῶν Ρωσικῶν ἀκαδημιῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἐκπαιδευτηρίων.

β') Συνιστᾶται ἵνα τὸ κήρυγμα γίγνηται ἐν τῇ Σχολῇ κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἵνα οἱ σπουδασταὶ διδάσκωνται τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ ἱερώτατον τοῦτο καθῆκον τῶν ἱερωμένων.

γ') Ὁρίζεται κύκλος ὀκταετοῦς φοιτήσεως ἵνα καταρτίζωνται οἱ μαθηταὶ ἀρτίως περί τε τὴν ἐγκύκλιον παίδευσιν καὶ περὶ τὰς θεολογικὰς καὶ ἄλλας συναφεῖς πρὸς ταύτας ἐπιστημονικὰς σπουδάς

λῆς ἡ Ἐκκλησία προάγει τοὺς εὐδοκίμως ἐργαζομένους (ἄρ. 252).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 253 οὐδεὶς τῶν ἀποφοίτων διορίζεται εἰς νέαν θέσιν ἐὰν δὲν ἔχει ἀποδεικτικὸν εὐδοκίμου ὑπηρεσίας ἐν τῇ προτέρᾳ θέσει. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀποφοίτων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀρίστων διορίζεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν εἰς θέσεις ἐν τοῖς Πατριαρχείοις (ἄρ. 253). Ὁ Κανονισμὸς οὗτος, οὗτινος ἡ ἰσχὺς ὡρίζετο διὰ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη, μετὰ τοῦ σχετικοῦ γενικοῦ προγράμματος παρεπέμφθη τῷ καθηγητικῷ συλλόγῳ τῆς Θ. Σχολῆς ὅστις ἐπέφερε τὰς ἑξῆς τροποποιήσεις· καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ νὸν Κανονισμόν,

α') Ἔκρινε περιττὸν τὸν θεσμὸν τοῦ Ἐπόπτου ὡς μειοῦντος τὸ κῦρος τοῦ Σχολάρχου.

β') Ὥρισε τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν εἰς 60 καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν μήτε κατωτέραν τῶν 17 μήτε ἀνωτέραν τῶν 19 ἐτῶν ἐκτὸς τῶν διελθόντων γυμνασιακὰς τάξεις.

γ') Αἱ ὧραι τῆς διδασκαλίας ὡρίσθησαν ἀπὸ 12-16 διὰ τὰ θεολογικὰ καὶ ἀπὸ 16-20 διὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα.

δ') Ἐκ τῶν δύο ὁμιλητικῶν γυμνασμάτων τῶν τελειοφοίτων τὸ μὲν πρῶτον ἔδει νὰ ἀφεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν μαθητῶν, τὸ δὲ δεύτερον νὰ ὁρίζηται ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου.

ε') Αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις δέον νὰ περιορισθῶσι μόνον εἰς τὴν α' τάξιν.

στ) Ἐν περιπτώσει ἀπορρίψεως ἐναισίμου διατριβῆς, ἐπιτρέπεται προσαγωγὴ ἄλλης ἢ τῆς αὐτῆς ἐπεξειργασμένης ἐν χρονικῷ διαστήματι μὴ ὑπερβαίνοντι τὰ δύο ἔτη.

ζ') Ἡ ἰσχὺς τοῦ Κανονισμοῦ δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 10-15 ἔτη.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ πρόγραμμα

α') Ἡ ποιμαντικὴ ἦτο δυνατὸν νὰ περιληθῇ ἐν τῷ Κανονικῷ Δικαίῳ,

β') Εἰς τὸ μάθημα τῆς Δογματικῆς ἠδύνατο νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Συμβολική, εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀπολογητικῆς ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων Θρησκευμάτων ὡς παράρτημα.

γ') Νὰ παραλειφθῇ ἡ ὀρυκτολογία μὴ οὖσα ἀπολύτως ἀναγκαία καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ τῆς καταλλήλου συλλογῆς· καὶ

δ') Νὰ προστεθῇ ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα, Ἑρμηνευτικὴ καὶ ἡ Ἱ. Κριτική.

Ἡ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ καὶ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος καὶ τὰς τροποποιήσεις τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου, προέβη εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος ὡς ἐπείγοντος, ἔχοντος ὡς ἑξῆς:

Α' ἔτος: Ἱερὰ Ἱστορία, Ἑλληνικά, Μαθηματικά, Ἱστορία τῶν ἀρχαίων Ἐθνῶν, Πολιτικὴ Γεωγραφία, Τουρκικά, Γαλλικά, Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική, ὧραι 30.

Β' ἔτος: Ἱ. Κατήχησις, Ἑλληνικά, Λατινικά, Μαθηματικά, Ἀρχαία Ρωμαϊκὴ Ἱστορία, Φυσικά, Τουρκικά, Γαλλικά, Ἐκκλης. Μουσική, ὧραι 30.

Γ' ἔτος: Ἀνάγνωσις τῆς Ἁγ. Γραφῆς, Ἑλληνικά, Λατινικά, Μαθηματικά, Φυσικὴ Πειραματική, Βυζαντ. Ἱστορία, Τουρκικά, Γαλλικά, Σλαυωνικά, Ἐκκλ. Μουσική, ὧραι 31.

Δ' ἔτος: Ἀνάγνωσις Ἁγίας Γραφῆς κατ' ἐκλογήν, Ἑλληνικά, Λατινικά, Μαθηματικά, Φυσικὴ Πειραματική, Ἱστορία τῶν νεωτέρων χρόνων, Τουρκικά, Ρωσικά, Γαλλικά, Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική, ὧραι 31.

Ε' ἔτος: Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς Θεολογίας, Ἑρμηνευτική, Ἑβραϊκὴ ἀρχαιολογία, Ἐκκλ. Ἱστορία, Ἑλληνικά, Λατινικά, Ψυχολογία καὶ Λογική, Τουρκικά, Ρωσικά, Γαλλικά, ὧραι 24.

ΣΤ' ἔτος: Ἑρμηνεία Ἁγίας Γραφῆς, Ἐκκλης. Ἱστορία, Χριστιανικὴ ἀρχαιολογία, Χριστιανικὴ Ἠθική, Πατρολογία, Δογματικὴ Θεολογία, Ἱστορία Φιλοσοφίας τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὧραι 26.

Ζ' ἔτος: Ἑρμην. τῶν Ἁγ. Γραφῶν, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, Ἐκκλ. Ἱστορία, Δογματική (συνέχ. καὶ τέλος), Ἱστορ. Φιλοσοφίας (νεωτέρων χρόνων), Νομικά, Θεολογικὰ Γυμνάσματα, ὧραι 27.

Η' ἔτος: Λειτουργικὴ - τυπικόν, Κανονικὸν Δίκαιον, Ποιμαντική, Νομικά, Ἐκκλ. Λόγοι, Ἐναίσιμος διατριβή.

Τοῦ προγράμματος τούτου ἐγένετο ἐφαρμογὴ ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος νέου σχολικοῦ ἔτους (1897 1898) ὁπότε ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων (6/9/98) ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων Μαρωνείας Ἰωακεὶμ ἀνήγγειλε τὸν ὡς Σχολάρχου διορισμὸν τοῦ ἀρχιμ. κ. Ἀποστόλου. Ὑπὸ τὴν συνετὴν διεύθυνσιν τούτου ἡ Σχολὴ ἐξηκολούθησεν ὁμαλῶς λειτουργοῦσα καὶ μὴ παρέχουσα πράγματα τῇ διοικούσῃ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις βραβεύουσα τὰς ἀρετὰς τοῦ σεμνοῦ λευΐτου τὸ 1901 ἐψήφισεν αὐτὸν Μητροπολίτην Σταυροπόλεως.

Τῆς εἰς τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν ἐπιδόσεως τῶν μαθητευομένων στοιχαζομένη ἡ Μ. Ἐκκλησία ὥρισε ἐτήσιον διαγωνισμὸν μετ' ἐπιβραβεύσεως πεντηκονταλίρου, περιλαμβανούσης τέσσαρα βραβεῖα, δύο ἐκ 15 καὶ δύο ἐκ 10 λιρῶν. Ἀπενέμοντο δὲ ταῦτα εἰς δύο μαθητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ δύο τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀριστεύοντας ἐν τῇ Τουρκικῇ

Τὸ διὰ δευτέραν φορὰν εἰσαχθὲν σύστημα τοῦ ὀκταετοῦς κύκλου δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, καθόσον κατ' Αὔγουστον τοῦ 1903 ἐκυρώθη ὁ νέος Κανονισμὸς τῆς Σχολῆς ὁ περιλαμβάνων ἑπταετῆ κύκλον μαθημάτων ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τριετίαν ἰσχύσαντος ὀκταετοῦς προγράμματος· ἕνεκα τῆς συμπτύξεως ταύτης τῶν τάξεων, ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἵνα μετὰ τῆς ὀγδόης συναπολυθῇ καὶ ἡ ἑβδόμη τάξις ἅτε διδαχθεῖσα τὰ ὑπὸ τοῦ νέου Κανονισμοῦ ὁριζόμενα διὰ τὴν ἑβδόμην τάξιν μαθήματα, τῶν οὕτως ἀποφοιτησάντων ὑποχρεωθέντων ὅπως, πρὸς ἀπόκτησιν θεολογικοῦ διπλώματος, παρουσιάσωσι μέχρι τῶν Χριστουγέννων δύο θεολογικοὺς λόγους καὶ ἐναίσιμον διατριβήν.

Ὁ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1903-4 τεθεὶς εἰς ἐφαρμογὴν νέος Κανονισμὸς ἔχει ὡς βάσιν τὸν τοῦ 1874 καὶ ἀποτελεῖται ἐκ δέκα καὶ πέντε κεφαλαίων καὶ δύο ἀκροτελευτίων ἄρθρων, διαφέρει δὲ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ 1874 κατὰ τὰ ἑξῆς:

Ἐνῷ ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1874 ὁρίζει ὡς γραμματέα τῆς Ἐφο-

ρίας τὸν κατὰ καιρὸν ὑπογραμματέα τῆς Συνόδου (κεφ. Β' ἄρ. 9), ὁ τοῦ 1903 διαλαμβάνει ἁπλῶς ὅτι ἡ Ἐφορία ἔχει ἴδιον γραμματέα, ἀπόφοιτον τῆς Σχολῆς (κεφ Β' ἄρ. 10).

Ἐν τῷ Ε' κεφαλαίῳ, τῷ περὶ τοῦ Σχολάρχου, ὁρίζεται ὅτι τῇ Κυριακῇ τῶν Πατέρων τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ Σχολαρχία παρέχει τοῖς τελειοδιδάκτοις τὸ δικαίωμα τοῦ κηρύττειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ (ἄρ. 22).

Ἐν τῷ περὶ διδάσκοντος προσωπικοῦ κεφαλαίῳ (ΣΤ') εἰσάγει τὸν θεσμὸν τοῦ ἐπιτίμου Γραμματέως, τοιούτου ὄντος ἑνὸς τῶν καθηγητῶν τῆς θεολογίας ἐκ περιτροπῆς (ἄρ. 43), ὁρίζει δὲ τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας τῶν μὲν Θεολογικῶν, Φιλοσοφικῶν καὶ Νομικῶν μαθημάτων ἀπὸ 14-18, τῶν δὲ ἐγκυκλοπαιδικῶν ἀπὸ 18-22.

Ἐν τῷ περὶ μαθητῶν κεφαλαίῳ (Η') ὁρίζεται ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μεταξὺ 70 καὶ 80 καὶ ἀναγράφεται ὁ τύπος τοῦ ἐγγυητικοῦ τὸ ὁποῖον εἷς τῶν ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου παρέχει διὰ τὸν εἰς τὴν Σχολὴν εἰσαγόμενον, δι' ὃν ἐγγυᾶται ὅτι τηρήσει τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ἐπιβαλλόμενα τοῖς μαθηταῖς καθήκοντα, ὅτι ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ ἱερατεύσει [1]) τοῦ ἐγγυητοῦ ὀφείλοντος, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἀποζημιῶσαι τὴν Σχολήν.

Ἐν τῇ στ' παραγράφῳ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ὁρίζεται ὡς στολὴ τῶν μαθητῶν ἡ ἐν χρήσει ***μέλαινα μοναχική*** (ἄρ. 84).

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μαθήματα παραβαλλόμενος πρὸς τὸν τοῦ 1874 ὁ νέος Κανονισμὸς παρουσιάζει τὰς ἑξῆς διαφοράς:

Ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις ἀντὶ τῆς Βουλγαρικῆς εἰσάγεται ἡ Ρωσικὴ γλῶσσα καὶ ἀντὶ τῶν Μαθηματικῶν ἡ Πολιτικὴ Γεωγραφία· παραλείπεται ἡ Ρητορική, ἡ Χρονολογία καὶ ἡ Ἀνθρωπολογία καὶ εἰσάγεται ἡ Τριγωνομετρία, ἡ Κοσμογραφία, ἡ Φυσικὴ Πειραματική, ἡ Χημεία, ἡ Ζωολογία, ἡ Βοτανικὴ καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἁγίας Γραφῆς.

Ἐν τοῖς τῆς θεολογίας εἰσάγεται ἡ Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς θεολογίας, ἡ Εἰσαγωγὴ εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς, ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία, ἡ Ἀπολογητική, ἡ Συμβολικὴ καὶ τὰ Νομικά (Γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Δικαίου καὶ Δικονομία μεθ' ἑρμηνείας καὶ πρακτικῆς ἀσκήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικονομίας).

Προκειμένου περὶ τῆς ἐπιδόσεως τῶν διπλωμάτων ἐνῷ ἐν τῷ Κανονισμῷ τοῦ 1874 ὁρίζεται (ἄρ. 83) ὅτι αὕτη γίνεται ***πανδήμως*** τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεων, ἐν τῷ τοῦ 1903 εἰδικεύεται ὅτι γίγνεται ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Σχολῆς (ἄρ. 119). Κατὰ τὰ ἄλλα ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1903 δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τῶν προηγουμένων.

Τοῦ Σχολάρχου Σταυρουπόλεως Ἀποστόλου λαβόντος κατὰ Μάρτιον τοῦ 1906 ἀναρρωτικὴν ἄδειαν, ἀναπληρωτὴς ὡρίσθη Συνοδικῶς ὁ ἀρχ. Ἰωάννης Εὐστρατίου· κατὰ τὴν τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ὁ Σταυρουπόλεως ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς ἐκλεγεὶς Μητροπολίτης Βερροίας.

Κατὰ τὴν σχολαρχίαν τοῦ Σταυρουπόλεως Ἀποστόλου ἡ Σχολὴ ἐπανεῦρεν ἑαυτήν, οὐδὲν ἐπεισόδιον ἐσημειώθη, τελεία δὲ τάξις καὶ ζηλευτὴ ὁμόνοια ἐπεκράτησε· οἱ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο μαθητεύσαντες μετ' εὐγνωμοσύνης ἐνθυμοῦνται τὴν πατρικὴν στοργὴν μεθ' ἧς περιέβαλε «τὰ παιδιά του» ὁ πεπνυμένος Σχολάρχης ὅστις ἀνεδείχθη παιδαγωγὸς ἄριστος, διοικητὴς συνετός, ἱεράρχης χριστομίμητος.

Τὸν Σταυρουπόλεως Ἀπόστολον διεδέχθη ἐν τῇ σχολαρχίᾳ ὁ τρόφιμος τῆς Σχολῆς, ἄλλοτε καθηγητὴς ἐν αὐτῇ, Μητροπολίτης Μελενίκου Εἰρηναῖος, ὅστις πρῶτον αὐτοῦ

[1]) Ὁ Κανονισμὸς τοῦ 1874 ὡς κατάλληλον χρόνον χειροτονίας θεωρεῖ τὴν κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀπαιτουμένην ἡλικίαν, ὁ δὲ τοῦ 1903 ὁρίζει ὅτι προκειμένου περὶ χειροτονίας τοῦ μαθητοῦ, λήγοντος τοῦ προτελευταίου ἔτους τῆς μαθητείας αὐτοῦ γίγνεται ὑπόμνησις τῷ ἐγγυητῇ αὐτοῦ, προσκαλεῖται δ' οὗτος εἰς ἀποζημίωσιν ὅταν συμπληρωθῇ ὀκταετία ἀπὸ τῆς ἀποφοιτήσεως μαθητοῦ μὴ ἱερωθέντος (ἄρ. 175).

μέλημα ἔθετο τὴν ἀνασύστασιν τῆς προσωρινῶς κατὰ τὸ 1905 καταργηθείσης πρώτης τάξεως, ἧς τὴν λειτουργίαν τόσον ὁ Σχολάρχης ὅσον καὶ ὁ καθηγητικὸς σύλλογος ἔκριναν ἀπαραίτητον κυρίως διότι ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ μακρὰ ἐν τῇ Σχολῇ διαμονὴ τῶν μαθητῶν ἐθίζει αὐτοὺς καλλίτερον εἰς τὸ ἱεραικὸν στάδιον· ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀνεκινήθη καὶ πάλιν ἡ περὶ τοῦ τύπου τῆς Σχολῆς συζήτησις, συμπέρασμα τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ἀναγνώρισις μὲν τῆς χρησιμότητος τῆς ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην συνυπάρξεως αὐτοτελοῦς Γυμνασιακοῦ τμήματος ὡς προπαρασκευαστικοῦ διὰ τὸ Θεολογικόν, ἀλλὰ καὶ ἡ διαπίστωσις ὅτι ὑπὸ τὰς τότε συνθήκας ἡ συνύπαρξις δύο αὐτοτελῶν τμημάτων ἦτο καὶ δυσχερὴς καὶ ἀσύμφορος.

Κατὰ τὸ 1907 ἐξεδόθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀρχ. Γ. Γρηγορᾶ ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θ. Σχολὴ 1844 1898» εἶδός τι ἀπομνημονευμάτων τοῦ ἀοιδίμου Σχολάρχου καὶ ἱστορίας τῆς Θ. Σχολῆς. Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου προὐξένησεν ἱκανὸν πάταγον ἵνα δὲ μειωθῇ ἡ ἐκ τῆς ἐκδόσεως ταύτης γενομένη ἐντύπωσις ἐξεδόθη φυλλάδιον ἀπαντητικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ ἀρχ. Γ. Γρηγορᾶς καὶ τὰ ἀπομνημονεύτα αὐτοῦ» ὑπὸ Ι Α. Χ.

Τὰ ἐν λόγῳ ἀπομνημονεύματα ἀποτελοῦνται ἐκ διακοσίων σελίδων διῃρημένων εἰς εἴκοσι κεφάλαια, ἐν οἷς μετὰ προεισαγωγικὴν ἐπισκόπησιν τοῦ βίου τοῦ Γερμανοῦ Γρηγορᾶ ἐξιστορεῖται ποῦ μὲν ὁ ὑπὸ τοῦ 1844 μέχρι τοῦ 1898 βίος τῆς Σχολῆς, ποῦ δὲ ἡ κατὰ τὸ διάστημα τῆς Σχολαρχίας αὐτοῦ πολιτεία τοῦ Γ. Γρηγορᾶ.

Περὶ τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου ἀπεφάνθη ἐν καιρῷ ἡ Ἐκκλησία ἡ δὲ κρίσις αὐτῆς ἦν διηρμήνευσεν ἡ «Ἐκλ/κὴ Ἀλήθεια» [1]) ἀποκρυσταλλοῦται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἃς ἡ

[1]) Σχολιάζουσα τὰ ἐν λόγῳ ἀπομνημονεύματα ἡ Ἐκκλ. Ἀλήθεια παρατηρεῖ ὅτι ταῦτα *ἀντὶ νὰ περιέχωσι τὰ μᾶλλον ἄξια ἀναγραφῆς γεγονότα τοῦ βίου τῆς Θ. Σχολῆς... Πρὸς ἕν μόνον*

Ἐκκλησία ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Φώτιον καὶ τὸν Νικομηδείας Φιλόθεον, πρόεδρον τότε τῆς Ἐφορείας τῆς Θ. Σχολῆς. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἐν μὲν τῇ πρώτῃ παρεκαλεῖτο ἡ Α Μακαριότης ἵνα *ἐπιτιμήσῃ προσηκόντως τὸν ἰατρὸν Δημοσθένην Γρηγορᾶν τὸν προβάντα ἄνευ ἴσως τῆς ἐντολῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἔκδοσιν*· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἡ Ἐκκλησία ἀξιοῖ ἵνα λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς θλιβερᾶς ἐντυπώσεως τῆς προελθούσης ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ἀπομνημονευμάτων περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ Θ. Σχολῆς καὶ ἐκ τῆς προκληθείσης πρὸς ἀντίκρουσιν αὐτοῦ ἀπαντήσεως, ληφθῇ φροντὶς περὶ ἐκτυπώσεως πάντων τῶν ἐγγράφων ἐκείνων, ὅσα δύναται ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις συγγραφῆς πλήρους καὶ ἀμερολήπτου ἱστορίας τῆς Σχολῆς [2]).

Τοῦ Σχολάρχου πρώην Μελενίκου κ. Εἰρηναίου μετ' ἐνιαύσιον δόκιμον σχολαρχίαν προαχθέντος εἰς Μητροπολίτην Κασανδρείας κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1907 προσωρινὸς Σχολάρχης διωρίσθη ὁ εἰς ἀρχιμανδρίτην προχειρισθεὶς καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Γερμανὸς Στρηνόπουλος ὅστις τὴν 19/8/9 08 διωρίσθη ὁριστικὸς Σχολάρχης.

Κατὰ τὸ ἔτος 190. (25 Σεπτεμβρίου) ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὁ P. R. B. Brawn ἵνα σπουδάσῃ τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν καὶ ἐπὶ ἓν ἔτος ἠκροάσθη τῶν ἑξῆς μαθημάτων: Ἀπολογητικῆς, Δογμα-

προφανῶς κατατείνουσιν ὅπως τοῦτον μὲν (τὸν Γ. Γρηγορᾶν) ὡς οἷόν τε ἐξυμνήσωσι καὶ *ἀνυψώσωσι... πάντας δὲ τοὺς καθοιονδήποτε τρόπον αὐτῷ προσκρούσαντας ἐξουθενήσωσι... Οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι τὰ ἀπομνημονεύματα ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα καὶ ὑπὸ τοιαύτας ψυχολογικὰς διαθέσεις γραφέντα, πᾶν ἄλλο ἢ ἐξιστόρησις τοῦ ἀληθοῦς βίου τῆς Σχολῆς δέον νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς τοιοῦτον δὲ ἔργον τὰ ἀπομνημονεύματα ταῦτα δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ νὰ ἀποδοκιμασθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας...* Ἐκκλ. Ἀλήθεια ἔτος ΚΖ' ἀρ. 22 1/6/90).

[2]) Ἐκ/κὴ Ἀλήθεια ἔτος ΚΖ' ἀρ 22 1/6/97

τικῆς, Ποιμαντικῆς, Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, Πατρολογίας, Ἐξηγητικῆς, ἀπεχώρησε δὲ λήγοντος Μαΐου τοῦ 1908.

Κατὰ τὸ ἔτος 1909 ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετηρίδι τῆς ἐνεργοῦ ἐν ταῖς σχολαῖς ὑπηρεσίας τοῦ καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν Γ. Λιανοπούλου, ἀπὸ τοῦ 1872 διδάσκοντος ἐν τῇ Θ. Σχολῇ, ἡ Ἐκκλησία βραβεύουσα τὸν ζῆλον τοῦ ἀφωσιωμένου εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ καθηγητοῦ, ἀπεφάσισεν ἵνα δαπάνῃ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐκπαιδευθῇ ὁ δευτερότοκος τοῦ καθητοῦ υἱὸς Δημήτριος ὅστις εἶχεν ἤδη περατώσει τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδάς. Πρὸς τοῦτο συνέστη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἀρχιερέων Ξάνθης Ἰωακείμ, Δράμας Χρυσοστόμου, Ἐλασσῶνος Πολυκάρπου, 40 Ἐκκλησιῶν Ἀνθίμου καὶ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμ. Γερμανοῦ Στρηνοπούλου, ἥτις ἀπέλυσε σχετικὴν ἐγκύκλιον πρὸς πάντας τοὺς μαθητὰς τοῦ Γ. Λιανοπούλου, οἵτινες προθύμως ἔσπευσαν νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν γενομένην αὐτοῖς πρόσκλησιν [1]).

Κατὰ τὸ 1909 ἡ Θ. Σχολὴ Χάλκης ἀποδίδουσα τὴν χάριν τῇ διαλυθείσῃ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις προσέλαβε τέσσαρας ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῆς· κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος προσῆλθον εἰς τὴν Σχολὴν καὶ μαθηταὶ προερχόμενοι ἐκ τοῦ κλίματος τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας [2]).

Ἀπὸ τοῦ 1895 καὶ ἑξῆς ἐδίδαξαν ἐν τῇ Σχολῇ οἱ ἑξῆς νέοι καθηγηταί:

1895. ***Χρ. Ἀνδρουτσος*** (Ἀπολογητικήν, Συμβολικήν, Ἑλληνικὰ Δ′ τάξεως καὶ ἀπὸ τοῦ 1902 (τὸ Β′) ἀνάγνωσιν Ἁγ. Γραφῶν, Ἐγκυκλοπ. τῆς Θεολογίας).

---

[1]) Αὐτόθι ΚΘ′ ἀρ. 30 29/7/909

[2]) Πρῶτος προσῆλθεν ὁ Φώτιος Χούρης (ὁ νῦν Παλμύρας τοῦτον ἠκολούθησαν ἐφεξῆς ὁ Τρύφων Γράγεπ (ὁ νῦν Λαοδικείας) ὁ Θεοδόσιος Ἀβουρτζελῆς (ὁ νῦν Τύρου καὶ Σιδῶνος) καὶ ὁ Ἰγνάτιος Χουρείκης (ὁ νῦν Ἐπιφανείας)

Βασίλ. Ἀντωνιάδης (Χριστιανικὴν Ἠθικὴν, Εἰσαγωγὴν εἰς τὰς Ἁγ. Γραφάς, Ἑρμηνευτικήν, ἐξήγησιν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν Ἁγ. Γραφῶν καὶ ἀπὸ τοῦ 1897 τὰ Φιλοσοφικά).

Γεώργ. Καλούδης Φιλοσοφικά, Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικὰ Ε′ ἔτους.

1896. Ἀρχιμ. ***Εἰρηναῖος Παντολέοντος*** (Ἐκκλ. Ἱστορίαν, Ὁμιλητικὴν καὶ ἐφεξῆς Ἐγκυκλοπ. τῆς Θεολογίας, Ρωσικά).

Ἀρχιμ. ***Ἰωάννης Εὐστρατίου*** (Ἀνάγνωσιν ἁγ. Γραφῶν Α′ καὶ Β′ τάξ., Ἱερὰν Κατήχησιν, Πολιτικὴν Ἱστορίαν τῶν μέσων καὶ νεωτέρων χρόνων καὶ ἐφεξῆς (1898) Ποιμαντικήν, Πατρολογίαν καὶ Ἐκκλ. Ἱστορίαν (1904).

Ἱεροδ. ***Ἀγαθάγγελος Κωνσταντινίδης*** (Νομικὰ Ε′, ΣΤ′, Ζ′, Γεωγραφίαν Α′ καὶ εἶτα ἀνάγνωσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν).

Παντολέων Κομνηνός (Χρ/κὴν Ἀρχαιολογίαν, Ἑλληνικὰ Β′, Ἱστορίαν Ἑλληνικήν, Ρωμαϊκήν· ἀπὸ τοῦ 1897 Ἑλλ. Ἀρχαιολογίαν, Ἀπολογητικὴν καὶ εἶτα (1900) Ἐξηγητικήν, Ρωσικά).

Χριστόφορος Σαμαρτζίδης (Παιδαγωγικήν, ΣΤ′, Ἑλληνικά).

Ξενοφῶν Λαμπρίδης (Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικά).

Ἀβραὰμ Ἠλιάδης (Τουρκικά).

Γεώργιος Φερεκύδης (Γαλλικά).

1897. ***Ἀπ. Φωτιάδης*** (Τουρκικά).

Νικ. Φρυδᾶς (Γαλλικά).

1898. ***Γεώργ. Πρωγάκης*** (Ἐκκλ. Μουσικήν).

1899. Ἱεροδ. ***Δημήτριος Γεωργιάδης*** (Ὁμιλητικήν, Γαλλικά, ἀπὸ τοῦ 1900 Κανονικὸν Δίκαιον).

1900. ***Ἄνθιμος Μαζαράκης*** (Παιδαγωγικήν, Γαλλικά).

1901. ***Ἀριστείδης Κριμλῆς*** (Τουρκικά).

1002. ***Μιχαὴλ Κεφάλας*** (Ἑλληνικά).

Θαλῆς Ἀντωνιάδης (Νομικά).

1903. ***Θεοδόσ. Α. Φωτιάδης*** (Τουρκικά).

1904. Ἱερόδ. ***Γερμανὸς Στρηνόπουλος*** (Δογματικήν, Εἰσαγωγὴν Κ. Διαθήκης, Ἱ. Κατήχησιν).

1905. Πρώην Μελενίκου ***Εἰρηναῖος Σχολάρχης*** (Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν νεωτέρων χρόνων, Σλαυωνικά, Ἱ. Κατήχησιν).

1986. ***Εὐπράτιος Γεωργιάδης*** (Πολιτικὴν Ἱστορίαν, Ἑλληνικὰ Δ΄).

1907. Ἀρχ. ***Γερμανὸς Στρηνόπουλος*** προσωρ. Σχολάρχης (Δογματικήν, Συμβολικήν, Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς Θεολογίας, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Δ., Ἱ. Κατήχησιν).

Στέφανος Μπάρκας (Λατινικά).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

Σκέψεις ἐπὶ τῇ λήξει τῆς ἰσχύος τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ 1903.— Ἀνακομιδὴ τῶν ὀστῶν τοῦ Γερμανοῦ Γρηγορᾶ.— Μερικὴ ἐπίταξις τῆς Σχολῆς.—Ἀπόφασις περὶ ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς καὶ ἀναθεώρησις αὐτῆς.— Στρατολογικὸν ζήτημα τῶν μαθητῶν τῆς Θ Σχολῆς. — Πένθιμος ἀπολογισμὸς τῶν τελευταίων ἐτῶν. — Ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα πρὸς ἀπαλλοτρίωσιν τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς καὶ προσωρινὴ ἐπίταξις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν. — Ὀλιγοχρόνιος ἐγκατάστασις τῆς Σχολῆς ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Κρημνοῦ ἐν Χάλκῃ.—Συναποφοίτησις τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ΄ καὶ Ζ΄ τάξεως καὶ τερματισμὸς τῆς πρώτης περιόδου τῆς Θ. Σχολῆς ἥτις ἐπιτάσσεται πρὸς ἐγκατάστασιν Γερμανῶν στρατιωτῶν κατ' ἀρχὰς καὶ ἀκολούθως Ρώσων πρόσφύγων. — Οἱ ἀπὸ τοῦ 1910 μέχρι τοῦ 1919 διδάξαντες ἐν τῇ σχολῇ νέοι καθηγηταί.

Φθίνοντος Ὀκτωβρίου τοῦ 1912 ἡ Ἐφορεία τῆς Θ. Σχολῆς ὑπέμνησε τῷ Καθηγητικῷ συλλόγῳ ὅτι ἔληγεν ἡ ἰσχὺς τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ Κανονισμοῦ καὶ προσεκάλεσε τοὺς καθηγητὰς ἵνα ὑπυδείξωσιν οἱασδήποτε ἔκρινον ἀναγ-

καίας παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν χρηζόντων τροποποιήσεως ἄρθρων. Ὁ Καθηγητικὸς σύλλογος ἀπεφάνθη ὅτι λόγῳ τῶν περιστάσεων ἔδει νὰ παραταθῇ ἡ ἰσχὺς τοῦ ὑπάρχοντος Κανονισμοῦ ἀναβαλλομένης πάσης σχετικῆς τροποποιήσεως.

Προνοίᾳ τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ 1913 ἐγένετο μετὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς λειτουργίας ἡ ἀνακομιδὴ τῶν ὀστῶν τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ Γρηγορᾶ τοῦ ἐπὶ εἰκοσαετίαν διευθύναντος τὴν Θ. Σχολήν· τὸν ἐπιμνημόσυνον λόγον ἐξεφώνησεν ἀπ' ἄμβωνος ὁ καθηγητὴς ἀρχιμ. Δημήτριος Γεωργιάδης.

Τὸ ἔτος 1914 ἦτο κρίσιμον διὰ τὴν τύχην τῆς Θ. Σχολῆς καθόσον λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς ἀδιεξόδου εἰσηγουμένης τῆς Ἐφορείας, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισεν ἵνα ἀναστα̃λῇ ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς, ἀνέθηκε δὲ τῷ ἐκ τῶν Ἐφόρων Ἁγίῳ Νεοκαισαρείας κ. Πολυκάρπῳ τὴν σχετικὴν ἀνακοίνωσιν εἰς τοὺς ἐν τῇ Σχολῇ [1]· ἐν τῷ μεταξὺ τῇ ἐπεμβάσει ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων, οἵτινες ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐθεώρησαν ἀνεκτὴν τὴν ἀναστολὴν τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀνεθεώρησε τὴν προηγουμένην αὐτῆς ἀπόφασιν περιορίσασα τὴν ἀναστολὴν εἰς μόνην τὴν πρώτην τάξιν διὰ τῆς μὴ προσλήψεως νέων μαθητῶν.

Τὸ ἀκόλουθον ἔτος (τῇ 22/4/15) συνελθοῦσα ἡ συνοδικῶς διορισθεῖσα ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Συνοδικῶν Νικαίας Βασιλείου, Νεοκαισαρείας Πολυκάρπου, τοῦ Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Σάρδεων Μιχαὴλ καὶ τοῦ Σχολάρχου τῆς Θ. Σχολῆς Σελευκείας Γερμανοῦ, ἀπεφάσισεν ἵνα διὰ λόγους ***οἰκονομίας*** καὶ ***ἀδηλότητος τοῦ μέλλοντος*** μὴ προσληφθῶσι καὶ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο νέοι μαθηταί· ἡ

[1]) Ἀναφέρεται ὅτι τοσαύτη ἦν ἡ ἀθυμία τοῦ ἁγίου Νεοκαισαρείας (νῦν Ξάνθης) ἐπὶ τῇ ἀνατεθείσῃ θλιβερᾷ ἀποστολῇ, ὥστε ὅταν ἀνήρχετο τὴν πρὸς τὴν Σχολὴν ὁδὸν ἠκούσθη ψάλλων τὰ νεκρώσιμα τροπάρια.

ἀπόφασις αὕτη ἴσχυσε καὶ διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος 1916, ὁπότε τὸ ζήτημα τῆς στρατολογίας τῶν μαθητῶν, τὸ παρελκυσθὲν κατὰ τὸ 1915, ἠπείλησεν αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς Σχολῆς, ἧς τὸ ἥμισυ εἶχε καταληφθῆ πρὸς ἐγκατάστασιν λόχου στρατιωτῶν· ἕνεκα τῆς ἐπιτάξεως ταύτης παρελείφθησαν αἱ χειμεριναὶ ἐξετάσεις, ἡ δὲ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς πρὸ τῆς δημιουργουμένης νέας καταστάσεως ἀνέβαλεν εἰς εὐθετώτερον καιρὸν τὴν ἐφαρμογὴν σχεδίου ἀναδιοργανώσεως τῆς Σχολῆς, ἵνα λειτουργήσῃ μετὰ Γυμνασίου καὶ αὐτοτελοῦς θεολογικοῦ τμήματος.

Ὅσον ἀφορᾶ τὸ στρατολογικὸν ζήτημα, μὴ ληφθέντος ὑπ' ὄψιν τὴν φορὰν ταύτην τοῦ χαρακτῆρος τῆς Σχολῆς, αἱ μαθηταὶ αὐτῆς κατεγράφησαν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου Καδήκιοϊ διαιρεθέντες εἰς δύο κατηγορίας τῶν ἀνωτέρων δηλ. καὶ κατωτέρων ἡλικιῶν. Καὶ τὸ μὲν ζήτημα τῆς πρώτης κατηγορίας παραπεμφθὲν εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους, ἵνα τοῦτο ἀποφανθῇ ἐὰν οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ὡς μοναχοὶ ἐξῃροῦντο τῆς στρατολογίας, ἔμενεν ἄλυτον· τὸ τῆς δευτέρας ὅμως κατηγορίας ἐξηκολούθει διαταράτιον τὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, ἀφ' ἧς ἀπέσπα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τινὰς τῶν μαθητῶν· τὴν 30ὴν Νοεμβρίου τοῦ 1916 τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους ἀπεφάνθη ὅτι οἱ μαθηταὶ δὲν εἶναι μοναχοὶ καὶ ἐζητήθη οὕτω ἵνα παρουσιασθῶσιν εἰς τὸ οἰκεῖον Γραφεῖον ἅπαντες οἱ μαθηταὶ μηδὲ τῶν ἱεροδιακόνων καὶ ἱερέων ἐξαιρουμένων, τῶν τελευταίων ἀπαλλαγέντων μετά τινας διατυπώσεις.

Κατόπιν τούτων τὸ Πατριαρχεῖον ἀνεφέρθη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης τὸ ὁποῖον παρέπεμψε καὶ πάλιν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους· μέχρις οὗ δὲ τοῦτο ἀποφανθῇ, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1917 ἐχορήγησεν ἀπεριόριστον ἄδειαν εἰς ἣν περιελήφθησαν καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν κατωτέρων τάξεων· ἡ ἄδεια αὕτη δὲν παρετάθη ἐπὶ πολὺ διότι μετὰ ἀρνητικὴν γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, τὴν

20/2/17 εἴκοσι καὶ τέσσαρες μαθηταὶ προσεκλήθησαν εἰς Καδήκιοϊ ὅπου οἱ μὲν ἔνδεκα τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀπελύθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ κατετάχθησαν εἰς τὸ Γυμναστήριον Ἐρένκιοϊ ὅπου εἶχον καταγραφῆ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Σχολὴ ἐθρήνησε τὴν ἀπώλειαν ἱκανῶν παραγόντων αὐτῆς· ἤτοι Α' τῶν καθηγητῶν Θάλητος Ἀντωνιάδου καὶ Εὐστρατίου Γεωργιάδου θανόντων τοῦ μὲν πρώτου τῇ 1/2/17 τοῦ δὲ δευτέρου τῇ 14/3/17· ἡ κηδεία τῶν ἀοιδίμων καθηγητῶν ἐγένετο δαπάνῃ τῆς Σχολῆς ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς ὁποίας καὶ ἐτάφησαν. Β' τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως Στάμου Ἠλιάδου θανόντος ἐν Τσόρουμ ὅπου διέμενεν ὡς πολιτικὸς αἰχμάλωτος καὶ τοῦ Νεοφύτου Νεοφυτίδου τελευτήσαντος ἐν Ἀγκύρᾳ.

Τὸν πένθιμον ἀπολογισμὸν κλείει ὁ ἐκλιπὼν Σερρῶν Ἀπόστολος, τρύφιμος, καθηγητὴς καὶ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς.

Λήγοντος τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ 1917 ἐτέθη καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας τῆς Θ. Σχολῆς καθόσον σὺν ἄλλοις λόγοις τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπασχολῆσαν τοὺς ἁρμοδίους ἐξηκολούθει νὰ ὑφίσταται ἀπειλητικόν. Μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἀπεφασίσθη ἵνα, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν περιστάσεων, λειτουργήσῃ ἡ Σχολὴ προσωρινῶς μετὰ πέντε μαθητῶν εἰς τὸ ἀνώτερον τμῆμα.

Αἱ δοκιμασίαι τῆς γεραρᾶς Θ. Σχολῆς δὲν εἶχον λήξει· ἔμελλε δ' αὕτη ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐργάτις τῆς εἰρήνης νὰ ὑποστῇ τὰς συνεπείας τοῦ βροτολοιγοῦ παγκοσμίου πολέμου· φῆμαι ἀόριστοι κατ' ἀρχὰς ἀλλ' ὁσημέραι ἐνισχυόμεναι ὑπεδείκνυον ὅτι ἡ Θ. Σχολὴ θὰ ὑφίστατο καὶ νέαν ἔτι βαρυτέραν δοκιμασίαν ἐπιτασσομένη κατά τινας, ἀπαλλοτριουμένη κατ' ἄλλους· τὰς φήμας ταύτας ἐπέρρωσεν ἡ τὴν 20/2/18 γενομένη καταμέτρησις τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς περιοχῆς τῆς Σχολῆς, ὑπὸ ἀρχιτέκτονος τοῦ ὑπουρ-

γείου τῶν Ναυτικῶν· ὅτε δὲ (τὴν 21/3/18) ὁ Σχολάρχης Σελευκείας Γερμανὸς ἐπεσκέφθη τὸν ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν Δζεμὰλ Πασᾶν ἵνα παρακαλέσῃ αὐτὸν διὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου ἐν Χάλκῃ, οὗτος ἄνευ περιστροφῶν ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ περὶ καταλήψεως καὶ αὐτῆς τῆς Θ. Σχολῆς, δηλώσας ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ κτίσῃ ἄλλην, καλλιτέραν ἔστω καὶ ἐν μιᾷ τῶν ἄλλων Πριγκιπονήσων.

Τὸ Πατριαρχεῖον εἰς ὃ ὁ Σχολάρχης ἀνεκοίνωσε τὰ μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ διαμειφθέντα, προέβη εἰς τὰ σχετικὰ διαβήματα πλὴν εἰς μάτην παρεκάλεσεν ἵνα μὴ σβεσθῇ ὁ ἐπὶ ἑβδομηκονταπενταετίαν ὁλόκληρον ἄσβεστος παραμείνας οὗτος πυρσὸς τοῦ θείου πυρὸς οὕτινος εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἡ Ἐκκλησία·

Εἰς μάτην ἱκέτευσεν ἵνα ἡ Σχολὴ καταληφθῇ προσωρινῶς, ἐφ' ὅσον ἀπῄτουν τοῦτο στρατιωτικαὶ ἀνάγκαι. Τὴν 8/5/18 ἐπίσημος ἀπεσταλμένος τοῦ Δζεμὰλ Πασᾶ ἐλθὼν εἰς Χάλκην ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἀποφάσει τοῦ Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου ἀπαλλοτριοῦται ἡ Σχολή, ὅτι προσεχῶς θέλει ἐπισκεφθῆ αὐτὴν εἰδικὴ ἐπιτροπὴ πρὸς ἐκτίμησιν καὶ ὅτι δίδεται προθεσμία ὀκτὼ ἡμερῶν διὰ τὴν ἐκκένωσιν. Εἰς ταῦτα ὁ Σχολάρχης ἀπήντησεν ὅτι μόνος ἁρμόδιος ἵνα δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὰ αἰτήματα τοῦ ὑπουργοῦ εἶναι τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἀτομικήν του γνώμην ὄχι μόνον ἐντὸς 8 ἡμερῶν ἀλλ' οὔτε ἐντὸς 18 οὔτε 28 ἡμερῶν δύναται νὰ γίνῃ ἡ ἐκκένωσις καὶ ἡ μεταφορὰ τριῶν Σχολῶν (Θεολογικῆς, Ἐμπορικῆς καὶ Ὀρφανοτροφείου), τῶν σκευῶν καὶ βιβλιοθηκῶν. Τὴν 14/5/18 ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Σχολάρχην ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν ἐπιβραδύνσεως τῶν διατυπώσεων μεταξὺ τῶν ὑπουργῶν Ναυτικῶν καὶ Δικαιοσύνης ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ Πατριαρχείου ἀφ' ἑτέρου, ὁ Δζεμὰλ Πασᾶς ἐνέκρινε τὴν ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ Σχολάρχου συνεννόησιν ὁρίσας ἡμέραν ἀκροάσεως τὴν 24/5/38 καθ' ἣν ὁ ὑπουργὸς παρὰ τὰ ἐπιχειρήματα καὶ

τὰς παρακλήσεις τοῦ ἁγίου Σελευκείας ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἄποψίν του ὑποδείξας τὸ ἀνωφελὲς τῆς καταφυγῆς εἰς ἄλλους παράγοντας καὶ δηλώσας ὅτι ἀδιαφορεῖ διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τὸν ὁποῖον θὰ ἔδιδεν εἰς αὐτὸν ἡ Ἱστορία. Ἡ Ἱ. Σύνοδος συνελθοῦσα εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν διὰ τὴν σοβαρότητα τοῦ ζητήματος ἀπεφάσισεν ἵνα ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Καισαρείας, Δέρκων καὶ Προύσης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. μεταβῇ παρὰ τῷ Μ. Βεζύρῃ καὶ τῷ ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ παρακαλέσῃ ἵνα μὴ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις ἡ ἀποκόπτουσα τὸν συνδετικὸν κρίκον τῆς ἱστορίας τῆς μοναδικῆς εἰς τὸ εἶδος Σχολῆς, τῆς ἀναποσπάστως συνδεδεμένης μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ πρὸς τὸν Μ. Βεζύρην ἐπισκέψει ὁ Πατριάρχης ἐξέθηκε τοὺς ἐκκλησιαστικούς, κοινωνικοὺς καὶ ἱστορικοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ Ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποχωρισθῇ τελείως τοῦ Καθιδρύματος ἐν ᾧ μορφοῦται ἡ ἱεραρχία, ἡ πλειονότης τῆς ὁποίας ἐξεπορεύθη ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ ἀπέβη στοιχεῖον πολύτιμον ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς καὶ διοικητικῆς· ἡ ἐπιτροπὴ ἐτόνισεν ἰδιαιτέρως ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι πρόθυμος ὅπως συντελέσῃ κατὰ τὸ ἐνὸν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐπειγουσῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους θέτουσα εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως πᾶν κτίριον ὅπερ ἤθελε νομίσει αὕτη ἀναγκαῖον διὰ τὴν περίοδον τῶν πολεμικῶν ἀναγκῶν. Κατόπιν τῶν διαβημάτων τούτων ἐδόθη εἰς τὸν Πατριάρχην ἡ διαβεβαίωσις ὅτι ***ἡ κυβέρνησις ἐγκαταλείπει τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἀπόφασιν περὶ ἀπαλλοτριώσεως τῆς Σχολῆς, ἥτις θὰ παραμένῃ πάντοτε ἰδιοκτησία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλ' ἕνεκα ἐπειγούσης ἀνάγκης τοῦ Κράτους ἡ Σχολὴ θὰ ἐπιταχθῇ προσωρινῶς πρὸς ἐγκατάστασιν ἐν αὐτῇ εἰδικῆς Ναυτικῆς Σχολῆς.***

Ἐπισφραγίζων τὴν γενομένην συμφωνίαν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν Δζεμὰλ Πασᾶς μετέβη τὴν 4/6/18 εἰς Χάλ-

κην καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Διευθυντῶν τῶν δύο ἐν Χάλκῃ Ναυτικῶν σχολῶν καὶ τοῦ Καποῦ κεχαγιᾶ Α. Οἰκιάδου ἐπεσκέφθη τὴν Θ. Σχολήν· τὰ κατὰ τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἐπίσκεψιν ἀνεκοίνωσε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Σχολάρχης Σελευκείας Γερμανὸς διὰ τῆς ἑξῆς ἐκθέσεως [1]).

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Συνῳδὰ τῇ γενομένῃ μοι διαμηνύσει ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν Δζεμὰλ πασᾶς συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῶν διευθυντῶν τῶν δύο ἐν Χάλκῃ Ναυτικῶν σχολῶν μετὰ τοῦ ἄρχοντος Καπουκεχαγιᾶ ἀνῆλθον σήμερον εἰς τὴν Σχολὴν περὶ ὥραν 3 μ. μ. Ἐν τῷ περιβόλῳ εἶχον παραταχθῇ τὰ ὀρφανὰ καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἐθν. Ὀρφανοτροφείου, ἐν δὲ τοῖς προπυλαίοις ἀνέμενον ὁ διευθυντής, οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς. Τῶν κωδώνων ἠχούντων ὁ ὑπουργὸς διῆλθε στρατιωτικῶς χαιρετίζων διὰ μέσου τῶν στοίχων τῶν ὀρφανῶν καὶ δεκτὸς γενόμενος ἐν τῇ κυρίᾳ εἰσόδῳ τῆς Σχολῆς, ὡδηγήθη μετὰ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ εἰς τὸ Συνοδικόν, ὅπου καὶ κατέλαβε θέσιν ἐπὶ τῆς μεσαίας ἕδρας, ἑκατέρωθεν καθεσθέντων τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ καὶ τῶν καθηγητῶν. Ὁ διευθυνιὴς στὰς πρὸ αὐτοῦ προσεφώνησεν αὐτῷ τὸ «ὡς εὖ παρέστη», καὶ ὑπαινιξάμενος τὴν γενναιόφρονα συμπεριφορὰν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου πρὸς τοὺς ὑποδεξαμένους αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις μέγαν ἀρχιερέα καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἐποιήσατο ἔκκλησιν εἰς τὴν γενναιοφροσύνην τοῦ ὑπουργοῦ καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν ὅπως εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὴν ἀπὸ 11 αἰώνων ἱδρυθεῖσαν, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολήν, ὧν ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ λειτουργία εἶναι ἐξησφαλισμένη χάρις εἰς τὴν προστασίαν τῶν

[1]) Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ἔτος ΙΗ′ τ. 12′ ἀρ. 10-11 σ. 75/6.

τῶν ἐνδόξων Σουλτάνων, ἀπὸ τοῦ Πορθητοῦ μέχρι τοῦ εὐκλεῶς ἀνάσσοντος, ταύτην ἀντὶ πάσης ἄλλης προσφέρῃ τὴν χάριν, νὰ ἐπιτρέψῃ δηλονότι ἵνα καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου λόφου συνεχίζωσι τὸ θεάρεστον αὐτῶν ἔργον, μέγας αὐτῶν ἀναδεικνύμενος εὐεργέτης. Μετὰ πρόχειρον μετάφρασιν γενομένην ὑπὸ τοῦ Καπουκεχαγιᾶ, ὁ ὑπουργὸς διὰ μακρῶν ἁπάντων ηὐχαρίστησε μὲν διότι τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ παρωμοίασεν ὁ διευθυντὴς πρὸς τὴν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐν Ἱεροσολύμοις, κατακτητοῦ, πρὸς ὃν ὁμοίους ἕνα ἢ δύο ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ Ἱστορία, ὡς τινα θεῖα δῶρα, ἥκιστα δὲ δύναται νὰ παραβληθῇ αὐτός, ἐθεώρησε δὲ δικαιότερον ἀπὸ μέρους αὐτοῦ ὡς μουσουλμάνου νὰ γένηται μνεία τῆς γνωστῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ὁμὲρ-Χατὰπ ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅστις προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου νὰ προσευχηθῇ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἠρνήθη ἵνα μὴ μεταβληθῇ εἰς Δζαμίον καὶ προὐτίμησε νὰ προσευχηθῇ ἐν ἰδίῳ ἐγγὺς τόπῳ, ὅπου καὶ ἐκτίσθη τὸ περίφημον Δζαμίον τοῦ Ὁμέρ, ὡς καὶ τῆς πολιτείας τοῦ Πορθητοῦ, ὅστις ἐπαφῆκεν εἰς τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν κλῆρον τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια τὰ ὁποῖα εἶχον καὶ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, τοῖς παραδείγμασι τῶν ὁποίων ἐστοίχησαν πάντες μέχρι σήμερον οἱ Σουλτάνοι, Μ. Βεζύραι, Ὑπουργοὶ καὶ ἄλλοι σημαίνοντες ἄνδρες. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν, προσέθηκεν, ἐμπνεόμενος ἀρχῶν, ἐκείνων τὰ παραδείγματα προσπαθῶ νὰ ἀκολουθῶ, ὡς θὰ γινώσκητε ἐκ τῶν εὐεργετικῶν διαθέσεων, ἃς ἔδειξα πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων διὰ συνδρομῆς ἀνελθούσης εἰς 25 — 30.000 λιρῶν καὶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, τὸ ὁποῖον βοηθῶ διὰ 500-600 λιρῶν μηνιαίως. Κατόπιν τούτων εὐλόγως θὰ ἠδύνατό τις νὰ μὲ ἐρωτήσῃ· διατί λοιπὸν ζητεῖς νὰ καταλάβῃς τὴν σχολὴν ταύτην; νὰ ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα. Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἱδρύματος, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ μένῃ, νὰ προοδεύσῃ καὶ μεγαλυνθῇ ἔτι περισσότερον, ὡς εἶπον εἰς τὸν διευθυντὴν

προτείνας νὰ κτίσω ἀλλαχοῦ καλλιτέραν Θεολογικὴν Σχολήν, ἀλλὰ περὶ τοῦ κτιρίου τ. ἔ. τῶν λίθων καὶ τῶν ξύλων, τοῦ ὁποίου χρήζω ἐπειγόντως διὰ τὰς πολεμικὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος. Καταλαμβάνων αὐτὸ ***προσωρινῶς***, διότι ἐπιθυμῶ κατὰ Σεπτέμβριον νὰ περιλάβω 200 μαθητὰς προπαρασκευαζομένους διὰ τὰς ἐνταῦθα δύο ναυτικὰς σχολάς, θὰ ἐπιτρέψω ὅπως μένῃ ἀνέπαφος ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Βιβλιοθήκη αὐτοῦ ***ὑπὸ τὸν ὅρον*** ἅμα ὡς λήξῃ ἡ ἐμπόλεμος κατάστασις καὶ ἀποβῶσιν εὐχερῆ τὰ ὑλικὰ μέσα πρὸς οἰκοδομὴν ἀλλαχοῦ Σχολῆς καταλληλοτέρας πρὸς τὸν σκοπόν μου καὶ νεωτεριστικωτέρας, παραδώσω τὴν ὑμετέραν εἰς ὑμᾶς πολλῷ καλλιτέραν καὶ μᾶλλον κεκαλλωπισμένην. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους μεταφρασθέντας ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καπουκεχαγιᾶ, ὁ Ὑπουργὸς ἐν συνοδείᾳ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ περιῆλθε τὸ ἄνω τμῆμα τῆς Σχολῆς, ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ καὶ ἐρωτῶν ἑκάστοτε περὶ τῶν διαφόρων διαμερισμάτων καὶ τῶν ἐνοίκων αὐτῶν. Ἰδιαιτέρως ἐτονίσθη αὐτῷ ὅτι τὸ πρὸς ἀνατολὰς διαμέρισμα τῆς βορείου πλευρᾶς χρησιμεύει ὡς θερινὴ κατοικία τοῦ Πατριάρχου κατὰ τὰς εἰς τὴν Σχολὴν ἐπισκέψεις αὐτοῦ καὶ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων. Ὅτε ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ Συνοδικὸν ἵνα προσενεχθῶσιν αὐτῷ ἀναψυκτικά, ὁ Ὑπουργὸς εἶπεν ὅτι ἐκτὸς τῆς βιβλιοθήκης καὶ τῆς Ἐκκλησίας δέχεται ὅπως καὶ τὸ Πατριαρχεῖον παραμένῃ κεκλεισμένον, τῶν κλειδῶν καὶ αὐτοῦ παραδιδομένων ἐμοί. Ἐξῆρα κατ' ἰδίαν δι' ἱκανῶν τὰς ἐλλείψεις ἃς παρουσιάζει τὸ κτίριον ἐκ λόγου ὑδρεύσεως, ὑπονόμων, φωτισμοῦ, θερμάνσεως καὶ τῶν ὁμοίων, ἀλλ' ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι πάντα ταῦτα θὰ διορθώσῃ αὐτὸς καὶ οὕτω διωρθωμένην θὰ παραδώσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ αὖθις τὴν Σχολὴν μετὰ τὸν πόλεμον. Μετ' ὀλίγον κατήλθομεν εἰς τὸ κάτω τμῆμα καὶ ἐπεσκέφθημεν πρῶτον τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς ἐξῆρα τὴν ἀρχαιολογικὴν σημασίαν, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἣν καὶ αὐτὸς ἀνεγνώρισε, καὶ εἶτα τοὺς τάφους τῶν Πα-

τριαρχῶν, τοὺς ὄπισθεν τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ δὲ ἐπεσκέφθη καὶ τὸν εὐρὺν ἐπὶ τοῦ μαγειρείου ἐξώστην, ἐσχεδίασε καὶ ὑπέδειξε καλέσας τὸν διευθυντὴν τῆς Ναυτικῆς Σχολῆς τῶν Δοκίμων, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ χωρισθῇ ὁ χῶρος οὕτως ὥστε ὁ ἐσωτερικὸς περίβολος μετὰ τῶν τάφων νὰ μένῃ εἰς τὴν ἡμετέραν χρῆσιν, φρασσομένων τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐξόδων, ἤτοι τῆς ἀπὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τῆς Σχολῆς, τῆς ἀπὸ τοῦ Νοσοκομείου καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἐξώστου, τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν δὲ ἐπικοινωνίας γινομένης ἀπὸ τῆς ὄπισθεν τοῦ Ἱεροῦ κλίμακος. Ὅτε ἀνήλθομεν καὶ αὖθις εἰς τὸ συνοδικόν, ἵνα προσενεχθῇ αὐτῷ καφές, ἠρώτησα ἂν θὰ ἐπιτραπῇ ἡ συνέχισις τῶν ἱεροπραξιῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Βεβαιότατα, ἀπήντησεν. Εἰς ἐρώτησιν αὐτοῦ ποὺ σκεπτόμεθα νὰ μεταφερθῶμεν, ἀπήντησα ὅτι τοῦτο θὰ ἀποφασίσῃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, τὸν ὁποῖον καὶ θὰ ἴδω ἐπὶ τούτῳ αὔριον. Συνέστησε θερμῶς καὶ ἐζήτησε καὶ τὴν ἐμὴν συνδρομὴν εἰς τὴν διατήρησιν καὶ προφύλαξιν τῶν δασῶν ἀπὸ τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς μανίας τῶν κατοίκων. Ἐγειρόμενος μὲ διεβεβαίωσε καὶ αὖθις ὅτι ἐκ τῆς προσωρινῆς ταύτης καταλήψεως πολλὰ ἔχει νὰ ὠφεληθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ Σχολή.

Ὑποβάλλων ταῦτα κατὰ καθῆκον τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι διατελῶ μετ' ἀπείρου σεβασμοῦ.

Ἐν Χάλκῃ, τῇ 4ῃ Ἰουνίου 1918.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος,
ταπεινὸς θεράπων
† Ὁ Σελευκείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Παρὰ τὰ ἐπισήμως διαμειφθέντα τόσον μεταξὺ τῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς ὅσον καὶ μεταξὺ τοῦ Δζεμὰλ Πασᾶ καὶ τοῦ ἁγίου Σελευκείας, τὴν 1ην Ἰουλίου 1918 ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τῶν Δοκίμων ἀκολουθούμενος ὑπὸ μηχανικοῦ ἐδήλωσεν ὅτι ἦλθεν ἵνα παραλάβῃ τὴν

Σχολήν· τοῦ ἁγίου Σελευκείας ἀπαντήσαντος ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν τὴν ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ Μονὴν διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ὀρφανῶν καὶ παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ὅτι οὐδεμία σχετικὴ ἀπάντησις ἐλήφθη, ὁ ἐν λόγῳ διευθυντὴς ἀνέβαλε τὴν παραλαβὴν ἐπί τινας ἡμέρας.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Πατριαρχεῖον πληροφορηθὲν ὅτι ἐσχεδιάζετο ἡ ἀπαλλοτρίωσις τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς προέβη εἰς τὰ κατάλληλα παρὰ τῇ Κυβερνήσει διαβήματα συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ἐλήφθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὁ ἐξῆς τεζκερὲς τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων δι' οὗ ἐδηλοῦτο ὅτι ἐτίθετο τέρμα εἰς τὴν ἔκρυθμον κατάστασιν.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Παναγ. τὸν Πατριάρχην τῶν Ρωμαίων. Ἐλήφθη καὶ ἀνεγνώσθη τὸ ταχρίριον τῆς Ὑμ. Παναγιότητος, δι' οὗ ἐκτίθεται ὅτι ἐνῷ ἐδηλώθη ὅτι τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν παραιτούμενον τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ Θ. Σχολῆς θέλει καταλάβῃ αὐτὴν προσωρινῶς ἕνεκα στρατιωτικῶν ἀναγκῶν, ἐν τούτοις ἐσχάτως ἡ Δημαρχία προέβη εἰς τοιχοκολλήσεις τοῦ χάρτου καὶ τοῦ σχετικοῦ καταλόγου τοῦ περιέχοντος τὴν ἐκτιμηθεῖσαν ἀξίαν μετὰ τῆς κοινοποιήσεως ὅτι οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὀφείλουσ. νὰ ὑποβάλωσι τὰς ἐνστάσεις τῶν εἰς τὸ τμῆμα ἐντὸς τῆς ὡρισμένης προθεσμίας, καὶ ποιεῖται παρατηρήσεις τινάς. Τὸ ρηθὲν ὑπουργεῖον διὰ τεζκερὲ ἐδήλωσεν ἐσχάτως ὅτι γενομένης συζητήσεως μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ὑμ. Πατριαρχείου, ἀπεφασίσθη ὅπως μέχρι τῆς ἱδρύσεως σχολῆς ἐν καταλλήλῳ τόπῳ τῆς νήσου Χάλκης καταληφθῇ ὑπὸ τῶν ναυτικῶν ἀρχῶν προσωρινῶς ἡ ρηθεῖσα θεολογικὴ Σχολὴ καὶ ἀναλόγως ἐξετελέσθησαν τὰ δέοντα καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν παρῃτήθη τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς ὡς εἴρηται Σχολῆς.

Ἐφ' ᾧ προαγόμεθα εἰς δήλωσιν τῶν ἀνωτέρω τῇ 18 Ἰουλίου 1918/334. Ἐξ ὀνόματος τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Ὁ ὑφυπουργὸς Γιουσοὺφ Κεμάλ.

Παρὰ τὰς ἀντιξόους ταύτας περιστάσεις καὶ τὰς ἐκτάκτως δυσχερεῖς, ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δὲν ἐδειλίασεν ἀλλὰ μετὰ παραδειγματικῆς εὐσταθείας, θάρρους καὶ ἐπιμονῆς ἀντιμετώπισε τὴν κατάστασιν καὶ ἀπεφάσισεν ἵνα ἀντὶ πάσης θυσίας ἐξακολουθήσῃ λειτουργοῦσα ἡ Θ. Σχολὴ μεταφερομένη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ ἁγ. Γεωργίου τοῦ Κρημνοῦ τῆς Χάλκης. Ἡ μεταφορὰ ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου παρετάθη μέχρι Αὐγούστου 1918· κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ἀφ' οὗ δὲ ἐνεκρίθη, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἵνα καὶ μετὰ 5 μαθητῶν ἐξακολουθήσῃ λειτουργοῦσα ἡ Σχολή, ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ 6η τάξις ἀκροασθῇ μαθημάτων τῆς 7ης καὶ ἀπεφοιτήσῃ κατ' Ἰούνιον τοῦ 1919, ἐφοδιασθῇ δὲ ἀργότερον διὰ διπλωμάτων, ἀφοῦ πρότερον ὑποβάλῃ ἐναίσιμον διατριβὴν καὶ δύο λόγους εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου ὡς τοῦτο ἐγένετο τῷ 1884 καὶ 1903. Οὕτω οἱ μαθηταὶ τῆς ΣΤ' τάξεως θὰ ἠκροῶντο ἐκ τῆς Ζ' Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, Δογματικήν, Ἀπολογητικήν, θὰ ἠλαττοῦντο δὲ ἀφ' ἑτέρου τὰ μαθήματα τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, τῆς Χρι/κῆς Ἠθικῆς, καὶ ὁμιλητικῆς καὶ θὰ παρελείπετο ἡ Φιλοσοφικὴ Ἠθική. Ἡ ἐξοικονόμησις αὕτη ἐγένετο καθ' ὅσον προκειμένου νὰ ἀναδιοργανωθῇ ἡ Σχολὴ ἐπὶ βάσεων συμφώνων πρὸς τὰς νέας τῆς Ἐκ/σίας συνθήκας ἔδει νὰ μὴ ὑπολειφθῶσιν ἐν αὐτῇ μαθηταὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας περιύδου ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε τὸ λίαν ὀλιγάριθμον τῶν μαθητῶν ἐν τῇ Σχολῇ, καθ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀπολυομένων ἀπετελέσθη καὶ ἐκ τῶν ἀποστρατευθέντων καὶ ἐπανελθόντων εἰς τὴν ΣΤ' καὶ Ζ' τάξιν τῆς Σχολῆς. Χάριτι θείᾳ ἡ καταναγκαστικὴ ἀπομάκρυνσις ἐκ τοῦ λόφου τῆς Ἁγίας Τριάδος δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν καὶ ληξασῶν ἤδη τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, τὴν 29/12/18 ἡ γεραρὰ Θ. Σχολὴ ἤνοιγε τὰς ἀγκάλας ἵνα ὑποδεχθῇ τὰ

παλινοστοῦντα τέκνα αὐτῆς σῶα καὶ ὑγιαίνοντα. Ἐπέπρωτο ὅμως ἵνα ἡ ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν πόλεμον ταλαιπωρηθεῖσα Σχολὴ ἐξακολουθήσῃ οὖσα ὁ στόχος τῶν κατακτητῶν καὶ τὴν 5/12/18 ἐπιτάσσεται αὕτη διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν 750 Γερμανῶν στρατιωτῶν καταληφθέντων πάντων τῶν κενῶν δωματίων. Οἱ ἀγῶνες τοῦ ἁγ. Σελευκείας Γερμανοῦ, ὅπως ἀποτραπῇ ὁ νέος κίνδυνος ἀπέβησαν εἰς μάτην. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς διασυμμαχικῆς ἐπιτροπῆς ἐνήργουν ὡς ἀπόλυτοι κύριοι. Μετὰ πολλὰς δὲ διαπραγματεύσεις ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους συνεφωνήθη ἵνα 350 ἐκ τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν ἀποχωρήσωσιν, οἱ δὲ λοιποὶ μένωσιν ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι θὰ ἀποζημιώσωσι τὴν Σχολὴν πληρώνοντες 1050 λίρας μηνιαίως ἀσχέτως πρὸς τὰς ἄλλας ὑλικὰς ζημίας.

Τὰ θλιβερὰ γεγονότα τῆς Ρωσικῆς λαίλαπος δὲν ἀφῆκαν ἀνεπηρέαστον καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολήν, ἥτις κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1919 ἐπιτάσσεται καὶ πάλιν ἵνα ἐγκατασταθῶσιν εἰς αὐτὴν Ρῶσσοι πρόσφυγες· καὶ παρῃτήθη μὲν προσωρινῶς ἡ διασυμμαχικὴ ἐπιτροπὴ τῆς ἐπιτάξεως τοῦ κτιρίου, ἀλλὰ τοῦτο ἦτο μέτρον προσωρινὸν ἐξ ἄλλου δὲ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνῃ ἀπαθὴς πρὸ τῶν δεινῶν τῶν ὁμοδόξων ἀδελφῶν ἐκλιπαρούντων τὴν φιλανθρωπίαν αὐτῆς καὶ ἐχόντων ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀσύλου.

Ἀπὸ τοῦ 1910 καὶ ἑξῆς ἐδίδαξαν ἐν τῇ Σχολῇ οἱ ἑξῆς νέοι καθηγηταί:

1912 *Ἱεροδ.* ***Βασίλειος Στεφανίδης*** (Ἐ. Ἱστορίαν, Χ. Ἀρχαιολογίαν, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ΚΔ΄.)
1913 ***Ἀβραὰμ Πολυχρονιάδης*** (Τουρκικά).
Δ. Ἀσπρόπουλος (Γυμναστικήν).
1914 ***Ἀγησίλαος Ἄκος*** (Γαλλικά).
Ἰάκωβος Ναυπλιώτης (Ἐκκ/κὴν Μουσικήν.)
Ἱεροδ. ***Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης*** (Ἱ. Κατήχησιν).
1917 ***Γ. Ξανθόπουλος*** (Νομικά).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
(ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ)
(1919-1923)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ μεταπολεμικαὶ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Θ. Σχολή. — Ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι λόγοι τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Θ. Σχολῆς εἰς Ἀκαδήμειαν. — Σκέψις περὶ Ἱερατικῆς Σχολῆς καὶ Ἀκαδημείας ἀντὶ Γυμνασιακοῦ καὶ Θεολογικοῦ τμήματος.

Ὅτε κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1919 ἀπεφοίτησαν καὶ οἱ τελευταῖοι ἐν τῇ Θ. Σχολῇ ἀπομείναντες κατὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον μαθηταί, τὴν Ἐκκλησίαν ἀπησχόλησε τὸ ζήτημα ἐὰν ἔπρεπε νὰ συνεχίσῃ ἡ Σχολὴ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς καὶ ὑπὸ τίνα τύπον· ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ὑπέβαλε τῇ Ἱ. Συνόδῳ τὰς ἑξῆς δύο προτάσεις: Ἢ νὰ καταργηθῇ σιωπηρῶς ἡ Σχολὴ ἀναμένουσα καλλίτερον μέλλον πρὸς ἀνασύστασιν, ἢ νὰ συμπληρωθῇ τὸ Γυμνάσιον προσλαμβανομένου ἀναλόγου ἀριθμοῦ μαθητῶν.

Καὶ ἡ μὲν ἀναστολὴ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ἐκρίθη ἀσύμφορος, ἀνετέθη δὲ συνοδικῶς τῇ Ἐφορείᾳ, ὅπως ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου, ἐφεύρῃ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἐκεῖνο σύστημα, καθ' ὃ ἀρτιώτερον ἡ Σχολὴ θὰ ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὰς μεταπολεμικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ καθηγητικὸς Σύλλογος προέτεινεν ὅπως ἡ Θεολ. Σχολὴ ἀνακηρυχθῇ εἰς Θεολογικὴν ἀκαδήμειαν, ὁρισθῇ

δὲ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἥτις θὰ καθώριζε τὰ τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῆς [1]).

Αἱ σχετικαὶ συζητήσεις κατέληξαν εἰς ἀπόφασιν περὶ ἀνακηρύξεως τῆς Θεολ. Σχολῆς εἰς Ἀκαδήμειαν γεγονὸς τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν ***Δευτέραν περίοδον*** τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Ἀποκρυσταλλωθείσης τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἡ ἐφορεία κατόπιν συνεργασίας μετὰ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου ὑπέβαλε τῇ Ἱ. Συνόδῳ ὑπόμνημα περὶ τοῦ τύπου καθ' ὃν ἔδει νὰ λειτουργήσῃ ἐφεξῆς ἡ Θ. Σχολή, τοῦ Γυμνασιακοῦ αὐτῆς τμήματος ἀντικαθισταμένου δι' Ἱερατικῆς Σχολῆς στοχαζομένης τὴν παρασκευὴν τῶν μελλόντων φοιτητῶν τῆς Ἀκαδημείας εἰς ἣν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προσέλθωσι καὶ ἄλλων Ἱερατικῶν Σχολῶν ἀπόφοιτοι. Τοῦ σχετικοῦ ὑπομνήματος ἐγκριθέντος, ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ Θ. Σχολὴ ἀπαλλαγῇ ἐφεξῆς τοῦ μικτοῦ χαρακτῆρος, ὃν εἶχεν ἀπὸ τοῦ 1852, προβιβασθῇ δὲ εἰς Πανεπιστημιακὴν Θ. Σχολὴν ἢ Ἀκαδήμειαν ***καίπερ ἐξακολουθοῦσα νὰ διατηρῇ τὸ μετριόφρον ὄνομα ὑφ' ὃ γινώσκεται.***

[1]) Ἡ τοιαύτη τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου πρότασις συνέπιπτε καὶ πρὸς τὴν Συνοδικῶς ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν περὶ ἀπονομῆς τοῦ τίτλου τοῦ « διδάκτορος τῆς Θεολογίας » ἀπὸ μέρους τῆς Σχολῆς εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας Οὐΐλσωνα, τὸ ἴνδαλμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὑφ' ὃν τέως ἐλειτούργει ἡ Σχολὴ τύπον μόνον ***διδασκάλους*** (Magister Theologiae) ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνακηρύττῃ, οὐχὶ δὲ καὶ διδάκτορας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σκοπὸς τοῦ νέου τύπου τῆς Θ. Σχολῆς.— Ἀκαδημαϊκὰ ἔτη καὶ ἐξάμηνα.— Πρόγραμμα πενταετοῦς κύκλου τῆς Ἀκαδημείας.— Ἐπίταξις τοῦ κτιρίου πρὸς ἐγκατάστασιν Ρώσσων προσφύγων. — Ὁ ὁρίζων ἀκαθόριστος. — Ὁ θεσμὸς πολὺς οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.

Ὁ σκοπὸς τῆς Θ. Σχολῆς καὶ ὑπὸ τὴν νέαν αὐτῆς μορφὴν παρέμεινεν ὁ αὐτός· ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ τελειότερος καταρτισμὸς τῶν μελλόντων ἀνωτέρων λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀρτία αὐτῶν Ἐκκλησιαστικὴ μόρφωσις ἥτις ἀποβαίνει κατορθωτὴ διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ χαρακτῆρος, ὃν ἀπεφασίσθη ἵνα ἐξακολουθῇ ἐφεξῆς ἔχουσα ἡ Θ. Σχολή. Ταυτοχρόνως ἐνεκρίθη ἵνα ὁ σκοπὸς οὗτος εὑρυνθῇ συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας καθ' ἃς ἡ βαθυτέρα ἱστορική, φιλοσοφική, κοινωνιολογικὴ καὶ γλωσσικὴ ἔτι μόρφωσις θεωρεῖται ἀπαραίτητος εἰς τοὺς μέλλοντας ἡγέτας τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν ἐν τῷ προγράμματι τοῦ πενταετοῦς κύκλου τῶν σπουδῶν τῆς Θ. Σχολῆς ἀντὶ τοῦ συνήθους τετραετοῦς, περιελήφθη τὸ σύνολον τῶν θεολογικῶν σπουδῶν ἐν πάσῃ πανεπιστημιακῇ θεολογικῇ Σχολῇ, ἤτοι ἡ Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς θεολογίας· ἐκ τοῦ ἐξηγητικοῦ κλάδου ἡ Ἱ. Ἑρμηνευτική, ἡ Ἑβρ. Ἀρχαιολογία, ἡ Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Π. Δ., ἡ Ἱστορία τοῦ Ἰουδ. λαοῦ, ἡ Ἐξήγησις τῆς Π. Δ., ἡ Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Κ. Δ., ἡ Ἱστορία τῆς Κ. Δ., ἡ ἐξήγησις τῆς Κ. Δ., καὶ βραδύτερον ἡ Ἑβρ. γλῶσσα· ἐκ τοῦ Ἱστορικοῦ ἡ Γεν. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (εἰς 4 μέρη), ἡ Πατρολογία μετ' ἀναγνώσεως τῶν διαφόρων ἐκκλ. συγγραφέων, ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία, ἡ Ἱστορία τῶν δογμάτων καὶ ἡ Συμβολική· ἐκ τοῦ Συστηματικοῦ κλάδου ἡ Ἀπολογητική, ἡ Δογματικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ καὶ ἐκ τοῦ Πρακτικοῦ ἡ Κατηχητική,

ἡ Ὁμιλητική, ἡ Ποιμαντική, ἡ Λειτουργικὴ καὶ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον μετὰ τῶν ἀπαραιτήτων δι' ἕκαστον κλάδον γραπτῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων καὶ ἐργασιῶν. Εἶτα δὲ ὡς βοηθητικὰ μαθήματα: ἐκ τῆς Φιλοσοφίας, ἡ Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, ἡ Λογική, ἡ Ψυχολογία, ἡ Μεταφυσική, ἡ Ἠθικὴ Φιλοσοφία καὶ ἡ Κοινωνιολογία, ἡ Θρησκειολογία, Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας καὶ Ἱστορία τῶν θρησκευμάτων, ἡ ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ ἡ Παιδαγωγική, ἐκ τῆς Ἱστορίας ἡ Ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ, τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ τοῦ νεωτέρου, ἡ Ἱστορία τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ ἡ Ἱστορία τῆς νεωτέρας λογοτεχνίας· ἐκ τῆς Νομικῆς ἡ Ἱστορία τοῦ Ρωμ. Δικαίου αἱ Γενικαὶ Ἀρχαὶ τοῦ Δικαίου, τὸ Οἰκογενειακόν, τὸ Κληρονομικὸν καὶ ἡ Δικονομία, ἐκ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν ἡ γαλλικὴ καὶ ἡ ἀγγλικὴ κατὰ τρόπον καὶ σύστημα διευκολύνοντα τὴ τελείαν αὐτῶν ἐκμάθησιν.

Ἐγκριθέντος ἵνα ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου ἄρξηται λειτουργοῦσα ἡ Θ. Σχολὴ ὑπὸ τὴν νέαν αὐτῆς μορφὴν ἀνεκοινώθη διὰ τοῦ τύπου ἡ σχετικὴ ἐγκύκλιος δι' ἧς προσεκαλοῦντο οἱ ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας Μητροπολῖται ἵνα ἀποστείλωσι φοιτητὰς ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ ἔχοντας τὰ κατάλληλα προσόντα.

Ἐν τῷ μεταξὺ συνελθὼν ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος διεῖλε τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων [1]) κατὰ ἔτη Ἀκαδημαϊκὰ καὶ ἑξάμηνα ὡς ἑξῆς.

[1]) Τὰ ἐν λόγῳ πρόγραμμα ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Ἱ Συνόδου ἐδημοσιεύθη μετὰ τῶν ἐπὶ μέρους λεπτομερειῶν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἔτος Μ 4/9/20 ἀρ. 13.

Ἔτος Α'

Α' Ἑξάμηνον		Β' Ἑξάμηνον	
Ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Θεολογίας	ὥρ. 4	Ἐξήγησις Κ. Διαθήκης	ὥρ. 3
Ἱερὰ Ἑρμηνευτικὴ	» 2	Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία (Α)	» 4
Ἐξήγησις Κ. Διαθήκης	» 3	Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία	» 2
Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία (Α)	» 3	Ἱστορία τῆς Κ. Διαθήκης	» 2
Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ	» 2	Λογική, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν	» 4
Ψυχολογία	» 3	Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ	» 2
Ἑβραϊκὰ	» 2	Ἑβραϊκὰ	» 2
Γαλλικὰ	» 3	Γαλλικὰ	» 3
Ἀγγλικὰ	» 3	Ἀγγλικὰ	» 3
	» 25		» 25

Ἐκκλησιαστικὴ καὶ Εὐρωπαϊκὴ Μουσική.

Ἔτος Β'

Α' Ἑξάμηνον		Β' Ἑξάμηνον	
Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην	ὥρ. 4	Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Π. Διαθήκην	ὥρ. 4
Ἐξήγησις τῆς Κ. Διαθήκης	» 3	Ἀρχαία Ἐκκλησιαστ. Φιλολογία	» 4
Ἐξήγησις τῆς Π. Διαθήκης	» 2	Ἐξήγησις τῆς Κ. Διαθήκης	» 3
Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία (Β)	» 3	Ἐξήγησις τῆς Π. Διαθήκης	» 2
Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Λογοτεχνίας	» 3	Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	» 3
Βυζαντινὴ Ἱστορία καὶ Λογοτεχνία	» 4	Ἱστορία τῶν Νεωτέρων Χρόνων	» 3
Γαλλικὰ	» 3	Γαλλικὰ	» 3
Ἀγγλικὰ	» 3	Ἀγγλικὰ	» 3
	» 25		» 25

Ἐκκλησιαστικὴ καὶ Εὐρωπαϊκὴ Μουσική.

Ἔτος Γ'

Α' Ἑξάμηνον		Β' Ἑξάμηνον	
Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	ὥρ. 3	Ἐκκλ. Ἱστορία (Γ)	ὥρ. 3
Ἐξήγησις τῆς Κ. Διαθήκης	» 3	Ἱστορία τῶν Δογμάτων	» 3

Μέση καὶ νεωτέρα Ἐκκλ. Φιλολογία	ὧρ. 3
Ἱστορία τῆς φιλοσοφίας (ἀρχαίας)	» 3
Ἱστορία καὶ Εἰσαγωγὴ εἰς τὸ Ρ. Δίκαιον	» 2
Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης	» 3
Γαλλικὰ	» »
Ἀγγλικὰ	» 3
Ἐξήγησις τῆς Π. Διαθήκης	» 2
Ἱστορία τῆς Νεωτ. Φιλολογίας.	» 3
	» 28

Ἐξήγησις τῆς Κ. Διαθήκης	ὧρ. 3
Ἐξήγησις τῆς Π. Διαθήκης	» 2
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας (ἀρχ. καὶ μέσης)	» 3
Ἱστορία τῆς Παιδαγωγίας	» 2
Οἰκογενειακὸν Δίκαιον	» 3
Θρησκειολογία	» 3
Γαλλικὰ	» 3
Ἀγγλικὰ	» 3
	» 28

Ἔτος Δ΄

Α΄ Ἐξάμηνον

Ἀπολογητικὴ	ὧρ. 3
Δογματικὴ	» 4
Κληρονομικὸν Δίκαιον	» 2
Ἐξήγησις Κ. Διαθήκης	» 2
Ἐξήγησις Π. Διαθήκης	» 2
Μεταφυσικὴ	» 2
Ἱστορία Φιλοσοφίας (νεωτ. χρόνων)	» 3
Ἐκκλ. Ἱστ. 19ου αἰῶνος	» 2
Γαλλικὰ	» 3
Ἀγγλικὰ	» 3
	» 26

Β΄ Ἐξάμηνον

Δογματικὴ	ὧρ. 4
Κανονικὸν Δίκαιον	» 3
Φιλοσοφ. Ἠθικὴ καὶ Κοινωνιολογία	» 4
Χριστιανικὴ Ἠθικὴ	» 3
Κατήχησις καὶ Ὁμιλητικὴ	» 4
Ἐκκλ. Δικονομία	» 2
Ἱστορία τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ Παιδαγωγικὴ	» 3
Γαλλικὰ	» 1
Ἀγγλικὰ	» 1
	» 25

Ἔτος Ε΄

Α΄ Ἐξάμηνον

Συμβολικὴ	ὧρ. 4
Κανονικὸν Δίκαιον	» 3
Χριστιανικὴ Ἠθικὴ	» 3
Λειτουργικὴ	» 2
Ποιμαντικὴ	» 2
Χριστιαν. Ἀρχαιολ. καὶ Ἱστ. τῆς Χριστ. τέχνης	» 3
Δύο ὁμιλ. Φροντιστήρια	» 2
	» 19

Β΄ Ἐξάμηνον

Λόγοι καὶ ἐναίσιμος διατριβή.

Προπαρασκευὴ διὰ τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις.

Εἰς τὴν γενομένην σχετικὴν πρόσκλησιν πρὸς ἀποστολὴν φοιτητῶν διὰ τὴν Ἀκαδήμειαν τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης ἀνταπεκρίθησαν μόλις δέκα φοιτηταὶ οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν τὴν πρώτην τάξιν καὶ οὕτω τὴν 16ην Δεκεμβρίου 1919 ἡ Θ. Σχολὴ ἐνεκαινίασε τὴν νέαν αὐτῆς περίοδον δι' ἁγιασμοῦ τελεσθέντος ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Ἁγ. Σελευκείας κ. Γερμανοῦ ὅστις ἐπεσφράγισε τὴν τελετὴν διὰ λόγου ἐνῷ, ἀφοῦ ἀνέπεμψε χάριτας τῷ Παναγάθῳ Θεῷ «διότι ἠξίωσεν ἵνα ἡ Σχολὴ μετὰ διέλευσιν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος ὡς ὁ πάλαι Ἰσραὴλ καταντήσῃ εἰς ἀναψυχὴν καὶ φαιδρῷ τῷ προσώπῳ καὶ ἀγαλλομένῃ τῇ ψυχῇ προσατενίζῃ πρὸς τὸ μέλλον», ἐξήγησε τὴν καθυστέρησιν τῆς Ἐκκλησίας μὴ δυνηθείσης νὰ φθάσῃ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς παρελθόν, λόγῳ τῶν πολλαπλῶν αὐτῆς βαρῶν καὶ καθηκόντων καὶ ἐτόνισεν ὅτι πρὸς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἔμελλε νὰ συνδεθῇ καὶ ἡ ἀνύψωσις τῆς Θ. Σχολῆς ἥτις ἀνέκαθεν ὡρίσθη διὰ τὴν διακονίαν αὐτῆς· κατὰ τὸν μνημειώδη τοῦτον ἐναρκτήριον λόγον ὁ Ἁγ. Σελευκείας ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ***Ὁμιλητάς***, ἐπήνεσε τὴν προθυμίαν μεθ' ἧς προσῆλθον ***ὅσοι παλαιοὶ καὶ ὅσοι διὰ πρώτην φορὰν ἀνῆλθον τὸν μυροβόλον τῆς νέας Σιὼν λόφον***, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τοῦ ἱεροσπουδαστοῦ ἥτις ***παρακολουθοῦσα τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ ὡς τὸ ἀδέκαστον τῆς συνειδήσεως κριτήριον θὰ παροτρύνῃ μὲν αὐτὸν εἰς ὅτι ὑψηλὸν, εὐγενὲς καὶ ἰδεῶδες, θὰ ἀποτρέπῃ δὲ ἀπὸ παντὸς χαμαιζήλου***. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Α΄ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἀποχωρησάντων διὰ ποικίλους λόγους πέντε μαθητῶν καὶ ἑνὸς στρατολογηθέντος ἐν Ἑλλάδι ὑπελείφθησαν ἐν ὅλῳ ***τέσσαρες*** μαθηταὶ οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν τὴν Δευτέραν τάξιν. Ἀρχομένου τοῦ νέου ἔτους

(1920-21) προσῆλθον πέντε μαθηταὶ ἀποτελέσαντες τὴν Πρώτην τάξιν [1]).

Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημείας συγκροτηθείσης οὕτω ἐκ δύο τάξεων (Αης καὶ Βας) ἐγένετο τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1920 μετὰ τῶν ὑπαρχόντων Θεολόγων Καθηγητῶν εἰς οὓς προσετέθησαν οἱ κ. κ. Καρδέλλη διὰ τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Mossé διὰ τὴν Γαλλικήν. Ἀρχομένου τοῦ 2ου ἐξαμήνου ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν Καθηγητῶν διὰ τῆς προσλήψεως τοῦ κ. Στυλιανοπούλου ὅστις ἀνέλαβε τὰ Ἱστορικὰ τὰ Φιλοσοφικὰ καὶ Παιδαγωγικά.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διεταράχθη ἡ κανονικὴ πορεία τῆς Σχολῆς ἥτις ἀπέβη ὁ στόχος καὶ τὸ πρόχειρον καταφύγιον διὰ τὰς ἐγκαταστάσεις ὁτὲ μὲν αἰχμαλώτων, ὁτὲ δὲ προσφύγων. Τῇ 24ῃ Ἰανουαρίου 1920 ἐπιτροπὴ Γάλλων ἀξιωματικῶν περιῆλθε τὸ κτίριον τῆς Σχολῆς μὲ σκοπὸν νὰ ἐγκαταστήσῃ 250-500 Ρώσσους πρόσφυγας καὶ ἐπέταξε πρὸς τοῦτο τὸν πρῶτον ὄροφον, τό ὑπόγειον, τὸ μαγειρεῖον καὶ τὸ ἑστιατόριον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προσφύγων τούτων ἤρξατο ὀλίγον κατ' ὀλίγον αὐξανόμενος ἀνεξελέγκτως καθ' ὅσον ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημείᾳ εὕρισκον καταφύγιον οἱ ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ οἰκιῶν ἐκδιωκόμενοι πρόσφυγες οὕτως ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Σχολὴ μετεβλήθη τοῦτ' αὐτὸ εἰς «ἀποθήκην εἰς τὴν ὁποίαν εἰσήρχοντο καὶ ἀφ' ἧς ἀπήρχοντο ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως οἱ Ρῶσσοι πρόσφυγες παντὸς γένους καὶ ἡλικίας καὶ τάξεως» [2]).

---

[1]) Μεταξὺ τῶν ὑποβαλόντων αἴτησιν πρὸς κατάταξιν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ ἦτο καὶ ὁ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἔγγαμος Ἄγγελος Βλαχόπουλος ὅστις ὅμως ἀπερρίφθη διότι ἡ Σχολὴ διὰ τῆς ἀνακηρύξεως αὐτῆς εἰς Ἀκαδήμειαν δὲν ἔπαυσεν οὖσα Μονή.

[2]) Ἡ ἐγκατάστασις Ρώσσων προσφύγων ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ 1919 (31 Μαρτίου) ἀφ' ὅτου δηλαδὴ ἐφιλοξενοῦντο ἐν τῇ Σχολῇ τεσσαράκοντα ἐν ὅλῳ πρόσωπα κληρικά τε καὶ λαϊκὰ (μεταξὺ τῶν κληρικῶν κατελέγετο καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μίνσκης καὶ Τυρνόβης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Λόγοι τῆς ἀραιᾶς προσελεύσεως τῶν μαθητῶν. — Προτίμησις τῶν πρακτικῶν σταδίων. — Πρόγραμμα τετραετοῦς κύκλου τῶν μαθημάτων Ἀκαδήμεια καὶ Ἱεροδιδασκαλεῖον. — Θεμελιώδεις διατάξεις πρὸς Λειτουργίαν καὶ ἐγγραφὴν μαθητῶν ἐν τῷ ἐν Χάλκῃ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος. — Ὁ Σχολάρχης Σελευκείας Γερμανὸς ἐκλέγεται Μητροπολίτης Θυατείρων.

Τὸ ὀλιγάριθμον τῶν προσερχομένων μαθητῶν πρὸς κατάταξιν ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημείᾳ ἐνέβαλεν εἰς σκέψεις τὴν Ἐφορείαν τῆς Σχολῆς ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ ἄλλων ὑπετέθη ὅτι ἀπροθυμία ὠφείλετο εἰς τὸ πενταετὲς τοῦ κύκλου τῶν μαθημάτων, ἡ Ἐφορεία εἰσηγήθη τὸν περιορισμὸν αὐτοῦ ὥστε ἡ φοίτησις ἀπὸ πενταετοῦς νὰ ἐλαττωθῇ εἰς τέσσαρα ἔτη ἄνευ οὐσιώδους ἐλάβης τοῦ προγράμματος τοῦθ' ὅπερ παρεδέξατο καὶ ὁ καθηγητικὸς

Γεώργιος, ὁ Ὁδησοῦ Πλάτων μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Γλουμποκόβσκη, ὁ Κιέβου Ἀντώνιος, ὁ Κισνοβίου Ἀναστάσιος, ὁ Πολτάβας Θεοφάνης ὁ ἐπίσκοπος Σεραφεὶμ) διήρκεσε 3 ἔτη καὶ 3 μῆνας. Τὴν 7ην Δεκεμβρίου 1921 ἡ Διασυμμαχικὴ ἐπιτροπὴ ἐδήλωσεν ὅτι παραιτεῖται τῆς ἐπιτάξεως τῆς Σχολῆς καθότι οἱ ὑπολειπόμενοι θὰ ἐτοποθετοῦντο εἰς Σελημιέ. Τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξεδηλώθησαν περιτράνως καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ· ἡ Ἐκκλησία δηλ. ἐδέχθη τὰς ἱκεσίας τῶν Ρώσων προσφύγων ἵνα παραμείνωσιν εἰσέτι ἐπί τινα χρόνον προσωρινῶς ἐν τῇ Σχολῇ καὶ ἀποφύγωσι τὰς ἐκ τῆς ἐν τῷ Σελημιὲ συγκεντρώσεως πολλῶν προσώπων κακουχίας καὶ ταλαιπωρίας. Ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτοῦ πρὸς πάσχοντας ὁμοδόξους ἀδελφοὺς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Διασυμμαχικὴν ἐπιτροπὴν τὰ ἑξῆς δύο σημεῖα· α') οἱ ἤδη οἰκοῦντες ἐν τῇ Σχολῇ Ρῶσσοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ μένωσιν ἐν αὐτῇ μέχρι τέλους Ἀπριλίου τοῦ 1922 τῶν ἰδίων δηλωσάντων ὅτι μετὰ τὸ διάστημα τοῦτο θὰ ἀποχωρήσωσι καὶ β') ὅτι τὸ Οἰκ. Πατριαρχεῖον ἐκτελοῦν ἔργον ὑψηλῆς φιλανθρωπίας, οὐδεμίαν θὰ ἐγείρῃ ἀξίωσιν διὰ τὴν ἐφεξῆς φιλοξενίαν.

Σύλλογος ὅστις προέβη εἰς τὴν κατάργησιν τῶν Νομικῶν, τῶν Γλωσσικῶν καὶ τῶν Ἱστορικῶν μαθημάτων ἀφ' ἑνός, ἠλάττωσε δ' ἀφ' ἑτέρου ὥρας τινὰς τῶν ἄλλων μαθημάτων καὶ συνέπτυξε μαθήματά τινα ἐκ τοῦ Φιλοσοφικοῦ κύκλου· κατηρτίσθη λοιπὸν πρόγραμμα προϋποθέτον τετραετῆ φοίτησιν καὶ περιλαμβάνον τὰ ἑξῆς μαθήματα.

Ἔτος Α΄

Α΄ Ἐξάμηνον		*Β΄ Ἐξάμηνον*	
Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς Θεολογίας	ὥρ. 4	Ἐξήγησις εἰς τὴν Κ. Διαθήκην	ὥρ. 3
Ἱ. Ἑρμηνευτικὴ	» 2	Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην	» 4
Ἐξήγησις τῆς Κ. Διαθήκης	» 3	Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Α	» 4
Ἐκκλ. Ἱστορία Α	» 3	Λογικὴ καὶ Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν	» 4
Ἱστορία τῆς Κ. Διαθήκης	» 2	Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης	» 3
Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ ἰδία τῶν Θρησκειῶν	» 4	Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία	» 2
Ψυχολογία	» 3	Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ	» 2
Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ	» 2	Εὐρωπαϊκὴ Μουσικὴ	» 2
Εὐρωπαϊκὴ »	» 2		» 24
	» 25		

Ἔτος Β΄

Α΄ Ἐξάμηνον		*Β΄ Ἐξάμηνον*	
Ἐξήγησις τῆς Κ. Δ.	ὥρ. 3	Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Π. Δ.	ὥρ. 2
Ἐξήγησις τῆς Π. Δ.	» 2	Ἐκ/κὴ Ἱστορία Β	» 3
Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Β	» 3	Ἐκ/κὴ Φιλολογία	» 4
Χρ/κὴ Ἀρχαιολογία καὶ Ἱστ. τῆς Χρ/κῆς τέχνης	» 3	Ἐξήγησις Κ. Δ.	» 3
Ἐκκλησιαστικὴ Φιλολογία	» 3	Ἐξήγησις Π. Δ.	» 2
Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Π. Δ.	» 2	Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας	» 3
Ἱστορία τῆς Παιδαγωγικῆς	» 2	Λειτουργικὴ	» 2
Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Φιλοσοφίας	» 4	Φιλοσοφικὴ Ἠθικὴ	» 3
Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική	» 2	Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ	» 2
	» 24		» 24

Ἔτος Γ΄

Α΄ Ἐξάμηνον		*Β΄ Ἐξάμηνον*	
Ἐκ/κὴ Ἱστορία	ὥρ. 2	Δογματικὴ	ὥρ. 4
Κανονικὸν Δίκαιον	» 3	Κανονικὸν Δίκαιον	» 3
Δογματικὴ Θεολογία	» 4	Χρ/κὴ Ἠθικὴ	» 3
Ἐξήγησις Κ. Δ.	» 3	Παιδαγωγικὴ	» 2
Ἐξήγησις Π. Δ.	» 2	Συμβολικὴ	» 2
Ἱστορία Φιλοσοφίας (Νέας καὶ νεωτέρας)	» 3	Κοινωνιολογία	» 2
Ὁμιλητικὴ	» 3	Ὁμιλητικὴ (συμπλήρωσις καὶ φροντιστηρ.)	» 2
	» 20	Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Γ	» 2
		Ἐξήγησις Κ. Δ.	» 3
			» 23

Ἔτος Δ΄

Α΄ Ἐξάμηνον			
Ἱστορία τῶν Δογμάτων	ὥρ. 4	Ποιμαντικὴ	ὥρ. 2
Χρ/κὴ Ἠθικὴ	» 3	Κατηχητικὴ	» 2
Συμβολικὴ	» 2	Ἀπολογητικὴ	» 4

Διδακτικὴ καὶ Φροντιστήριον ὧραι 2 ἐν ὅλῳ ὧραι 19

Β΄ Ἐξάμηνον

Ἐναίσιμος Διατριβή. — Λόγοι 2. — Ἐξετάσεις ἐπὶ διπλώματι.

Ἡ ἔναρξις τοῦ δευτέρου Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους (1920-'1) ἐγένετο τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1920. Ἐν τῷ κατὰ τὴν ἐλεεινὴν τοῦ ἁγιασμοῦ ἐναρκτηρίῳ λόγῳ αὐτοῦ ὁ Σχολάρχης Σελευκείας ἐτόνισε τὴν ***ἀπροθυμίαν πρὸς ἐγγραφὴν ἐων τροφίμων*** εἰς τὰς τάξεις αὐτῆς καὶ τὴν ***λιποταξίαν*** ἐκείνων οἵτινες ***ἔφθασαν διασκελίσαντες τὸν οὐδὸν αὐτῆς***.

Τὸ αἴτιον τῆς τοιαύτης καταστάσεως, κατὰ τὸν Ἅγιον Σελευκείας ὀφείλετο εἰς τὰς μεταπολεμικὰς συνθήκας τοῦ ἔθνους ὁπότε ἡ ὕλη καὶ τὰ συναφῆ πρὸς αὐτὴν ἀγαθὰ συγκεντρωθέντα εἰς χεῖρας ἀνθρώπων πνευματικῶς ὑπο-

δεῶν ἐγέννησαν παρὰ πλείστοις τῶν διανοουμένων δισταγμὸν περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδεώδους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καθόσον αἱ πνευματικαὶ τάξεις ἀμείβονται ὅλως ἀνεπαρκῶς ἀπέναντι τῆς εὐεστοῦς καὶ ἀπολαύσεως εἰς ἃς ἐντρυφῶσιν οἱ ἐπιδοθέντες εἰς πρακτικὰ στάδια μήδ' αὐτῶν τῶν χειρωνάκτων ἐξαιρουμένων· μεταξὺ δὲ τῶν **εἰδικῶν** λόγων ὑπεδείκνυεν ὁ Σχολάρχης τὴν κρίσιν ἣν ἐν γένει διήρχοντο αἱ θεωρητικαὶ σπουδαὶ ἥτις ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐκδηλωθῇ πολλῷ ἐντονωτέρα ὡς πρὸς τὰς Θεολογικὰς σπουδὰς παρ' ἡμῖν καὶ εἰς τὸν νόμον τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς· « ***ἐκτὸς δηλ. τῆς κλίσεως ἥτις ἀποτελεῖ σπουδαῖον λόγον προτιμήσεως τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ πνευματικοῦ σταδίου, ὑπάρχει ὁ ὑλικώτερος*** » προσέθετεν ὁ Ἅγιος Σχολάρχης ***ὁ ἀποβλέπων δηλ. εἰς τὴν μέλλουσαν ἀποκατάστασιν ὁπότε προτιμᾶται ἐκείνη τῶν ἐπιστημῶν, ἥτις, ταχύτερον, ἀσφαλέστερον καὶ πλουσιώτερον ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον τοῦ ἀποδυομένου εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς· ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ νέα ἐποχὴ ἥτις ἀναμένει*** τοὺς νῦν καὶ μέλλοντας τροφίμους τῆς Σχολῆς δὲν ἀπεκρυσταλλώθη ἔτι, οὐδόλως παράδοξον ὅτι ἐλάχιστοι προσέρχονται εἰς τὰς τάξεις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς [1]).

Καίτοι ἔχουσα ἠραιωμένας τὰς τάξεις ἡ Θ. Σχολὴ καὶ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα ἄλυτον καθόσον διαρκοῦντος τοῦ πολέμου ἐξέλιπον ὡρισμένοι πόροι διὰ τὴν συντήρησιν αὐτῆς, τὴν 4 Ὀκτωβρίου 1921 ἐπευλογοῦντος τοῦ Μητροπολίτου Αἴνου Ἰωακείμ, προέδρου τῆς Ἐφορείας, ἐγένετο ἡ ἔναρξις νέων μαθημάτων αὐτῆς· κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος (1921-22) προσελθόντος ἑνὸς μαθητοῦ, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Θ. Ἀκαδημείᾳ φοιτητῶν ἀνῆλθεν εἰς δέκα.

---

[1]). Λόγος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς ἀκαδημείας, Σελευκείας Γερμανοῦ. (Ἐκκλ. Ἀλήθεια ἔτος ΜΑ' 31/10/20 ἀρ. 44).

Ἐπειδὴ ἡ ἀπροθυμία εἰς τὴν προσέλευσιν ὑποψηφίων πρὸς κατάταξιν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ ἐξηκολούθει ἐπιτεινομένη, ἐζητήθη ἡ γνώμη τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου καὶ ἐνεκρίθη πρότασις αὐτοῦ καθ' ἣν ἀποδειχθέντος ἐμπράκτως ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ τροφοδοτηθῇ ἡ Ἀκαδήμεια ἀνεξάρτητος ἐκ τεσσάρων τάξεων ἀποτελουμένη, εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ὁ τύπος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ τμήματος ὅταν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην καὶ διεύθυνσιν σὺν τῇ ἀκαδημείᾳ συνυπάρχῃ καὶ ἰδιαίτερον τμῆμα ἱεροδιδασκαλείου σκοπὸν ἔχοντος νὰ παρασκευάζῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν διδασκάλους καὶ ἱερεῖς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς μέλλοντας νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὸ θεολογικὸν τμῆμα.

Τῆς προτάσεως ταύτης γενομένης δεκτῆς, συνέστη ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐξ ἁπάντων τῶν ἐνεργείᾳ καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, τοῦ Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Α. Ζώτου καὶ τοῦ Γ. Λιανοπούλου ἵνα καταρτίσῃ τὸ πρόγραμμα καὶ τὸν Κανονισμὸν τῆς μελλούσης Σχολῆς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ὥρισε τοὺς κ. Γ. Λιανόπουλον, Π. Κομνηνὸν καὶ Κ. Στυλιανόπουλον, οἵτινες ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σχολάρχου Ἁγ. Σελευκείας συνέταξαν τὸν σχετικὸν Κανονισμὸν ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον « θεμελιώδεις διατάξεις πρὸς λειτουργίαν καὶ ἐγγραφὴν μαθητῶν ἐν τῷ ἐν Χάλκῃ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος » [1]).

Ἀτυχῶς τὸ ἄριστον τοῦτο μέτρον λόγῳ τῶν περιστάσεων δὲν ἐφηρμόσθη.

---

[1]) ***Θεμελιώδεις διατάξεις περὶ λειτουργίας καὶ ἐγγραφῆς μαθητῶν ἐν τῷ ἐν Χάλκῃ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος.***

1) Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ἄρχεται τῆς λειτουργίας αὐτοῦ « Τὸ ἐν Χάλκῃ Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Ἁγίας Τριάδος » ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην καὶ διεύθυνσιν τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημείας Χάλκης.

2) Προορισμὸς τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου εἶναι ἡ μόρφωσις ἱερέων καὶ διδασκάλων ὡς καὶ ἡ προπαρασκευὴ πρὸς ἐξακολούθησιν ἀνωτέρων θεολογικῶν σπουδῶν.

Ἐφεξῆς ἡ Ἐκκλησία ἀμείβουσα τὴν ἐπὶ δέκα καὶ ἓξ ἐνιαυτοὺς εὔορκον διακονίαν τοῦ Σχολάρχου Σελευκείας

3) Τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου περιλαμβάνει πενταετῆ κύκλον μαθημάτων, οἱ τοῦτον δὲ συμπληροῦντες λαμβάνουσι πτυχίον Ἱεροδιδασκαλικὸν παρέχον αὐτοῖς ἄμεσον εἴσοδον εἰς τὸ σῶμα τῶν προσοντούχων διδασκάλων.

4) Εἰς τὴν α΄ τάξιν κατατάσσονται μετὰ γραπτὴν καὶ προφορικὴν δοκιμασίαν οἱ ἔχοντες ἰσοδυνάμους γνώσεις εἰς τὴν β΄ δὲ τάξιν πάντες οἱ συμπληρώσαντες οἱανδήποτε τοῦ Γυμνασίου τάξιν.

5) Ἡ ε΄ τάξις χωρίζεται εἰς δύο τμήματα ἐξ ὧν τὸ μὲν ὁδηγεῖ εἰς τὸ Ἱεροδιδασκαλικὸν πτυχίον τὸ δὲ εἰς πτυχίον συνεχίσεως ἀνωτέρων θεολογικῶν σπουδῶν.

6) Τὸ προσεχὲς σχολικὸν ἔτος 1922-1923 ἐκτὸς τῆς α΄ τάξεως θὰ λειτουργήσῃ καὶ β΄ ἐὰν μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου δηλωθῇ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς διὰ τὴν τάξιν ταύτην.

7) Δι' ἑκατέραν τῶν δύο ὡς ἄνω τάξεων θὰ προσληφθῶσιν οὐχὶ πλείονες τῶν εἴκοσι μαθητῶν. Τούτων πέντε θὰ εἶναι δωρεὰν ὑποτροφοι τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου πλήρους ὑποτροφίας, πέντε ἕτεροι θὰ εἶναι δωρεὰν ὑπότροφοι κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον, τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως καταβαλλομένου ὑπὸ τῶν ἰδίων, οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἰδιοσυντήρητοι χαρακτηριζόμενοι ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν καταβολὴν τῆς ὅλης ἐτησίας ὑποτροφίας, ὁριζομένης εἰς λίρας Ἀγγλικὰς τεσσαράκοντα, περιλαμβανούσης δὲ διδασκαλίαν, οἴκησιν, διατροφήν, φωτισμόν, πλύσιν καὶ θέρμανσιν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν μαθημάτων. Ἡ ὑποτροφία προκαταβάλλεται εἰς τρεῖς ἐτησίας δόσεις.

8) Οἱ ὑπότροφοι καὶ ἡμιυπότροφοι τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου εἰσάγονται διὰ διαγωνισμοῦ, διεξαχθησομένου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀκολούθων ὅρων:

α΄) ἡλικία οὔτε κατωτέρα τῶν 13 οὔτε ἀνωτέρα τῶν 18 ἐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ ἱερωμένου· β΄) πλήρης ἀρτιμέλεια ἐν ᾗ νοεῖται καὶ ἡ καλλιφωνία μετὰ πλήρους σωματικῆς ὑγιείας· γ΄) προσαγωγὴ τὸ μὲν ἐγγράφων ἐνδεικτικῶν ἑξαταξίου ἀστικῆς ἢ ἄλλης ἰσοδυνάμου σχολῆς ἢ γυμνασιακῆς τάξεως προκειμένου περὶ καταταξίμου εἰς τὴν Β΄ τάξιν, τό δὲ πιστοποιητικοῦ τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς περὶ χρηστῆς διαγωγῆς· δ΄) οἱ εἰσαγόμενοι ὡς δωρεὰν ὑπότροφοι εἴτε πλήρους εἴτε κατὰ τὸ ἥμισυ ὑποτροφίας ὑποχρεοῦνται νὰ συμπληρώσωσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν καὶ λάβωσι τὸ Ἱεροδιδασκαλικὸν πτυχίον. Ἐν περιπτώσει ἀποχωρήσεως ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῶν πρὸ τῆς λήψεως τοῦ πτυχίου ὑποχρεοῦνται εἰς ἀπο-

Γερμανοῦ, ὅστις μετ' ἐπιστημοσύνης καὶ ὁμολογουμένης δεξιότητος διηύθυνε τὴν Σχολὴν κατὰ τὰς δυσχειμέρους ἰδίας περιστάσεις, κατὰ Μάϊον τοῦ 1922 ἐξέλεξεν αὐτὸν Μητροπολίτην Θυατείρων. Τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἀρνηθέντος τὴν προταθεῖσαν θέσιν τοῦ Σχολάρχου, τὰ καθήκοντα τῆς Διευθύνσεως ἀνετέθησαν τότε προσωρινῶς τῷ καθηγητῇ ἀρχ. Ἰωάννῃ Εὐστρατίου ὅστις ἀναχωρήσας τὴν 22/7/22 εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, τὰ Μοσχονήσια, δὲν ἐπέστρεψε καὶ διὰ τοῦτο ὡρίσθη τοποτηρητὴς τῆς Διευθύνσεως ὁ καθηγητὴς ἀρχ. Βασίλειος Στεφανίδης καὶ τούτου μετ' ὀλίγον παραιτηθέντος ἀναπληρωτὴς τοῦ τοποτηρητοῦ Διευθυντοῦ Διωρίσθη ὁ καθηγητὴς Π. Κομνηνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Συνοδικὴ ἀπόφασις περὶ ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς. Μελέτιος ὁ Δ΄ συντελεῖ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῆς περὶ ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας ἀποφάσεως. — συναποφοίτησις τῶν μαθητῶν τῆς Γ΄ καὶ Δ΄ τάξεως. — τερματισμὸς τῆς Ἀκαδημαϊκῆς περιόδου.

Κατ' Αὔγουστον τοῦ 1922 ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισεν ἵνα ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους, συμφώνως πρὸς τὰς ψη-

ζημίωσιν ὡς ἐὰν ἦσαν ἐξ ἀρχῆς ἰδιοσυντήρητοι καὶ πρὸς τοῦτο θέλουσι προσαγάγη ἀξιόχρεων ἐγγυητήν· ε΄) ἐπὶ ἴσης ἱκανότητος γνώσεων, διαγωγῆς καὶ λοιπῶν προσόντων προτιμῶνται κατὰ τὴν πρόσληψιν οἱ υἱοὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν διδασκάλων.

9) Αἱ πρὸς ὑποτροφίαν πλήρη ἢ κατὰ τὰ ἥμισυ αἰτήσεις ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Ἐφορείαν τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημείας (Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον—Φανάριον τὸ ἀργότερον μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου, συνοδευόμεναι καὶ ὑπὸ ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων ἐγγράφων. Ἡ Ἐφορεία θὰ καθορίσῃ τοὺς προτιμητέους οἱ ὁποῖοι εἰδοποιούμενοι ὑπ' αὐτῆς θὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ὡρισμένην ἡμέραν διὰ τὴν προφορικὴν καὶ γραπτὴν παρὰ τῶν Καθηγητῶν δοκιμασίαν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τοῦ ἐν Χάλκῃ
Ἱεροδιδασκαλείου τῆς Ἁγίας Τριάδος

φισθείσας **θεμελιώδεις διατάξεις** περὶ Ἱεροδιδασκαλείου, ἡ Θ. Σχολὴ περιλαμβάνῃ δύο μέρη· Α΄ ***Ἱεροδιδασκαλεῖον*** καὶ Β΄ ***Ἀκαδήμειαν***· τὸ πρῶτον, πενταετές, θὰ ἦτο αὐτοτελὲς μὲν ἐφόσον τὸ ἕν τῶν τμημάτων τῆς τελευταίας τάξεως αὐτοῦ θὰ ὡδήγει εἰς πτυχίον ἱεροδιδασκαλικόν· θὰ ἐθεωρεῖτο ὅμως καὶ ἀναπόσπαστον τμῆμα τῆς Ἀκαδημείας ἐφόσον τὸ ἕτερον τῶν τμημάτων θὰ προπαρεσκεύαζε τοὺς μαθητὰς τῆς Ἀκαδημείας ἐχούσης τριετῆ κύκλον μαθημάτων. Ἐπίσης ἐνεκρίθη ἵνα κατὰ τὸ 1922-23 λειτουργήσωσιν αἱ τρεῖς πρῶται τάξεις τοῦ ἱεροδιδασκαλείου προσλαμβανομένων μαθητῶν διὰ διαγωνισμοῦ. Ἡ ἐφαρμογὴ ὅμως τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων ἐματαιώθη ὑπὸ τῶν ῥάγδην ἐπελθόντων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γεγονότων, ὁπότε ἡ Ἱ. Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου προεῖχε τὸ πρόβλημα τῆς στεγάσεως καὶ περιθάλψεως χιλιάδων ὀρφανῶν παίδων, ἀπεφάσισεν ἵνα ἀναστελλομένης προσωρινῶς τῆς λειτουργίας τῆς Θ. Σχολῆς, τὸ κτίριον αὐτῆς διατεθῇ πρὸς στέγασιν τῶν ὀρφανῶν. Ἀκολούθως ὅμως ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀνεθεώρησε τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς καθόσον ἐδέχθη πρότασιν τοῦ Πατριάρχου Μελετίου τοῦ Δ΄ καθ' ἣν αἱ δύο τάξεις τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ τμήματος συνεχωνεύοντο εἰς μίαν εἰς ἣν δύο καθηγηταὶ θὰ ἐδίδασκον τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἐκ τοῦ θεολογικοῦ κύκλου μαθήματα καὶ θὰ ἐπετυγχάνετο τοιουτοτρόπως ἡ διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος συναποφοίτησις πάντων τῶν μαθητῶν. Ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ Μελέτιος ὁ Δ΄ ἐδήλωσεν ὅτι ἀνελάμβανεν ὅπως ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ ταμείου καταβάλῃ τὸ περιπλέον ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἤθελον ἐπαρκέσει τέσσαρες χιλιάδες λίραι διὰ δεκατέσσαρα πρόσωπα. Ἡ τελευταία ἀπόφασις τῆς Ἱ. Συνόδου ὁρίζει τὸ τέρμα τῆς Δευτέρας περιόδου τῆς Σχολῆς.

Τὴν 12/3/23 ἐπεσκέφθη τὴν Θ. Σχολὴν ὁ ἐπίσκοπος Χάρισμπουργ James Darlighton ὅστις τῇ συνοδείᾳ τῶν Ἐφόρων Ρόδου κ. Ἀποστόλου καὶ Βελεγράδων κ. Ἰωακεὶμ ὡδηγήθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Σχολῆς ὅπου φέρων μανδύαν, ὠμόφορον καὶ κρατῶν ποιμαντορικὴν ῥάβδον ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου, μετὰ τὴν σχετικὴν τελετὴν ὁ πρυτανεύων καθηγητὴς Π. Κομνηνὸς προσεφώνησε τὴν Α. Σ. καὶ ἐπέδωκεν αὐτῇ δίπλωμα δι' οὗ ἀνεκηρύσσετο διδάκτωρ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Ἡ προσφώνησις αὕτη τοῦ Π. Κομνηνοῦ ἀπετέλεσεν οὕτως εἰπεῖν τὸ κύκνειον αὐτοῦ ᾆσμα καθόσον μετ' οὐ πολὺ ἔπεσε θῦμα τῆς ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ στεγαζομένων ὀρφανῶν μερίμνης προσβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπιπολάζοντος μεταξὺ αὐτῶν ἐξανθηματικοῦ πυρεττοῦ ἐτελεύτησε τὴν 19/4/23 καὶ ἐτάφη ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς Σχολῆς. Πρυτανεύων διωρίσθη τότε ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν Β. Ἀντωνιάδης. Κατὰ τὴν Δευτέραν ταύτην περίοδον ἡ Θ. Σχολὴ ἐλειτούργησεν ὡς ἑξῆς:

1919-20

Σχολάρχης ***ὁ Σελευκείας*** *Γερμανὸς* Ἐγκυκλοπ. τῆς Θεολογίας.

Καθηγηταὶ α΄) τακτικοί.

ἀρχιμ. ***Ἰωάννης Εὐστρατίου*** Ἐκ/κὴν Ἱστορίαν.

ἱεροδ. ***Βασίλειος Στεφανίδης*** Ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Δ.

Βασίλειος Ἀντωνιάδης Ἑβραϊκά, Ψυχολογίαν, Ἑρμηνευτικήν, Λογικήν, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν.

Π. Κομνηνὸς ἐξήγησιν Κ. Δ.

Α. Καρδέλης, *Bristol* Ἀγγλικά, *Α. Mossé* Γαλικά.

β΄) ἐπίτιμοι. ***Γ. Λιανόπουλος***, ***Γ. Πρωγάκης***, σχολάζοντες.

Φοιτηταί, Τάξις Α΄=10 ἐξ ὧν εἷς ἀπεχώρησε μεσοῦντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους πέντε δὲ κατὰ τὴν λῆξιν αὐτοῦ.

1920-21

Σχολάρχης ***Σελευκείας Γερμανὸς*** Ἐγκυκλοπ. τῆς Θεολογίας.

Καθηγηταὶ α΄) τακτικοί.

ἀρχ. **Ἰωάννης Εὐστρατίου** Ἐκ/κὴν Ἱστορίαν, Πατρολογίαν, Ἱστορικὸν Φροντιστήριον.

ἱεροδ. **Βασίλειος Στεφανίδης** Ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ, Εἰσαγ. Κ. Δ, Ἱστορίαν Κ. Δ, Βυζαντινὴν Ἱστορίαν.

Β. Ἀντωνιάδης Ψυχολογίαν, Ἱ. Ἑρμηνευτικήν, Λογικήν, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Εἰσαγωγὴν Π. Δ. Ἐξήγησιν Π. Δ.

Π. Κομνηνὸς Ἐξηγητικὴν Κ. Δ., Ἑβρ. ἀρχαιολογίαν.

Κ. Στυλιανόπουλος Ἱστορίαν ἀρχ. λογοτεχνίας, Φιλοσοφ. Ἠθικήν, Ἱστορίαν ν. χρόνων.

β΄) ἐπίτιμοι. **Γ. Διανόπουλος, Γ. Πρωγάκης.**

Φοιτηταί. Τάξις Α΄ = 5 τάξις Β΄ = 4.

1921-22

Σχολάρχης **Σελευκείας Γερμανὸς** Δογματικὴν Συμβολικήν.

Καθηγηταὶ α΄) τακτικοί.

ἀρχ. **Ἰωάν. Εὐστρατίου** Πατρολογίαν Ἐκ/κὴν Ἱστορίαν.

ἱεροδ. **Βασίλ. Στεφανίδης** Κ. Δίκαιον, Ὁμιλητικήν, Ἐκ/κὴν Ἱστορίαν.

Βασ. Ἀντωνιάδης Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας, Χρ/κὴν Ἠθικήν, Ἐξήγ. Π. Δ., Εἰσαγωγὴν Π. Δ.

Π. Κομνηνὸς ἐξηγητικὴν Κ. Δ., Χρ/κὴν ἀρχαιολογίαν.

Κ. Στυλιανόπουλος Φ. Ἠθικήν, Ἱστορίαν τῆς παιδαγωγίας, Παιδαγωγικά, Κοινωνιολογίαν.

β΄) ἐπίτιμοι. **Γ. Διανόπουλος** [1]), **Γ. Πρωγάκης.**

Φοιτηταί. Τάξις Α΄ = 0, Β΄ = 6, Γ΄ = 4.

1922-23

Ἀναπληρωτὴς Διευθυντὴς Π. **Κομνηνὸς** Δογματικήν, ἐξήγ. Κ. Δ. ἀπολογητικήν.

Β. Ἀντωνιάδης Ἱστορ. Φιλοσοφίας, Χρ/κὴν Ἠθικήν.

Φοιτηταί. Τάξις Α΄ = 0, Β΄ = 0, Γ΄ = 5, Δ΄ = 4.

[1]) Ἀπεβίωσε τὴν 29/11/22 ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο δαπάναις τῆς Σχολῆς εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς ὁποίας ἐτάφη.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

(Ἀπὸ τοῦ 1923 μέχρι σήμερον)

Σκέψεις ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν Δευτέραν περίοδον ἐφαρμοσθέντος συστήματος τῆς Ἀκαδημείας. — Ἀνασύστασις τῆς Σχολῆς κατὰ τὸν ἑπταετῆ κύκλον τῆς πρώτης περιόδου. — Τὸν ἀρχιμ. Μελέτιον Λουκάκην διαδέχεται ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ ὁ ἀρχιμ. Ἰωακεὶμ Πελεκάνος. — Τὸ 1930 ἱστορικὸς σταθμός: ἡ Σχολὴ ἐπανευρίσκει ἑαυτήν. — Φώτιος ὁ Β΄ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος προΐσταται τῆς τελετῆς τῆς καθοσιώσεως τῶν τελειοφοίτων καὶ ἐπευλογεῖ τὰς ἀπαρχὰς τῆς νέας περιόδου τῆς Θ. Σχολῆς. — Τὸν εἰς Μητροπολίτην Δέρκων προαχθέντα Σταυρουπόλεως Ἰωακεὶμ διαδέχεται ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ ὁ ἐπίσκοπος Μιλήτου Αἰμιλιανός. — Οἱ ἀπὸ τοῦ 1923 κ. ἑ. καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς.

Ὁ τρόπος τῆς ἀναδείξεως τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς εἰς Ἀκαδήμειαν καὶ αἱ ἐκτάκτως δυσμενεῖς συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας διεβίωσεν αὕτη τὸν βραχὺν βίον τῶν τεσσάρων ἐτῶν, παράτολμον καθιστῶσι πᾶσαν κρίσιν περὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἀκαδημείας.

Καὶ δὲν ἔχουσι μὲν ἀπολύτως δίκαιον οἱ λόγῳ τῆς ἀραιᾶς προσελεύσεως τῶν μαθητῶν καὶ τῆς ἐλαττώσεως αὐτῶν μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πρώτου ἔτους χαρακτηρίζοντες ὡς ἀποτυχοῦσαν τὴν μετατροπὴν ἐκ τοῦ τέως κρατοῦντος συστήματος εἰς Ἀκαδήμειαν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐδικαιώθη ἡ ὑπέρμετρος αἰσιοδοξία τῆς μερίδος ἐκείνης ἥτις τὴν τελειοποίησιν τῆς Θ. Σχολῆς εὗρεν ἐν τῷ πλήρει χωρισμῷ τοῦ Γυμνασιακοῦ ἀπὸ τοῦ Θεολογικοῦ τμήματος.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀνωτέρα παίδευσις ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς κληρικοὺς τοὺς κατευθύνοντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου τὸ πρόγραμμα τοῦ

θεολογικοῦ τμήματος τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης ἔδει πολὺ ἐνωρίτερον νὰ εὐρυνθῇ καὶ τροποποιηθῇ κατὰ τὸ πρόγραμμα τῶν ἁπανταχοῦ Θεολογικῶν σχολῶν καὶ κατὰ ταῦτα πολλοῦ λόγου ἀξία ἡ ἰδέα τῆς εἰς αὐτοτελῆ ἀκαδήμειαν ἀναδείξεως τῆς Θ. Σχολῆς· πλὴν ἀλλὰ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Θ. Σχολὴ ἀπέδωκεν ἄδροὺς κατὰ τὸ πλεῖστον καρποὺς καθ' ὃν χρόνον ἐλειτούργει μετὰ τεσσάρων τάξεων Γυμνασιακῶν· καὶ τριῶν Θεολογικῶν, θαρρούντως δύναταί τις νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ ἐπὶ τὸ αὐτό, τὴν αὐτὴν δηλ. στέγην καὶ διεύθυνσιν συνύρπαξις ***Γυμνασιακοῦ*** τμήματος ὑπὸ τύπον ἱεροδιδασκαλείου προωρισμένου νὰ παρασκευάζῃ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ ***Θεολογικοῦ*** διὰ τοὺς κρινομένους ἱκανοὺς ἵνα καλιεργήσωσι τὴν Θεολογικὴν ἐπιστημονικὴν ζωὴν παρ' ἡμῖν θὰ ἀπέδιδε σημαντικὰ ἀποτελέσματα.

Ἀποφασισθέντος κατ' ἀρχὴν ἵνα ἐξακολουθήσῃ λειτουργοῦσα ἡ Θ. Σχολή, καθωρίσθη ἡ ἐν τῷ μέλλοντι λειτουργία αὐτῆς ὑπὸ τύπον ἑπτατάξιον κατὰ τὸ σύστημα τῆς πρώτης περιόδου καὶ ὡρίσθη ἵνα διὰ τὸ 1923-24 προσληφθῶσι διὰ τὰς τάξεις Α' καὶ Β' τριάκοντα μαθηταὶ ἀπόφοιτοι Ζ' ἀστικῆς ἡλικίας μέχρι δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν.

Τὴν τρίτην περίοδον διέπει κατ' ἀρχὰς ὁ κανονισμὸς τοῦ 1903 τροποποιούμενος ἐν τῇ πράξει καὶ ἀκολούθως εἰδικὸς κανονισμὸς συμβιβάζων τὸν χαρακτῆρα τῆς Σχολῆς πρὸς τὰς διατάξεις τῆς Διευθύνσεως τῆς Παιδείας.

Τῶν πρὸς διαγωνισμὸν προσελθόντων μαθητῶν μὴ παρουσιασάντων τὸν ἀπαιτούμενον καταρτισμὸν διὰ τὴν Β' τάξιν ἡ Θ. Σχολὴ κατὰ τὸ 1923-24 ἐλειτούργησεν ἔχουσα ***προκαταρκτικὴν*** καὶ ***πρώτην*** τάξιν.

Ληφθέντος ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὸ ἀνέκαθεν κρατοῦν σύστημα τῆς Σχολῆς ὁ Διευθυντὴς αὐτῆς δέον νὰ ᾖ ἀπαραιτήτως κληρικός, ἡ διεύθυνσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀπὸ Νοεμβρίου τοῦ 1923 ἀνετέθη προσωρινῶς τῷ ἀρχιμ. Μελετίῳ Λουκάκῃ καὶ τούτου παραιτηθέντος κατ'

Αὔγουστον τοῦ 1924 ἡ διεύθυνσις τῆς σχολῆς ἀνετέθη τῷ ἱεροδιακόνῳ καὶ εἶτα ἀρχιμανδρίτῃ Ἰωακεὶμ Πελεκάνῳ.

Παρὰ τὰς ποικίλας δυσχερείας ἡ Θ. Σχολὴ κατώρθωσε νὰ συμπληρώσῃ τὰς τέσσαρας τάξεις τοῦ πρώτου αὐτῆς τμήματος· εἶχεν ὅμως νὰ ὑπερνικήσῃ μείζονα κωλύματα ὅσον ἀφορᾷ τὴν λειτουργίαν τοῦ Θεολογικοῦ τμήματος· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπετεύχθη ἡ ἄδεια διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς πέμπτης τάξεως, ἀκολούθως δὲ καὶ τῆς ἕκτης καὶ ἑβδόμης, τῶν τριῶν τούτων τάξεων διαβαθμισθεισῶν ἁρμοδίως ὡς ***εἰδικῶν***.

Καὶ προήγετο μὲν ἡ γεραρὰ Θ. Σχολή, συμπληροῦσα τὰς τάξεις καὶ τὰ στελέχη αὐτῆς καὶ τὸ τελικὸν ἄνυσμα στοχαζομένη, ἔσχεν ὅμως τὸ ἀτύχημα νὰ στερηθῇ τῆς πολυτίμου συνεργασίας τοῦ ἐπὶ τρεῖς δεκάδας ἐτῶν σεμνύναντος τὴν καθηγητικὴν ἕδραν πολυμεροῦς καὶ σοφοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου ὅστις πάσχων ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὴν πολυχεύμονα αὐτοῦ διδασκαλίαν καὶ κατὰ τὸ 1927 κατέλιπε τὴν σχολὴν ***ὑπὲρ ἧς*** τοσοῦτον ἐμόχθησε.

Τὸ ἔτος 1930 ἐσημείωσε λαμπρὸν σταθμὸν ἐν τῇ Τρίτῃ περιόδῳ τῆς Σχολῆς· ἑπταετία διέρρευσεν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς περιόδου ταύτης καὶ ἡ σεμνὴ τῆς Θεολογίας θεράπαινα προσέφερε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς πνευματικὰς αὐτῆς ἀπαρχάς.

Τῇ 18ῃ Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1930 τὰ ἐλέμματα τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἦσαν ἐστραμμένα πρὸς τὸν ἱστορικὸν λόφον τῆς Θ. Σχολῆς, τῆς ἀκροπόλεως ταύτης τοῦ θρησκευτικοῦ ἰδεώδους, πρὸς ἣν ἀγαλλομένῳ τῷ ποδὶ ἔσπευδε τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ἵνα μνησθῇ ἡμερῶν ἀρχαίων καὶ παραστῇ εἰς τὴν τελετὴν τῆς καθιερώσεως τῶν νέων λευιτῶν τῆς χάριτος, ἥτις ἦτο ἐκτάκτως συγκινητική, ἀληθὴς μυσταγωγία.

Ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Προκαθημένου Φωτίου τοῦ Β' καὶ τῆς χορείας τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐπε-

δαψίλευσε τὰς εὐχὰς αὐτῆς εἰς τοὺς εὐέλπιδας ἀποφοίτους οἵτινες μετὰ συγκινήσεως εὐλόγου ἐπαναλάμβανον τὸν ὕμνον: «εἴδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον...» ὁ Σχολάρχης Σταυρουπόλεως Ἰωακεὶμ ἐκφράζει τὴν χαρὰν αὐτοῦ διότι ***ἡ Σχολὴ ἐπανεῦρεν ἑαυτὴν*** καὶ ἀπευθύνει τὰς τελευταίας ὑποθήκας πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ διαπλεύσωσι τὸ πέλαγος τῆς κοινωνίας πρωτοπείρους πλὴν φερέλπιδας ἁλιεῖς ἀνθρώπων· ἐκ μέρους τῶν ἀποφοιτώντων ἐκφωνεῖ συγκινητικὸν ἀποχαιρετιστήριον ὁ ἱεροδιάκονος Ἀδαμάντιος Κασαπίδης.

Τὴν ἱστορικὴν ταύτην τελετὴν ἥτις δικαίως παρεβλήθη πρὸς τὴν κατὰ τὸ 1848 γενομένην ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναδείξεως τῶν πρώτων ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς ἀποφοίτων ἐπισφραγίζει ἡ ἐξῆς Πατριαρχικὴ προσλαλιά.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μετὰ τοὺς πατρικοὺς λόγους καὶ ἱερὰς ὑποθήκας τοῦ ὑμετέρου Σχολάρχου ὁμιλοῦντος ἐκ μέρους τῆς μητρὸς ὑμῶν καὶ τροφοῦ Σχολῆς, ἐν ᾗ ἐγαλουχήθητε, ἀνεπτύχθητε, καὶ ἐστερεώθητε ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ παιδείᾳ, ἵνα ἀπὸ τῆς σήμερον ἀναλάβητε διακονίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, μετὰ τοὺς λόγους καὶ τὰς ὑποθήκας ταύτας τῆς Σχολῆς ὑμῶν, περιττεύει οἱοσδήποτε λόγος εἰς προτροπὴν καὶ ἐνίσχυσιν ὑμῶν· διότι οὐδὲ παρελείφθη τι ἐξ ὧν ἔδει ἵνα λεχθῶσιν ὑμῖν.

Ἀνοικταῖς ταῖς ἀγκάλαις ἡ Ἐκκλησία δέχεται ἀπὸ τοῦδε ὑμᾶς τοὺς νεαροὺς αὐτῆς λευΐτας εἰς τὰς τάξεις τῆς ἱερᾶς καὶ ὑψηλῆς διακονίας αὐτῆς καὶ συγχαίρει ὑμῖν. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἡμετέρων χειρῶν μετὰ χαρᾶς εὐλογεῖ σήμερον τὴν τετιμημένην ταύτην εἴσοδον καὶ εὐχαριστεῖ τῇ ἱερᾷ Σχολῇ καὶ πᾶσι τοῖς κοπιῶσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὴν μέριμναν τῆς μορφώσεως καὶ τῆς παρασκευῆς ὑμῶν. Ὁ Κύριος ἐνισχύοι πάντοτε τὴν ἱερὰν Σχολὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐργαζομένους ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν, ἵνα ᾖ τοῦτο πάν-

τοτε τίμιον καὶ δεδοξασμένον, διότι ἡ δόξα τῆς Σχολῆς εἶναι καὶ δόξα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ βλέπομεν ἐν τοῖς προσώποις ὑμῶν τέκνα ἡμῶν ἀγαπητά, σὺν τῇ συγκινήσει καὶ τῇ χαρᾷ ὑμῶν, καί τινα, φυσικὴν ἄλλως τε, ταραχήν, συνέχουσαν ὑμᾶς ἐπὶ τῇ ἀποδύσει εἰς τὸ ἱερὸν στάδιον, ὅπερ ἀπὸ σήμερον ἀνοίγεται ὑμῖν. Μὴ πτοεῖσθε ὅμως, ἀγαπητοί. Τὸ ἔργον, ὅπερ ἀναλαμβάνετε, ἐστὶν ὄντως μέγα καὶ οὐκ εὐχερές, ἀνθρωπίνως τῶν πραγμάτων σταθμωμένων καὶ κρινομένων. Εἶνε ζυγὸς καὶ φορτίον κρινόμενον κατ' ἄνθρωπον. Ἀλλ' ὁ ζυγὸς τοῦ Χριστοῦ ἐστι χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον αὐτοῦ ἐλαφρὸν διὰ τοὺς ᾠρακίσαντας ἤδη ἑαυτοὺς διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Ὑμεῖς δὲ ἔχετε στερεὰ καὶ ἄφθονα τὰ ἐφόδια ταῦτα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τοσαῦτα ἤδη ἔτη ἐπιμελῶς διαπαιδαγωγηθέντες καὶ στερεωθέντες ἐν αὐτοῖς. Θὰ ἔχητε ἐπὶ πλέον τὴν ἄνωθεν χάριν τοῦ Χριστοῦ, ἥτις στηρίζει καὶ ἐνισχύει τοὺς πιστοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ζῆτε παρὰ δι' αὐτόν, ἐφ' ὅσον θὰ ζῇ ἐν ὑμῖν ὁ Χριστός, ἔστε ἥσυχοι καὶ πεπεισμένοι ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ θὰ δυνηθῇ νὰ κλονίσῃ ὑμᾶς, οὐδὲν θὰ δυνηθῇ νὰ κουράσῃ καὶ ἀπογοητεύσῃ ὑμᾶς. Τοὐναντίον θὰ βλέπητε αὔξουσαν πάντοτε τὴν ἱερὰν πεποίθησιν ὑμῶν, συναυξάνουσαν δὲ καὶ τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν ἡμῶν.

Πλήρεις λοιπὸν πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐλπίδος πρὸς αὐτὸν χωρήσατε μετ' ἀφοσιώσεως καὶ εὐσταθείας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς θητείας τῆς ἁγίας διακονίας, εἰς ἣν ἀπὸ σήμερον ἀποδύεσθε. Ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προστασία καὶ ἡ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας ἔσονται πάντοτε μεθ' ὑμῶν ἀξίως τῆς κλήσεως ὑμῶν πολιτευομένων καὶ τὸ ἐμπεπιστευμένον ὑμῖν ἔργον ἐπιτελούντων.

Εἴη ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε μεθ' ὑμῶν.

Ὅτε κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1931 ἡ Ἐκκλησία ἀμείβουσα τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἐπὶ ἑπταετίαν διευθύναντος τὴν Σχολὴν Σταυρουπόλεως Ἰωακείμ, ἀνέδειξεν αὐτὸν Μητροπολίτην Δέρκων, Σχολάρχης διωρίσθη ὁ τέως ἐν Βαρσοβίᾳ Π. Ἀποκρισιάριος Τραχείας Ἀλέξανδρος οὗτινος ὅμως ὁ διορισμὸς δὲν ἐνεκρίθη ἁρμοδίως διὸ ἡ Σχολαρχία τῆς Θ. Σχολῆς ἀνετέθη ἀπὸ 20/2/32 ὁριστικῶς τῷ ἐκ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς καὶ ἀρχιγραμματεῖ τῆς Ἱ. Συνόδου Ἐπισκόπῳ Μιλήτου Αἰμιλιανῷ.

Ἀπὸ τοῦ 1923 κ. ἑ. ἐδίδαξαν ἐν τῇ Θ. Σχολῇ:

1923 ***Ἀρχ. Μελέτιος Λουκάκης*** π. Σχολάρχης Ἱ. Ἱστορίαν, ἀνάγνωσιν Α. Γραφῶν.

Β. ***Ἀντωνιάδης*** (μέχρι τοῦ 1926) Ἀνάγνωσιν Α. Γραφῶν, Ψυχολογίαν.

Φ. Πασχαλίδης Ἑλληνικά, Λατινικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ 1926 Λογικήν, Ψυχολογίαν.

Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κορωναῖος Ἑλληνικά, Ἑβρ. Ἀρχαιολογίαν, Ἑρμηνευτικήν, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Κ. Δ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1933 ἐξηγητικὴν Π. καὶ Κ. Δ., Κ. Δίκαιον.

Ε. Φουντόπουλος (ὁ καὶ ἰατρὸς τῆς Σχολῆς) Ὑγιεινήν.

Γ. Πρωγάκης Ε. Μουσικὴν μέχρι τοῦ 1928.

Bekir Fahri (μέχρι τοῦ 1934) καὶ *G. T. Zade Izeddin* (μέχρι τοῦ 1931) Τουρκικά.

1924 ***Ἀρχιμ. καὶ εἶτα Μ. Σταυρουπόλεως Ἰωακείμ***, Σχολάρχης Ἱ. Κατήχησιν, Συνθέσεις, Λειτουργικήν, Ἑ. Ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ 1927 Ἑβρ. Ἀρχαιολογίαν, Δογματικήν, Ἐξηγητικὴν Κ. Δ, ἀπὸ τοῦ 1929 Συμβολικήν, Χρ. Ἀρχαιολογίαν μέχρι τοῦ β΄ ἑξαμήνου τοῦ 1931-32,

Ι. Παναγιωτίδης Ἑλληνικά, Ἱστορίαν, ἀπὸ τοῦ 1927 Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας, Ἑ. Ἱστορίαν, Πατρολογίαν, Εἰσαγ. εἰς τὴν Π. Δ., Ὁμιλητικήν, ἀπὸ τοῦ 1928 Ἠθικὴν Κ. Δίκαιον.

1924 ***Μ. Ἀδαμαντιάδης*** Μαθηματικά, Γαλλικὰ 1924-5.

1925 ***Ζαννῆς Παπαδόπουλος*** Γαλλικὰ (1925-6). ***Α. Ἰατρόπουλος*** Φυσικήν, Χημείαν, Γεωμετρίαν, Ἄλγεβραν. Δ. ***Ἀσπρόπουλος*** Γυμναστικήν.

1926 ***Σ. Στασινόπουλος*** Κοσμογραφίαν, Φυσικήν.— ***Σ. Χατζῆ Μηνᾶς*** Γαλλικά.— *Ismail Hakki* Τουρκικὰ (1926-28).

1928 ***Μιχ. Χ. Ἀθανασίου*** Ε. Μουσικήν.

1930 *Ubeit Bedredin* Τουρκικά.

1931 ***Ἐπ. Μιλήτου Αἰμιλιανὸς*** Χ. Ἠθικήν, Συμβολικήν, Ἀρχαιολογίαν, Ὁμιλητικήν, ἀπὸ τοῦ 1932 Δογματικήν, Ποιμαντικὴν καὶ Ἀπολογητικήν.

Α. Μέξης Ἑλληνικά, Ι. Κατήχησιν, Ἑ. Ἀρχαιολογίαν ἀπὸ τοῦ 1933 Χ. Ἀρχαιολογίαν, Ὁμιλητικήν.

Γ. Μάτακας Γαλλικά.

Χάριτι καὶ εὐδοκίᾳ τῆς Ζωαρχικῆς Τριάδος ἡ Θ. Σχολὴ Χάλκης ἐξακολουθεῖ παραδίδουσα τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ ἀποφοίτους ἀρτίως συγκεκροτημένους, κληρικοὺς κατηρτισμένους ἐν τῇ Θεολογίᾳ, ἐγκρατεῖς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἱεροκήρυκας δοκίμους διακονοῦντας μετὰ ζήλου τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ κλίματος καὶ τῶν ἄλλων Ἁγίων Ἐκκλησιῶν καὶ φιλοτιμουμένους ἵνα ἀκολουθήσωσι τοῖς ἴχνεσι τῶν ἀρχηγῶν τῆς πίστεως τῶν τε μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων καὶ τῶν ἀγωνιζομένων τὸν καλὸν ἀγῶνα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Οἱ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης μέχρι σήμερον ἀπόφοιτοι αὐτῆς, αἱ ἐναίσιμοι διατριβαὶ καὶ ἡ διακονία αὐτῶν [1]).

ΠΡΩΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

1848

1. ***Ἄνθιμος Μιχαήλ***, ἐκ 40 Ἐκκλησιῶν Μ. Βιδύνης, ὁ πρῶτος ἔξαρχος τῶν Βουλγάρων.
2. ***Ἰγνάτιος Ἰωαννίδης***, ἐξ Ἀδριανουπόλεως.
3. ***Γρηγόριος Φ. Βεγλερῆς***, ἐκ Κων/πόλεως ἀρχιμανδρίτης· ἀπέθανε τὸ 1886 ἐπιστρέφων ἐξ Ὀδησσοῦ.
4. ***Στέφανος Κωνσταντινίδης***, ἐκ Μαδύτου διάκονος ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

1849

5. Διονύσιος Γεωργιάδης, διάκονος ἐξ Ἡρακλείου (Θράκης).

[1]) Κατάλογοι τῶν ἀποφοίτων ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ Ἐκ/κῇ Ἀληθείᾳ κατὰ τὰ ἑξῆς ἔτη: ***1899-ΙΘ*** «ἀρ. 47 σ. 436-42 καὶ ἀρ. 50 σ. 461-71» ***1913 ΛΓ*** «ἀρ. 33 σ. 285-9» καὶ ***1919 Μ*** «ἀρ. 38/39 σ. 293-6»· ἐν τοῖς καταλόγοις τούτοις ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποφοίτων ὧν ἀγνοεῖται ἡ σταδιοδρομία ἀνέρχεται εἰς 116. ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ ὑπεβιβάσθη εἰς 40 ἀνευρέθη δηλ. ἡ σταδιοδρομία 76 ἀποφοίτων· εἰς τοῦτο συνετέλεσαν αἱ πληροφορίαι ἱκανῶν ἀρχιερέων καὶ δὴ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Βάρνης Συμεών παρασχόντος πολυτίμους πληροφορίας. Εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν συμπλήρωσιν τῆς σταδιοδρομίας τῶν ἀγνώστων ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς δέον νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ σχετικὴ καθυστέρησις τῆς ἐκδόσεως τῶν ***Ἱστορικῶν Σημειωμάτων***.

6. Ἰλαρίων Καρακάλλας, διάκονος ἐκ Στενημάχου.
7. Ἰωακεὶμ Μαργαρίτης, ἱερομόναχος ἐκ Λιτίτσης.
8. Καλλίνικος Θωμάδης, ὁ τὸ 1889 ἀποθανὼν Χαλκηδόνος.
9. Κωνταντῖνος Ζαχαριάδης, διάκονος ἐκ Λέρου.
10. Μελέτιος Σπανδωνίδης, ἐκ Σερρῶν ὁ τὸ 1867 ἀποθανὼν Ρασκοπρεσρένης.
11. Νεόφυτος Δρυμάδης, ἐκ Δρυινουπόλεως Μ. Χίου, Κασανδρείας, Δέρκων.
12. Νικηφόρος Γλυκᾶς, ἐξ Ἴμβρου καθηγητὴς καὶ Σχολάρχης Θ. Σχολῆς Χάλκης Μ. Ἴμβρου, Μεθύμνης.
13. Σωφρόνιος Χρηστίδης, ἐκ Προικοννήσου Μ. Βερροίας, Ἰωαννίνων, Θεσσαλονίκης, Νικαίας, Ἰωαννίνων καὶ πάλιν Νικαίας ἀποθανὼν ὡς πρώην.
14. Χριστόφορος Προδρομίτης, ἐκ Σερρῶν ἡγούμενος τῆς ἐν Σέρραις Μονῆς τοῦ Τ. Προδρόμου,

1850

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δὲν ἀνεδείχθησαν τελειόφοιτοι καθόσον ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς διεταράχθη τοῦ Σχολάρχου Κωνσταντίνου Τυπάλδου διαβληθέντος τῇ Τ. Κυβερνήσει.

1851

15. Ἀγαθάγγελος Βλάσταρης, διάκονος ἐξ Ἐδέσσης Χαλδείας.
16. Ἀγαθάγγελος Ἀριστέας, διάκονος ἐκ Νικομηδείας.
17. Γρηγόριος Γῶγος, μοναχὸς ἐκ Λέσβου καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης μέχρι τοῦ 1895· Προϊστάμενος τῆς ἐν Βουδαπέστῃ Ὀρθοδόξου κοινότητος.
18. Δωρόθεος Εὐελπίδης, ἐκ Ρυσίου Μ. Πρωτοσύγκελλος, Μ. Κορυτσᾶς.
19. Εὐγένιος Χρυσοχέρης, ἐκ Χρυσουπόλεως ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως (ἐν Κοντοσκαλίῳ).

20. Ἡσαΐας Δημητριάδης, ἱερομόναχος ἐκ Νικοπόλεως (Ἠπείρου) ἐδίδαξεν ἐν Ἀλιστράτῃ (Δράμας).
21. Ἰγνάτιος Βασιλειάδης, ἐκ Λέσβου, Λέρνης, Ρόδου· ὡς Κεστεντηλίου δὲν συνηνώθη μετὰ τῶν Βουλγάρων ἀρχιερέων, κτίσας δὲ παρεκλήσιον εἴς τι χωρίον μακρὰν τοῦ Κεστεντηλίου ἰδιώτευσεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ θανάτου του.
22. Κύριλλος Ἀθανασιάδης, μοναχὸς ἐκ Περιστάσεως ἔξαρχος τοῦ Π. Τάφου ἐν Σμύρνῃ.
23. Νικόδημος Κωνσταντινίδης, ἐκ Τενέδου Μ. Βοδενῶν, Προύσης.

1852

24. Διονύσιος Σταματιάδης ἱερομόναχος ἐκ Σάμου.
25. Μιχαὴλ Ἰατρόπουλος, ἱερομόναχος ἐκ Νικομηδείας.
26. Νεκτάριος Μανδαλᾶς, ἱερομόναχος ἐκ Δελβινακίου.
27. Παρθένιος Προδρομίδης, ἐκ Καισαρείας ὁ ἀποθανὼν τὸ 1886 Μητρ. Πισιδείας.
28. Τιμόθεος Λαμπρίδης, ἐκ Σερρῶν. Μ. Ἡλιουπόλεως, Γάνου καὶ Χώρας.

1853

29. Βενέδικτος Α. Εὐθύφρονος, ἐκ Προύσης Μ. Ἀρχιδιάκονος, Ἀγχιάλου, Πισιδείας, Προικοννήσου.
30. Κωνσταντῖνος Πληζώτης, διάκονος ἐξ Ἄνδρου· ἐδίδαξεν ἐν τῇ Θ. Σχολῇ (1863-65).
31. Παΐσιος Παναγιωτίδης ἐκ Σκοπέλου, Μ. Ἴμβρου, Μηθύμνης καὶ πάλιν Ἴμβρου.

1854

32. Γεννάδιος Σ. Σχολάριος, ἐκ Κων/πόλεως ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως.
33. Δωρόθεος Στράτων, διάκονος ἐκ Περάμου ἀπεβίωσεν ἐν Χάλκῃ.
34. Εὐθύμιος Παπαδόπουλος, διάκονος ἐκ Σάμου.

35. Ἱερόθεος Φιντίας, ἐκ Κασταμονῆς Μ. Χαλεπίου, Νεοκαισαρείας, διευθυντὴς Ἐμπορικῆς Χάλκης Σχολῆς.
36. Κύριλλος Πηγᾶς, διάκονος ἐκ Κρήτης.

1855

37. Ἀγαθάγγελος Ριλλιώτης, μοναχὸς ἐκ Μακεδονίας ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ρίλλας.
38. Ἀλέξανδρος Λάσκαρις, ἐκ Κων/πόλεως Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Σισανίου.
39. Γερμανὸς Γρηγορᾶς, ἐκ Ναζιανζοῦ καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ Χάλκης, διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, καθηγητὴς καὶ συνδιευθυντὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ Χάλκης. Σχολάρχης αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1876-1898 ἔκτοτε ἰδιώτευσεν ἀποθανὼν τὸ 1904.
40. Γερμανὸς Χρυσωλαρᾶς, διάκονος ἐκ Κων/πόλεως.
41. Δαμασκηνὸς Ριλλιώτης, ἐκ Φιλιππουπόλεως διδάσκαλος ἐν Φιλιππουπόλει, Μητρ. Βελισσοῦ.
42. Εὐγένιος Παρασκευᾶς, ἐκ Λέσβου καθηγητὴς καὶ προσωρινὸς διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ.
43. Καλλίνικος Ἐσφιγμενίτης, μοναχὸς ἐκ Ναζιανζοῦ.
44. Νικόδημος Κων/νίδης, ἐκ Κων/πόλεως διευθυντὴς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, Σερρῶν, Κυζίκου.

1856

45. Ἀμβρόσιος Χρηστίδης, ἐκ Νικομηδείας Μυρέων, Χίου, Ἰουνίου.
46. Βασίλειος Μιχαηλίδης, ἐκ Λέσβου.
47. Γεώργιος Βασιλειάδης, ἐξ Ἀμασείας.
48. Γρηγόριος Κυριακίδης —Παλλαδᾶς,— ἐξ Ἀτταλείας.
49. Δωρόθεος Εὐδοξιάδης, ἱερομόναχος ἐκ 40 Ἐκκλησιῶν.
50. Θεόκλητος Θεοδοσιάδης, ἐκ Πανόρμου Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μαρωνείας.
51. Κορνήλιος Πολυχρονίου, Λαυριώτης μοναχὸς καὶ Σμύρνης· Γέρων μοναχὸς τῆς Μ. Λαύρας.

52. Κωνστάντιος Σταυρίδης, ἐκ Νικομηδείας, Ἐλενουπόλεως, Βιζύης.
53. Κωνστάντιος Ζαχαριάδης-Γαζῆς, ἐκ Σινώπης, Κασανδρείας, Σηλυβρίας, Μαρωνείας.
54. Φίλιππος Ἀριστόβουλος, ἐκ Νέβσεχιρ διευθυντὴς τῶν σχολῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ.
55. Φιλόθεος Βρυέννιος [1]), ἐκ Ταταούλων, καθηγητὴς καὶ συνδιευθυντὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Σερρῶν, Νικομηδείας, ἀπὸ τοῦ 1910 ἐφησυχάζων ἀπέθανεν ἐν τῇ Θ. Σχολῇ.

1857

56. Βενιαμὶν Ἁγιοταφίτης Ἰωαννίδης, διάκονος ἐκ Κων/πόλεως καθηγητὴς ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ.
57. Εὐστράτιος Γιασημίδης, ἐκ Μαδύτου.
58. Κωνσταντῖνος Βαλλιάδης, ἐκ Χίου ὁ ἀπὸ Ἐφέσου Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (Κων/τῖνος ὁ Ε΄).
59. Φώτιος Ἀλεξανδρίδης, ἐκ Λέσβου καθηγητὴς καὶ Σχολάρχης τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης, Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου.

1858

60. Βασίλειος Φιλιππίδης, διάκονος ἐξ Ἰντζέσοι.
61. Γερβάσιος Σουμελιώτης ἐκ Χαλδείας προϊστάμενος, Τζιβαλίου, Χαλδείας.
62. Γεννάδιος Περιστερεώτης, ἐκ Λαζικῆς ἐπίσκοπος Νικοπόλεως.
63. Ἱερόθεος Ριλλιώτης ἐκ Βράτσας ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ρίλλας
64. Ἰωακεὶμ Μακράκης, διάκονος ἐκ Σίφνου ἱεροκῆρυξ ἐν Κρήτῃ.

[1]). Τὸ ἐπίθετον Βρυέννιος ἔλαβε κατὰ τὴν τότε συνήθειαν παρὰ τοῦ Σταυρουπόλεως Κ. Τυπάλδου.

65. Νεόφυτος Παπακωνσταντίνου, ἐκ Ροδολείβου ὁ ἀπὸ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Νεόφυτος ὁ Η΄

1859

66. Γεννάδιος Παπαρούσης, ἐξ Ἰωαννίνων Μ. Ἀρχιδιάκονος, Γρεβενῶν.
67. Διονύσιος Κρουστάλλης, διάκονος ἐκ Προικοννήσου.
68. Ἰωάννης Ἀναστασιάδης, ἐξ Ἰντζέσου καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ Χάλκης, διευθυντὴς τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Καισαρείας.
69. Φιλάρετος Παπαφωτιάδης, διάκονος ἐκ Βάρνης ἐφημέριος τοῦ ἐν Βάρνῃ Ρωσικοῦ Προξενείου.

1860

70. Ἀθανάσιος Νικολαΐδης, ἐξ Ἄνδρου Ἀργυρουπόλεως, Μετρῶν, Κώου.
71. Ἀθανάσιος Σάββα, διάκονος ἐκ Γανοχώρων.
72. Βασίλιος Ἀστερίου, ἐκ Καστορίας· Ἀγχιάλου προϊστάμενος Πέραν, δὶς διευθυντὴς τῆς Θ. Σχολῆς, Σμύρνης.
73. Πολύκαρπος Κωνσταντινίδης, ἐκ Γανοχώρων, Γάνου, καὶ Χώρας, Βάρνης.
74. Ταράσιος Βασιλείου, ἐκ Κων/πόλεως Χριστουπόλεως, Ἡλιουπόλεως.
75. Ἄνθιμος Τσάτσος, ἐκ Παραμυθίας ὁ ἀπὸ Λέρου καὶ Καλύμνου Ἄνθιμος ὁ Ζ΄.
76. Γρηγόριος Παλαμᾶς, ἐκ Θεσσαλονίκης καθηγητὴς τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς.
77. Ἐπιφάνιος Ματθαῖος, ἐκ Κύπρου· καθηγητής, Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, Μητροπολίτης Ἰορδάνου.
78. Ἰωακεὶμ Κοκκώδης, ἐκ Χίου ὁ ἀπὸ Δέρκων Ἰωακεὶμ ὁ Δ΄.

79. Ἰωαννίκιος Γραμματίδης, ἐκ Τριγλίας Μ. Ἐκκλησιάρχης, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Δισκάτης.
80. Παῦλος Συμεωνίδης, ἐκ Καστορίας· Νευροκοπίου, 40 Ἐκκλησιῶν, Κώου.

1862

81. Γεράσιμος Πηγᾶς, ἐκ Κρήτης, τὸ 1862 Καρπάθου.
82. Λεόντιος Πετρίδης, ἐξ Ἄνδρου Μ. Σύγκελλος τῶν Πατριαρχείων, Λεύκης.
83. Δοσίθεος Στοΐλωφ ἐκ Σόφιας Μ. Σαμακοβίου.
84. Μάρκος Βιλιβάνωφ, ἐκ Φιλιππουπόλεως ἱδρυτὴς ἐφημερίδος «19′ αἰὼν» διεφώνησε πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν τοῦ Μ. Συμβουλίου τῆς ὁποίας ἦτο Γραμματεύς, δὶς ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐν Σοφίᾳ.

1863

85. Γερμανὸς Καβακόπουλος, ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος Γερμανὸς ὁ Ε′.
86. Γρηγόριος Ζυγαβηνός (Σταυρινός), ἐκ Χίου καθηγητὴς Θ. Σχολῆς Χάλκης, Προϊστάμενος ἐν Μασσαλίᾳ.
87. Γρηγόριος Χιλιανδαρινός, ἐκ Μ. Τυρνόβου Σχολάρχης τῆς ἐν Βαλατᾷ Βουλγαρικῆς Σχολῆς.
88. Εὐγένιος Νικηφορίδης, ἐκ Πόρου Καππαδοκίας ἐπίσκοπος Μελιτουπόλεως.
89. Ἰγνάτιος ΠαπαΙωάννου (Οἰκονομίδης), ἐκ Λέσβου, Εἰρηνουπόλεως, Ἐρσεκίου.
90. Καλλίνικος Νικολαΐδης, ἐκ Λέσβου ἐπὶ πεντηκονταετίαν Μ. Ἐκκλησιάρχης.
91. Καλλίνικος Κριτόβουλος, διάκονος ἐκ Τρίκκης Θεσσαλίας.
92. Καλλίνικος Φωτιάδης, ἐκ Δαρδανελλίων Πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Θεσσαλονίκης, Δέρκων, τιμῆς ἕνεκεν Ἐφέσου.
93. Κύριλλος Μιχαηλίδης, ἐκ Σάμου ὑπότροφος τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου.

94. Ὀδυσεὺς-Συμεὼν-Παπαδόπουλος, ἐκ Πύργου τῆς Ἀγχιάλου, Διδάσκαλος ἐν Νεοχωρίῳ (Βοσπόρου) Πρωτοσύγκελλος τοῦ Βιδύνης Ἀνθίμου ὁ ἀπὸ τοῦ 1872 Βάρνης καὶ Πρεσλάβας.

1864

95. Ἀμβρόσιος Προφητηλίτης, ἐκ Κορυτσᾶς τὸ 1875 Ἱερισσοῦ.
96. Ἀμβρόσιος Κωνσταντινίδης, ἐκ Κων/πόλεως Σισανίου, Χίου, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.
97. Γρηγόριος Φουρτουνιάδης, ἐκ Φαναρακίου ὁ τὸ 1882 Ἀποθανὼν Δημητριάδος.
98. Εὐγένιος Χατζῆ Μισαήλωφ, ἐκ Βιτωλίων Διδάσκαλος τοῦ ἐν Βαλατᾷ Βουλγαρικοῦ σχολείου μὴ δυνηθεὶς νὰ συνενοηθῇ μετὰ τῶν ἐν Βιδύνῃ, ὡς Πρωτοσύγκελλος, ἀπεσύρθη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος.
99. Μελέτιος Οἰκονομίδης, ἐκ Προικοννήσου τὸ 1867 Σελευκείας.
100. Μελέτιος Ἀριστόβουλος, ἐκ Ροδολείβου διάκονος, διευθυντὴς τῆς Ἀμπετείου Σχολῆς ἐν Καΐρῳ.
101. Στέφανος Παπαδόπουλος, ἐκ Διδυμοτείχου.
102. Τιμόθεος Καστρινογιαννάκης, ἐκ Κρήτης ἐπίσκοπος Χερρονήσου-Κρήτης.
103. Φώτιος Μανιάτης, ἐκ Πριγκήπου πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἄρτης, ἱεροκῆρυξ ἐν Κρήτῃ, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν, Προϊστάμενος Δζιβαλίου, Μ. Ρεύματος (Εἰρηνουπόλεως) χωροεπίσκοπος Πέραν, Φιλιππουπόλεως, Σερβίων καὶ Κοζάνης.
104. Χριστόφορος Ἰγγλέσης, ἐκ Κεφαλληνίας.
105. Χρίστος Μιχαήλωφ, ἐκ Σόφιας ὁ Μ. Σαμακοβίου.

1865

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διαταραχθείσης τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς δὲν ἀνεδείχθησαν τελειόφοιτοι οἱ δὲ ἀπό-

φοιτοι ἐξετασθέντες τὸ ἑπόμενον ἔτος ἔλαβον τὰ πτυχία αὐτῶν.

1866

106. Γρηγόριος, ἱεροδιάκονος ἐκ Λέσβου, Φιλιππουπόλεως, Ρόδου, ἀπέθανεν ὡς Π. Δρυϊνουπόλεως.
107. Δωρόθεος Χρηστίδης, ἐκ Κων/πόλεως Κορυτσᾶς, Ἰκονίου, Βελεγράδων, Βιζύης, Σωζουαγαθουπόλεως.
108. Θεόκλητος Παπαϊωάννου, ἐκ Νιαούσης Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους, Πέτρας, Κίτρους.
109. Διονύσιος Κόκολης, ἐκ Σάμου ἡγούμενος ἐν Σάμῳ.
110. Ἄνθιμος Ἀλεξιάδης, διάκονος ἐκ Δρύστρας.
111. Γρηγόριος, διάκονος ἐκ Ψαρῶν.
112. Ἰγνάτιος Σακελλαρίδης, ἱερομόναχος ἐκ Πελοποννήσου.
113. Ἰωάννης Ζήτρου, ἱερεὺς ἐκ Τσαριτσάνης Μ. Οἰκονόμος τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ἐν Τσαριτσάνῃ.

1867

114. Δαμασκηνὸς Σπυρόπουλος ἐκ Πελοποννήσου.
115. Καλλίνικος Ἀρκαδιώτης, διάκονος ἐκ Κρήτης.
116. Κύριλλος Δημητριάδης, ἐκ Κων/πόλεως Μυρέων, Βάρνης, Καστορίας, Ἀδριανουπόλεως.
117. Παρθένιος Δανιηλίδης, ἐκ Μαδύτου.

1868

118. Ἀβέρκιος, ἱερομόναχος ἐκ Θάσου: ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Π. Δ. ῥήσεις ἀποδεικτικαὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Α. Τριάδος [1] — Λεύκης, Καλλιουπόλεως. Μογλενῶν.
119. Ἀγαθάγγελος Καστοριάδης, ἐκ Χάλκης: περὶ ἀναγκαιότητος τῆς Ἱ Παραδόσεως· διηκόνησεν ἐν τῇ

[1] Ἐναίσιμος διατριβὴ ἣν ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἤρξαντο νὰ ὑποβάλλωσιν οἱ τελειόφοιτοι ἀντὶ τῶν προηγουμένων ***Σχολαστικῶν Γυμνασμάτων***.

ἐπαρχίᾳ Ἐφέσου καὶ εἶτα ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ ὡς ἱερεύς.
120. Ἀθανάσιος Ἠλιάδης, ἐκ Καισαρείας καθηγητὴς τῆς Κ. Ἱερατικῆς Σχολῆς — Ἰκονίου.
121. Ἄνθιμος Πελτέκης, ἐκ 40 Ἐκκλησιῶν: περὶ τοῦ κύρους τοῦ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν.— Συννάδων, Δέρκων.
122. Νεόφυτος Καλογερίδης, ἐκ Χίου: περὶ τῆς ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ πραγματικῆς παρουσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ἀπέθανεν ἐν Κων/πόλει (1898) ὡς πρώην Μετρῶν.

1869

123. Ἀμβρόσιος Καισάρας: περὶ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἁγίων καθόλου.— Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγ. Ὄρους, Πλαταμῶνος, Λαρίσσης (καθαιρεθεὶς τὸ 1910 καὶ ἀποκατασταθεὶς τὸ 1920.
124. Βασίλειος Κάνδης — λαϊκὸς — Πραγματεία προεισαγωγικὴ εἰς τὴν α' καθολικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
125. Γρηγόριος Δρακόπουλος, ἐκ Μεσημβρίας. — περὶ ἐντελοῦς ἰσότητος τῶν ἀποστόλων· ἐπίσκοπος Παραμυθίας, Βάρνης.
126. Ἰλαρίων Κανάκης, ἐκ Κρήτης — ἡ Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐν τῷ ζητήματι τῆς Χρ/κῆς ἑνώσεως Καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ καὶ Ἐμπορικῇ τῆς Χάλκης, προϊστάμενος Manchester.
127. Κωνσταντῖνος Βαφείδης, ἐκ Κ/πόλεως: περὶ τῆς διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ Εὐαγγελικῆς τοῦ κόσμου προπαρασκευῆς Καθηγητὴς Θ. Σχολῆς Χάλκης, Μαρωνείας, Σερρῶν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, Διδυμοτείχου.
128. Κωνσταντῖνος Δεληγιάννης, ἐκ Χίου: περὶ τῆς Μωσαϊκῆς Πεντατεύχου, ἀρχιδιάκονος τοῦ Μυτιλήνης Κωνσταντίνου, Χίου.

129. Νικηφόρος Ζαχαριάδης, ἐκ Κρήτης: περὶ ἀνεξιθρησκείας. Ἀρκαδίας, Κυδωνιῶν.

130. Σωφρόνιος Ἀργυρόπουλος, ἐκ Μαρμαρᾶ: πραγματεία κατὰ τεσσάρων ἀντιευαγγελικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιώσεων τῶν ἐπισκόπων Ρώμης—Παμφίλου, Ἀγχιάλου, Κάσου καὶ Καρπάθου, Ἐλασσῶνος, Στρωμνίτσης, Προικονήσου.

131. Φιλόθεος Κωνσταντινίδης, ἐκ Ταταούλων: ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἕνωσις. — Ξάνθης, Κορυτσᾶς, Διδυμοτείχου, Δράμας, Ἴμβρου.

132. Χρῆστος Ἱεροκλῆς, ἐκ Τραπεζοῦντος: ἡ ἀνάγκη τῆς Θ. Λατρείας· διευθυντὴς διδασκαλείου Θεσσαλονίκης, Μαρωνείας.

1870

Τελειόφοιτοι δὲν ἀνεδείχθησαν.

1871

133. Ἀθανάσιος Μεγακλῆς, ἐξ Ἀδριανουπόλεως: περὶ τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως Ἀθανασίου τοῦ Α'. Μ. Πρωτοσύγγελλος, Σισανίου, Θεσσαλονίκης, Κυζίκου.

134. Κύριλλος Στέφος, ἐξ Ἴμβρου: περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον τῆς Ἀνατολῆς· ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἐφέσου, ἐφημέριος ἐν Βαλουκλῆ.

135. Κωνσταντῖνος Ι. Παρίτσης ἐκ Μαδύτου: περὶ τῆς θεοπνευστίας τῶν Α. Γραφῶν Μ. Κατηχητὴς τοῦ Οἰκομενικοῦ Πατριαρχείου.

136. Μιχαὴλ Κλεόβουλος, ἐξ Ἀδριανουπόλεως: Ἱστορικαὶ καὶ φιλολογικαὶ μελέται τοῦ Θεσσαλονίκης Γαβριήλ, καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς, τιμῆς ἕνεκεν ἀρχιερεὺς ὡς Σάρδεων.

137. Φιλάρετος Βαφείδης ἐκ Κων/πόλεως: περὶ τοῦ κύρους τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν συγγραμμάτων

αὐτῶν· καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς, Τραπεζοῦντος, Καστορίας, Διδυμοτείχου, Ἡρακλείας.

1872

138. Θεόκλητος Ἐλευθερίου, ἐκ Μοσχονησίων: περὶ τῶν καινοτομιῶν τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν, ἐπίσκοπος καὶ εἶτα Μητροπολίτης Κρήνης.

139. Στέφανος Σουλλίδης, ἐκ Κορυτσᾶς: περὶ τοῦ λελανθασμένου τοῦ παπικοῦ ἀλαθήτου· ἀρχιδιάκονος τῆς Σμύρνης, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Φιλαδελφείας, Μηθύμνης.

140. Ἀθανάσιος Ἀναστασιάδης, λαϊκός: περὶ τῆς γνησιότητος τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων.

141. Βασίλειος Μιχαήλωφ, ἐκ Κων/πόλεως: περὶ τῆς ἑνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, παιδαγωγὸς τοῦ νῦν Τσάρου τῆς Βουλγαρίας, Μητροπολίτης Ρουτσουκίου.

1873

142. Ἀλέξανδρος Ρηγόπουλος, ἐξ Ἀδριανουπόλεως, ἐπίσκοπος Λιτῆς, Βάρνης, Πελαγωνείας, Νεοκαισαρείας, Θεσσαλονίκης, Νικομηδείας.

143. Γεράσιμος Δώριζας, ἐκ Κεφαλληνίας: Ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ καὶ τῷ Ἐθνικῷ κόσμῳ. Νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων, Ἐπόπτης τῶν Σχολῶν, Μ. Κεφαλληνίας.

144. Δημήτριος Ἰωαννίδης, ἐξ Ὀλύμπου, καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι: περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ Χριστιανισμοῦ.

145. Καλλίνικος Παλαιοκρασᾶς, ἐξ Ἄνδρου: περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς Θ. Λατρείας, ἐπίσκοπος Ἀργυρουπόλεως, Βάρνης, Στρωμνίτσης, Κώου, Παραμυθίας.

146. Λάζαρος Συμεωνίδης, ἐξ Αἰγίνης τῆς Ἀρμενίας: Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία ἀπέναντι τῆς Δης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

147. Νικηφόρος Ἀστεριάδης, ἐκ Δράμας: τὸ δυνατόν, ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ γνησιότης τῶν θαυμάτων ἐν τῇ ἀπο-

καλύψει, ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου.

148. Πανάρετος Μοσχίδης, ἐκ Γανοχώρων: περὶ τῆς Ἱ. Παραδόσεως· ἐπίσκοπος Συνάδων.

149] Κων/τῖνος Χαδζόπουλος, ἐξ Ἀδριανουπόλεως, λαϊκός: Σχέσεις τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον.

150. Νικόλαος Σταυρίδης, ἐκ Ζαγορᾶς: περὶ τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας.

1874

151. Γερμανὸς Καλλιγᾶς, ἐκ Κεφαλληνίας: αἱ μεταξὺ τῶν Χρ/κῶν Ἐκκλησιῶν διαφοραὶ ὡς πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Προϊστάμενος Μασαλίας, Μ. Κεφαλληνίας, Ἀθηνῶν.

152. Βασίλειος Ἀντωνιάδης, ἐκ Καισαρείας καθηγητὴς τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, ὁ ἀπὸ 1890-93 καὶ ἀπὸ 1895-1926 καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης.

153. Ἀπόστολος Χαραλάμπους, ἐκ Μαδύτου-λαϊκός: Σχέσις Θεολογίας πρὸς τὴν Φιλολογίαν.

154. Γεώργιος Καρακατσάνης, ἐκ Κυδωνιῶν, λαϊκός.

1875

155. Γαβριὴλ Ἰατρουδάκης, ἐκ Λέρου: περὶ ἐπιτιμίων, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Βάρνης, Τραπεζοῦντος, Μαρωνείας, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.

156. Εὐμένιος Ξηρουδάκης, ἐκ Κρήτης: ὅτι Μωϋσῆς ἐστὶ ὁ ἀληθὴς τῆς Πεντατεύχου συγγραφεύς· καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς, ἐπίσκοπος Λάμπης καὶ Σφακίων, Κρήτης.

157. Ἠλίας Νικολάου, ἐκ 40 Ἐκκλησιῶν: περὶ ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει· πρωτοσύγκελλος τοῦ Βάρνης Κων/τίνου, ἰδιωτεύσας ἀκολούθως.

158. Νικόλαος Παπαδημητρίου, ἐκ Βόλου: ὅτι καθαρτήριον πῦρ δὲν ὑπάρχει.

1876

159. Ἀγαθάγγελος Χ. Νικολάου, ἐκ Κυδωνιῶν: ὅτι ἅπασα ἡ Α. Γραφὴ ἐστι κατ' ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος γεγραμμένη, Ἐρυθρῶν, Κάσου καὶ Καρπάθου, Κώου.

160. Ἀρσένιος Φραγγούλης, ἐκ Πάτμου: ὅτι ἡ Θ. Μαρία ἐγεννήθη μετὰ τοῦ προκαταρκτικοῦ ἁμαρτήματος καὶ ὄχι ἄνευ αὐτοῦ ὡς οἱ Λατῖνοι δοξάζουσι· ἀπέθανε διάκονος ὤν.

161. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης, ἐκ Γανοχώρων: περὶ τῆς σχέσεως τῆς θρησκείας, πρὸς τὴν Φιλοσοφίαν, Ἀρχισυντάκτης τῆς Ἐκ/κῆς Ἀληθείας, Μ. Ἱεροκῆρυξ τῶν Πατριαρχείων.

162. Ἱερόθεος Δημητρίου, ἐκ Νισύρου: ὅτι τὸ ἐν ὑμῖν ἐπικρατοῦν κακὸν εἶναι ἀπόρροια τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ Μ. Πρωτοσύγκελλος, Βιζύης, Ρόδου.

163. Ἰωάννης Χ. Ἀποστόλου, ἐξ Ἴμβρου: ὅτι κατὰ τὸν Α. Παῦλον διὰ τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως τῆς δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης καθίσταταί τις δίκαιος. Μ. Ἀρχιδιάκονος, Δισκάτης, Παραμυθίας, Λέρου καὶ Καλύμνου, Κασανδρείας.

164. Ἰωαννίκιος Μαργαριτιάδης, ἐκ Κων/πόλεως: περὶ Θείας προγνώσεως καὶ προορισμοῦ· Ἐλαίας, Κίτρους Μογλενῶν.

165. Κωνσταντῖνος Χ. Ἀποστόλου, 1) ὅτι τὰ 4 Εὐαγγέλια εἰσὶν συγγράμματα τῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου, 2) ὅτι ἡ τετρακτὺς αὕτη τῶν Ἱ. Εὐαγγελίων διετηρήθη ἀνέπαφος καὶ ἀδιάφθορος ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν· Δαφνουσίας, Γάνου καὶ Χώρας, Ἁγχιάλου Μελενίκου.

166. Νικηφόρος Ζερβός ἐκ Καλύμνου: ὅτι τὸ Ὀρθόδοξον καὶ κῦρος ἔχον βάπτισμά ἐστι τὸ τρισὶ καταδύσεσι καὶ ἰσαρίθμοις ἀναδύσεσι τελούμενον· προϊστάμενος ἐν Λιβερπούλῃ.

1877

167. Ἄνθιμος Ἀμυλίδης: περὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως· ἀπέθανε διάκονος ὤν.
168. Ἰωακεὶμ Παπαϑανασταστίου: περὶ τῆς ἑνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Πολυανῆς, πρόεδρος Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγ. Ὄρους.
169. Ἰωάννης Παπαφωτίου, ἐξ Ἴμβρου: περὶ τοῦ ἀλαθήτου τῶν Οἰκουμ. Συνόδων, λαϊκός.
180. Μιλτιάδης Παπαδόπουλος, ἐκ Τριγλίας: ὅτι τὸ Ἅ. Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρός, λαϊκός.
171. Νικόδημος Ἀγγελίδης, ἐκ Δαρδανελλίων: περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ϐαϑμοῦ τῶν διακόνων τῆς Ἐκκλησίας, Προικοννήσου, Ἐλασσῶνος.

1878

172. Ἄνθιμος Χειμώνιος, ἐκ Σμύρνης: περὶ τῆς πραγματικῆς παρουσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ (ϐ. ἐπίσκοπος τοῦ Ἐφέσου), Ἀρκαδιουπόλεως, Ἀννέων.
173. Γρηγόριος Νεστορίδης, ἐκ Τσαριτσάνης προϊστάμενος ἁγ. Ἰωάννου τῶν Χίων ἐν Γαλατᾷ.
174. Ἰωακεὶμ Εὐϑυϐούλης, ἐκ Κων/πόλεως: Περὶ τοῦ Πρωτείου τοῦ Πάπα, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Φιλιππουπόλεως, Χαλκηδόνος, Ἐφέσου.
175. Λεόντιος Χουτουριώτης: περὶ τῆς ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου, Ε. Λεύκης, Φιλαδελφείας, Ροδουπόλεως.
176. Λουκᾶς Πετρίδης, ἐκ Μαδύτου: ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδος καὶ τὸ κῦρος αὐτῆς· Σερρῶν, Αἴνου, Δρυϊνουπόλεως, Βερροίας, Φιλαδελφείας.
177. Ἀναστάσιος Χατζηπαναγιώτου: ποῖον τὸ ἔγκυρον ϐάπτισμα, λαϊκός.
178. Ἰωσὴφ Θωμᾶ Τερζῆς: περὶ προορισμοῦ κατὰ Καλβινιστῶν.
179. Μελέτιος Γεωργιάδης, ἐξ Ἰωαννίνων: ἡ ἀναγκαιότης

καὶ τὸ δυνατὸν τῆς Θ. Ἀποκαλύψεως: Ἐπίσκοπος Περιστερᾶς διευθυντὴς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς ἐν τῇ νήσῳ Ἰωαννίνων.
180. Σωφρόνιος Νηστόπουλος: ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπ' ἀμφόρα τὰ εἴδη κοινωνίας τῶν ἀχράντων μυστηρίων, Ἀμισοῦ, Ἀρδαμερίου, Στρωμνίτσης, Ἀγκύρας, Καισαρείας, Κολωνίας.
181. Βενέδικτος Νούτσου, ἐκ Γραμμένων, καθηρέθη τὸ 1898.
182. Γεννάδιος Διαμαντίδης ἐκ Κυζίκου: περὶ τῆς ϑεότητος τοῦ Ἁ. Πνεύματος, Ἐ. Λαμψάκου.
183. Γεράσιμος Τανταλίδης ἐκ Κων/πόλεως: τὰ κατὰ τὸ σχῖσμα τῆς Α. καὶ Δ. Ἐκκλησίας· καθηγητὴς τῆς Ἱερατ. Σχολῆς, Σερβίων καὶ Κοζάνης, Πισιδίας, Ἰωαννίνων, Πισιδίας.
184. Δανιὴλ Ἀναστασιάδης ἐκ Μεσσηνίας: Σχέσεις τῆς Χ. Ἠθικῆς πρὸς τὴν Δογματικήν.
185. Διονύσιος Ἀϐραμίδης Βατοπεδινός: περὶ τῆς ἀληϑείας τῶν ἐν Χριστῷ ϑαυμάτων· προηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου.
186. Ἰάκωϐος Δημόπουλος ἐκ Λοκρίδος: περὶ τῆς ἠϑικῆς ἐλευϑερίας ἐν Χρ/σμῷ τελειουμένης. Ἡγούμενος τοῦ ἐν Μόσχᾳ Πατρ. Μετοχίου τοῦ ἁγ. Σεργίου.
187. Μεϑόδιος Μανουὴλ ἐκ Σερρῶν: περὶ τοῦ Καϑαρτηρίου πυρὸς τῆς Δ. Ἐκκλησίας· Ἐ. Δαφνουσίας, Δεϐρῶν καὶ Βελεσσοῦ, Σκοπείων.
188. Ἰωάννης Καλογιαννίδης ἐκ Θεσσαλίας: περὶ τῆς ϑεότητος τοῦ Κυρίου — λαϊκός.
189. Νικόλαος Ἰωάννου ἐκ Λήμνου: περὶ τῆς ταχείας τοῦ Χρ/σμοῦ διαδόσεως — λαϊκός.

1880

190. Ἰωακεὶμ Φορόπουλος ἐκ Χίου: ἡ Εἰκονομαχία μέχρι τῆς Β' Οἰκουμ. Συνόδου· διευθυντὴς τῆς ἐν Καισα-

ρείᾳ Ἱερατ. Σχολῆς Ἀρχειοφύλας τῶν Πατριαρχείων, Μελενίκου, Πελαγωνείας.

191. Νεῖλος Σμυρνηόπουλος ἐκ Σμύρνης: περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας· Ε. Ἐρυθρῶν, Κάσου καὶ Καρπάθου. Ἡγούμενος τοῦ ἐν Μόσχᾳ Πατριαρχικοῦ Μετοχίου.

192. Σεραφεὶμ Σκαρούλης ἐκ Καλύμνου: περὶ τῆς θεότητος τοῦ Χρ/σμοῦ· Γάνου καὶ Χώρας.

193. Θεόδωρος Μάσχας ἐκ Χίου: περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁ. Πνεύματος καὶ κατὰ Λατίνων. Μ. Ἀρχιδιάκονος, Λήμνου.

1881

194. Ἄνθιμος Ἀναστασιάδης ἐκ Ραιδεστοῦ: περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς Θ. Ἀποκαλύψεως. Ε. Μετρῶν, Ἐρυθρῶν, Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν, 40 Ἐκκλησιῶν, Ξάνθης.

195. Ἀπόστολος Χριστοδούλου ἐξ Ἴμβρου: περὶ προορισμοῦ κατὰ Καλβινιστῶν· καθηγητὴς καὶ Διευθυντὴς τῆς Θ. Σχολῆς. Σταυρουπόλεως, Βερροίας, Σερρῶν.

196. Γερμανὸς Βασιλάκης ἐξ Ἀλατσάτων: περὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως· Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ· Καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης, προϊστάμενος Παρισίων.

197. Δωρόθεως Κλωναράκης ἐκ Κρήτης: ὅτι ἀναγκαῖος ὁ σύνδεσμος τῆς ἐξωτερικῆς μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς Θ. Λατρείας· ὁ πρ. Ε. Κισάμου καὶ Σελίνου.

198. Ἰωάννης Διακουμάκης ἐκ Σμύρνης: περὶ τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐ. Ξανθουπόλεως, Δυρραχίου, Βάρνης,

199. Νικηφόρος Λεβαντερίδης ἐκ Μαδύτου: ὅτι οὐκ ἄσπιλος ἡ τῆς Θεοτόκου σύλληψις· Νευροκοπίου, Λιτίτσης Μεσημβρίας.

1882

200. Βασίλειος Παπαχρήστου ἐκ Λαμπόβου: κατὰ ραντισμοῦ Ἐ. Λιτίτσης, Τοποτηρητὴς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας,

Δαφνουσίας, Παραμυθίας, Βελεγράδων, Δρυϊνουπόλως.

201. Γεννάδιος Κομνηνὸς ἐκ Λέσβου: ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία ἀντεξεταζομένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν Δυτικήν· ἀπὸ προϊσταμένου ἐν Χαλκηδόνι ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος Γαλατᾶ ἀποθανὼν τὴν ἰδίαν ἡμέραν.

202. Γεράσιμος Μασάρας: περὶ τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Μ. Βηρυττοῦ.

203. Γρηγόριος Ζερβουδάκης ἐκ Κρήτης: περὶ τῆς γνησιότητος τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων· ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος Γρηγόριος ὁ Ζ΄

204. Νικόδημος Παπαγεωργίου ἐξ Ἀδριανουπόλεως: περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης, Λιτίτσης

205. Κοσμᾶς Εὐμορφόπουλος ἐκ Μαδύτου: ἡ Ὀρθόδοξος Α. Ἐκκλησία εἶναι ἡ γνησία ποίμνη τοῦ Οὐρανίου Πατρός· Μ. Πρωτοσύγκελλος, Δρυϊνουπόλεως, Βερροίας, Πελαγωνείας, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.

206. Νικόδημος Ἀνδρέου ἐκ Τενέδου: περὶ Γνησιότητος τῆς Πεντατεύχου. Ἐ. Μυριοφύτου, Περιστάσεως, Βοδενῶν, Βιζύης, Κώου, Βάρνης, ὁ ἀποθανὼν Προύσης.

207. Παναγιώτης Δημητρίου ἐκ Σισανίου: περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν· προϊστάμενος Παναγίας Νεοχωρίου, ἱερεὺς ἐν Πέραν.

208. Πορφύριος Σιναΐτης ἐκ νήσου Ἁγίου Εὐστρατίου περὶ τῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος· προϊστάμενος τῆς ἐν Παρισίοις Ὀρθ. Κοινότητος. Σιναίου.

Προστεθείσης καὶ ὀγδόης τάξεως, κατὰ τὸ 1883 δὲν ἀνεδείχθησαν τελειόφοιτοι.

1884

209. Ἀκάκιος Χρηστίδης ἐκ Χάλκης: ἀναγκαία ἡ ἐξωτερικὴ Θ. Λατρεία· καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐφέσου.

210. Ἀμβρόσιος Σταυρινὸς ἐκ Χίου: περὶ τοῦ θρησκευτι-

κοῦ φρονήματος Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως· Προϊστάμενος Μουχλίου, Κλαυδιουπόλεως, Πρεσπῶν, Σκοπείων, Πελαγωνείας, Νεοκαισαρείας, Καισαρείας, Νεοκαισαρείας, Δέρκων.

211. Δωρόθεος Μαμμέλης ἐκ Συγῆς: Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία χωλαίνουσα ἐν τοῖς περὶ τὴν πίστιν· Ἐ. Καλλιουπόλεως, Γρεβενῶν, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, Προύσης ἀπέθανεν ὡς Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκ. Θρόνου.

212. Διονύσιος Χαιρέτης ἐκ Κρήτης: ὅτι ἀθάνατος ἡ ψυχή· καθηγητὴς τῶν ἱερῶν ἐν Κρήτῃ, λαϊκός.

213. Θεολόγος Βασιλείου ἐκ Λέσβου: τὸ θεοσύστατον τοῦ Κλήρου καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ λαοῦ διάκρισις αὐτοῦ.

214. Θεοφάνης Παπαδόπουλος, ἐκ Συγῆς: ὅτι ὁ Α. Παῦλος συγγραφεὺς ἐστι τῆς πρὸς ἑβραίους ἐπιστολῆς· Ε. Ἱεραπόλεως, Ναζαρέτ.

215. Θεόφιλος Πασχαλίδης, ἐκ Καισαρείας: περὶ βλασφημίας τοῦ Ἁ. Πνεύματος, ὑφηγητὴς ἐν Κιέβῳ.

216. Κωνσταντῖνος Βοντζαλίδης, ἐκ Σάμου: ὅτι δυσσεβῶς οἱ τοῦ Καλβίνου ὀπαδοὶ φρονοῦσι περὶ Θ. προγνώσεως καὶ προορισμοῦ. Νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων, Σάμου.

217. Κωνσταντῖνος Χατζημάρκου: Περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Ρόδου, Κυζίκου.

218. Φίλιππος Θέμελη, ἐκ Τσαριτσάτης: ψευδὴς ἡ περὶ καθαρτηρίου δόξα τῆς Δ. Ἐκκλησίας, λαϊκός.

219. Ἀντώνιος Παρλέας ἐκ Χίου: ὅτι οὐκ ἀσπίλως συνελήφθη ἡ Θεοτόκος, ἐδίδαξεν ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ.

1885

220. Ἀθανάσιος Νικολαΐδης, ἐκ Θράκης: Ψευδεῖς αἱ κατὰ τοῦ Φωτίου κατηγορίαι τῶν Παπικῶν, προηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου.

221. Δημασκηνὸς Στεργιάδης ἐκ Θράκης: περὶ τοῦ τύπου τοῦ μυστηρίου τοῦ Θ. Βαπτίσματος ἐφημέρευσε καὶ ἐδίδαξεν ἐν Σμύρνῃ, ἱερεὺς τῆς ἐν Σόφιᾳ Ἑλληνικῆς Πρεσβείας.

222. Ἱερώνυμος Γοργίας, ἐκ Χίου: περὶ τῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος τῆς Α. ἀπὸ τῆς Δ. Ἐκκλησίας, Ἐ. Εἰρηνουπόλεως, Καλλιουπόλεως Μητροπολίτης Καλλιουπόλεως, Χίου.

223. Ἰωάννης Εὐστρατίου, ἐκ Μοσχονησίων: ὅτι ὁ Πάπας οὐκ ἐστὶν ἀλάθητος· καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης μέχρι τοῦ 1922 ὅτε μετέβη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἔνθα ἐτελεύτησε.

224. Ἰωακεὶμ Βαλασιάδης, ἐξ Ἀντιγόνης: περὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς πρεσβευτικῆς ἐπικλήσεως τῶν ἁγίων, ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ Συνόδου, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μαρωνείας, Ρόδου, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.

225. Βίκτωρ Ἀδαμαντίδης, ἐκ Καστορίας: περὶ τοῦ Παπικοῦ δόγματος τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου, ἀπεσχίσθη τοῦ Οἰκουμενικοῦ κλίματος.

226. Κων/τῖνος Χουρμουζιάδης, ἐκ Προύσης: τὰ συγγράμματα Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, λαϊκός.

227. Παρασκευᾶς Παπαδήμου, ἐκ Σμύρνης: τὸ Πρωτεῖον τοῦ Πάπα, ἱεροκῆρυξ ἐν Κιρκαγάτς.

228. Κων/τῖνος Ἀλεξανδρίδης, ἐξ Ἀδριανουπόλεως: Τρεῖς οἱ τῆς Ἐκ/κῆς ἱεραρχίας βαθμοί, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Ρόδου, Κυζίκου.

229. Κωνσταντῖνος Ἀράπογλους, ἐκ Συγῆς: ὅτι ψευδὴς ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος· ὁ ἀπὸ Δέρκων Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντῖνος ὁ ΣΤ'.

230. Κωνσταντῖνος Μικρούλης, ἐξ Ἠπείρου: ὅτι ὁ Μ. Κων/τῖνος δικαίως τάσσεται ἐν τοῖς ἁγίοις· Μ. Ἀρχιδιάκονος, Παραμυθίας, Γάνου καὶ Χώρας, Σωζοαγαθουπόλεως.

231. Νέστωρ Σουσλίδης, ἐκ Σινώπης: αἱ καινοτομίαι τῶν

παπικῶν καὶ τὰ πρεσβευόμενα τῶν Διαμαρτυρομένων περὶ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ἱερεὺς ἐν Πέραν καὶ εἶτα ἐν Ἀμερικῇ.

232. Φώτιος Βογιούκας, ἐκ Δαρδανελλίων: περὶ ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου. Ε. Καλιουπόλεως.

233. Τίτος Ζωγραφίδης: περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ε. Πέτρας, Μ. Κρήτης.

234. Χρυσόστομος Λαυριώτης, ἐκ Μαδύτου: Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κακοῦ, Προηγούμενος τῆς Μονῆς τῆς Α. Λαύρας.

Τὸ 1885 καταργηθείσης τῆς Η΄ τάξεως ἀπεφοίτησαν δύο τάξεις ὁμοῦ ἡ Ζ΄ καὶ ἡ Η΄.

1886

235. Ἀγαθάγγελος Κων/νίδης, ἐκ Μαγνησίας: Ὅτι ἡ μόνη ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολική. Καθηγητὴς Θ. Σχολῆς Χάλκης, Γρεβενῶν, Δράμας, Νεοκαισαρείας, Πριγκιπονήσων, Χαλκηδόνος, ὁ νῦν ὁ Ἐφέσου.

236. Ἄνθιμος Βατοπεδινός, ἐξ Ἀφυσίας: τὸ Α. Πνεῦμα ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· προηγούμενος Μονῆς Βατοπεδίου.

237. Ἰωακεὶμ Βίμπος, ἐκ Σπετσῶν: Ἡ Α. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐστὶν ὁ ἀσφαλὴς καὶ ἀλάθητος ἑρμηνεὺς τῆς Α. Γραφῆς, ἀπέθανεν ἐν Μαγνησία, ἱεροδιάκονος ὤν.

238. Κων/τῖνος Καρατζόπουλος, ἐξ Ἰκονίου: ὅτι Δογματικαὶ αἱ διαφοραὶ μεταξὺ Ἀρμενικῆς καὶ Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Τραπεζοῦντος.

239. Νικόλαος Σακκόπουλος, ἐκ Σινώπης: ὅτι πρὸς τῇ πίστει ἀναγκαῖα εἰσὶν πρὸς σωτηρίαν καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Ε. Ἀμισοῦ, Κίτρους, Μ. Βοδενῶν, Ἀγκύρας, Μαρωνείας, Καισαρείας, Χαλκηδόνος.

240. Βασίλειος Ἰωαννίδης: ὅτι ὁ Ἰ. Χριστὸς ἀληθῶς ἀνέστη, λαϊκός.

241 Σπυρίδων Τζελέπης: ὅτι Κύριλλος ὁ Λούκαρις ἐστὶν ὀρθόδοξος· λαϊκός.

242. Ραφαὴλ Μιχαηλίδης, ἐκ Δαμασκοῦ: ἡ Ἱερὰ Παράδοσης καὶ τὸ κῦρος αὐτῆς, ἀπέθανεν ἐν Ἀμερικῇ ὡς ἐπίσκοπος (;).

1887

243. Γεράσιμος Κυκκώτης, ἐκ Κύπρου: κατὰ τοῦ ἀζύμου, ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κύκκου.

244. Ἰάσων Λογοθετίδης, ἐκ Σμύρνης: ἀληθὴς ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, προηγούμενος Βατοπεδίου.

245. Ἰωακεὶμ Σγουρός, ἐκ Χίου: περὶ τῆς ἀποστολικῆς Παραδόσεως, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, Ξάνθης, Θεσσαλονίκης.

246. Κων/τῖνος Ἀποστόλου, ἐκ Σκοποῦ: περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὀμνύναι. Ἐ. Μυριοφύτου, Γάνου καὶ Χώρας, Πισιδείας.

247. Νεόφυτος Κοτζαμανίδης, ἐξ Ἀλατζάτων: ψευδῶς ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδος καλεῖται Οἰκουμενική, Ε. Μοσχονησίων, Μ. Παραμυθίας, Σουφλίου, Ἰκαρίας.

248. Πανάρετος Πετρίδης, ἐκ Γανοχώρων: ὅτι Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας πλέον ἢ ἡμιαρειανός. Ἐ. Ναζιανζοῦ, Ἐλευθερουπόλεως, Πρεσπῶν, Στρωμνίτσης, Ἴμβρου.

249. Πολύκαρπος Βαρβάκης, ἐξ Ἀλατσάτων: ὅτι ἀδίκως ἡ τοῦ Μέσου Αἰῶνος 700-1453 Ἀνατολικὴ Ὀρθόδ. Ἐκκλησία κατηγορεῖται ἐπὶ δουλοφροσύνῃ νάρκῃ καὶ στασιμότητι· ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκ. Θρόνου, Ε. Λεύκης, Ἐλασσῶνος, Ἀδριανουπόλεως, ὁ νῦν Π. Χίου.

250. Ἰωακεὶμ Βαξεβανίδης ἐκ Κων/πόλεως: ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. Ε. Μελιτουπόλεως, Κώου, Καστορίας.

251. Ἀμβρόσιος Γαλανάκης ἐκ Κρήτης: ὅτι τὸ ράντισμά ἐστι καινοτομία. Ε. Σφακίων.

252. Γερβάσιος Ὡρολογᾶς, ἐξ Ἀργυρουπόλεως: ὅτι ὁ Α. Πέτρος μετέβη μὲν εἰς Ρώμην, δὲν ἐγέτετο ὅμως θεμελιωτὴς τῆς ἐν αὐτῇ Ἐκκλησίας. Μ. Πρωτοσύγκελλος, Κορυτσᾶς, Καισαρείας, Ἰωαννίνων.

253. Θεοφάνης Παπαδόπουλος, ἐκ Θεσσαλίας: ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διάκρισις κλήρου καὶ λαοῦ ὑπάρχει κατὰ θείαν σύστασιν, ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῆς Θ. τῆς Ὀλυμπιωτίσσης.

254. Καλλίνικος Γεωργιάδης, ἐκ Δαρδανελλίων: ὅτι κακῶς οἱ Παπισταὶ ἑρμηνεύουσι τὸ χωρίον « σὺ εἶ Πέτρος », Μ. Πρωτοσύγκελλος, Ἀδριανουπόλεως, Καλλιουπόλεως.

255. Κωνσταντῖνος Παγώνης: ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Α. Ἐκκλησία ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις οὐκ ἐπαύσατο ζῶσα καὶ ἐνεργοῦσα· ἀπέθανεν ὡς προϊστάμενος Λονδίνου.

256. Προκόπιος Ἰωαννίδης, ἐκ Κυδωνιῶν: ὅτι ὁ Πάπας οὐκ ἐστὶν ἀλάθητος· ἀπέθανεν ἐν Μόσχᾳ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου.

257. Γερμανὸς Καραβαγγέλης, ἐκ Λέσβου: ὅτι ἀξιόπιστοι οἱ Εὐαγγελισταί. Καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης, Ἐ. Χαριουπόλεως, Καστορίας, Ἀμασείας καὶ Κεντρώας Εὐρώπης.

258. Χρύσανθος Τσεπετάκης, ἐκ Κρήτης: ὅτι ἀξιόπιστος ὁ Προφήτης Μωϋσῆς· Ἐ. Ρεθύμνου.

259. Βασίλειος Τσιπάρας, ἐκ Δαμασκοῦ: Ὅτι ἡ προσκύνησις τῶν ἁ. εἰκόνων δὲν ἀντιτάσσεται πρὸς τὴν Ἁ. Γραφὴν· ἱερεὺς ἐν Συρίᾳ.

1889

260. Γρηγόριος Ὡρολογᾶς, ἐκ Μαγνησίας: ὅτι οὐδόλως διαφωνοῦσιν οἱ Ἱ. Εὐαγγελισταὶ περὶ τοῦ τελευταίου Πάσχα τοῦ Κυρίου. Στρωμνίτσης, Κυδωνιῶν.

261. Κύριλλος Μουμτζῆς, ἐκ Σινώπης: ὅτι οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῆς ἱερωσύνης εἰσὶ θεοσύστατοι· ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Μυτιλήνης, Φιλαδελφείας.

262. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης, ἐκ Μαγνησίας: ὅτι ἡ Παπικὴ ἀπολυταρχία ἀπέσχισε τὴν Δύσιν ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας· ἐδίδαξεν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐφέσου.

263. Παῦλος Ἀγαπίου, ἐκ Δαμασκοῦ: ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα ἀντίκειται εἰς τὴν διηνεκῆ πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας.

264. Πορφύριος Δημητριάδης, ἐξ Ἐλασσῶνος: περὶ τῆς ἐν Θ. Εὐχαριστίᾳ πραγματικῆς τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου παρουσίας.

265. Προκόπιος Λαζαρίδης: ὅτι ἡ Θ. Εὐχαριστία οὐκ εἰς ἀνάμνησιν τελεῖται μόνη ἀλλ' εἶναι ὡς θυσία ὑπὲρ τῶν πιστῶν. Ἐ. Ἀμφιπόλεως, Δυρραχίου Ἰκονίου.

266. Φώτιος Καλπίδης, ἐκ Κερασοῦντος: ὅτι ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Κορυτσᾶς ἔνθα καὶ ἐτελειώθη.

267. Ἠλίας Παπακων/τίνου, Λογοθέτου: ὅτι ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος οὐκ ἔστιν Οἰκουμενικὴ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἕνωσις ἄνομος καὶ ἀσύστατος.

1890

268. Γερμανὸς Ἀποστολάκης, ἐκ Κρήτης: ὅτι καθολικὸς ὁ κατακλυσμός· καθηγητὴς ἐν Κρήτῃ.

269. Δωρόθεος Μοσχίδης, ἐκ Γανοχώρων: ὅτι οἱ περὶ νηστείας θεσμοὶ συνάδουσι πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν· Ἐ. Εὐδοξιάδος, Ἀρδαμερίου.

270. Εἰρηναῖος Παντολέοντος, ἐκ Χάλκης: ὅτι ἡ προσκύνησις τῶν ἁ. εἰκόνων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Α. Γραφῆς συνιστᾶται δὲ ὑπὸ τῆς Ἱ. Παραδόσεως. Καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης, Μελενίκου, Σχολάρχης τῆς Θ. Σχολῆς, ὁ νῦν Κασανδρείας.

271. Ἰωάννης Ἰωακειμίδης, ἐξ Ἀγκύρας: ὅτι τὸ καθαρτήριον πῦρ τῶν Λατίνων ἀντιπίπτει τῇ Ἁ. Γραφῇ καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ, ἀπέθανεν ἱερεὺς ὤν.

272. Μιχαὴλ Τριανταφυλλίδης, ἐκ Κρήτης: ὅτι τὸ δόγμα

περὶ ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Α. Ἄννης ἀντιφάσκει πρὸς τὴν Α. Γραφὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· προϊστάμενος Μ. Ρεύματος· ἀπέθανεν ὡς Μητροπολίτης τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου.

273. Νικόδημος Λεοντιάδης, ἐκ Τυάνων: ὅτι αἱ ἀποστολικαὶ παραδόσεις ἴσα δύνανται τῇ Α. Γραφῇ. Προϊμενος Ἐσκῆ Σεχίρ.

274. Βασίλειος Λαμπρίδης, ἐκ Βάρνης: ὅτι μόνη ἡ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας περὶ ἀγαμίας τοῦ κλήρου πρᾶξις εἶναι ἀληθής· ἱεροκῆρυξ ἐν Νιαούση, ἀπέθανεν ἐν Ἀμερικῇ.

275. Σωκράτης Οἰκονομίδης, ἐκ Λακωνίας: ὅτι ὁ Χριστὸς οὐ μόνον δὲν εἶναι ἐχθρὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου ἀλλὰ καὶ προάγει αὐτόν· ἱεροκῆρυξ ἐν Ἑλλάδι.

276. Χρυσόστομος Δανιήλ, ἐκ Βάρνης: ὅτι ὁ Ι. Χριστὸς ἐστὶν ἀληθῶς Θεός· ἀρχιγραμματεὺς τῆς Συνόδου τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

277. Θεμιστοκλῆς Παστιάδης: ὅτι ἡ ἀπονεμομένη τοῖς ἁγίοις λειψάνοις τιμὴ καὶ προσκύνησις δὲν ἀπάδει ταῖς Α. Γραφαῖς καὶ τῇ παραδόσει τῶν Γ′ πρώτων αἰώνων.

278. Σταῦρος Νικολαΐδης: ὅτι τὰ θαύματα τῆς Α. Γραφῆς ἀδίκως προσβάλλονται· καθηγητὴς καὶ ἱεροκῆρυξ.

1891

279. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος, ἐκ Καισαρείας: περὶ τῆς Ι. Παραδόσεως, καθηγητὴς καὶ ἱεροκῆρυξ.

280. Καλλίνικος Διλβέης, ἐξ Ἀλατσάτων: τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα· ἐφημέριος ἐν Μασσαλίᾳ.

281. Πολύκαρπος Θεολογίδης, ἐκ Μακεδονίας: ὅτι ἡ τῶν ἁγίων ἐπίκλησις συνάδει τῇ τε Α. Γραφῇ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ πράξει τῆς Ἐκκλησίας· προϊστάμενος Τζιβαλίου, Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ.

282. Χρυσόσμος Καλαφάτης, ἐκ Τριγλίας: ὅτι τῶν τριῶν Μ. Χρ/κῶν Ἐκκλησιῶν μόνη ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ ἐστιν ἡ ἀληθής· Μ. Πρωτοσύγκελλος, Δράμας, Σμύρνης.

1891

283. Γερμανὸς Ἀναστασιάδης, ἐκ Δέρκων: ὅτι ἀναγκαῖα τὰ ἀγαθὰ ἔργα πρὸς σωτηρίαν· καθηγητὴς ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἱεροκῆρυξ, πρωτοσύγκελλος τοῦ Χαλκηδόνος, Ε. Λεύκης, Στρωμνίτσης, Κορυτσᾶς καὶ Πρεμετῆς, Σιασίστης, Λαγκαδᾶ, ὁ νῦν π. Λαγκαδᾶ.

284. Πολύκαρπος Συνοδινός: ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν Διαμαρτυρομένων περὶ ἀπολύτου προορισμοῦ εἶναι ἐσφαλμένη· ἱεροκῆρυξ, Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως.

285. Γρηγόριος Π. Ἀθανασίου, ἐκ Κουμβάου: ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐπὶ Φωτίου Σχίσματος· ἐπόπτης τῶν Σχολῶν, Μετρῶν, ὁ νῦν ἐν Παρισίοις πρώην Μετρῶν.

286. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος, ἐκ Σερρῶν: ὅτι ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ πραγματικῶς παρίσταται διὰ μεταβολῆς τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου· προϊστάμενος Γαλατᾶ, ὁ ἀποθανὼν Νευροκοπίου.

287. Θεόκλητος Παπαδόπουλος, ἐκ Φερτέκ: κατὰ τοῦ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα, πατριαρχικὸς· ὑπάλληλος.

288. Πολύκαρπος Ψωμιάδης, ἐκ Κολωνίας: δὲν ὑπάρχει οὐσιώδης δογματικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατ. Ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων ὡς πρὸς τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις· πρωτοσύγκελλος τοῦ Χαλκηδόνος, Κολωνίας, Νεοκαισαρείας ὁ νῦν Ξάνθης.

289. Σμάραγδος Χ. Εὐσταθίου, ἐξ Ἀλατζάτων: ὅτι αὐθεντικὰ τὰ ἡμέτερα Ι. Εὐαγγέλια ἀπέναντι τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου· προϊστάμενος Γαλατᾶ, Ἡλιουπόλεως, Γιαννιτσῶν.

290. Στέφανος Γιαούζης, ἐκ Κρήτης: ὅτι ὁ Κύριος ἐστὶν

ἀληθῶς ὁ ἐπηγγελμένος λυτρωτὴς τοῦ κόσμου· καθηγητὴς ἐν Κρήτῃ.

291. Φώτιος Μαρινάκης, ἐξ Ἀλατσάτων: ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἔστιν αἴτιος τοῦ κακοῦ. Μοσχονησίων.

292. Σεραφεὶμ Π. Παϊσίου: ὅτι ἡ Ἐκκλησία παρὰ τῶν Θ. Γραφῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων παρέλαβε τιθέναι τοὺς ἁγίους πρεσβευτὰς πρὸς Θεόν· Ε. Νύσσης τοποτηρητὴς ἐπαρχίας Βελλᾶς καὶ Κονίτσης.

293. Χρῆστος Ἀνδροῦτσος, ἐκ Κίου: ὅτι αἱ περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ ἐκ τῆς φύσεως, τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως καὶ τῆς ἱστορίας προβαλλόμεναι ἀποδείξεις οὔτε ἀπόλυτον λογικὸν κῦρος ἔχουσιν, οὔτε ἀπόβλητοί εἰσιν· καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης· ὁ νῦν καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

1893

294. Φώτιος Γεωργιάδης, ἐξ Ἴμβρου: ὅτι ἀληθῶς ἀνέστη ἱεροκῆρυξ ἐν Χαλκηδόνι εἶτα ἱερεὺς ἐν Ρουμανίᾳ.

295. Θεόδωρος Εὐστρατιάδης, ἐξ Ἴμβρου: ὅτι καθαρῶς θρησκευτικοὶ λόγοι καὶ οὐχὶ πολιτικοὶ παρώρμησαν Λέοντα τὸν Ἴσαυρον εἰς τὴν εἰκονομαχίαν· προϊστάμενος ἐν Θεοδοσιουπόλει καὶ εἶτα ἐν Πειραιεῖ.

296. Ἄνθιμος Τουμπαλίδης, ἐκ Λουλὲ Βουργάζ, Ε. Σεβαστείας, Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν.

297. Γεννάδιος Ἀλεξιάδης, ἐκ Μεσεπόλεως: ὅτι ἐξ ἑνὸς ζεύγους σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης κατάγεται· ὑπογραμματεὺς καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Λήμνου, ὁ νῦν Θεσσαλονίκης.

298. Γερβάσιος Σαρασίτης, ἐξ Ἀργυρουπόλεως: ὅτι γνήσιαι αἱ ποιμαντικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Α. Παύλου· Ροδουπόλεως, Κορυτσᾶς, Ἀλεξανδρουπόλεως.

299. Γερμανὸς Τρωϊάνος, ἐκ Κεφαλληνίας: ὅτι ἡ ἠθικὴ

ἀχώριστος τῆς θρησκείας· προϊστάμενος Βουδαπέστης, Μονεμβασίας καὶ Λακεδαίμονος, ὁ νῦν Σπάρτης.

300. Δημήτριος Γεωργιάδης: ὅτι οὐδαμοῦ ὁ Κύριος ἢ οἱ Ἀπόστολοι ἢ οἱ Πατέρες εἰκόνα εἶπον τὴν προσφερομένην ἀναίμακτον θυσίαν, ἀλλ' αὐτὸ σῶμα καὶ αὐτὸ αἷμα· καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης ὁ νῦν ἐφημέριος τῆς ἐν Βιέννῃ Ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Γεωργίου.

1894

301. Ἀθηναγόρας Ἐλευθερίου: Ἀρχιδιάκονος τοῦ Τραπεζοῦντος, Τριτεύων τῶν Πατριαρχείων, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Παραμυθίας, ὁ νῦν πρώην Παραμυθίας.

302. Ἀλέξανδρος Μιχαηλίδης, ἐκ Δαμασκοῦ: Μητροπολίτης Τριπόλεως, ὁ νῦν Ἀντιοχείας Ἀλέξανδρος ὁ Γ'.

303. Ἀρσένιος Ἀφεντούλης: Ε. Εἰρηνουπόλεως, Στρωμνίτσης, Λαρίσσης.

304. Λαυρέντιος Παπαδόπουλος, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Χαλδείας, Δράμας.

305. Στέφανος Δανιηλίδης: ὅτι ψευδὴς ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδος του 1437. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀδριανουπόλεως-Πελαγωνείας, ὁ νῦν Λήμνου.

306. Φιλόθεος Μιχαηλίδης, Ε. Χαριουπόλεως, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως.

Ἕνεκα τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1894 ἡ Θ. Σχολὴ ἤργησε κατὰ τὸ 1895.

1896

307. Ἀθανάσιος Λάσκαρις: ὅτι ὁ Κύριος οὐδὲν πρωτεῖον ἀπένειμε τῷ Πέτρῳ ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους. Προϊστάμενος Βλάγκας, Ε. Μυρέων, Ἀργολίδος.

308. Ἄνθιμος Σαρίδης: ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἀληθῶς ἀνέστη, Πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀμασείας, Ε. Ροδοστόλου, Βιζύης, ὁ νῦν Μαρωνείας.

309. Ἀλέξανδρος Ζῶτος: ὅτι τὸ θαῦμα φυσικῶς δυνατὸν προϊστάμενος Ὀρθοδ. Κοινότητος ἐν Βερολίνῳ, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων, Ε. Τραχείας (Ρόδου), Ἀποκρισιάριος τῆς Μ.Ε. ἐν Πολωνίᾳ, Ἀρχιγραμμ. τῆς Ἱ. Συνόδου.

310. Νεόφυτος Εὐαγγελίδης: ὅτι ὁ Α. Παῦλος μετὰ τὴν ἐν Ρώμῃ ἀποφυλάκισιν ἐπεχείρησε καὶ ἑτέραν περιοδείαν, π. Κοντοσκαλίου, Μ. Ἐλασσῶνος.

311. Βασίλειος Μαρκάκης: ὅτι ὁ ὅρκος ὅλως ἀπαγορεύεται κατὰ τὴν Κ. Διαθήκην, ἱεροκῆρυξ ἐν Πειραιεῖ, διευθυντὴς Ἱεροδιδασκαλείου Κρήτης, ὁ νῦν Ἀρκαδίας.

312. Βενιαμὶν Κυριακός: ὅτι ἡ ἐκ τῶν Ἰησουητικῶν ἀρχῶν ἠθικὴ πιθανολογία εἶναι ἀντιχριστιανική, σχολάρχης Ἀδραμυττίου καὶ Μαγνησίας, Τριτεύων τῶν Πατριαρχείων καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ Ἰωακειμίῳ, Δευτερεύων, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Ρόδου, Φιλιππουπόλεως, Νικαίας καὶ ἀπὸ τοῦ 1933 Ἡρακλείας. Βενιαμὶν ὁ Α'

313. Κωνσταντῖνος Καλλίνικος: ὅτι ὀρθῶς ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐδογμάτισε τὴν τῶν εἰκόνων προσκύνησιν, ἱερεὺς καὶ ἱεροκῆρυξ ἐν Πέραν, Μ. Οἰκονόμος καὶ Προϊστάμενος τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος ἐν Manchester.

314. Τιμόθεος Λαμνής: Λόγοι δογματικοὶ ἢ ἄλλοι ἐπήνεγκον τὴν διάστασιν τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου, Γάνου καὶ Χώρας, Μετσόβου.

315. Ἄνθιμος Ὀρφανίδης, ὅτι ἡ Α. Παράδοσις ἔχει τὸ αὐτὸ κῦρος ὅπερ καὶ ἡ Α. Γραφή, π. Προϊστάμενος ἐν Βουδαπέστῃ.

1897

316. Γερμανὸς Πολίτης: ὅτι ἐξ ἑνὸς ζεύγους ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον ζεῦγος κατάγεται Ε. Ἀργυρουπόλεως.

317. Κύριλλος Ἰωάννου: ἐξ Ἀλατζάμ: ὅτι ἡ Δυτικὴ Ἐκ-

κλησία Παπικὴ μᾶλλον ἢ Καθολική· Πρωτοσύγκελλος τοῦ Μυτιλήνης, Προϊστάμενος ἐν Μάλτεπε, ὁ νῦν Ροδουπόλεως.

318. Γερμανὸς Στρινόπουλος: ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία ἐστὶν ὁ ἀλάθητος κριτὴς ἐν τοῖς τῆς πίστεως· Καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης καὶ Σχολάρχης αὐτῆς μέχρι τοῦ 1922 ὁ νῦν Θυατείρων ἔξαρχος Β. καὶ Δ. Εὐρώπης.

319. Γεννάδιος Γιαναγκᾶς: ὅτι ὁ κατὰ Μωϋσέα παγκόσμιος κατακλυσμὸς ἀποδεικνύεται ὑπὸ τῶν παραδόσεων τῶν λαῶν καὶ τῶν γεωλογικῶν πορισμάτων, ἐφημέριος ἐν κοινότησι τῆς Ἀφρικῆς.

320. Θεόδωρος Βασματζίδης: ὅτι ἀθάνατος ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, Μ. Νευροκοπίου.

321 Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκη: ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία ἐστὶ θεοσύστατος, προϊστάμενος ἐν Βουτζᾶ Σμύρνης μέχρι τοῦ 1922.

322. Ἰωακεὶμ Γεωργιάδης: ὅτι ὁ Ι. Χριστὸς ἀληθῶς ἀνέστη· Ε. Χαριουπόλεως, Μ. Αἴνου, Χαλκηδόνος.

323. Ἰωακεὶμ Ἰβηρίτης: ὅτι ἡ θρησκεία ἐστὶ βάσις καὶ ἔρεισμα τῆς ἠθικῆς, ἀρχιγραμματεὺς τῆς κοινότητος. Ἄθω, Σχολάρχης Ἀθωνιάδος, ἡγούμενος τῆς Μ. τῶν Βλατάδων.

324. Φώτιος Παγιώτας: ὅτι ἡ πρεσβεία καὶ ἡ ἐπίκλησις τῶν ἁγίων στηρίζεται ἐπὶ τῆς Α. Γραφῆς καὶ τῆς Ἱ. Παραδόσεως Ε. Μοσχονησίων, Πολυανῆς.

325. Χρυσόστομος Παπαχρίστου: ἡ ταχεῖα ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ δείκνυσι τὴν θειότητα αὐτοῦ· διευθυντὴς τῶν Σχολῶν Μαρωνείας, Ε. Φωτίκης, ὁ νῦν Τυρολόης.

326. Μελέτιος Λουκάκης: ὅτι ἐνζύμῳ καὶ οὐκ ἀζύμῳ ἄρτῳ δεῖ χρῆσθαι ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ, προϊστάμενος διαφόρων κοινοτήτων προσωρ. Σχολάρχης τῆς Θ. Σχολῆς, Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων, Ε. Χριστου-

πόλεως (Κοντοσκαλίου), ὁ νῦν Χριστουπόλεως.

327. Σάββας Παπαγρηγοριάδης: ὅτι μόνον τὸ χριστιανικὸν δόγμα τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ ἀληθῶς ἐξηγεῖται ἱεροκῆρυξ ἐν Σμύρνῃ, ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἐφέσου, νῦν λαϊκός.

1898

328. Γερμανὸς Σακελλαρίδης: τὸ πρωτεῖον τοῦ Ρώμης καὶ ἡ Κ. Διαθήκη, Μ. Ἐλευθερουπόλεως.

329. Παγκράτιος Βατοπεδινός: ὅτι ἡ θρησκεία συνυπάρχουσα τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶ καθολική, ἀρχιδιάκονος τοῦ Πελαγωνείας, ἱερεὺς ἐν Πέραν, προϊστάμενος Μ. Ζωοδόχου Πηγῆς, ὁ νῦν Λεύκης.

330. Σπυρίδων Γκινάκας: ὅτι ὁ Ἱ. Φώτιος κανονικῶς ἐγένετο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ νῦν Ἄρτης.

331. Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης: ὅτι ἐξ ἑνὸς ζεύγους ἅπασα ἡ ἀνθρωπότης κατάγεται· ὁ νῦν πρώην Λεοντουπόλεως.

332. Χριστόφορος Κνήτης: ἐκ Σάμου, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία συνελήφθη μετὰ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος· Ε. Σταυρουπόλεως, Σερρῶν, Αὐστραλίας, ὁ νῦν Βιζύης.

333. Ἀπόστολος Χρυσαφίδης: ἡ ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων δέησις ἀπορρέει ἐκ τοῦ δόγματος τῆς μεταβατικῆς καταστάσεως τῶν ψυχῶν μέχρι τῆς Βας τοῦ Κυρίου παρουσίας, ἱερεὺς ἐν Πέραν καὶ νῦν ἐν Ἑλλάδι.

334. Ἰωακεὶμ Μαρτίτσης: ὅτι δικαίως ἡ Ὀρθόδοξος Α. Ἐκκλησία, ἰσαπόστολον ἀνεκήρυξε Κων/τῖνον τὸν Μέγαν· Καθηγητὴς ἐν Πέραν Μ. Βελεγράδων, ὁ νῦν Νεοπελαγωνείας.

335. Χρυσόστομος Παπαθεοδώρου: περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξιοπιστίας τῶν Εὐαγγελίων· ὁ ἀποθανὼν προϊστάμενος Κοντοσκαλίου.

1899

336. Αἰμιλιανὸς Δάγγουλας: ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι προσωπικός, προϊστάμενος Γαλατᾶ, Μελενίκου, Γρεβενῶν, Ἐλευθερουπόλεως.

337. Θεοδόσιος Ἰβηρίτης: ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ι. Χ. εἶναι Θεός.

338. Σπυρίδων Βλάχος: ὅτι τὸ θαῦμα εἶνε δυνατόν· ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐν Καβάλλα, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης ὁ νῦν Ἰωαννίνων.

339. Τιμόθεος Βενέρης: ὅτι ἀβάσιμος ἡ περὶ δικαιώσεως διδασκαλία τῶν Λουθηρανῶν Ε. Ρεθύμνης, Κρήτης.

340. Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης: ὅτι ἡ νῦν κρατοῦσα γνώμη περὶ τῆς μεταξὺ τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Ἀβγάρου ἀλληλογραφίας οὐχ' ἡ μᾶλλον ὀρθή ἐστι· Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων, Παραμυθίας, ὁ ἀποθανὼν Σισανίου. Προστεθείσης κατὰ τὸ 1899-900 Ηης τάξεως, κατὰ τὸ *1900* τελειόφοιτοι δὲν ἀνεδείχθησαν.

1901

341. Ἀπόστολος Τρύφωνος: τὶς ἡ σχέσις τῆς περὶ λόγου διδασκαλίας τοῦ Ε. Ἰωάννου πρὸς τὴν τοῦ Ἰουδαίου Φίλωνος, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ νῦν Ρόδου.

342. Γεράσιμος Θεολογίδης: ὅτι ὄντως ὁ Ι. Χριστὸς ἀνέστη, Μ. Ἀρχιμανδρίτης τῶν Πατριαρχείων, προϊστάμενος τῆς Ε. Κοινότητος ἐν Κισνοβίῳ ἀποθανὼν ἐν Βόλῳ.

343. Ἰωάννης Παπαδημητρίου: ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ζεύγους κατάγονται, ὁ ἀποθανὼν προϊστάμενος Ἐξ Μαρμάρων.

344. Κωνσταντῖνος Κοϊδάκης: ὅτι ὁ ἄνθρωπος συνίσταται ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, ἥτις καλεῖται πνεῦμα. Ε. Δαφνουσίας, Καλλιουπόλεως, Πλωμαρίου, ὁ νῦν Κίτρους.

345. Πολύκαρπος Ζάχος: περὶ προορισμοῦ, ἱεροκῆρυξ ἐν Ἑλλάδι.

346. Χρυσόστομος Καβουρίδης: Ἡ Ὀρθοδοξία Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως· Τριτεύων τῶν Πατριαρχείων, Ἴμβρου, Πελαγωνείας, Μελενίκου, Νεοπελαγωνείας, Φιλιατῶν ὁ νῦν πρ. Φλωρίνης.

347. Κώνστας Χ. Δημητρίου: ὅτι τὸ θαῦμα εἶναι δυνατὸν ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

348. Λεόντιος Λιβέριος: ὅτι οὐχὶ κανονικὸν τὸ τῶν Λατίνων ράντισμα· προϊστάμενος Ἱ. Μ. Βαλουκλῆ, ὁ νῦν Θεοδωρουπόλεως.

349. Ἰωάννης Λεπτίδης, ὅτι ἡ ψυχὴ οὐ ταὐτὸν τῷ ἐγκεφάλῳ Ε. Ἐρυθρῶν, Μ. Πρεσπῶν ὁ ἀποθανὼν Καστορίας.

1902

350. Ἀγαθάγγελος Νινολάκης: περὶ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ καὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δράσεως αὐτοῦ, καθηγητὴς ἐν Κρήτῃ Ε. Κυδωνιῶν.

351. Ἀλέξανδρος Δήμογλου: περὶ Βησσαρίωνος τοῦ Νικαίας, Ε. Ροδοστόλου Μ. Β, Κ. Ἀμερικῆς, ὁ νῦν Κερκύρας.

352. Χρυσόστομος Χ. Σταύρου: Αἱ ἡσυχαστικαὶ ἔριδες τοῦ ΙΔ΄ αἰῶνος· Ε. Τράλλεων, Μ. Φιλαδελφείας, Ἐφέσου, Κυκλάδων, Βερροίας, ὁ νῦν Καβάλλας.

353. Κωνσταντῖνος Ἀσημιάδης: περὶ τοῦ Χριστιανικοῦ μοναχικοῦ βίου Ε. Χαριουπόλεως Μ. Μελενίκου ἐτελειώθη ἐν Δεμὶρ Χισάρ.

354. Μάρκος Δασκαλάκης: Μάρκελλος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, καθηγητὴς ἐν Χανίοις.

355. Σεβαστιανὸς Διβέλκοβιτς: περὶ τῆς ἐπὶ Ἀρσενίου τοῦ Γ΄ μεταναστεύσεως τῶν Σέρβων εἰς τὴν Αὐστροουγγαρίαν καὶ τῆς ἐνταῦθα συστάσεως Αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἀποθανὼν Σκοπείων.

356. Αἰμιλιανὸς Λαζαρίδης: Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὡς ἱεροκῆρυξ, Ε. Πέτρας Μ. Γρεβενῶν τελειωθεὶς ἐκεῖσε.

1903

357. Ἀλέξανδρος Π. Δημητρίου: τὸ ἐν Ἀντιοχείᾳ σχίσμα 360-414 ἀπέθανεν ἱεροκῆρυξ ὤν.

358. Βασίλειος Μαγκριώτης: περὶ τῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ πολιτείας μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου, Ἡγούμενος Φανερωμένης ἐν Κυζίκῳ, προϊστάμενος καὶ διευθυντὴς ὀρφανοτροφείου Πριγκίπου, Ε. Ἀπαμείας ὁ νῦν Σιδηροκάστρου.

359. Βασίλειος Στεφανίδης: Παπίας ὁ Ἱεραπόλεως, καθηγητὴς ἐν Ἀδριανουπόλει, ἐν τῇ Θ. Σχολῇ Χάλκης καὶ νῦν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

360. Ἰωάννης Βασιλικός: ὅτι ἐνζύμῳ ἄρτῳ ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας, προϊστάμενος ἐν Βενετίᾳ, Μ. Ἀρχιμανδρίτης, προϊστάμενος Γαλατᾶ καὶ Ταταούλων Ε. Κωνσταντίας Μ. Ἴμβρου ὁ νῦν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης.

361. Χαράλαμπος Δονάτος: ἀνεξάλειπτος ὁ χαρακτὴρ τῆς ἱερωσύνης καὶ ἡ καθαίρεσις ἐπίσχεσις τῆς ἐνεργείας τῆς ἱερατικῆς ἐσωτερικῆς χάριτος· καθηγητὴς ἐν Πέραν καὶ εἶτα ἐν Ἑλλάδι.

1904

362. Περικλῆς Παπαδόπουλος: ἡ Εὐχαριστία ὡς θυσία — λαϊκός.

363. Γεννάδιος Ζησιάδης, τὸ ἔγγαμον καὶ ἄγαμον τοῦ κλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· προϊστάμενος εἰς διαφόρους κοινότητας, ἀρχιερατ. προϊστάμενος Ταταούλων, Βαλουκλῆ, ὁ νῦν ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων Ε. Χαριουπόλεως.

364. Χαράλαμπος Γούναρης: Θεόδωρος ὁ Στουδίτης καὶ αἱ ὑπὲρ τῶν Ἱ. Εἰκόνων ἀγῶνες αὐτοῦ, ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἐφέσου (Ἰωακείμ).

365. Διονύσιος Μηνᾶ: περὶ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου Ἀου μετὰ τὴν ἅλωσιν Πατριάρχου Κωνπόλεως ἤτοι περὶ τῆς στάσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν ψευδένωσιν τῆς Φλωρεντίας καὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν. Διευθυντὴς Σχολῶν Πανόρμου, Κωδικογράφος, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Μ. Βρυούλλων, ὁ νῦν Μεθύμνης.

366. Κωνστάντιος Χιονῆς: Οἰκονόμος, τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ὑπὸ τὸ χριστιανικὸν — ἱερεὺς ἐν Πειραιεῖ.

367. Ἰωάννης Τζενέτης: ὁ ἐπισκοπικὸς βαθμὸς κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς Πατέρας, ὁ ἀποθανὼν ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ.

368. Ἰωακεὶμ Στρουμπῆς: περὶ πρεσβείας τοῦ Ἀθηναγόρου καὶ τῆς ἐν αὐτῇ περὶ Θεοῦ διδασκαλίας, καθηγητὴς ἐν Πέραν, Ε. Ἀρδαμερίου Μ. Κορυτσᾶς, Ἀρδαμερίου, Καρδαμύλων ὁ νῦν Χίου.

369. Κωνσταντῖνος Βαλλιάδης: ὁ δογματικὸς χαρακτὴρ Εὐσεβίου τοῦ Καισαρείας· ὁ νῦν προϊστάμενος τῆς ἐν Λωζάνῃ Ἑλληνικῆς Κοινότητος.

370. Μιχαὴλ Καρακατσάνης: ἡ ἐν τῇ Ε΄ κατηχήσει Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων Λειτουργία, καθηγητὴς ἐν Σύμῃ.

371. Νικόλαος Νικολαΐδης: περὶ τοῦ ψυχοεσχατολογικοῦ συστήματος Α. Γρηγορίου τοῦ Νύσσης ὁ ἀποθανὼν προϊστάμενος τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος Κισνοβίου.

372. Συνέσιος Πετράκογλου: περὶ τῆς ἐξιλαστικῆς σημασίας τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου κατὰ τοὺς Ἕλληνας πατέρας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἱερεύς, ἰδιωτεύει ἐν Εὐρώπῃ.

373. Χαράλαμπος Χαραλαμπάκης: περὶ Μαξίμου τοῦ Μαργουσίου ἐπισκόπου Κυθήρων· καθηγητὴς ἐν Κρήτῃ [1].

[1] Τοῦ νέου κανονισμοῦ ὁρίσαντος 7 τῇ τὸν κύκλον τῆς φοι-

384. Γεώργιος Οἰκονομίδης: ἡ εἰς Ἅδου κάθοδος τοῦ Κυρίου· καθηγητὴς καὶ ἱερεὺς ἐν Πέραν καὶ νῦν ἐν Ἀμερικῇ.

375. Ἀμβρόσιος Νικολαΐδης, ἡ παρ' ἡμῖν Ἐκ/κὴ Ἀρχιτεκτονικὴ ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῆς ἀναπτύξει, Ε. Χριστουπόλεως, Μ. Ναυπακτίας, ὁ νῦν Φθιώτιδος.

376. Ἰωακεὶμ Σιγάλας: περὶ Κέλσου καὶ δὴ περὶ τῆς κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ πολεμικῆς αὐτοῦ Ε. Ἀπολλωνιάδος ὁ νῦν Διδυμοτείχου.

377. Μελέτιος Χριστίδης: Ἀνδρέας Πρωτόκλητος Ε. Πατάρων, ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος ἐν Πειραιεῖ.

378. Ἰάκωβος Νικολάου: Μ. Ἀπολλινάριος ὁ Λαοδικείας, Ἀρχιδιάκονος τοῦ Σμύρνης, Ε. Χριστουπόλεως, Ἀυραχίου, Τοποτηρητὴς Κορυτσᾶς, ὁ νῦν Μυτιλήνης.

379. Πορφύριος Παυλῖνος: Σαμουὴλ Α΄ ὁ Χαντζερῆς, ὁ νῦν Σιναίου.

380 Φιλόθεος Λουκίδης: ἡ περὶ τοῦ τίτλου Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἔρις μεταξὺ Α. καὶ Δ. Ἐκκλησίας. Ε. Μυρέων ὁ νῦν Π. Νευροκοπίου.

381. Χρύσανθος Φιλιππίδης, *τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου φερόμενα συγγράμματα, καθηγητὴς ἐν Τραπεζοῦντι, Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων, Μ. Τραπεζοῦντος, ὁ νῦν ἀποκρισιάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν Ἀθήναις.*

1904

382. *Ἀρίστανδρος Καλαφάτης: Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος καὶ αἱ ἐπ' αὐτοῦ ἔριδες τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ ἀποθανὼν προϊστάμενος Διπλοκιονίου ἄρχιμ. Ἰωακείμ.*

383. *Βασίλειος Μισυρλῆς: ὁ Πρῶτος καὶ ὁ Δεύτερος Ἀδὰμ - λαϊκός.*

πήσεως, κατὰ τὸ ἔτος ταῦτον μετὰ τῆς ΙΓ΄ ἀναφερόμενος καὶ ἡ Ζ΄ πεῖρα δηλ. οὐ κατὰ τοῦ ἀρ. 374-381 μαθητοί.

384. Γεώργιος Ματθαιουδάκης: ἡ γνησιότης τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰ. Ἰγνατίου - λαϊκός.

385. Γεώργιος Πασχάλης: περὶ ἀναγνώσεως καὶ μεταφράσεως τῆς Ἁ. Γραφῆς· ἱερεὺς ἐν Ἑλλάδι.

386. Δημήτριος Μαρινάκης: ἡ κατὰ τὸν Α. Παῦλον διδασκαλία περὶ δικαιώσεως, ἱερεὺς ἐν Αἰγύπτῳ.

387. Ἱερόθεος Σταύρου: ἡ ἐπίκλησις τῶν ἁγίων· ἔξαρχος Μετσόβου, ἐφημέριος ἐν Ἀμερικῇ.

388. Γερβάσιος Σουμελίδης: τὸ κριτήριον τῶν σωτηριωδῶν ἀληθειῶν τοῦ Χρ/σμοῦ, ἀρχιερατ. ἐπίτροπος ἐν Σουφλίῳ, Ε. Σεβαστείας ὁ νῦν Γρεβενῶν.

389. Εἰρηναῖος Παπαδόπουλος: περὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ τοῦ Ζήνωνος, Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Δαρδανελλίων, ὁ νῦν Σάμου.

390. Γεννάδιος Ἀραμπατζόγλου: ἡ περὶ ἐκκλησίας διδασκαλία τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου ἀναιρετικὴ τῶν περὶ Ἐκκλησίας δοξασιῶν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ Καθολικῶν, ἀρχιδιάκονος τοῦ Λήμνου, ἀρχιδιάκονος καὶ καθηγητὴς ἐν Ἀδριανουπόλει· Ε. Σκοπέλου (Κοντοσκαλίου) ὁ νῦν Ἠλιουπόλεως.

391. Διόδωρος Κάρατζης: Βησσαρίων ὁ Νικαίας καὶ ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος, Ε. Μοσχονησίων, Καμπανίας, ὁ νῦν Σισανίου.

392. Παναγιώτης Τσακλόγλου: Ἑρμᾶς ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ποιμένος — λαϊκός.

1906

393. Ἀθανάσιος Γεωργιάδης: ἀπὸ τοῦ θανάτου μέχρι τῆς καθολικῆς κρίσεως; ἀνταμοιβὴ ἀτελὴς — λαϊκός.

394. Ἀλέξανδρος Παπαδόπουλος: τὰ κωλύματα τοῦ γάμου ἐν τῇ συγγενείᾳ· νῦν λαϊκός.

395. Βασίλειος Εὐθυμίου: περὶ τῆς δράσεως τοῦ Μ. Βασιλείου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱεροκῆρυξ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐφέσου, πρωτοπρεσβύτερος ἐν Ἀμερικῇ.

396. Βασίλειος Παπαδημητρίου: Κύριλλος ὁ Λούκαρις καὶ ἡ καλβινίζουσα αὐτοῦ ὁμολογία, καθηγητὴς ἐν Δράμᾳ, ἀρχιδιάκονος τοῦ Σμύρνης, Σελευκείας, Γιαννιτσῶν, ὁ νῦν Φλωρίνης.

397. Γεώργιος Παπαγεωργιάδης: περὶ ἐπιτιμίων· ἀρχιερατ. ἐπίτροπος ἐν Προύσῃ, ἱερεὺς ἐν Ἀθήναις.

398. Δημήτριος Βαΐνῖκος: περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου πρὸς τὴν Βυζαντινὴν αὐλήν· ἱερεὺς ἐν Πέραν καὶ νῦν ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

399. Ἰσίδωρος Ξανθόπουλος: ἡ περὶ ψυχῆς διδασκαλία τοῦ Τερτυλλιανοῦ — λαϊκός.

400. Ἰωακεὶμ Ἀποστολίδης: περὶ τῶν μικτῶν γάμων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, Διευθυντὴς Σχολῶν Γενῆ Μαχαλέ, κωδικογράφος, τριτεύων, Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων Μ. Μετρῶν ὁ νῦν Κοζάνης.

401. Εὐγένιος Θεολόγου: περὶ τῆς περὶ ποιμαντορικοῦ ὑπουργήματος διδασκαλίας Ἰ. τοῦ Χρυσοστόμου· Ε. Ἀμισοῦ Μ. Φιλαδελφείας, Κυδωνιῶν, Νιγρίτης, ὁ νῦν Νευροκοπίου.

402. Καλλίνικος Λαμπρινίδης: περὶ τῆς Θ. Ἐγκαθιδρύσεως τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Μ. Κρήνης, ὁ νῦν Ἐλασσῶνος.

403. Κωνσταντῖνος Φριλῖγκος: ἡ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου εἰκονομαχία — λαϊκός.

404. Κωνσταντῖνος Κωνσταντινίδης: περὶ τοῦ ἱστορικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Δου Εὐαγγελίου ὁ τέως ἱερεὺς καὶ ὡς λαϊκὸς ἀποθανὼν καθηγητὴς ἐν Πέραν.

405. Χριστόφορος Κίσσης: περὶ τῆς προελεύσεως τοῦ μοναχικοῦ βίου, καθηγητὴς ἐν Κορυτσᾷ, Ἐφημέριος καὶ καθηγητὴς ἐν Πέραν, προϊστάμενος Μακροχωρίου, Ε. Συνάδων.

1907

406. Ἀστέριος Παπααστερίου: Ἀπολλινάριος ὁ Λαοδι-

κείας καὶ ἡ καινόδοξος αὐτοῦ διδασκαλία· διάκονος ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

407. Γερμανὸς Παπαδημητρίου: ἡ περὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ διδασκαλία τοῦ Μ. Ἀθανασίου· ἱεροκῆρυξ καὶ ἀρχιερ. ἐπίτροπος ἐν Σουφλίῳ, ἱεροκῆρυξ καὶ καθηγητὴς ἐν Ἀδριανουπόλει, γραμματεὺς καὶ λογιστὴς τοῦ ταμείου τῆς Ἱεραρχίας, τριτεύων τῶν Πατριαρχείων καὶ Γραμματεὺς τοῦ α΄ Πατριαρχικοῦ Γραφείου, ὑπογραμματεὺς καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Μ. Σάρδεων καὶ Πισιδείας, Ἀρχιγραμματεὺς τῶν Πατριαρχείων, καὶ καταργηθείσης τῆς θέσεως ταύτης κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1925 Συνοδικός.

408. Δημήτριος Χ. Εὐθυμίου: ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων ἐν γένει· πρωτοσύγκελλος τοῦ Βελλᾶς, ἐπίσκοπος Δωδώνης ὁ νῦν Λευκάδος.

409. Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης: ἡ περὶ πίστεως καὶ γνώσεως διδασκαλία Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως· καθηγητὴς ἐν Τραπεζοῦντι, Διευθυντὴς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

410. Εὐθύμιος Ἀγριτέλης: Σκοπὸς τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν Ἀνατολῇ μέχρι τοῦ 9ου αἰῶνος· ἐπίσκοπος Ζήλων ἐν Ἀμασείᾳ.

411. Ἱερόθεος Ἱερομόναχος: ἡ κανονικὴ ἐκλογὴ καὶ χειροτονία τοῦ Ἱ. Φωτίου, προϊστάμενος ἐν Χαλκηδόνι, Ε. Μελιτουπόλεως· Πατριαρχ. ἐπίτροπος ἐν Κορυτσᾷ νῦν ἰδιωτεύων ἐν Α. Ὄρει.

412. Κωνσταντῖνος Κωνσταντινίδης: Αἱ περὶ Μεσσίου προσδοκίαι τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ Μακκαβαίων μέχρις ἁλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀθηνῶν ὁ ἀποθανὼν Αἰτωλοακαρνανίας.

413. Σάββας Ἰωακειμίδης; Διατύπωσις τῶν νηστειῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικοκανικῆς, ἀρχιμανδρίτης ἱερατεύσας ἐν Ὀδησσῷ, Ἀμερικῇ καὶ Ἑλλάδι.

414. Ἰωάννης Ζωσιμάδης: περὶ τῆς ἐννοίας τῆς σαρκὸς

ἐν τῇ Α. Γραφῇ, ὁ ἀποθανὼν διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Βελλᾶς.

415. Μιλτιάδης Χιωτόπουλος: τὸ πρωτεῖον τῆς Ρώμης κατὰ τὴν Α. Γραφὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων — λαϊκός.

416. Παναγιώτης Δημητριάδης: ἡ πολεμικὴ τοῦ Κέλσου κατὰ τοῦ Χρ/σμοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογία τοῦ Ὠριγένους· λαϊκός.

417. Προκόπιος Παπαδόπουλος: περὶ ἀπελευθερώσεως τοῦ Α. Παύλου καὶ τῆς Δης ἀποστολικῆς περιοδείας, καθηγητὴς ἐν Κορυτσᾷ.

418. Κωνστάντιος Ρούσης: τὸ πρωτεῖον τοῦ Ρώμης ἀναιρούμενον ὑπὸ τῆς Α. Γραφῆς, ἱερεὺς ἐν Κοζάνῃ Μ. Μογλενῶν ὁ νῦν Ἐδέσσης [1]).

1908

419. Γερμανὸς Λιαμάδης: συγγραφεὺς τῆς ἀποκαλύψεως ἐστιν ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἀρχιδιάκονος τοῦ Ξάνθης, ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

420. Δημήτριος Μαυρόπουλος: περὶ τῆς ἐπιστροφῆς Κων/τίνου τοῦ Μ. εἰς τὸν Χρ/σμόν, διευθυντὴς τῆς «Φωνῆς τῆς Ἐκκλησίας» ἐν Ἀθήναις.

421. Δημήτριος Π. Κωνσταντίνου: περὶ τῆς χειροτονίας ὡς κωλύματος γάμου — λαϊκός.

422. Νικόλαος Χαρδαλούπας: περὶ τῆς Κυριακῆς ὡς ἑβδοδιαίας ἑορτῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ — λαϊκός.

423. Ἰωάννης Ζαχαρᾶς: περὶ ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Μονοφυσίτας, λαϊκός.

424. Κλεόπας Κυκκώτης: περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου· ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κύκκου ἐν Κύπρῳ.

---

[1]) Ἀποχωρήσας τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ 1898 ὑπέστη τὰς ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις κατὰ τὸ ἔτος 1907 τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τοὺς ὑπ' ἀρ. 449, 465, 466 ἐξετασθέντας κατὰ τὰ ἔτη ἐν οἷς κατατάσσονται.

435. Κωνσταντῖνος Μιγγρέλης: ἱστορικὴ ἀξιοπιστία τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, Ἐπίσκοπος Λεύκης Μ. Ἐλευθερουπόλεως ὁ νῦν Σερρῶν.

426. Πολύκαρπος Θεοδώρου: ἀσύστατος ἡ περὶ ὑπερτάκτων ἔργων καὶ τῆς διαθέσεως αὐτῶν διδασκαλία τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, διευθυντὴς τῆς ἱερατικῆς Σχολῆς Βελλᾶς.

427. Νεόφυτος Ἀποστολίδης: ἡ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ τοπάρχου τῆς Ἐδέσσης Ἀβγάρου φερομένη ἀλληλογραφία εἶναι νόθος, Μ. Ἀρχιδιάκονος, ὁ ἀποθανὼν Σιδηροκάστρου.

428. Νικόλαος Μακρῆς: περὶ τοῦ ἀποστολικοῦ λεγομένου συμβόλου ὁ ἐν Οὐζοὺν - Κιοπροῦ τελευτήσας ἀρχιερ. ἐπίτροπος.

429. Πέτρος Κατσιναβάκης, ἱεροκῆρυξ Εὐσεβείας (Σμύρνης) καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

430. Στέφανος Φέκας: Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος καὶ ἡ αὐθεντικὴ αὐτοῦ διδασκαλία διευθυντὴς Σχολῶν Τσαριτσάνης.

431. Φιλόθεος Π. Κωνσταντίνου: ἡ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ διδασκαλία τῆς Κ. Διαθήκης, Γραμματεὺς τοῦ Πνευματ. δικαστηρίου, Μ. Ἀρχιμανδρίτης ἐπίσκοπος Ναζιαντζοῦ ὁ νῦν Μ. Ἱεροκῆρυξ.

1909

432. Βασίλειος Π. Θεοφάνους: ἡ περὶ ἁμαρτίας διδασκαλία τοῦ Α. Παύλου, καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

433. Γεώργιος Χ΄΄ Ἀποστόλου: ἡ περὶ ἁ. εἰκόνων διδασκαλία Ἰ. Δαμασκηνοῦ, ὁ ἄλλοτε ἐπίσκοπος Θεουπόλεως.

434. Γεώργιος Μισαηλίδης: ἡ περὶ μυστηρίων διδασκαλία Κυρίλλου τῶν Ἱεροσολύμων· Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος τοποτηρητὴς τῆς Μητροπ. Προικονήσου, Μ. Θάσου ὁ νῦν Παραμυθίας.

435. Ἰωακεὶμ Ζιγοριανός: βίος καὶ δρᾶσις τοῦ Ταρασίου ἐπὶ εἰκονομαχίας, ὁ ἀποθανὼν Ε. Φωτικῆς.

436. Ἀγαθάγγελος Παπαθεοδώρου: ἡ ἐν τῷ κατὰ Κέλσου ὑπὲρ τῶν προφητειῶν καὶ τῶν θαυμάτων ἀπολογία τοῦ Ὠριγένους, διάκονος καὶ ἱεροκῆρυξ ἐν Χαλκηδόνι, καθηγητὴς ἐν Πέραν, ὁ νῦν Ἐ. Ἐλαίας.

437. Νικόλαος Σουμελίδης: τὸ διαζύγιον ἐν τῇ Α. Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

438. Σωκράτης Γαννιάρης: ἡ ἐπὶ τῆς εἰκονομαχίας δρᾶσις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου — λαϊκός.

1910

439. Ἀθηναγόρας Σπύρου: περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου Κων/πόλεως ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου μέχρι τῆς Ἁλώσεως, Ἀρχιδιάκονος τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν, Μ. Κερκύρας ὁ νῦν Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς.

440. Ἐμμανουὴλ Δημητριάδης: ἡ περὶ γάμου διδασκαλία τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου — λαϊκός.

441. Ἰωάννης Κρουσουλούδης: βίος καὶ δρᾶσις Ἀλεξανδρείας Ἁγίου Διονυσίου· ὁ ἀποθανὼν ἀρχιδιάκονος τοῦ Θεσσαλονίκης.

442. Κύριλλος Ἀφεντουλίδης: Ἱερεμίας ὁ Β΄ ὁ Τρανὸς Πατριάρχης Κων/πόλεως, Μ. Ἐκκλησιάρχης, Μ. Δαρδανελλίων, Νιγρίτης ὁ νῦν Πολυανῆς.

443. Κυριάκος Μαργαρίτης: ἡ περὶ ἐσχάτων διδασκαλία τοῦ Α. Παύλου, καθηγητὴς ἐν Θεσσαλονίκῃ.

444. Λάζαρος Ψαλτόπουλος: τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει, διευθυντὴς Σχολῶν Χάλκης καὶ Νεοχωρίου, καθηγητὴς ἐν Θεσσαλονίκῃ.

445. Μοδέστος Πέρτσαλης: ἡ περὶ ἀνθρώπου διδασκαλία Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

446. Νίκανδρος Πινάτσης: περὶ τοῦ ψευδεπιγράφου χαρακτῆρος τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀποδιδομένων Διονυσίῳ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ, ἀρχιδιάκονος τοῦ Νικαίας, προϊστάμενος διαφόρων κοινοτήτων ἐν Ρουμανίᾳ.

447. Νικόλαος Βαφείδης: ἔννοια καὶ ἀριθμὸς τῶν μυστηρίων, καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

448. Αἰμιλιανὸς Πιπέρκοβιτς: αἱ ἐνέργειαι τοῦ Α. Σάββα ὑπὲρ τῆς ἱδρύσεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, καθηγητὴς ἐν Σκοπείοις, ὁ νῦν Τιμόκ.

449. Πολύκαρπος Σακελλαρόπουλος, (1898): περὶ τῶν τριῶν τῆς ἱερωσύνης βαθμῶν, Ἐ. Πέτρας, Μ. Μογλενῶν, ὁ νῦν Βερροίας.

1911

450. Ἄνθιμος Ἀμιρᾶς: περὶ συντελείας τοῦ κόσμου κατὰ τὴν Χρ/κὴν πίστιν, ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Ἀδραμυττίου ἀποθανὼν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐφέσου.

451. Ἀθηνόδωρος Παραδείσης: περὶ συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ τὰς Συνόδους καὶ τὴν ἐκλογὴν ποιμένος κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας, ἱεροκῆρυξ ἐν Κεφαληνίᾳ, ὁ τέως ἱερεὺς τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος ἐν Παρισίοις.

452. Ἀπόστολος Μέξης: περὶ συστάσεως, κύρους καὶ λύσεως τῶν μικτῶν γάμων, καθηγητὴς ἐν τῷ Ἑλληνογαλλικῷ Παρθεναγωγείῳ ὁ «Ἑλικὼν» ἱεροκῆρυξ ἐν τῇ Α. Εὐφημίᾳ Χαλκηδόνος, διευθυντὴς Σχολῶν Σηλυβρίας, καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ.

453. Δωρόθεος Μπουραζάνης: περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς ἀγαμίας τῶν κληρικῶν καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς ἀγαμίας τῶν ἐπισκόπων, διευθυντὴς Σχολῶν Παντειχίου, ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

454. Ἰωακεὶμ Μαλαχίας: περὶ δυνατοῦ τοῦ θαύματος· ἀρχιδιάκονος τοῦ Δέρκων, ἱερεὺς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Πολεμικῷ ναυτικῷ, ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

455. Ἠλίας Γεωργιάδης: τὸ θεοσύστατον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ κατὰ τὴν Κ. Δ. καὶ τοὺς Ἀποστολικοὺς πατέρας, ὁ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Βαλουκλῇ ἀποθανὼν διδάσκαλος Νιγρίτης.

456. Θεολόγος Παναγιωτίδης: ἡ περιπτωσιολογία τῶν Ἰσουητῶν καὶ ὁ Pascal — λαϊκός.

457. Κυριάκος Μαλαθούρας: Θεοδώρητος ὁ Κύρου κατὰ τὰς μονοφυσιτικὰς ἔριδας· καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

1912

458. Γερμανὸς Χρήστου: λόγος διαζυγίου κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον Α. Ἐκκλησίαν καθηγητὴς ἐν Φλωρίνῃ.

459. Ἰωάννης Κοκινάκης: περὶ ἐξαρχάτου Θεσσαλονίκης· ὁ ἀποθανὼν ἡγούμενος Καμαριωτίσσης ἐν Χάλκῃ.

460. Ἰωακεὶμ Ἀναγνωστόπουλος: ἡ περὶ κακοῦ διδασκαλία τοῦ Πλάτωνος ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ Χρ/σμοῦ· ὁ ἀποθανὼν ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἀδριανουπόλεως.

461. Κύριλλος Λαμπρινίδης: βίος καὶ δρᾶσις Γενναδίου Βου τοῦ Σχολαρίου, ἀρχιδιάκονος τοῦ Τραπεζοῦντος, προϊστάμενος Ἅδις Ἀμπέμπᾳ, διευθυντὴς Σχολῆς Α. Ἀναστασίας, προϊστάμενος Γαλαζίου.

462. Εὐμένιος Φανουράκης: περὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ γνωμικοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου κατὰ Μάξιμον τὸν Ὁμολογητήν, Ι. Δαμασκηνὸν καὶ Ι. Φώτιον· ἱεροκῆρυξ καὶ καθηγητής, Πρωτοσύγκελλος τοῦ Κρήτης.

463. Μενέλαος Γεωργούλης: ἡ περὶ Θ. Εὐχαριστίας διδαλία τοῦ Ι. Χρυσοστόμου, καθηγητὴς ἐν Ἰωαννίνοις ὁ ἀποθανὼν ἐν Ἀμερικῇ ἱερεὺς Αἰμιλιανός.

464. Σεραφεὶμ Καραμάλλης: ὁ Μεσσίας καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν — λαϊκός.

464. Ἀπόστολος Καβακόπουλος: (1898), περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς λόγων διαζυγίου, ἀρχιδιάκονος τοῦ Χαλκηδόνος, Ε. Ὀλύμπου, ὁ νῦν Λέρου καὶ Καλύμνου.

466. Στέφανος Ἀθανασιάδης: (1891), ἡ συντήρησις τοῦ κλήρου καθόλου καὶ ἰδίως τοῦ ἐνοριακοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἱερεὺς καὶ καθηγητὴς ἐν Πέραν, Μ. Ἱεροκῆρυξ, ἱερεὺς ἐν Ἀθήναις.

467. Γεώργιος Βουρλάκης: ἡ διαδικασία τῶν κληρικῶν, λαϊκός.

468. Δημήτριος Καραγιαννίδης: τὸ κῦρος τοῦ βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν - λαϊκός.

469. Εὐθύμιος Καβακόπουλος: ἡ Δ΄ περιοδεία τοῦ Α. Παύλου κωδικογράφος, ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχιδιάκονος, ἀρχειοφύλαξ ἀποθανὼν ἐν τῷ νοσοκομείῳ Βαλουκλῆ.

470. Ἐμμανουὴλ Πετράκης: ἡ Λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· διευθυντὴς Λυκείου ἐν Ἡρακλείῳ.

471. Εὐστάθιος Χονδρόπουλος: ἡ ἐκ διαθήκης καὶ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὴ διαδοχὴ τῶν κληρικῶν - λαϊκός.

472. Εὐστράτιος Ἔξαρχος: ἡ περὶ δικαιώσεως διδασκαλία τοῦ Α. Παύλου καθηγητὴς ἱεροδιδασκαλείου Κορίνθου.

473. Θωμᾶς Σαββόπουλος: ἡ περὶ Ἀντιχρίστου διδασκαλία τῆς Α. Γ. καὶ Ἱ. Παραδόσεως· ἀρχιδιάκονος τοῦ Νικαίας καὶ εἶτα τοῦ Χαλκηδόνος, ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, τριτεύων, κωδικογράφος, Μ. Ἀννέων, ὁ νῦν Πριγκιπονήσων.

474. Ἰωάννης Παναγιωτίδης: περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραδοχῆς τῶν ὑπὸ σχισματικοῦ καθῃρημένου ἐπισκόπου χειροτονηθέντων κληρικῶν· ἱεροκῆρυξ ἐν Βρυούλλοις καὶ Γραμματεὺς τῆς Μητροπόλεως, καθηγητὴς ἐν διαφόροις Σχολαῖς τῆς Κων/πόλεως καὶ ἀπὸ τοῦ 1923 τῆς Θ. Σχολῆς.

475. Κωνσταντῖνος Κατσαράκης: ὁ βίος καὶ ἡ καθόλου δρᾶσις τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης· ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ὁ νῦν Μ. Καρθαγένης.

476. Παντελεήμων Κοτόκος: ἡ διδασκαλία τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου περὶ ποιμαντικοῦ ἀξιώματος - λαϊκός.

477. Σταῦρος Νικολαΐδης: ἡ ὑπερφυσικὴ γέννησις τοῦ Κυρίου καὶ ὁ ὀρθολογισμός, πολιτευόμενος ἐν Ἑλλάδι.

1914

478. Γεννάδιος Κυκκώτης: ὁ Μ. Βασίλειος ὡς μοναχός· ἀπέθανεν ἐν τῇ Μονῇ Κύκκου.

479. Ἐμμανουὴλ Καρπάθιος: τὰ προανακρούσματα τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος· ἱερεύς, καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν ἐν Ἑλλάδι.

480. Ἰωάννης Γερακάρης: ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ ὡς ἀπολογητικὸν ἔργον· ὁ νῦν λαϊκὸς καθηγητὴς Ἑλλάδι.

481. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης: ἡ περὶ βασιλείας τοῦ Θεοῦ διδασκαλία τῆς Κ. Δ. ἐδίδαξεν ἐν τῇ ἐμπορικῇ καὶ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης - τοποτηρητὴς τῆς Μητροπόλεως Μαρωνείας, πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν, Μ. Ἀρχιμανδρίτης προϊστάμενος Λονδίνου.

482. Κωνσταντῖνος Κελέκης: Ἡ ἀποστολικὴ Σύνοδος· καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

483. Πολύκαρπος Δημητριάδης: περὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ νομικῇ συγγενείᾳ· ἀρχιδιάκονος καὶ πρωτοσύγκελλος τοῦ Προύσης καὶ εἶτα τοῦ Δέρκων, Γραμματεὺς τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, Μ. Πρωτοσύγκελλος, ὁ νῦν Μητροπολίτης Μύρων.

484. Νικόλαος Θεοδούλου: ἡ ἐν Συρίᾳ Λατινικὴ προπαγάνδα καὶ οἱ κατ' αὐτῆς ἀγῶνες τῆς Ὀρθοδοξίας· ἀρχιμανδρίτης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ νῦν Μητροπολίτης Ἀξώμης.

485. Παντελεήμων Βαλιούλης: ἡ Διδασκαλία τοῦ Α. Παύλου περὶ προσδοκωμένης ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν - λαϊκός.

486. Σάββας Ἰωακειμίδης: Σχέσις πίστεως καὶ Γνώσεως καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

487. Τιμόθεος Εὐαγγελινίδης: περὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου — Ἀποκρισιάριος ἐν Ρουμανίᾳ, ὁ νῦν Μητροπολίτης Αὐστραλίας.

488. Ἰωακεὶμ Παπαδόπουλος: ἡ κατὰ τῆς εἰκονομαχίας δρᾶσις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

1915

489. Ἄγγελος Βουδούρης: τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα· καθηγητὴς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ νῦν ἐν Κων/πόλει.

490. Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος περὶ τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Χρ/σμοῦ ἀσκήσεως καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς ἀπορρεύσαν τοῦ Μοναχικοῦ βίου.

491. Γεώργιος Γεωργιάδης: αἱ κατὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἐνστάσεις, πολιτευόμενος ἐν Ἑλλάδι.

492. Δημήτριος Μπανές: περὶ τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως πρὸς τὴν Μόσχαν μέχρι τῆς ἐν αὐτῇ καταργήσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος· ἱερεὺς ἐν Αἰγύπτῳ.

493. Κωνσταντῖνος Ἀλατόπουλος: τὸ ἀξίωμα τοῦ πνευματικοῦ· διευθυντὴς σχολῶν Χρυσουπόλεως, προϊστάμενος Πριγκίπου, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Ε. Εἰρηνουπόλεως (ἐν Πέραν) ὁ νῦν Μητρ. Εἰρηνουπόλεως.

494. Κωνσταντῖνος Παπαδημητρίου: αἱ κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα σχέσεις Κων/πόλεως καὶ Τυβίγγης, Τριτεύων, Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος, Ἐ. Μιλήτου (Πέραν) ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, καθηγητὴς τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης ὁ νῦν Σχολάρχης αὐτῆς Μιλήτου Αἰμιλιανός.

495. Κωνσταντῖνος Μωραϊτάκης: ἡ Ἐκκλησία Κω/πόλεως ἐπὶ Μεχμὲτ τοῦ Πορθητοῦ· Προϊστάμενος Κισνοβίου καὶ νῦν Βουκουρεστίου.

496. Νικόλαος Καμπέλλας: τὰ θρησκευτικὰ φρονήματα τοῦ Λουκάρεως καὶ ἡ ὁμολογία αὐτοῦ· καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

497. Νικόλαος Παρίτσης: τὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιανῶν· ὁ ἀποθανὼν ἀρχιδιάκονος τοῦ Φιλαδελφείας.

498. Παναγιώτης Π. Ἰωάννου: ἡ ἐν Ρώμῃ Σχολὴ τοῦ Ἁ. Ἀθανασίου ὡς προσηλυτιστικὸν μέσον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς — καθηγητὴς ἐν Κων/πόλει.

499. Παναγιώτης Ἐλευθεριάδης: ὁ Ὠριγένης ὡς ἀπολογητής· ὁ ἀποθανὼν διευθυντὴς σχολῶν Χάλκης.

500. Φιλήμων Βλαχόπουλος: ἡ ἀγαμία τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ ἠθικοκοινωνικῆς ἀπόψεως· ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

1916

501. Ἀθηναγόρας Ἰατρόπουλος: περὶ τοῦ ἐγκύρου τοῦ κανονικοῦ βαπτίσματος· ἱεροκῆρυξ ἐν Σμύρνῃ.

502. Γεώργιος Π. Δημητρίου: ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία ἐβοήθησε τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χρ/σμοῦ· καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

503 Γρηγόριος Ἰβηρίτης: τὸ ἐκ περιτροπῆς διοικητικὸν σύστημα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου· νῦν λαϊκός.

504. Εἰρηναῖος Κασιμάτης: ὁ Λατινόφρων Πατριάρχης Ἰωάννης Βέκκος· ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

505. Ἰάκωβος Π. Παϊσίου: αἱ ἀπὸ τοῦ 1453 ἐνέργειαι τοῦ ἀνωτέρου κλήρου εἰς τὴν παρ' ἡμῖν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, ἀρχιδιάκονος τῆς Μητροπ. Χαλκηδόνος, Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀρχειοφύλαξ, Μ. Ἀρχιδιάκονος, ὁ νῦν Μητροπολίτης Ἴμβρου.

506. Κωνσταντῖνος Σταθερός: ὁ γάμος ἐν τῇ Ἁ. Γραφῇ ὁ ποτὲ ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

507. Πολύκαρπος Κυνηγόπουλος: περὶ τῶν μικτῶν γάμων· ἀρχιερατ. ἐπίτροπος ἐν Καβάλλᾳ.

508. Νικηφόρος Ζεβορδηνός: περὶ Γεροντισμοῦ· Τριτεύων, Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων, ἡγούμενος ἐν τῇ Μονῇ Ζάβορδας

509. Νικόλαος Μανούσης: περὶ τοῦ Pascal ὡς ἀπολογητοῦ τοῦ Χρ/σμοῦ, πολιτευόμενος ἐν Ἑλλάδι.

510. Φώτιος Χούρης: ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Σύλβεστρος· ὁ νῦν Παλμύρας.

511. Χαράλαμπος Μαρίφογλου: ἡ οἰκογένεια ἐν τοῖς Ἱ. Εὐαγγελίοις· λαϊκός.

1917

512. Ἀθανάσιος Π. Ἀθανασίου: περὶ τοῦ κατὰ τοὺς κανόνας ἰδανικοῦ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ κληρικοῦ· λαϊκός.

513. Ἀριστοτέλης Κωνσταντινίδης: τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ κοσμικὴ ἐκκλησία· λαϊκός.

514. Γερμανὸς Γαροφαλίδης: τὸ κῦρος τοῦ βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν, διευθυντὴς Σχολῶν Χάλκης, Δευτερεύων, Τριτεύων, Μ. Ἀρχιδιάκονος, Μ. Πρωτοσύγκελλος Ε. Ἀβύδου (Βαλουκλῆ), ἐπόπτης τῶν Ἱ. ναῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς.

515. Ἰωακεὶμ Πελεκάνος: περὶ τοῦ κύρους τοῦ ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας γάμου· διευθυντὴς τοῦ Ὀρφανοτροφείου Πριγκίπου, Σχολάρχης τῆς Θ. Σχολῆς Χάλκης· ὁ νῦν Δέρκων.

516. Νίκανδρος Κυκκώτης: ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Κύπρου ἐπὶ Λατινοκρατίας· ὁ νῦν λαϊκός.

517. Δωρόθεος Γεωργιάδης: περὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ Καντίου· καθηγητὴς ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ καὶ ἐν ἐκπαιδευτηρίοις τοῦ Πέραν ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Μητροπολίτης Λαοδικείας εἰσηγητὴς ἐν τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱ. Συνόδῳ καὶ ἀπὸ τοῦ 1928 μέλος.

1918

518. Καλλίνικος Χαραλαμπάκης: σχέσις σοσιαλισμοῦ· καὶ Χριστιανισμοῦ· ἀρχιδιάκονος τοῦ Νικομηδείας, καθηγητὴς ἐν Ἀμβούργῳ· ὁ νῦν ἱεροκῆρυξ τῆς ἐπαρχίας Θεσσαλονίκης.

519. Εὐάγγελος Παππᾶς: περὶ τοῦ πρώτου γάμου τῶν ἤδη κληρικῶν· λαϊκός.

520. Ἀμφιλόχιος Σαραντίδης: περὶ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας καὶ τῆς 2ας Οἰκουμενικῆς Συνόδου· ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

521. Ἀνδρέας Γεώργειτς: τὸ δόγμα τῆς πραγματικῆς παρουσίας ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τοῦ τῆς μετουσιώσεως· ἱερεὺς ἐν Σερβίᾳ.

1919

522. Γερμανὸς Πολυζωίδης: περὶ μοναχικοῦ βίου, ἀρχιδιάκονος ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀμερικῆς ψηφισθεὶς Αὐστραλίας καὶ μὴ ἀποδεξάμενος τὴν ἐκλογήν, ἱερεὺς ἐν Ἀμερικῇ.

523. Κωνσταντῖνος Λογιζίδης: αἱ σχέσεις ἀγγλικανικῆς καὶ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἀπόπειραι πρὸς ἕνωσιν· λαϊκός.

524. Παντελεήμων Ρόκκος: αἱ κατακόμβαι τῆς Ρώμης· καθηγητὴς ἐν Θεσσαλονίκῃ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς».

525. Χαραλάμπης Τσῖτσος: τὸ σχίσμα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας· ἀπεβίωσεν ὀλίγον μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του.

526. Ἀγαθάγγελος Τσαούσης: ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ 1821-1852 διάκονος ἐν Βλάγκα Κων/πόλεως, ὁ νῦν ἐν Δράμᾳ Ἀρχιμανδρίτης καθηγητὴς καὶ ἱεροκῆρυξ.

527. Ἰορδάνης Χ. Χρήστου: ἱστορικὴ μελέτη περὶ τῆς κόμης τοῦ Ὀρθοδόξου κλήρου· καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

528. Ἀγαθάγγελος Ἀγαθαγγελίδης: ἱεροκῆρυξ, καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

529. Ἀθανάσιος Δεβεδζάκης: ἱερεύς, ἡ λειτουργία τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου· καθηγητὴς ἐν Σπάρτῃ.

530. Βασίλειος Ἰωαννίδης: ἡ οἰκογένεια ἐν τῷ σοσιαλισμῷ· καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

531. Βασίλειος Κωνσταντινίδης: ἐκ Κύπρου — λαϊκός.
532. Ἰωακεὶμ Σμυρνιώτης: τὸ μυστήριον τῆς Ἱ. Ἐξομολογήσεως· ἐφημέριος ἐν Κηφισιᾷ.
533. Ἰωάννης Τερψίδης: καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.
534. Νικόλαος Παπαδόπουλος: οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου· καθηγητὴς ἐν Κων/πόλει καὶ νῦν ἐν Ἑλλάδι.
535. Μαξιμος Βαπορτζῆς: ἡ ἐκλογὴ τῶν Πατριαρχῶν κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχήν· ἀρχιδιάκονος Χαλκηδόνος, Ἐφέσου· κωδικογράφος, ὑπογραμματεύς, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, τοποτηρητὴς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας καὶ μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου· ὁ νῦν Μητροπολίτης Χαλκηδόνος.

ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

1922

536. Αἰμιλιανὸς Πασχαλάκης: περὶ διοικητικοῦ συστήματος τοῦ Ἁγίου Ὄρους· πρωτοσύγκελλος τοῦ Δέρκων, προϊστάμενος ἐν Νεοχωρίῳ, ὁ νῦν διευθυντὴς τῆς κατηχητικῆς Σχολῆς Ἁ. Στεφάνου ἐν Ἀμερικῇ.
537. Γεράσιμος Καλοκαιρινός: τὸ ἔγκυρον τοῦ βαπτίσματος καθ' ἡμᾶς· προϊστάμενος Ἁ. Ἰωάννου τῶν Χίων, τῆς ἐν Σόφια Ἑλλην. παροικίας καὶ εἶτα διαφόρων ἐνοριῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ καὶ ἐν τῇ Χαλκηδόνι, ὁ νῦν προϊστάμενος Φερίκιοϊ.
538. Χρυσόστομος Κορωναῖος ἀρχιμανδρίτης: ὁ Ἱ. Χρυσὸς καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸν αὐτοῦ ἔργον κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου· ὁ νῦν καθηγητὴς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ.
539. Μελέτιος Τοράκις: ἡ ἀλήθεια τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· ὁ ἀποθανὼν ἱεροκῆρυξ ἐν Κρήτῃ.
540. Εὐδόκιμος Συγκελάκης: Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης ἀπὸ λειτουργικῆς ἀπόψεως ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὴν

νῦν κρατοῦσαν τάξιν· ἱερεὺς ἐν Κων/πόλει καὶ εἶτα ἐν Ἑλλάδι.
541. Γρηγόριος Μαρκόπουλος: περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος· ἀρχιδιάκονος τοῦ Δέρκων, ἱεροκῆρυξ ἐν Ἰωαννίνοις καὶ Γαλατᾷ, τριτεύων, Δευτερεύων· ὁ νῦν Μ. Ἀρχιδιάκονος.
542. Χρυσόστομος Π. Λάμπρου: ἡ ἀρχαιότης τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Φιλοσόφου καὶ μάρτυρος Ἰουστίνου, καθηγητὴς ἐν Χίῳ καὶ νῦν ἐν Ἀμερικῇ.
543. Καλλίνικος Ζέλης: Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχριδῶν· ἀρδιάκονος, Τριτεύων, Δευτερεύων· ὁ νῦν Μ. Ἀρχιμανδρίτης τῶν Πατριαρχείων.
544. Βασίλειος Π. Σωτηρίου: ἐξέτασις Συμεὼν τοῦ Θεσσαλονίκης ἀπὸ δογματικῆς ἀπόψεως· Γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ΤΡΙΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

1930

545. Γεώργιος Ἀναστασιάδης: τὰ αἴτια τῆς εἰκονομαχίας· ἱεροδιάκονος, βιβλιοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων.
546. Κωνσταντῖνος Γλυνός: τὰ ἱερὰ ἄμφια· ἱεροκῆρυξ ἐν Γαλατᾷ καὶ Χαλκηδόνι, βιβλιοφύλαξ καὶ Γραμματεὺς ἐν τῇ Θ. Σχολῇ· ὁ νῦν διάκονος καὶ ἱεροδιδάσκαλος ἐν Σικάγῳ.
547. Ἀδαμάντιος Κασαπίδης ἀρχιμανδρίτης: ἡ οἰκονομία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ὑπογραμματεὺς καὶ νῦν ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου.
548. Θεοφάνης Κιακίδης: ὁ συγγραφεὺς τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου· ἐπιμελητὴς τῆς Θ. Σχολῆς κωδικογράφος τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ νῦν Τριτεύων τῶν Πατριαρχείων.

549. Γρηγόριος Στρατίδης: Γρηγόριος ὁ ΣΤ'. Γραμματεὺς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ὁ νῦν διάκονος καὶ Γραμματεὺς ἐν τῇ Μητροπόλει Θεσσαλονίκης.

550. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης: Γερμανὸς ὁ α' Πατριάρχης Κων/πόλεως, βοηθὸς Γραμματεὺς τοῦ α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου.

1931

551. Νικόλαος Βοσκόπουλος: νῦν λαϊκός.

552. Μάξιμος Γεωργιάδης: Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, τριτεύων, ὁ νῦν δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων.

553. Κωνσταντῖνος Καλλίνικος: ὁ Κων/πόλεως Ταράσιος· σπουδαστὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσσαλονίκης.

554. Μητροφάνης Νικολαΐδης: ἡ δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς διάσωσιν, συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν γραμμάτων μετὰ τὴν ἅλωσιν, ὁ νῦν ἐφημέριος ἐν Σίδνεϋ.

555. Ἰωακεὶμ Πελεκανίδης: Ἁγία Τράπεζα, ἀντιμήνσιον καὶ τὰ κατ' ἐξοχὴν λειτουργικὰ σκεύη· ἱεροκῆρυξ ἐν Πέραν, προϊστάμενος τῆς ἑλληνικῆς Κοινότητος Βερολίνου.

1932

556. Κύριλλος Ἀξιώτης: Ἠθικὴ τοῦ Μ. Βασιλείου· ἀρχιδιάκονος τῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος, ὁ νῦν ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου.

557. Βασίλειος Καρδαμένης: Νικηφόρος ὁ α' Πατριάρχης Κων/πόλεως· ἱεροκῆρυξ καὶ διάκονος τῆς κοινότητος Πριγκήπου καὶ Χαλκηδόνος καὶ νῦν τῆς Μητροπόλεως Σερρῶν.

558. Μελέτιος Κριθιώτης: Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἱεροκῆρυξ Μ. Ρεύματος καὶ νῦν Α. Νικολάου Γαλατᾶ.

559. Ἰορδάνης Μουτσάκης: τὰ περισωθέντα συγγράμματα τοῦ Ι. Φωτίου ἀναιροῦντα τὰς κατὰ τῆς ἰδιωτικῆς αὐτοῦ ζωῆς συκοφαντίας τῶν ἐχθρῶν του, σπουδαστὴς ἐν Ἀθήναις.

560. Σιδερίδης Παῦλος: ὁ ἱερὸς ἄμβων· σπουδαστὴς ἐν Θεσσαλονίκῃ.

561. Τανούδης Θεόδωρος: σπουδαστὴς ἐν Ἀθήναις.

1933

562. Ἀηδονόπουλος ἱεροδ. Ἰσίδωρος: Ἱερεμίας ὁ Τρανὸς ἀρχιδιάκονος καὶ ἱεροκῆρυξ ἐν Ἴμβρῳ.

563. Κυρφόπουλος ἱεροδ. Γρηγόριος: Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης· ἱεροκῆρυξ ἐν Πέραν Ἁγ. Κων/τῖνος.

564. Λαγοῦρος ἱεροδ. Ἀνδρέας: ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ἱεροκῆρυξ ἐν Πέραν (Παναγία).

565. Μαρινάκης Πορφύριος: τὸ θέατρον κατὰ τὸν Ἰ. Χρυσόστομον, καθηγητὴς ἐν Καΐρῳ.

566. Παντολέοντος ἱεροδ. Ἀνδρέας: τὰ αἴτια τῶν διωγμῶν ἱεροκῆρυξ τῆς ἐπαρχίας Μεθύμνης.

567. Χαρβαλιᾶς ἱεροδ. Νικόδημος: ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, καθηγητὴς ἐν Ἑλλάδι.

1934

568. Ἀδὰμ Πρόδρομος: Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας· σπουδαστὴς ἐν Ἀθήναις.

569. Ἀγγελίδης ἱεροδ. Εἰρηναῖος: οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῆς ἱερωσύνης ἱεροκῆρυξ ἐν Πριγκήπῳ.

570. Κοκκινάκης ἱεροδ. Θεοδώρητος: ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Νύσσης, ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἀλεξανδρείας.

571. Κουμίδης Φρίξος: ἡ ἐπίδρασις τῆς θύραθεν σοφίας ἐπὶ τοῦ Χρ/σμοῦ κατὰ τοὺς τρεῖς ἱεράρχας· ἱεροκῆρυξ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐν Κύπρῳ.

572. Κουκούζης ἱεροδ. Ἰάκωβος: Περὶ Οὐνίας· ἀρχιδιάκονος τῆς Μητροπόλεως Δέρκων.

573. Λιούλιας Χαρίσιος: Περὶ τῆς γεννήσεως τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν Α. Γραφήν· ἱεροκῆρυξ ἐν Κοζάνῃ.

574. Παζαρίδης ἱεροδ. Τιμόθεος: Περὶ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, ἱεροκῆρυξ ἐν πρόποσι Ταταούλων.

575. Μελίτων ἱεροδ. Χαδζῆς: Περὶ θεοπνευστίας κατὰ τοὺς Πατέρας ἀρχιδιάκονος καὶ ἱεροκῆρυξ τῆς ἐπαρχίας Χαλκηδόνος.

576. Φινφίνης ἱεροδ. Πολύευκτος: Περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος, ἱεροκῆρυξ ἐν Πέραν (Ἁγία Τριάς). 1935

577. Καραπιπέρης Χρυσόστομος: Καλλίνικος ὁ Β'. ὁ Ἀκαρνάν.

578. Κοβιάσεβιτς Ἰωάννης: Ὀρθοδοξία Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

579. Κωνσταντινίδης Εὐάγγελος: Μητροφάνης ὁ Ε' ὁ ἀπὸ Καισαρείας.

580. Μουχάλης Γεώργιος: Χρ/σμὸς ἐν σχέσει πρὸς τὰ μονοθεϊστικὰ θρησκεύματα.

581. Νεστορίδης ἱερομον. Διονύσιος: ἡ Ἐκκλησία ἀπέναντι τῶν μεταφράσεων τῆς Ἁ. Γραφῆς.

582. Πλακωτάρης ἱεροδ. Κωνσταντῖνος: Αἱ Κατακόμβαι.

Σημείωσις

Εἰς τὸν ὑπ' ἀρ. 2 σελ. 198 προσθετέον Μητροπολ. Ρόδου, Κεστεντηλίου

» » » » 184 » 213 προσθετέον Ἡγούμενος Μονῆς Δουραχάνης (Ἰωάννινα).

» » » » 267 » 221 προσθετ. Καθηγητὴς Ἀμπετείου (Καΐρου).

» » » » 301 » 225 Ἀθηναγόραν Ἐλευθερίου, ἐναίσιμος διατριβή: Περὶ τῆς πρεσβείας τῶν Ἁγίων.

ΤΕΛΟΣ

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

σελ.	στίχος	ἀντὶ	ἀνάγνωθι
17	1	ἱδρυθεῖσαι	ἱδρύθησαν
20	2	ἐκκλησιαστικὰς	ἐκκλησιαστικῶν
»	3	ἀκαδημίας περιλαμβανούσας	ἀκαδημιῶν περιλαμβανουσῶν
22	8	δέθετον	διέθετεν
40	16	εἴσοδον	εἴσοδον
55	18 (σημειώσ.)	72072,20	7207,20
»	24 »	127873,284	127873,24
57	1 κάτωθεν	ἀνάγκης	ἀνάγκη
74	3 σημ. 1	Μηχαὴλ	Μιχαὴλ
109	14/15	τὰς μεθόδους	τὴν νοοτροπίαν
110	1 κάτωθεν	πρώσωπον	πρόσωπον
111	6/12	ἠναγκασμένοι	οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἠναγκασμένοι
117	1	καὶ ἀνακαινηστοῦ	ἢ ἀνακαινιστοῦ
120	17	ὡς Βουλγαρίζοντας	εἰς Βουλγαρίζοντας
125	1		προσθετέον τὸν 1ον στίχον τῆς σελίδος 126
158	9	καθητοῦ	καθηγητοῦ
161	3 σημειώσ.	ὅταν	ὅτε
173	1	ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ	
192	10	συνύρπαξις	συνύπαρξις
205	ἀρ. 105	Χρίστος Μιχαήλωφ	Δοσίθεος

SISMANOGLIO